# Cuprins



## Anexa

# Masoneria
## (sau despre ultima modă la lupi: blana de oaie)

*În care se arată că masoneria, deşi se prezintă sub forma unei organizaţii de binefacere, cu „înalte scopuri umanitare” nu este altceva decât o organizaţie secretă, anticreştină cu scopul vădit în studiul ce va urma – aici este prezentată cercetarea Înalt Prea Sfinţitului Nicolae Mitropolit al Ardealului, din anul 1937, studiu ce reprezintă, după cum se va vedea, punctul de vedere al Bisericii Ortodoxe Române faţă de această organizaţie; articolul s-ar fi putut foarte bine numi şi: „despre Bunul Dumnezeu şi satana”, având sau putând avea mai multe subtitluri...*

Articolul de faţă vine dintr-o necesitate, în întâmpinarea unei stări de fapt cu care se confruntă din nou societatea românească: propagarea, sub o *înfăţişare falsă*, a unei doctrine funciarmente anticreştine. Pentru a evita orice discuţie polemică am ales calea aceasta: prezentăm studiul ÎPS Nicolae al Ardealului, şi alăturat textul prin care Biserica Ortodoxă Română şi-l asumă; şi, mai departe, măsurile care au fost luate de către Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române în 1937.Menţionăm că, deşi oarecum uitată, această poziţie este cea oficială: Biserica Ortodoxă osândeşte masoneria ca anticreştină, după cum se va vedea în cele ce urmează. Ne simţim datori să amintim aceste lucruri şi pentru a feri tinerii şi mai ales tinerii intelectuali de această cursă.

Poate ar fi trebuit să începem cu o fabulă; considerăm însă că fabula pe care o avem în vedere este bine cunoscută: e cea cu lupul şi oile, în care un lup...

# Studiu asupra francmasoneriei

Întocmit de
Î.P.S. Mitropolit Dr. Nicolae al Ardealului şi votat de Sfântul Sinod în şedinţa sa de la 11 Martie 1937

*Ce este Francmasoneria?*

*„Francmasoneria este o societate secretă, răspândită azi în lumea întreagă, pretinzând a avea un scop filosofic şi umanitarist”.*[1] Nu vom începe prin a da o definiţie completă a Francmasoneriei, ci vom arăta pe rând originile, organizaţia şi diferitele ei aspecte, rezumându-le la sfârşit într-o definiţie.

*1. Începuturile Francmasoneriei*

Începuturile Francmasoneriei formează un subiect de interminabile discuţii. În forma de astăzi ea există din 1717, când 4 loji engleze s-au întrunit la Londra şi au format *Marea Lojă a Angliei.*[2]

La 1723 Andersen întocmi *Constituţiunile* acestei organizaţii pe baza Constituţiei mai vechi a lojilor de zidari din Anglia. (Aceste loji de zidari rămăseseră cu timpul numai cu numele de zidari, în ele intrau orice fel de oameni.) *Constituţiunile* lui Andersen sunt legea fundamentală a Francmasoneriei.[3]

*2. Organizaţia Francmasoneriei*

Membrii Francmasoneriei sunt împărţiţi în grade oculte. Membrii dintr-un grad nu ştiu nici cine face parte dintr-un grad superior, nici cine face parte din acelaşi grad cu ei. Ştiu numai cine face parte din gradele inferioare. Din punct de vedere al

numărului gradelor, precum şi al altor caracteristici rituale, Francmasoneria se împarte în diferite rituri.

Astfel există Francmasonerie ioanită sau albastră. Membrii acesteia sunt împărţiţi numai în trei grade: ucenic, calfă şi maestru.[4] Apoi este ritul scoţian sau roşu şi cuprinde aşa zisele grade înalte, 30 la număr, iar şi mai sus de acestea sunt *gradele invizibile*. De obicei însă Francmasoneria ioanită nu există decât ca treaptă inferioară, supusă celei scoţiene. Gradele înalte şi cele invizibile sunt cele care conduc din umbră toată vasta organizaţie a Francmasoneriei, în mod unitar, pe tot globul pământesc. În vârful piramidei stă Patriarhul, sau *Împăratul neîncoronat al lumii*.[5]

Ridicarea într-un grad nu se face prin alegerea de jos, ci prin selecţie de sus; cei din gradele superioare ridică pe cine vor dintr-un grad inferior la un grad superior. Intrarea în orice grad se face printr-un jurământ înfricoşător şi printr-o iniţiere. Prin jurământ, cel ce intră în gradul nou se obligă să păstreze secretul faţă de tot ce va vedea şi va cunoaşte în acest grad. Prin iniţiere i se comunică taine din învăţătura şi misiunea Francmasoneriei, necunoscută de gradele inferioare. Secretele comunicate gradelor inferioare sunt anodine, dar cele comunicate gradelor superioare sunt grozave.[6] Iată jurământul prestat de ucenicul Francmasoneriei ioanite: *„Jur înaintea Marelui Arhitect al pământului că nu voi descoperi nimic, nici prin semne, gesturi sau altceva ce poate descoperi şi indica ceva ce nu trebuie descoperit. În caz de călcare a jurământului primesc să mi se taie beregata, să mi se scoată ochii, să mi se găurească pieptul, să mi se smulgă inima, să mi se scoată măruntaiele din trup, să se ardă, să se prefacă în cenuşă şi să se arunce în fundul mării sau să se împrăştie în cele patru vânturi pe faţa pământului”*.[7]

Alături de această organizaţie, ocultă chiar pentru membri, există una administrativă, secretă pentru profani. Francmasoneria lucrează în ateliere. Atelierele în care lucrează

primele grade se numesc loji simbolice, formate fiecare din vreo 50 de persoane. Atelierele gradelor superioare au alte numiri. În fruntea fiecărei loji se află un *venerabil* cu rol de preşedinte ajutat de mai mulți demnitari. Toți sunt aleşi pe un an de către membrii lojei.

### *3. Francmasoneria şi evreii*

Evreii au un rol preponderent, chiar dominant în Francmasonerie. Toate gradele înalte şi invizibile au fost create şi sunt ocupate de ei. Bauer, Pirlet, Caillard, Lacorne, Morin, Francken, Moise Cohen, Isaac Long, întemeietorii Francmasoneriei gradelor superioare din Franța şi America au fost toți evrei.[8] În Ungaria majoritatea Francmasonilor erau evrei, iar conducerea era aproape exclusiv în mâna lor. *„Biserica israelită e aliatul nostru firesc, ea ne sprijină şi o mulțime de iudei sunt în rândurile noastre”*, se spunea în revista Francmasonilor din Ungaria, *Acacia*, 1908, nr. 62.[9] În Germania lojile dependente de *Marea Lojă din Hamburg* erau la fel ocupate de o mare majoritate de evrei. În Turcia conducătorii Francmasoneriei erau pe la 1909, evrei. Tot aşa în Italia, şeful Francmasoneriei era faimosul evreu Ernesto Nathan, care a ajuns primar al Romei.

Francmasoneria franceză a fost condusă în trecut de evreii Cremieux şi Gambetta. În Anglia, dintre cei vreo 300.000 Francmasoni, peste 43.000 sunt evrei.[10]

În lojile *Marelui Orient din România*, care e o filială a *Marelui Orient din Franța*, evreii se află în majoritate de 90 la sută.[11] În lojile *Marei Loji Naționale Române*, ce se pretinde națională, se găsesc de asemenea evrei, deşi într-un număr mai mic. Dar deşi *Marea Lojă Națională Română* se prezintă cu masca celui mai pur românism şi afectează duşmănie față de *Marele Orient din România*, pe față jidovit, totuşi ea are legături ascunse cu *Marele Orient* şi cu celelalte organizații

francmasonice mondiale, toate fiind înglobate într-un sistem unitar.[12] De altfel, Marea Lojă Națională Română e întemeiată prin D.I. Pangal, de către Francmasoneria Rusiei Sovietice.[13]

Conducerea întregii Francmasonerii de către evrei se realizează prin mijlocirea ordinului Francmason pur evreiesc *Benai Berith*. Lojile acestui ordin, împrăştiate în toată lumea sunt conduse de un comitet executiv din Chicago. Membrii acestor loji, exclusiv evrei, sunt cei mai mulți şi membri ai lojilor Francmasonice în care intră şi creştinii. Ei mijlocesc astfel sugestiile şi poruncile comitetului evreiesc de la Chicago lojilor celorlalte Francmasonerii.[14]

Se pot aduce nenumărate mărturisiri din lagărul Francmasonic şi evreiesc despre caracterul iudaic al Francmasoneriei. Alegem numai vreo două. Rabinul Dr. Isaac M. Wise, un conducător de vază al evreilor, declară: *„Francmasoneria este o organizație iudaică, a cărei istorie, misiune, semne şi interpretări sunt de la un capăt la altul iudaice, cu excepția numelui unui singur grad şi a unor cuvinte din formula jurământului.”*[15] Evreul Dr. G. Karpeles spune: *„Ideea Francmasoneriei a izvorât cu necesitate internă din iudaism. Ca întemeietor al ei e considerat Solomon, care a văzut cea mai înaltă înflorire a lui Israil. Cuvinte şi semne sunt în cea mai mare parte luate din limba ebraică.”*[16] În revista Francmasonică *Symbolisme*, Iulie 1928 se spune: „Misiunea cea mai importantă a Francmasoneriei este să glorifice rasa iudaică care a păstrat nealterat conținutul dumnezeiesc al cunoaşterii. Apoi ea trebuie să sprijine rasa iudaică, pentru a şterge granițele naționale.”[17]

### *4. Ceremoniile Francmasonice*

Ceremoniile francmasonice încă dovedesc preponderența spiritului iudaic în Francmasonerie. Nu vom intra aici în amănuntele acestor ceremonii. Toate actele solemne din loji au

un caracter simbolic şi aproape toate obiectele şi noţiunile care sunt uzitate în aceste ceremonii au numiri ebraice. Întreg complexul ceremoniilor stă într-o referinţă mai depărtată sau mai apropiată de misterul central al Francmasoneriei care este moartea şi învierea lui Hiram, arhitectul templului lui Solomon, identificat simbolic cu un zeu născut din Isis, adică din natură.

Legenda lui Hiram e luată din Talmud. Participanţii la ceremoniile Francmasonice repetă simbolic, prin gesturile şi cuvintele lor, omorârea şi învierea lui Hiram, întocmai ca în misterele sincretiste precreştine. Avem de-a face deci cu un fel de cult misteriaco-cabalistic. Sf. Sinod al Bisericii ortodoxe din Grecia se exprimă în actul de condamnare a Francmasoneriei din 1933, asupra acestui punct astfel: *„Francmasoneria nu este numai o simplă reuniune filantropică sau şcoală filosofică, ci alcătuieşte un sistem mistagogic, care reaminteşte de vechile religii sau culte misteriaco-păgâne, din care îşi trage obârşia, alcătuind o urmare şi o reînviere a lor... Raportul acesta al masoneriei cu religiile misteriace se vede de altfel şi din cele ce au loc şi se săvârşesc în timpul iniţierilor. Căci, după cum în cele ce au loc în misterele idolatre vechi se relua drama luptelor şi a morţii zeului misteriac şi prin reluarea aceasta mimică a dramei acesteia, cel ce se iniţia murea dimpreună cu patronul religiei misteriace – care întotdeauna era o persoană mitică simbolizând soarele sau natura, care murea iarna şi reînvia primăvara - , tot aşa şi în iniţierea celui de al treilea grad al Francmasoneriei. Într-adevăr treapta aceasta a iniţierii alcătuieşte o expunere dramatică a morţii protectorului masoneriei, Hiram, şi un fel de reluare dramatică a morţii acestuia în care, cel ce urmează a fi iniţiat suferă dimpreună cu el, fiind rănit în aceleaşi organe şi în aceleaşi locuri ale corpului ca şi Hiram... Astfel Francmasoneria, în chip clar, este o religie misteriacă cu totul diferită, separată şi străină*

*de religia creştină... Masoneria are slujbe religioase proprii, ca ceremonia învierii în chip de lup, sau botezul masonic, ceremonia recunoaşterii căsătoriei sau căsătoria francmasonă, parastasul francmasonic, inaugurarea templului masonic etc.”*[18]

*5. Francmasoneria şi creştinismul*

Francmasoneria se prezintă aşadar ca o quasi-religie cu zeul ei propriu: Hiram. În realitate ea nu admite o fiinţă personală la conducerea lumii, precum nu admite un principiu personal în oameni. Ea preconizează un panteism naturalist: Hiram simbolizează forţa universală care îşi ia temporal măşti individuale, prezentându-se sub formă de persoane trecătoare. *„Masonul ştie că personalitatea sa nu e nimic şi se dezinteresează de ea. El urcă până la principiul interior al iniţiativei, pe care-l bănuieşte, fără a-l putea cunoaşte exact, Dumnezeu necunoscut în realitatea sa misterioasă: acesta e eul transcendent, identic poate în toate existenţele cari cugetă”*. Aşa zisele persoane omeneşti sunt rolurile pe care le joacă trecător unul şi acelaşi actor.

*„Un actor misterios deţine rolul personalităţii noastre. Cine este artistul care nu se arată în scenă, ci rămâne travestit şi mascat?... E o energie consacrată Marei Opere, forţă indestructibilă ca orice altă forţă. Această energie este independentă de instrumentul prin care se manifestă printre noi. Ea se transformă fără a se stinge... Cine lucrează deci în noi, dacă nu forţa care animă pe predecesorii noştri? Hiram, care învie, este o realitate. Să ştim să meditām şi să înţelegem. Că indivizii dispar, puţin importă, dacă energia care lucra în ei subzistă. Să ne dezinteresăm deci de o nemurire pe care ne-am reprezentat-o ca individuală. Personalitatea noastră se va stinge şi dacă mai târziu evocatorii noştri şi-ar închipui că intră în relaţie cu noi, ei n-ar constitui o fantomă decât*

*adunând noţiunile ce şi le-ar putea face despre noi”.*[19]

*„Individul este produsul tranzitoriu şi repetat al unei cauze permanent constructive. În ce priveşte pe Marele Arhitect al Universului, trebuie să notăm că această expresie nu intenţionează să impună o credinţă. Să ne păzim deci a ceda acelei leni a spiritului care confundă pe Marele Arhitect al iniţierilor cu Dumnezeul credincioşilor”.*[20]

Francmasoneria este raţionalistă. Ea îndeamnă pe membrii săi să supună totul cugetării raţionale ca filtru suprem pentru tot ce au să admită. [21] Iată ce zice un alt francmason: *„Nici forţa statului, nici cerinţa nu sunt eterne... Atunci ce poate regenera poporul căzut în dezordine? Nimic altceva decât stăpânirea măsurată a raţiunii... Idealul F. M. constă în a construi pe nesimţite o republică universală şi democrată a cărei regină va fi raţiunea, iar consiliul suprem, adunarea înţelepţilor. În virtutea principiului care a prezidat la naşterea Francmasoneriei, ea va putea, bazându-se nu pe voia unui Dumnezeu inaccesibil, ci pe imperativele Raţiunii, să dea o viaţă moralei creştine”*[22]

Din acestea rezultă şi raportul Francmasoneriei faţă de creştinism. Mai putem aduce câteva citate pentru a arăta atitudinea directă a F. M. faţă de creştinism. Tot autorul din care am citat mai sus declară: „Mai vedeţi mântuirea oamenilor într-o renaştere religioasă? O! visul imposibil! Boltele sanctuarelor ale căror ruine voiţi să le reparaţi, nu vor mai vedea niciodată decât un ecou slab al rugăciunilor de odinioară. Nu mai există Dumnezeu pentru a mai învia morţii şi Acela (Hristos) ale cărui accente magice deschideau mormintele, nu mai poate spera că un miracol asemănător va opri coborârea lui lentă în groapa uitării. Mai mult ca totdeauna o credinţă laică se substituie unei credinţe supranaturale”.[23] Fr. Osw. Wirth în lucrarea citată compară pe Hiram cu Hristos, ambele nume exprimând doar acelaşi simbol al trecerii energiei cosmice dintr-o persoană ce dispare

definitiv în alta ce apare (moartea şi învierea lui Hiram). E acelaşi mit, doar numele e altul.[24] O libertate a voinţei nu admite F. M. Totul în lume, chiar şi viaţa sufletească, decurge după o lege necesară neschimbabilă. *„Simbolismul masonic împinge mai departe analogia sugerând că microcosmul sau lumea mică, se construieşte ca şi macrocosmul, lumea mare”.*[25]

Dar Francmasoneria nu reprezintă o concepţie statistică, ci se mulţumeşte să existe şi ea alături de creştinism. Francmasoneria e prin excelenţă dinamică. Ceea ce cere mai mult adepţilor e acţiunea, reclădirea lumii, conform principiilor ei. Astfel F. M. Luptă cu îndârjire să elimine din omenire concepţia opusă ei, creştinismul, şi instituţia care-l susţine, Biserica. Devizele ei sunt: Separarea Bisericii de Stat, şcoala laică, căsătoria civilă, difuzarea principiilor anticreştine în masele largi. În unele state cum sunt Franţa[26], Spania[27], Rusia[28], devizele acestea au fost realizate. În alte ţări se merge cu paşi repezi spre această stare. Biserica stă în faţa ofensivei puternice a unui duşman necruţător.

### *6. Scopul Francmasoneriei*

Francmasoneria îşi ţine ultimele ei scopuri în secret. Dar fără voia ei se strevăd adeseori aceste scopuri, din mărturisiri masonice mai mult sau mai puţin învăluite. Regulat, F.M... spune că scopul ei este cercetarea adevărului şi acţiunea caritativă.

Dar de o acţiune caritativă francmasonică nu s-a împiedicat nimeni până acum. Şi apoi de ce ar fi lipsă de o asociaţie clandestină şi de secrete, pentru desfăşurarea unei acţiuni caritative?

În realitate când masonii explică mai larg sensul acţiunii lor caritative, vezi că e vorba de o fericire a lumii prin scăparea de ideile ei de acum, prin aşezarea ei pe temeliile

principiilor raționaliste masone. *„Binefacerea pentru mason nu se confundă cu ceea ce s-a convenit să se numească caritate. Cedarea câtorva bucăți de pâine, din prisos, nu-l achită de datoria sfântă ce o contractează inițiatul față de umanitate. A face bine comportă un întreg program de viață”*. Într-o formă eufemistă, Fr. Osw. Wirth[29], arată aşadar că nu caritatea este scopul Francmasoneriei.

Iar cercetarea adevărului de care vorbeşte F.M.... trebuie înțeleasă ca o lansare a tuturor ideilor de destrămare a Statului şi a Societății. Toate ideile de extremă stângă ale comunismului au fost pregătite în Loji şi aplicate de francmasoni. La fel, toate ideile anticreştine, de totală emancipare a instinctelor omeneşti inferioare de sub prestigiul virtuților creştine. De la Marx până la Lenin şi Trotzki, toți şefii mai de seamă ai comunismului au fost evrei şi francmasoni, sau cel puțin francmasoni.

Ziarul francmason *Latomia* scrie (Iulie 1849, p. 237): *„Nu putem decât să salutăm socialismul ca pe un excelent aliat al F. M... în munca de înnobilare a omenirii, în străduința de a promova binele omenirii. Socialismul şi masoneria împreună cu comunismul au țâşnit din acelaşi izvor”*[30].

Scopul Francmasoneriei stă în legătură cu soarta întregii omeniri. F.M.... luptă pentru o anumită direcționare, pentru o anumită țintă a întregii vieți omeneşti colective şi individuale. Care este acest scop? Dintr-o mulțime de mărturisiri masonice şi din descifrarea sensului ce se desprinde din toată activitatea de până acum a F.M...., rezultă că acest scop este: întemeierea unei republici mondiale, condusă de francmasoni, adică de evrei. O republică cu desăvârşire laică, cu o omenire îndobitocită de mizerie şi de patimile inferioare dezlănțuite.

Iată ce spune acelaşi Fr. Osw. Wirth, în manualul maestrului: *„Să avem curajul să ne zicem religioşi şi să ne afirmăm apostoli ai unei religiuni mai sfinte decât toate*

*celelalte. Să propagăm Religia Republicii, care va forma inima cetăţenilor şi va cultiva virtuţile republicane"*.[31] Tema întemeierii republicii mondiale sub stăpânirea Francmasoneriei a format obiectul Congresului mondial al F.M...., din 1900, ţinut la Paris.[32]

Când vorbesc metaforic, francmasonii se prezintă ca zidarii care au să rezidească, sub conducerea lui Hiram, templul lui Solomon din Ierusalim. Aceasta înseamnă, fără metafore, restabilirea dominaţiei lui Israil asupra lumii întregi.[33]

Numai din tendinţa F.M...., după republica laică, internaţională şi extrem de democratică se explică de ce toate revoluţiile de la cea din 1789 încoace, toate loviturile date creştinismului, principiului monarhic şi naţional, principiului autorităţii, sunt opera francmasonilor. Din aceste motive, toate statele care recunosc valoarea principiului naţional şi a factorului creştin au desfiinţat Francmasoneria. Aşa a făcut şi Italia prin Mussolini în 1925[34], şi Germania prin Hitler. În Ungaria a fost desfiinţată după prăbuşirea comunismului lui Bela Kuhn, dovedindu-se că acest comunism a fost creaţia lojilor[35].

### *7. Francmasoneria în România*

Nu vom face un istoric al Francmasoneriei în România. Până la război nu s-a bucurat de dezvoltare remarcabilă. Abia de la război încoace şi mai ales în ultimii vreo 10 ani, a luat un avânt ce dă de gândit. Din cele şase grupe francmasonice române, una e pur evreiască: *B'nai B'rith*, alta *Federaţia lojilor simbolice de rit ioanit din România* e evreo-ungurească (în Ardeal) şi în 1933 s-a unit cu *Marea Lojă Naţională Română*, iar o a treia e evreo-nemţească: *Marea lojă germană din România*. Românii se găsesc numai în celelalte trei: *Marea Lojă Americană din România* (afiliată la *Marea Lojă*

*Americană din New York*), *Marele Orient din România* afiliat la *Marele Orient din Franța*, şi care cuprinde 90% evrei şi, în sfârşit, *Marea Lojă Națională din România*, care afişează tricolorul, afectează lupta contra celeilalte Francmasonerii, pe motiv că e jidovită, dar aceasta e numai o mască cu scopul de a vâna cât mai mulți ofițeri şi alți buni români.[36]

*Marea Lojă Națională* condusă până în 1933 de dl. Pangal, în acel an s-a rupt în două, o parte lojile ei – cele provinciale şi cinci din cele zece bucureştene – constituindu-se separat în frunte cu dl. M. Sadoveanu. Dar pe dl. Sadoveanu l-au urmat numai masonii din primele trei grade, cei din gradele superioare au rămas cu dl. Pangal. Şi cum masonii primelor trei grade sunt conduşi de cei din gradele superioare se pare că schisma din *Marea Lojă Națională* e tot numai o cursă pentru românii naivi pe care prestigiul unui Sadoveanu îi atrage mai mult decât dl. I.Pangal. De altfel, gruparea d-lui Sadoveanu s-a aliat cu *Marele Orient*.[37]

Despre opiniile de mason ale d-lui M. Sadoveanu cităm doar următoarele rânduri din cuvântarea rostită la adunarea din 2.VII.1933, a *Marii Loji Naționale*. Sub un văl eufemist se întrezăreşte toată adversitatea masonică față de credința creştină şi ideea națională: *„Liber cu adevărat e numai acel maestru care izbândeşte a-şi domina pasiunile şi a se elibera de prejudecăți. Cel care păstrează ura de rasă, obscurantismul violențelor, suficiențele dogmatice, e un sclav ca şi cel care nu-şi poate domina pasiunile degradante”*.[38]

Foarte sistematic zeflemiseşte dl. M. Sadoveanu credința creştină ortodoxă pe care o socoteşte o credință pentru naivi, mult inferioară ştiinței *„egiptene”* a *„Magului”* superior în romanul *„Creanga de aur”*.

Numărul masonilor din România era încă în 1932 întristător de urcat. Astăzi se pare că sunt şi mai mulți. În 1932 aveam 3300 masoni. Cehoslovacia avea 60, Jugoslavia 900, Polonia 450, Bulgaria 500. Se va recunoaşte că România față

de aceste ţări vecine are enorm de mulţi.

Influenţa masonilor în viaţa mai nouă a Statului nostru se resimte dureros, dictând din toate locurile de conducere.

De altfel şi în *Marea Lojă Naţională* se află evrei.

*8. Aşa zisa Masonerie Naţională Română*

Dar asupra *Masoneriei Naţionale Române* trebuie să insistăm ceva mai mult. Despre ateismul *Marelui Orient din România* şi al *Marii Loji Naţionale* a d-lui Sadoveanu nu poate fi nici o îndoială, odată ce el este în strânsă comuniune cu *Marele Orient din Franţa*, despre care însăşi întâmpinarea *Masoneriei Naţionale Române* către Sfântul Sinod spune: *„Prima mare organizaţie dizidentă a fost aşa numitul Mare Orient din Franţa, care încă din secolul al VIII-lea s-a îndepărtat încetul cu încetul de masoneria tradiţională, suprimând obligativitatea credinţei în Dumnezeu şi în nemurirea sufletului, precum şi aceea a contractării jurământului pe Sf. Scriptură, dintr-un aşa zis spirit de liberă cugetare, şi ajungând în anul 1878, la însăşi primirea ateilor în Ordin. Aceasta a provocat, după cum era şi firesc, o imediată ruptură a relaţiilor între marile loji masonice regulate cu Marele Orient din Franţa, şi de atunci încoace atât Marele Orient din Franţa cât şi toate organizaţiile afiliate lui, din lumea întreagă, sunt socotite ca schismatice, eretice şi orice relaţii sunt interzise între masonii regulaţi şi membrii acestor organizaţii”*.

Noi vom arăta în primul rând, că există relaţii între organizaţiile masonice cu care este afiliată *Masoneria Naţională Română* şi între cele ce stau în legătură cu *Marele Orient din Franţa*, iar în al doilea rând vom pune în adevărata lumină atitudinea faţă de religie a Masoneriei, ce se pretinde adversară *Marelui Orient din Franţa*.

a) *Marele Orient din Franța* şi *Marea Lojă din Franța* stau în aşa strânse legături, încât în fiecare an se adună delegații lor într-un convent comun[39]. *Marea Lojă din Franța* însă face parte din *Asociația Masonică Internațională* (A.M.I.) cu sediul în Geneva, împreună cu *Marile Loji* din Belgia, Bulgaria, Grecia, Luxemburg, Norvegia, Polonia, Portugalia, Elveția, Cehoslovacia, Spania, Viena şi Jugoslavia, dintre care multe au legături cu *Masoneria Națională Română*. (Vezi întâmpinarea amintită mai sus.) De altfel A.M.I. luptă pentru ca *„într-un viitor mai apropiat sau mai depărtat, lanțul mondial să se încheie în sensul ca diferitele dialecte masonice ale umanității să se unească într-o limbă comună”*[40]. Deci şi acum sunt numai deosebiri dialectale.

Cu *Marele Orient din Franța* are legături *Marea Lojă din Viena*[41]. Ori *Marea Lojă din Viena* stă în relații oficiale cu *Marea Lojă din Anglia*[42] şi deci şi cu *Masoneria Națională Română*.

Cât de neserioase şi de trecătoare sunt suspendările de relații între diferitele organizații francmasonice se vede şi din pilda ce au dat-o în anii recenți francmasoneriei germane. Atât cele trei *Mari Loji prusiene* vechi care se socotesc foarte naționale, cât şi alte patru din cele umanitariste: Marea Lojă din Hamburg, cea din Bayreuth, cea din Frankfurt pe Main şi cea din Darmstadt, au rupt relațiile cu *Marea Lojă din Viena*, socotită internaționalistă. Însă în acelaşi timp Marile Loji din Hamburg, Bayreuth şi Frankfurt pe Main au reluat relațiile cu *Marea Lojă din Anglia*, care are la rândul ei relații cu *Marea Lojă din Viena*[43].

Cu drept cuvânt observă Fr. Hasselbacher în opera sa monumentală *Entlarvte Freimaurerei* 1936, vol. I p.71: *„Orice şcolar care cunoaşte regulile elementare de matematică ştie că: două mărimi egale cu o a treia, sunt egale şi între ele. Dacă a=b şi b=c, atunci şi a=c”*. Dacă *Masoneria Națională Română* are legături cu cea din Austria, iar aceasta cu *Marele*

*Orient din Franța*, evident că prin masoneria austriacă există legături şi între *Masoneria Națională Română* şi *Marele Orient Francez.*

Ce însemnează acum că două organizații masonice au legătură şi ce însemnează că legăturile acestea sunt suspendate?

Când două organizații masonice stau în legături atunci ele comunică oficial prin organele lor conducătoare. Astfel în *„Regulamentul de organizare şi funcționare al Marei Loji Naționale Române”* art.45 lit. i, se spune despre Consiliul Marii Loji Naționale, care este puterea ei executivă, că *„reprezintă împreună cu Marele Maestru, Mare Lojă Națională din România pe lângă conducerea supremă a fiecărui Rit de pe lângă Marile Puteri Masonice Străine”*[44]. Legăturile acestea primesc un caracter şi mai permanent şi mai concret prin aceea că cele două organizații masonice în legătură îşi desemnează câte un delegat, care e numit membru regulat cu un rang superior în Marea Lojă prietenă. Iată ce spune citatul Regulament în această privință la art. 6: *„Marele Maestru poate să numească pe orice frate ca să-l reprezinte într-o Mare Lojă soră din străinătate, de asemenea el poate numi ca membru al Marii Loji Naționale din România, cu rangul pe care-l crede potrivit, pe orice frate desemnat ca reprezentant al Marelui Maestru al unei Mari Loji soră din străinătate”*[45]. În felul acesta în fiecare organizație francmasonică sunt prezente organizațiile străine masonice. În afară de aceste legături membrii din lojile unei organizații pot vizita oricând lojile de grad egal sau inferior ale unei organizații străine, iau parte la festivitățile lor şi pot fi numiți membri de onoare ai acelei organizații străine[46]. Fr. Hasselbacher dovedeşte în opera citată, pe baza unui vast material din arhivele lojilor germane desființate, că suspendarea legăturilor între două organizații masonice lasă mai departe putința membrilor din lojile unei organizații de a

vizita lojile celeilalte organizații, numai cât aceste vizite n-au un caracter *oficial*, ci numai unul *oficios*[47]. Masonii individuali sunt frați pe tot globul pământesc, oricărei organizații ar aparține. Oricărui rit ar aparține un mason, el este frate cu toți masonii de pe glob[48].

De altfel, aceste suspendări de relații sunt accidentale, ele nu sfărâmă unitatea şi simpatia fundamentală, care leagă întreaga Francmasonerie universală. Şi se depun totdeauna cele mai mari străduințe ca aceste suspendări să înceteze cât mai repede şi unitatea să devină tot mai strânsă. Ba mai mult, aceste suspendări de relații au loc numai între organizațiile masoneriei ioanite, a primelor trei grade. Masoneria gradelor superioare e un front unitar. Ori masoneria primelor trei grade e numai un stadiu de trecere spre cea superioară şi e condusă de aceea. Deci supărările între organizațiile masonice subalterne sunt numai nişte iluzii, nişte concesii făcute spiritului neprogresat în masonerie al membrilor inferiori, cărora le place să creadă că sunt în ceartă cu masoneriile străine.

Dăm câteva citate în acest sens din cartea masonilor vienezi, *Das Blaubuch der Freimaurerei* (Viena, 1933):

*„Organizarea ritului scoțian este foarte potrivită pentru urmărirea şi ajungerea scopului său depărtat. Existența factică a unui lanț mondial francmason, cel puțin în cadrele ritului, este în opoziție cu organizațiile, din nefericire încă aşa de neînchegate, ale francmasoneriei ioanite, care se luptă între ele din motive dogmatice – avantajul fundamental al lucrării sale. Ritul scoțian cu ale sale 36 de Supreme consilii constituie pentru toate teritoriile francmasone cu o aceeaşi doctrină, un acelaşi mod de a lucra, aşadar unul şi acelaşi front unitar francmasonic. Ritul scoțian este afară de aceea un paşaport către toate atelierele corespunzătoare ale masoneriei şi oferă aşadar raza cea mai mare de acțiune”*[49]. Să observăm că Marea Lojă Națională Română, care are sub administrația

sa gradele 1-3, este sub autoritatea Supremului Consiliu de grad 33 al Ritului Scoţian Antic şi Acceptat[50]. Între cele 36 supreme Consilii numite în cartea citată, se află şi cel din România şi cel din Franţa, autoritatea supremă a masoneriei franceze[51]. Pentru întărirea unităţii între organizaţiile gradelor inferioare lucrează afară de amintita *Asociation Maçonique Internationale* cu sediul la Geneva, care întruneşte Marile Loji Simbolice (ale primelor trei grade), *Die Allgemeine Freimaurerei Liga* (Afeme) cu sediul în Basel, care întruneşte pe masoni individuali pentru a realiza lanţul mondial al masoneriei[52]. Aceste organizaţii ţin des congrese în diferite centre europene. In Fr. Hasselbacher op. cit. vol. I, p. 53-80 se găsesc multe citate de ale francmasonilor că Masoneria este una. Luăm pe Marele Maestru al Marei Loji din Bayreuth, prof. Blunschli care a scris în *Freimaurerei Zeitung* din 11.IV.1874 : *„De câţiva zeci de ani lojile se adună şi iau un caracter tot mai naţional, deşi misiunea lor este internaţională. De ce aceasta? Ce sens are? Căci dacă francmasoneria nu are nimic cu patria, de ce se îmbracă în forme naţionale? Sâmburele cel bun al acestei mişcări este trebuinţa după o mai mare consolidare, pentru a valorifica mai bine puterea confederaţiei masonice.*

*Însemnătatea internaţională a masoneriei nu e slăbită prin aceasta, dimpotrivă puterea ei de acţiune, eficacitatea ei devine şi mai urcată”*[53].

b) Să lămurim acum atitudinea în chestiune religioasă a Masoneriei ce se pretinde supărată cu *Marele Orient Ateu din Franţa*. Mai întâi câte ceva din *„Constituţia şi Regulamentul”* Marii Loji Naţionale Române. Observăm însă că în această *Constituţie şi Regulament* nu sunt fixate decât chestiuni formale de procedură, idealurile organizaţiei, principiile ei; cuprinsul discuţiilor din ateliere nu este făcut cunoscut. *Constituţia şi Regulamentul* îndrumă de câte ori e vorba de o

chestiune mai importantă la *Marile Constituţiuni, Tradiţiile* şi *Landmarkurile Ritului*. *Constituţia şi Regulamentul* Marii Loji Naţionale nu e document pe baza căruia să se poată spune ceva definitiv referitor la scopurile şi acţiunea ei, cu atât mai mult cu cât acest document însuşi vorbeşte de secretele masonice a căror divulgare este socotită între infracţiunile cele mai grave[54]. Ba într-un loc spune acest document: *„În Loji se primesc cunoştinţele care nu se publică nicăieri şi pe care nu le putem învăţa decât în Lojă”*[55].

Dar chiar şi din puţinele expresii ale acestui document se poate trage o concluzie care arată suficient conflictul masoneriei cu doctrina Bisericii. E adevărat că în art. 3 al *Constituţiei, Statutelor etc.* se prevede că *„nimeni nu poate fi primit în francmasonerie dacă nu crede în Dumnezeu şi în nemurirea sufletului”*. Legămintele şi jurămintele masonilor faţă de Ordin sunt contractate pe Sf. Scriptură (p.4). Dar în altă parte[56] se spune: *„Oricare ar fi religia sau cultul cuiva, el nu poate fi exclus din Ordin, dacă crede în Marele Arhitect al Universului şi practică învăţăturile sfinte ale moralei”*.

Până aici n-ar fi nimic grav. S-ar putea spune: sunt atâtea alte Societăţi în care nu se cere nici acest minim de credinţă religioasă. Numai cât celelalte Societăţi au altfel de obiective economice, culturale, câtă vreme Francmasoneria se socoteşte dacă nu un adversar al Bisericii, în orice caz un concurent al ei, cu o credinţă proprie a ei. Căci iată ce se spune în pasajul citat puţin mai la vale: *„masonii, cele mai virtuoase elemente ale tuturor credinţelor... caută să demonstreze superioritatea credinţei pe care o profesează”*. Aşadar un francmason evreu, fără a-şi însuşi, prin intrarea în Francmasonerie, credinţa creştină, e socotit şi de francmasonii *creştini* ca având o credinţă superioară aceleia pe care a revelat-o Însuşi Fiul lui Dumnezeu cel întrupat. În mândria francmasonilor de a se socoti deasupra creştinismului[57], se află implicată negarea Divinităţii creştinismului, cea mai gravă dintre erezii.

Aceeaşi concluzie se deduce şi din alte datorii impuse masonului. După ce se spune la p. 74 că *„printre noi sunt Fraţi de toate religiile şi rasele”*, la p. 75 se cere: *„trebuie să preferi pe un Francmason oricărui alt om, când solicită, în condiţii egale, aceeaşi situaţie”*. Purtarea aceasta trebuie s-o aibă un mason nu numai faţă de alt mason din ţară, ci şi faţă de cei din străinătate, căci art. 5 al *Constituţiei, Statutelor etc.*, p. 4 spune: *„Oricărui rit i-ar aparţine un mason, el este frate cu toţi masonii de pe glob”*. Prin urmare masoneria formează o confraternitate mai presus de religie, de neam şi de familie. Un mason consideră mai apropiat sieşi pe un evreu mason decât pe un român creştin. Prin aceasta se rupe legătura bisericească dintre cei care formează, după Apostolul Pavel, Trupul tainic al Domnului. Se poate spune că masonul iese din Biserică, precum iese din comunitatea naţională. *„Familia, prietenii* – se spune mai departe la p. 75 – *sau vecinii să nu afle chestiuni în legătură cu activitatea francmasonică, atât personală, cât şi cea colectivă”*.

Putem pune de pe acum întrebarea: ce rost mai are jurământul pe Sf. Scriptură când îl rosteşte şi un evreu care nu crede în ea, sau când se respinge originea divină a ei?

Dar poate că cel puţin nu se cuprinde în *Marea Lojă Naţională* decât România, aşa că acea confraternitate cu masonii din alte ţări rămâne o legătură destul de platonică. Chiar aşa de ar fi şi totuşi ar fi grav: se afirmă în principiul care pune mai presus de legăturile bisericeşti şi naţionale pe cele masonice. În realitate Masoneria Naţională Română cuprinde mulţi străini şi nu există nici o piedică pentru a cuprinde şi mai mulţi. E adevărat că Supremul Consiliu gr. 33 nu admite în sânul său ca membri activi decât o pătrime de membri neortodocşi[58].

Dar numărul membrilor ar fi al Supremului Consiliu care se limitează între 9-33. Destul este dacă o pătrime din ei pot fi neortodocşi. Dar Supremul Consiliu are şi membri emeriţi.

Între aceştia numărul străinilor nu este limitat. Dar ceea ce-i mai important e că grosul Masoneriei Naționale îl formează membrii din celelalte grade, de la 1-32, şi mai ales cei din primele 3 grade. Între aceştia numărul străinilor iarăşi nu e limitat. Față de toți aceşti străini masonul român e obligat să le dea sprijin în toate împrejurările când se cere – în anumite cazuri cu riscul vieții[59]. Refuzul sprijinului cerut aduce una din cele mai mari pedepse[60].

Dar acum să luminăm şi mai bine atitudinea față de creştinism a Masoneriei Române, confruntând-o cu câteva citate din amintita *Blaubuch* a Masoneriei austriece, care este în legătură şi cu cea din Anglia şi cu cea română. Francmasonul vienez dr. Oscar Trebitsch spune în articolul *Freimaurerei u. Radikalismus*: *„Caracteristica permanentă a Masoneriei este accentuarea necesar imanentă a caracterului autonom al eticei sale şi prin aceasta în mod necesar şi negarea oricărei posibilități a vreunei etici, heteronome, fie ea crescută metafizic pe terenul speculației filosofice, fie pe cel al speculației teologice"* (p. 65).

În această carte francmasonul Dr. Kurt Reichl scrie: *„Francmasoneria este în ființa ei adânc pătrunsă de ideea că, pe terenul credinței, nu poate fi dogmatizată o anumită convingere privitor la ceva imposibil de cunoscut. Ea stă pe punctul de vedere cel cu adevărat tolerat, că fiecare are să-şi facă socoteala cu infinitul după trebuințele sale religioase. Felul credinței, de semnul ce-l dă fiecare noțiunii sale despre Dumnezeu, nu e pentru Francmasonerie nimic, pentru ea totul este conducerea etică a vieții care rezultă din concepția despre lume a respectivului ins"* (p. 31).

Întâlnim aşadar acelaşi indiferentism față de revelația creştină, pusă în rând cu oricare altă credință. Nici o grijă pentru unificarea sufletelor în aceeaşi credință creştină, ci insul e justificat în tendința de a avea o atitudine cu totul individuală în chestiunea religioasă. Nu susține nici Biserica impunerea cu

sila a credinței creștine, dar propovăduiește sus și tare că această credință e revelată de Dumnezeu, deci singura adevărată în plenitudinea ei, și dezaprobă fărămițarea societății omenești în tot atâtea credințe câți indivizi sunt. Francmasoneria afirmă că n-are nici o dogmă. Dar are și ea pe cea a individualismului, socotește ca valoare supremă judecata individuală. Cel puțin pentru ochii lumii, căci în realitate impune adepților ei destule convingeri și secrete de al căror rost și sens nu au să se întrebe masonii gradelor inferioare.

Același lucru îl afirmă Dr. K. Reichl și în alt loc al numitei cărți, într-o controversă cu iezuitul Fr. Muckermann despre încrederea în umanitatea pură, pe care francmasoneria o are, pe când creștinismul nu: *„Să recunoaștem clar și fără echivocuri deosebirea fundamentală. D-v vă exprimați hotărât bănuiala în posibilitatea unei umanități care nu e în legătură cu un Dumnezeu personal, care nu e străbătută de credința în Dumnezeul personal al Bisericii. Francmasonul, așa cum îl înțeleg eu (!!) nu e ateu, concepția despre lume a Francmasoneriei are principiul unei ființe supreme, unei ultime temelii spirituale a existenței. Dar cu deosebirea fericită (heilsarmee), antidogmatică față de dogma Bisericii infailibile și singură mântuitoare, că ea lasă conținutul, culoarea noțiunii de Dumnezeu subiectivismului fiecăruia. Ea socotește că există o credință, dar aceasta nu trebuie dogmatizată drept o cunoaștere care trebuie să fie singură adevărată, așadar imposibilă. Nu e linia d-v., prea venerate, să admiteți umanitatea laicistă a francmasonului care nu e hrănită de o credință precisă într-un Dumnezeu personal, ca întemeiată, adevărată și variabilă. Vă îndoiți de garanțiile interne ale acestei umanități. Socotiți că numai ideea de umanitate a credinței creștine posedă putere îndatoritoare”* (p. 25-26). Iar în alt loc: *„Sigur ideea masonă despre umanitate nu e determinată religios, în sensul că nu cere înrădăcinarea ei într-o religie anumită, respectiv în cea*

*catolică"* (p. 20).

În spiritul acesta liber cugetător vorbesc masonii despre religie atunci când vor să-şi prezinte în trăsături simpatice organizaţia lor. Adevăratele lor sentimente sunt însă direct ostile la adresa religiei. Ele izbucnesc adesea în expresii nemascate, în felul acelora pe care le-am inserat în refrenul acesta la alt loc.

După ce am arătat că şi masoneria zisă naţională face parte din organizaţia mondială a masoneriei, fiind angajată în urmărirea scopurilor comune ale masoneriei, şi după ce am arătat că masoneria întreagă e cel puţin liber cugetătoare pe teren religios, să mai revenim puţin asupra scopului masoneriei în care e încadrată masoneria naţională.

Am mai spus că scopul masoneriei nu e cercetarea filosofică a adevărului şi nici filantropia. Acestea n-ar trebui ţinute într-un secret atât de sever. Scopul ei este unul politic. Şi este unul şi acelaşi pentru toată masoneria. De aceea se străduieşte să formeze un front cât mai strâns, cum am văzut din paginile anterioare. Că scopul ei este unul politic, nu de politică de partid, ci de concepţie, ceea ce-i şi mai grav, ne-o mărturiseşte masonul Dr. K. Reichl în opera amintită, p. 35, aprobând următoarele cuvinte ale unui membru al Marelui Orient Francez: *„Dacă politica însemnează a te aprinde de suferinţa oamenilor pentru apărarea drepturilor omului, pentru realizarea unor cerinţe culturale de mare valoare din punct de vedere etic şi estetic, atunci, da, masoneria face politică, atunci masoneria este politică"*. Mai precis ne arată orientarea politică a masoneriei mărturisirile aceluiaşi mason, că organizaţia din care face parte luptă pentru *„libertatea personală şi democraţie"*, care nu trebuie lăsată să fie sfărâmată de *„dictatura barbară de dreapta sau de stânga"* (p. 24). În acelaşi sens se exprimă pe larg masonul Dr. Oskar Trebitsch în amintita carte, dezvoltând că masoneria e contrară oricărui radicalism, oricărei conduceri autoritare şi pentru

larga democrație (p. 64). Pe linia aceasta masoneria e contra monarhiei deşi întâmpinarea Masoneriei Române spune altfel. Dr. Reichl mărturiseşte că Masoneria a văzut în instaurarea republicii în Spania îndeplinindu-se o aprinsă dorință a ei. *„Nimeni n-a negat din latura Masoneriei că între întemeierea republicii şi masoneria spaniolă există strânse legături. Nici n-a rămas nimănui că fraților din Marele Orient li s-au împlinit prin noua organizare de stat o aprinsă dorință”* (p. 17).

Astfel nu e de mirare dacă Francmasoneria declară acum că stă în război din Spania, cu totul în *ajutorul Frontului Popular*. În ziarul *ABC* din Madrid, din 20.X.1936, foaie redactată ca toate foile de pe teritoriul Spaniei comuniste de sovietele muncitoreşti, găsim următoarea declarație din partea Masoneriei: *„Situația actuală este aşa de extraordinară şi de tragică, încât suntem nevoiți să rupem tăcerea noastră obişnuită. Masoneria spaniolă este deplin, total şi absolut de partea Frontului Popular, de partea guvernului legal şi împotriva fascismului”*. În ziarul *El Dia Grafico* din 15.X din Barcelona se spune: *„Mulțumită înțeleptei prevederi a masonilor o mare parte din comandă în* Guardia civil *şi* Guardia de asalt *(trupe polițieneşti create în mod special de republică) era încă înainte de 18 august în mâna republicanilor de încredere. Masonii au fost aceia care au făcut ca cea mai mare parte din flota de război să se pună în serviciul Frontului Popular şi ofițerii răsculați să fie închişi. Masonii au fost aviatori care s-au aşezat în fruntea flotei noastre aviatice. Comandanții celor mai multe din secțiunile armatei noastre sunt masoni. Masonii sunt în majoritate aceia care, în presă, pe tribune, la microfon au susținut focul în suflete. Masoni sunt şi aceia care pregătesc victoria în etape. Masoni în sfârşit, aceia care lucrează în străinătate ca neutralitatea să fie părăsită”*[61].

Din cele de mai sus se străvede destul de bine că nu sunt

deosebiri reale şi serioase între masoneria mondială căreia îi aparţine Masoneria Naţională Română şi Masoneria afiliată Marelui Orient Francez. Astfel, având în vedere ceea ce am dezvoltat în toate capitolele acestui referat, putem formula următoarele:

*Concluzii:*

Francmasoneria este o organizaţie mondială, secretă în care evreii au un însemnat rol, având un rit quasi-religios, luptând împotriva concepţiei religios-morale a creştinismului, împotriva principiului monarhic şi naţional, pentru a realiza o republică internaţională laică (tendinţa din urmă a se vedea în *Blaubuch der Freimaurerei*, Wien 1933, p. 82, în art. *Paneuropa als Minoritatenfrage.* Se recunoaşte că *„Masoneria urmăreşte planul unei Europe unite”*). Ea este un ferment de stricăciune morală, de dezordine socială. Biserica osândeşte francmasoneria ca doctrină, ca organizaţie şi ca metodă de lucru ocultă şi în special pentru următoarele motive:

1. Francmasoneria învaţă pe adepţii ei să renunţe la orice credinţă şi adevăr revelat de Dumnezeu, îndemnându-i să admită numai ceea ce descopere raţiunea lor. Ea propagă astfel necredinţa şi lupta împotriva creştinismului ale cărui învăţături sunt revelate de Dumnezeu. Vânând pe cât mai mulţi intelectuali să şi-i facă membri şi obişnuindu-i pe aceştia să renunţe la credinţa creştină, francmasoneria îi rupe de la Biserică, şi având în vedere influenţa însemnată ce o au intelectualii asupra poporului e de aşteptat ca necredinţa să se întindă asupra unor cercuri tot mai largi. În faţa propagandei anticreştine a acestei organizaţii, Biserica trebuie să răspundă cu o contra propagandă.

2. Francmasoneria propagă o concepţie despre lume panteist-naturalistă, reprobând ideea unui Dumnezeu personal deosebit de lume şi ideea omului ca persoană, deosebită, destinat nemuririi.

3. Din raţionalismul şi naturalismul său, francmasoneria

deduce în mod consecvent o morală pur laică, un învățământ laic reprobând orice principiu moral *„heteronom”* şi orice educație ce rezultă din credința religioasă şi din destinația omului la o viață spirituală eternă. Materialismul şi oportunismul cel mai cras în toate acțiunile omului, este concluzia necesară din premisele francmasoneriei.

4. În lojile francmasoneriei se adună la un loc evreii şi creştinii şi francmasoneria susține că numai cei ce se adună în lojile ei cunosc adevărul şi se înalță deasupra celorlalți oameni.

Aceasta însemnează că creştinismul nu dă nici un avantaj în ce priveşte cunoaşterea adevărului şi dobândirea mântuirii membrilor săi. Biserica nu poate privi impasibil cum tocmai duşmanii de moarte ai lui Hristos să fie considerați într-o situație superioară creştinilor din punct de vedere al cunoaşterii adevărurilor celor mai înalte şi al mântuirii.

5. Francmasoneria practică un cult asemănător celui al misterelor pre-creştine. Chiar dacă unii adepți ai ei nu dau nici o însemnătate acestui cult, se vor găsi multe spirite mai naive asupra cărora acest cult să exercite o oarecare forță quasi-religioasă. În orice caz prin acest cult francmasoneria vrea să se substituie oricărei alte religii, deci şi creştinismului.

În afară de motivele acestea de ordin religios, Biserica mai are în considerare şi motive de ordin social, când întreprinde acțiunea sa contra francmasoneriei.

6. Francmasoneria este un ferment de continuă şi subversivă subminare a ordinei sociale prin aceea că îşi face din funcționarii statului, din ofițeri, unelte subordonate altei autorități pământeşti decât aceleia care reprezintă ordinea stabilită vizibil. Îi face unelte în mâna unor factori neştiuți încă nici de ei, având să lupte pentru idei şi scopuri politice ce nu le cunosc. E o luptă nesinceră, pe la spate, niciodată nu există o siguranță în viața statului şi ordinea stabilită. E o luptă ce ia în sprijinul ei minciuna şi întunerecul. Împotriva jurământului creştinesc pe care acei funcționari l-au prestat Statului, ei dau

un jurământ păgânesc.

7. Francmasoneria luptă împotriva legii naturale, voită de Dumnezeu, conform căreia omenirea e compusă din națiuni. Biserica ortodoxă, care a cultivat totdeauna specificul spiritual al națiunilor, şi le-a ajutat să-şi dobândească libertatea şi să-şi mențină ființa primejduită de asupritori, nu admite această luptă pentru exterminarea varietății spirituale din sânul omenirii.

Măsurile cele mai eficace ce are să le ia Biserica împotriva acestui duşman al lui Dumnezeu, al ordinei social-morale şi al națiunei, sunt următoarele:

1. O acțiune persistentă publicistică şi orală de demascare a scopurilor şi a activității nefaste a acestei organizații.

2. Îndemnarea intelectualilor români, care se dovedesc a face parte din loji, să le părăsească. În caz contrar Frăția Ortodoxă Română, extinsă pe toată țara, va fi îndemnată să izoleze pe cei ce preferă să rămână în loji.

Biserica le va refuza la moarte slujba înmormântării, în caz că până atunci nu se căiesc.

De asemenea le va refuza prezența ca membri în corporațiile bisericeşti.

3. Preoțimea va învăța poporul ce scopuri urmăreşte acela care e francmason şi-l va sfătui să se ferească şi să nu dea votul candidaților ce aparțin lojilor.

4. Sfântul Sinod acompaniat de toate Corporațiunile bisericeşti şi Asociațiile religioase se va strădui să convingă guvernul şi Corpurile Legiuitoare să aducă o lege pentru desființarea acestei organizații oculte. În caz că guvernul nu o va face, Sfântul Sinod se va îngriji să fie adusă o astfel de lege din inițiativă parlamentară.

Tem. Nr. 785/937. *Î.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului*, dă citire referatului cu studiul asupra francmasoneriei, ce i s-a cerut de Sf. Sinod încă din anul 1934.

Sf. Sinod însuşindu-şi concluziile din referat hotărăşte:

*I. Biserica osândeşte Francmasoneria ca doctrină, ca organizaţie şi ca metodă de lucru ocultă şi în special pentru următoarele motive:*

*1. Francmasoneria învaţă pe adepţii ei să renunţe la orice credinţă şi adevăr revelat de Dumnezeu, îndemnându-i să admită numai ceea ce descoperă cu raţiunea lor. Ea propagă astfel necredinţa şi lupta împotriva creştinismului ale cărui învăţături sunt revelate de Dumnezeu. Vânând pe cât mai mulţi intelectuali să şi-i facă membri şi obişnuindu-i pe aceştia să renunţe la credinţa creştină, Francmasoneria îi rupe de la Biserică, şi având în vedere influenţa însemnată ce o au intelectualii asupra poporului, e de aşteptat ca necredinţa să se întindă asupra unor cercuri tot mai largi. În faţa propagandei anticreştine a acestei organizaţii, Biserica trebuie să răspundă cu o contrapropagandă.*

*2. Francmasoneria propagă o concepţie despre lume panteist-naturalistă, reprobând ideea unui Dumnezeu personal deosebit de lume şi ideea omului ca persoană, deosebită, destinat nemuririi.*

*3. Din raționalismul şi naturalismul său, Francmasoneria deduce în mod consecvent o morală pur laică, un învățământ laic, reprobând orice principiu moral „heteronom” şi orice educație ce rezultă din credința religioasă şi din destinația omului la o viață spirituală eternă. Materialismul şi oportunismul cel mai cras în toate acțiunile omului, este concluzia necesară din premisele Francmasoneriei.*

*4. În lojile francmasone se adună la un loc evreii şi creştinii şi Francmasoneria susține că numai cei ce se adună în lojile ei cunosc adevărul şi se înalță deasupra celorlalți oameni. Aceasta însemnează că creştinismul nu dă nici un avantaj în ce priveşte cunoaşterea adevărului şi dobândirea mântuirii membrilor săi. Biserica nu poate privi impasibilă cum tocmai duşmanii de moarte ai lui Hristos să fie considerați într-o situație superioară creştinilor din punct de vedere al cunoaşterii adevărurilor celor mai înalte şi al mântuirii.*

*5. Francmasoneria practică un cult asemănător celui al misterelor precreştine. Chiar dacă unii adepți ai ei nu dau nici o însemnătate acestui cult, se vor găsi multe spirite mai naive asupra cărora acest cult să exercite o oarecare forță quasi-religioasă. În orice caz prin acest cult Francmasoneria vrea să se substitue oricărei alte religii, deci şi creştinismului.*

*În afară de motivele acestea de ordin religios biserica mai are în considerare şi motive de ordin social când întreprinde acțiunea sa contra Francmasoneriei.*

*6. Francmasoneria este un ferment de continuă şi subversivă subminare a ordinei sociale prin aceea că îşi face din funcționarii Statului, din ofițeri, unelte subordonate altei autorități pământeşti decât aceleia care reprezintă ordinea stabilită vizibil. Îi face unelte în mâna unor factori neştiuți încă nici de ei, având să lupte pentru idei şi scopuri politice ce nu le cunosc. E o luptă nesinceră, pe la spate; niciodată nu*

*există  o siguranță în viața Statului şi în ordinea stabilită. E o luptă ce ia în sprijinul ei minciuna şi întunerecul. Împotriva jurământului creştinesc pe care acei funcționari l-au prestat Statului, ei dau un jurământ păgânesc.*

*7. Francmasoneria luptă împotriva legii naturale, voite de Dumnezeu, conform căreia omenirea e compusă din națiuni. Biserica ortodoxă care a cultivat totdeauna specificul spiritual al națiunilor şi le-a ajutat să-şi dobândească libertatea şi să-şi mențină ființa primejduită de asupritori, nu admite această luptă pentru exterminarea varietății spirituale din sânul omenirii.*

*Măsurile cele mai eficace ce are să le ia Biserica împotriva acestui duşman al lui Dumnezeu, al ordinei social-morale şi al națiunei, sunt următoarele:*

*1. O acțiune persistentă publicistică şi orală de demascare a scopurilor şi activității nefaste a acestei organizații.*

*2. Îndemnarea intelectualilor români, care se dovedesc a face parte din loji, să le părăsească. În caz contrar, „Frăția Ortodoxă Română” extinsă pe toată țara va fi îndemnată să izoleze pe cei ce preferă să rămână în loji.*

*Biserica le va refuza la moarte slujba înmormântării, în caz că până atunci nu se căiesc.*

*De asemenea, le va refuza prezența ca membri în corporațiile bisericeşti.*

*3. Preoțimea va învăța poporul ce scopuri urmăreşte acela care e francmason şi-l va sfătui să se ferească şi să nu dea votul candidaților ce aparțin lojilor.*

*4. Sf. Sinod acompaniat de toate corporațiunile bisericeşti şi asociațiile religioase se va strădui să convingă Guvernul şi Corpurile legiuitoare să aducă o lege pentru desființarea acestei organizații oculte. În caz că Guvernul nu o va face, Sfântul Sinod se va îngriji să fie adusă o astfel de lege*

*din inițiativa parlamentară.*

*II. Întreg referatul împreună cu concluziile se va tipări în broşură prin Consiliul Central Bisericesc şi se va întrebuința ca mijloc de propagandă împotriva francmasoneriei.*

*Î.P.S. Patriarh* prezintă declarația făcută în fața Sa, a delegaților lojei francmasone naționale în frunte cu dl. Pangal, prin care aduc la cunoştință că aceste loji se autodizolvă, spre a nu fi confundate cu Loja Marelui Orient şi spre a nu se crede că este împotriva culturii sentimentelor monarhice, naționale şi creştine. El – dl. Pangal – în numele delegaților declară că toți membrii lojelor francmasone naționale sunt buni fii ai bisericii ortodoxe.

*Sf. Sinod ia act cu satisfacție de declarația d-lui Pangal şi a celorlalți conducători ai masoneriei naționale române, cetită în ziua de 25 Februarie a.c., în fața Î.P.S. Patriarh Miron, prin care anunță că această organizație se autodizolvă. Este prin urmare de sine înțeles că hotărârea Sf. Sinod privitoare la masonerie nu se poate referi la lojile care s-au dizolvat şi prin urmare nu mai există.*

La orele 13 Î.P.S. Patriarh, ridică şedința, prorogând Sf. Sinod pentru data de 29 Martie a.c., orele 10 dimineața.

Preşedinte,
(ss) Miron
Secretar,
(ss) † Galaction Craioveanu

Cronică internă B.O.R., 55 (1937) nr. 3-4, Martie-Aprilie.

## *Desființarea lojei masonice naționale*

Joi seara, la 25 februarie, o delegație din partea lojei masoneriei naționale, în frunte cu dl. Pangal şi însoțit de câțiva fruntaşi, ingineri şi ofițeri superiori, s-au prezentat la Sf. Patriarhie ca să anunțe oficial pe Înaltul ierarh de actul de autodesființare, pe care l-au hotărât. Motivele arătate şi care au dus la această hotărâre sunt: îndreptându-se nenumărate atacuri împotriva acestei loji naționale, că ar fi antimonarhică, antinațională şi anticreştină, şi vrând să arate că înțelege să fie în serviciul Țării şi Dinastiei, şi respectuoşi față de biserica strămoşească, membrii acestei loji au hotărât desființarea.

Forma în care această hotărâre s-a adus la cunoştința Înalt Prea Sfinției Sale Patriarhul României merită să fie bine lămurită.

Căci, pe lângă Î.P.Sf. Patriarh, a luat parte la acest act mitropolitul greco-catolic Alexandru Niculescu al Blajului şi arhiepiscopul romano-catolic Alexandru Cisar al Bucureştilor, semnând toți trei telegrama adresată M.S. Regelui, căruia i se aducea la cunoştință această hotărâre a lojei masonice.

Patriarhul ortodox al României, mitropolitul greco-catolic şi episcopul romano-catolic semnând un act public, este un eveniment îmbucurător şi foarte semnificativ, nu atât din punct de vedere religios, ci mai ales național.

Dacă din această solemnitate s-ar fi reținut ca esențial aspectul ei religios, în nici un caz aceste trei semnături n-ar fi putut sta împreună fără consecințe pentru ceilalți semnatari. Vaticanul ar fi luat măsuri, căci până acum nu înțelege să îngăduie nici o conlucrare între catolici şi ortodocşi pe teren religios.

Şi atunci rămâne posibilă numai considerarea mai mult ca un act de interes național românesc această răspundere comună pe care şi-au ales-o cei trei prelați în numele Bisericii lor.

Dacă această solemnitate ar fi avut numai un caracter religios, n-ar fi fost nevoie de înştiinţarea Şefului Statului. Dar dacă a fost un act mai mult politic, de ce foştii membri ai lojei s-au adresat ierarhilor acestor biserici? Pentru decor, pentru mai mult zgomot? Sau pentru ca să afirme că legătura între Statul românesc şi conştiinţa poporului trebuie să se facă prin Biserica creştină. În alte împrejurări, prezenţa arhiepiscopului romano-catolic credem că ar fi fost imposibilă, dar, după evenimentele ce se petrec în afară, vedem că şi catolicismul înţelege să conlucreze cu celelalte biserici împotriva lui antihrist, ceea ce este un semn nou al vremurilor.

Ar fi bine ca ierarhii acestor trei biserici să se găsească conlucrând şi în alte împrejurări, ca să înţeleagă lumea că Hristos este al tuturor. Este îmbucurător că s-a recunoscut prin aceasta Patriarhului ortodox al ţării un adevărat primat naţional, fiind o garanţie că în marile împrejurări de ordin naţional Patriarhul ortodox poate vorbi în numele celor trei Biserici.

Consecinţele acestei dizolvări s-au văzut imediat, pentru că această lojă, primind să se autodizolve, a atras atenţia guvernului asupra celorlalte loji din ţară, care nu au crezut că trebuie să facă la fel, şi atunci *s-a înţeles că e o necesitate naţională ca să fie dizolvate de autoritatea publică.* Guvernul, profitând de curentul din opinia publică împotriva francmasoneriei, a dizolvat toate lojele din ţară, pecetluind localurile şi arhivele lor. Se află şi un proiect de lege, pregătit de Sf. Sinod pentru definitiva şi legala lor închidere. Prin aceasta va fi încoronată lupta dusă de Sf. Sinod şi de un mare număr de teologi şi scriitori creştini împotriva francmasoneriei.

Iar Biserica Ortodoxă a contribuit odată mai mult la liniştea şi siguranţa Statului.

## Note

[1] Leon de Poncins, *La dictature de Puissances Occultes: La F.M.,* Paris, 1934, p. 5.
[2] Ibidem, p. 64.
[3] Engelbert Huber, *Freimaurerei*, p. 56-58.
[4] Huber, op. cit., p. 63.
[5] Ibidem, p. 95.
[6] Dr. N.C. Paulescu, *Ce este Francmasoneria?, Buletinul Anti-Iudeo-Musonic,* 1930, p. 67-71.
[7] Huber, op. cit., p. 64.
[8] Ibidem, p..
[9] Cf. Dr. Pr. *Wichtl, Weltfreimaurerei, Weltrevolution, Weltrepublic*, Ed. II, Munchen, 1928, p. 54.
[10] Ibidem, p. 53, sq.
[11] Dr. N.C. Paulescu, *Buletin Anti-Iudeo-Masonic*, 1930, p. 199-202.
[12] Vezi un document în facsimil, emanat din partea lojilor şi publicat în *Buletinul Anti-Iudeo-Masonic*, 1930, p. 91.
[13] Documentul în facsimil e publicat în *Buletinul Anti-Iudeo-Masonic*, 1930, p. 131.
[14] *Buletin Anti-Iudeo-Masonic*, 1930, p. 103-107.
[15] *The Israilit*, 3 Aprilie 1855, după Huber, op. cit., p. 148.
[16] *Festschrift des Bne-Brith-Ordens*, 1902, după Huber, op. cit., p. 151.
[17] *Ibidem.*
[18] Revista Apostolul din 1 aprilie 1934. O descriere pe larg a ceremoniei de inițiere a gradului de maestru face francmasonul Oswald Wirth, *Le livre du Maître*, Paris, ed. V, p. 67-84.
[19] Oswald Wirth, op. cit., p. 106, 108, 112, 116.
[20] Ibidem, p. 120-122.
[21] *„Francmasoneria nu se făleşte că deține un adevăr Dumnezeesc revelat, ci invită pe adepții săi să se degajeze de eroare prin propriile lor eforturi pentru a se orienta ei înşişi, cu toată independența, către acea lumină a spiritului spre care aspiră inteligențele”* (Oswald Wirth, op. cit., p. 21).
[22] Albert Lantoine, după Leon de Poncins, op. cit., p. 297-298.
[23] Ibidem, p. 299.
[24] Osw. Wirth, op. cit., p. 85.
[25] Ibidem, p. 120.
[26] Huber, op. cit., p. 176-180.
[27] L. de Poncins, op. cit., p. 151-152.
[28] Huber, op. cit., p. 211-216.

---

[29] Op. cit., p. 35.
[30] După Huber, op. cit., p. 152-156.
[31] Osw. Wirth, op. cit., p. 22.
[32] Dr. Fr. Wichtl, op. cit., p. 208-209.
[33] Dr. V. Trifu, Interpelarea din Parlament la 5.II. 1932.
[34] Dr. Fr. Wichtl, op. cit., p. 99.
[35] Ibidem, p. 280.
[36] În *Buletinul Anti-Iudeo-Masonic*, 1930, de unde luăm aceste informații, reproduse în facsimil documente care demască alianța strânsă dintre cele trei grupuri masonice în care se găsesc români (p.91 şi 131-132).
[37] *Adevărul literar* din 9.VII.1933. A se vedea în acelaşi loc şi sprijinul ce-l dau evreii d-lui Sadoveanu. Dl. M. Sevastos, redactor la *Adevărul literar*, scrie un articol de laudă pentru acțiunea masonică a d-lui Sadoveanu. La mişcarea aceasta, spune M. Sevastos, *„s-a raliat deunăzi şi Marele Orient"*.
[38] *Adevărul literar* din 9.VII.1933.
[39] *Das Blaubuch des Weltmaurerei*, Viena, 1933, p. 57, publ. francm.
[40] Ibidem, p. 104.
[41] Op. cit., p. 35.
[42] *Masonic Year Book 1936*, p. 797.
[43] *Das Blaubuch* etc., p. 61-62.
[44] Constituția şi Regulamentul Marei Loji Naționale Române, p. 33.
[45] Ibidem, p. 21.
[46] Constituția, Statutele şi Regulamentele Ritului scoțian antic şi acceptat din România, art. 29, p. 12.
[47] *Entlarvte Freimaurerei*, 1936, vol. I, p. 67.
[48] Constituția, Statutele etc., art. 5, p. 4.
[49] Din art. francm. vienez, dr. Hermann Anton, *die Rotte Maurerei*, op. cit., p. 99-100.
[50] Const. şi regul., p. 9-10.
[51] *Das Blaubuch*, p. 102.
[52] *Das Blaubuch*, p. 105.
[53] Fr. Hasselbacher, op. cit., p. 75.
[54] Art. 517 §6, p. 148.
[55] Ibidem, p. 72.
[56] *Obligațiunile unui Francmason*, p. 71.
[57] A se vedea în acest sens romanul d-lui M. Sadoveanu, *Creanga de aur.*
[58] *Constituția, Statutele etc.*, art. 13, p. 7.
[59] Ibidem, art. 611, p. 161.

[60] Ibidem, art. 613, p. 161.
[61] Ziarul german din Sibiu *Sud-Ost*, din 31.XII.1936.

# Revoluție, naționalism, ruralitate
# 1848 în Principatele Române

*„Marile țări agricole situate între Marea Baltică şi Marea Neagră nu pot fi izbăvite de barbaria patriarhală-feudală decât cu ajutorul unei revoluții agrare care să transforme țăranii în proprietari de pământ liberi, o revoluție cu totul asemănătoare celei care a avut loc în 1789 în statele franceze.”*

Engels

*„În sfârşit, pe primăvară, sosiră din Paris tineri studenți aparținând clasei boiereşti mijlocii, care nu voiau să creadă într-o îngrădire în spațiu a revoluției franceze. Unul dintre ei, C.A. Rosetti credea realizabilă în cel mai apropiat viitor o înfrățire idilică a tuturor oamenilor.”*

Iorga

Întreg anul 1998 *„națiunea română”* (adică statul) a sărbătorit cei 150 de ani de la revoluția paşoptistă. De ce? Singura explicație vine din partea demagogiei oficiale. Adevărata istorie a 48-ului nu ne dă nici un motiv pentru a fi veseli, aşa cum se va arăta.

În deceniul al cincilea al secolului trecut, revoluția mondială începută în 1789 intră într-o nouă etapă. *„Ciuma franțuzească”* nu mai este răspândită acuma de către armatele de ocupație iacobine şi napoleoniene, care impuneau *„libertatea, egalitatea, fraternitatea”* cu sabia, prin cele mai sălbatice războaie pe care le cunoscuse Europa. 48-ul foloseşte o metodă mult mai economică şi mai eficientă: subversiunea, autoocuparea ideologică şi militară de către o trupă de

*„comisari ai poporului”* recrutați la fața locului şi instruiți la Paris (mai târziu, la Moscova) unde îşi însuşesc tehnicile teroriste şi propagandiste ale loviturii de stat şi înființează viitoarele Guverne *„provizorii”* ce se vor permanentiza, într-o formă sau alta, până astăzi.

Obiectivul principal este acum, ca şi în vremea lui Napoleon, înfrângerea celor două imperii teocratice, Rusia şi Austria, la care se adaugă Germania, care, cu toate *„reformele”*, se opunea realizării *„republicii europene umaniste”*, dovedind că nu puteau fi învinse prin mijloace exclusiv militare şi nici prin revoluții *„de sus”*, cum încercase iluminismul în vremea Ecaterinei, a lui Rudolf şi a lui Wilhelm.

Sfânta Rusie, mai ales, era hotărâtă să oprească invazia antihristică, aşa cum o făcuse şi în 1812, şi manifestul țarului Nicolae I din martie 1848 este fără echivoc:

*„Après de longues années de paix et de prosperité, l'Occident de l'Europe a été subitement bouleversé par des troubles qui menacent de détruire toute autorité légitime et l'ordre social tout entier.*

*Prenant leur origine en France: la révolte et l'anarchie se sont étendues promptement à l'Allemagne et le flot révolutionnaire, croissant dans la mesure des concessions des gouvernements a enfin atteint les Etats de nos alliés, l' Autriche et la Prussie.*

*Ne conaissant plus de frein, cette force aveugle menace aujourd'hui la Russie, que Dieu a confiée a notre garde.*

*Ici elle trouvera ses bornes.*

*Fidèle au glorieux exemple de Nos ancetres, invoquant le secours du Très-Haut, Nous sommes prets à faire face à Nos ennemies partout où ils se montreront; et fermement unis à Notre sainte patrie, Nous conduirons Nos peuples à la défense de l'honneur russe et de l'integrité de Notre territoire. Dieu est avec nous. Ecoutez peuples de la terre et suivez la voix de*

*Dieu qui est avec nous."* (ACT I/159)

48-ul nu reprezintă o singură revoluție, un eveniment punctual. Cu toată aparența megaloman-propagandistică, rândurile următoare exprimă o realitate asumată:

*„Ziua de 11 iunie 1848 va rămâne o stea strălucitoare pe firmamentul românesc, căci strigătul* Vrem să trăim prin noi înşine *a ieşit atunci limpede şi puternic din însuşi peptul poporului român, nu ca strigăt de desperare, ci ca strigăt de reînviere; înăduşită a fost atunci mişcarea şi, deşi cei ce au stat în capul ei, mult timp au umblat pribegi şi persecutați, dar sămânța aruncată a purtat roade mănoase, strigătul de la 1848 fu reînviat prin Parlamentele legale din 1857; el căpătă ființă prin națiune în 1866 şi fu întrecut în consecințe prin războiul independenței din 1877" (ACT I/VII). (La 1890, când apare textul, autorii nu ştiu că aşteptările lor vor fi satisfăcute după viitorul prim război mondial.)*

48-ul este o mişcare amplă ce se întinde pe multe decenii, suferind transformări şi tactica aceasta a dizolvării din interior îşi va dovedi deplin eficiența abia odată cu primul război mondial, când *„Sfânta Alianță"* va fi sfârşit sfărâmată şi antihristul va face pasul decisiv către imperiul mondial. I se mai opune doar o scurtă renaştere spirituală, ce va fi lichidată în uriaşa confruntare a celui de-al doilea război mondial şi anul 1945 va marca un prim *„sfârşit al istoriei"*.

Pentru a-şi atinge colosalele obiective, de la 1848 până după primul război, internaționalismul ateu speculează infailibil naționalismul legitim al popoarelor aflate în puterea sau sub influența monarhiilor imperiale, stimulând, organizând şi finanțând *„revoluții de eliberare de sub jugul despotismului, în numele dreptului sfânt la autodeterminare"*. În acest interval naționalismul este o atitudine *„umanistă"*, *„pozitivă"*, pentru că pulverizează ce mai rămăsese din *„internaționalismul"* creştin. După 1920, termenul începe să capete sens tot mai sumbru, pentru că amenință

*„ecumenismul”* ateu. (De la iacobini, Napoleon, Lenin, Stalin şi până la campaniile N.A.T.O., armatele revoluţionare vor tot *„elibera”* popoarele *„mici şi persecutate”*, anexându-le ideologic, militar şi economic în interes propriu). Despre acest naţionalism, termen inventat de revoluţia franceză şi adaptat apoi de iluminismul german, *„naţionalism”* promovat în numele unei idei universalist-atee, voi tot vorbi pe parcurs, pentru că este un alt *„fetiş lingvistic”* ce încurcă toate comentariile şi face istoria noastră de neînţeles.

Printre ţările folosite ca masă de manevră împotriva *„tiraniei”* imperiale, Principatele au un loc cu totul aparte, din mai multe motive.

În primul rând, ca întotdeauna, din cauza importanţei lor strategice. Ţările Române au rol esenţial în jocul dintre cele trei imperii care îşi dispută cucerirea sau măcar dominarea *„Bizanţului”*, reducându-se de fapt întreaga *„chestiune orientală”*.

Trebuie înţeles că înainte de a fi centru de putere geopolitică şi economică, Constantinopolul, şi nu Roma, este centrul spiritual european al creştinismului şi cucerirea lui înseamnă dominarea religioasă a lumii. Astfel ruşii vor să-şi încoroneze ţarul ca *„bazileu”* de drept, ei considerându-se moştenitorii Imperiului Ortodox. Austriecii, la rândul lor, urmăresc refacerea Sfântului Imperiu în formă catolică. În fine, *„Franţa”* (adică internaţionala atee) vrea şi ea să reconstituie imperiul roman păgân, ştiind de la Bonaparte, că aici trebuie fundată capitala statului său mondial. În această confruntare Principatele aveau misiunea de a stopa avântul rusesc şi de a întreţine nesiguranţa în Austria prin *„bomba cu efect întârziat”* din Ardeal. De asemenea, ele erau baza pentru operaţii militare şi pentru organizarea de comploturi în toată Europa sud-estică.

Ruşii, la rândul lor, ca întotdeauna, înţelegeau prea bine că erau singuri şi nu se puteau apăra decât păstrând

Principatele sub controlul lor, pentru a-şi proteja flancul vestic, cel vulnerabil.

*Pericolele crizei ce amenință ordinele soțial în Europa preocupă cu tot adinsul mintea Augustului nostru Domnitor pe când radicalismul triumfă-n Elveția, pe când în Italia principiul monarhic e foarte cutreerat, pe când în Franța o iute catastrofă înalță republica peste ruinele tronului de Iulie, pe când înfierbântarea revoluționară străbate în Germania cu repejune ducătoare la rătăcire, Împăratul trebuie să-şi arunce privirea mai mult decât oricând altă dată asupra intereselor de linişte şi singurătate, pe care Rusia prin a sa pusăciune este mai cu deosebire chemată a o apăra.* (ACT I/168) *Principatele de la Dunăre se țin a anumit de această categorie; ele sunt puse sub nemijlocita protecție a Rusiei, şi această protecție noi suntem hotărâți a o aplica cu o manieră străbătătoare. Deci oricare va putea fi aiurea rezultatul orcanului revoluționar Împăratului este determinat a nu suferi ca anarhia să pătrundă în partea aceasta celor doi Principi cu cea mai apropriată manieră* (Nota Comitetului de Nesselrode, Cancelarul Rusiei, către Consulul general din Principate, de Kotzebue în ACT I/169).

Pe de altă parte, țările româneşti sunt însele un centru religios de o extraordinară importanță, pentru că de la cucerirea Constantinopolului ele reprezintă Bizanțul.

*Cu toată recunoaşterea politică a vasalității sale, domnul țărilor româneşti se bucură însă până foarte târziu de toate drepturile care, după noțiunea veche şi nouă romană, adică bizantino-slavă, formează imperiul. În biserică, domnul român, care a rămas în orientul supus de păgâni singurul stăpânitor creştin împodobit cu coroană şi sceptru, este primit cu onorurile ce se dădeau odinioară împăraților dreptcredincioşi din Răsărit* (IOR 1/380).

Această misiune hristoforică a României se accentuează în secolul 18 şi la începutul secolului 19, odată cu

protestantizarea bisericilor rusă şi grecească, încât cele două mici provincii, *„primitive”*, *„turcite”*, devin extrem de puternice şi de bogate spiritual, având cele mai multe mănăstiri din lume, dacă luăm în seamă *„proprietatea”* asupra Sfântului Munte Athos, şi fiind refugiul tuturor monahilor persecutaţi de ofensiva protestantă şi catolică. În consecinţă, presiunea revoluţionară va fi aici mai puternică decât oriunde.

*En 1792 c’était sur les bordes du Rhin que se rencontraient les armées de la Republique française et des Souverains coalisés ; le champ de la bataille est aujourd’hui dans la partie orientale de l’Europe ; c’est sur les rives du Danube que les deux principes se trouvent en présence. Ainsi la liberté a recelé de trois cents lieues des frontières* (Scrisoarea unui român despre situaţiunea Românilor din Orientul Europei. În ACT I/245).

Ceea ce desemna Principatele ca victime sigure ale revoluţiei este starea lor de descompunere internă şi completa dependenţă externă la care ajunseseră în cele două secole precedente, ca urmare a continuelor invazii, devastări, pustiiri, jafuri ale campaniilor militare susţinute de *„protectorii”* aflaţi în război pe acest *„pământ al nimănui”*, la toate acestea adăugându-se acţiunea dizolvantă a ideologiei iluministe, venită odată cu ocupanţii străini.

Eroarea tradiţiei începuse, ca în toată Europa, încă din secolul 17, şi chiar mai înainte.

Cauza directă a fost falimentul Imperiului Otoman care a antrenat, firesc, pe acela al hinterland-ului.

*Transformarea spre lumea modernă, în secolul 16, s-a produs sub presiunea unui factor extern, dominaţia otomană, care, prin exigenţele ei economice, a supus ţărănimea la o povară mult peste puterile ei. Obişnuită cu un schimb elementar de produse, lipsită de lichidităţi monetare, ţărănimea s-a găsit dezarmată faţă de asaltul fiscal al statului pentru plata tributului.* (IOR 2/424)

Apăsarea pe care uriaşul în agonie o exercita asupra popoarelor pe care le exploata era imensă, principatele ajungând la un moment dat să întrețină singure întreaga împărăție.

Situația aceasta a dus la alterarea structurii sociale, care era una *funcțională*, după formula încetățenită de Dumezil: *oratores, bellatores, laboratores* categorii la care se adaugă, acea supraordonată a monarhului autocrat, în cazul nostru *domnul*.

*Începând cu domnul, care recunoaşte pe vecinul de la sud stăpân şi e înzestrat de acesta cu o putere aproape deplină asupra supuşilor săi, şi până jos la țăran, care la început plăteşte noile dări cu rodul muncii, apoi cu trupul şi cu demnitatea şi libertatea sa omenească, nimic nu mai seamănă cu trecutul* (IOR 1/355).

Este greu de înțeles din perspectiva noastră anarho-democratică ce înseamnă un asemenea sistem interrelaționar, în care fiecare funcție are un rol esențial, la fel ca în orice organism viu. Astfel, păstrând analogia, laboratorii rustici, *„talpa țării”* asigurau subzistența materială, belatorii, brațele înarmate ale ierarhiei războinice, luptau cu predatorii externi, iar preoțimea, *„inima”* rugătoare prin legătura permanentă cu planul absolutului, conferea existenței *„lumeşti”*, acțiunilor istorice practice, sens şi valoare. Toate aceste *„mădulare”* conlucrătoare, erau coordonate de către domn, *„cap”* al Statului şi al Bisericii, persoană unică ce acționa prin mandat divino-uman.

Orice perturbare a uneia dintre funcții avea să ducă la dezechilibrul întregului organism. Asta s-a întâmplat când funcția conducătoare a început să se atrofieze. În Moldova, *vechea boierime pământeană dispăru de la curte şi din slujbe şi dregătorii încă din zilele lui Petru Rareş. Boierii se retraseră pe la moşiile lor şi căzură aproape pe treapta țărănimii* (IOR/432).

Retragerea *„belatorilor”* ce fac loc administratorilor-exploatatori (ciocoilor) duce la schimbarea întregii structuri a statului organic.

Consecinţa imediată este că funcţia lucrătoare este afectată şi ţărănimea, lipsită de aici înainte de apărare, intră în lunga, nesfârşita încă, fază de extincţie.

*În locul statului alcătuit din ţărani liberi, care luptă împotriva oricăror încălcători peste moşia mare sau mică moştenită de la strămoşi, apare ca urmaş nevrednic statul fixat al cărui singur scop este să adune bani / sume incalculabile pentru viaţa luxoasă a stăpânilor străini din Constantinopol* (IOR 1/355). *Nu e de mirare că acela care încă de mai înainte abia putea să poarte pe umerii săi osteniţi sarcinile ţării, se prăbuşeşte acum sub apăsarea unei mari împărăţii, a unei împărăţii putrede, luxoase* (IOR 1/420). *Statul cerea prea mult; statul străin, ale cărui interese le reprezenta domnul, care apărea tot mai mult ca un străin* (IOR 1/505). *De toate acestea erau vinovaţi boierii (deveniţi administratori ai unui stat străin). / Ei răpiseră ţăranului averea, libertatea şi toate drepturile. / Încă din a doua jumătate a veacului al 17-lea uitaseră aproape cu totul să mai lupte* (IOR 1/507).

Până în a doua jumătate a secolului 18 ţările româneşti au avut asigurat, cel puţin teoretic, dreptul la existenţă, fiind ocrotite într-o oarecare măsură de suzeranul otoman care le exploata în folos propriu. Chiar dacă nu mai erau independente, ele îşi păstrau suveranitatea internă şi aveau un statut internaţional definit.

Odată cu slăbirea puterii turceşti, vasalii îşi pierd condiţia de ţări şi devin unităţi teritoriale *„vacante”*, simple elemente de calcul politic pentru puterile rămase în conflict: Rusia, Austria şi Franţa revoluţionară.

*Împăratul Iosif, de pildă, croise, împreună cu împărăteasa Ecaterina* (un alt monarh „luminat”)*, planuri cu vederi enorm de îndepărtate. Printr-un război comun trebuia*

*să se înființeze un regat al Daciei neogreceşti pentru arhiduci austrieci şi pentru foştii favoriți ai Curții ruseşti. / Potemkin urma să fie noul rege al Daciei* (IOR/521).

În aceste condiții singura soluție a supraviețuirii Principatelor părea a fi aflarea unui nou suzeran sau chiar anexarea. În preajma Păcii de la Kuciuc-Kainargi (1774), care dădea *dreptul ruşilor de a interveni în folosul creştinilor subjugați şi de a pune consuli în locurile ce le vor plăcea / boierii moldoveni şi munteni merseră la Petersburg în 1770, dorind încorporarea la împărăția rusească, cerând garanții ruşinoase. / Muntenii începuseră cu dorința ca „țara noastră să fie unită cu celelalte provincii pe care le stăpâneşte atotputernica Rusie". / Ei cerură legi ruseşti, judecători ruşi şi ierarhie bisericească rusă, adică supremația sinoadelor ruseşti. / Când văzură că ruşii vor rămâne suzeranii țării, se gândiră la o unire cu fărâmițatul stat polon, sau chiar la o cârmuire proprie sub suzeranitatea Porții, dar sub ocrotirea Rusiei, Austriei şi întâmplător şi a Prusiei* (IOR 1/514). */ Alți boieri ar fi fost bucuroşi dacă patria lor ar fi fost anexată de Austria* (IOR 1/516).

Expansiunea mondială a revoluției, prin Napoleon, slăbeşte şi mai mult poziția Principatelor.

*Era epoca împărțirii țărilor, epoca în care țări şi popoare se vindeau în masă, şi, în romanticele planuri ale lui Napoleon, ca şi în cele real politice ale Ecaterinei, care năzuia la o împărțire a împărăției turceşti, principatele jucau un rol însemnat. / În 1809 Napoleon / pomeni despre anexarea de către Rusia a ambelor principate / cedate / apoi de țar austriecilor, cu binecuvântarea împăratului francezilor* (IOR 1/517).

În războiul continuu dintre Franța (prin intermediul Turciei, pe care o întreține artificial tocmai în acest scop) Rusia, Austria, Moldova şi Țara Românească sunt țări de compensație.

La începutul secolului trecut, odată cu Regulamentul, țările româneşti nu mai au un stat propriu, iar statutul lor internațional este mai rău decât acela al popoarelor integrate într-un imperiu. Ele sunt vasale Porții şi protectorate ale Rusiei (de fapt, gubernii), sub supravegherea *„Puterilor”*. Impunerea Regulamentului reprezintă un eveniment capital în istoria viitoarei Românii. El marchează momentul pierderii suveranității interne, pe care nu o vom mai căpăta niciodată. De acum încolo ne vor fi impuse, mai mult sau mai puțin brutal, exclusiv legi străine, prin mijlocirea unor guverne *„naționale”* fantomă, manevrate de centrele de putere mondială.

*Ca să pricepem înjosirea cuprinsă în aceasta (în impunerea Regulamentului) trebuie să ne gândim că turcii în poruncile şi privilegiile lor nu se amestecaseră niciodată în chestiuni pur lăuntrice. / Abia acum, la începutul epocii de cultură glorificate de cei interesați, românimea de la Dunăre îşi pierdu şi ultimul drept care-i mai rămăsese, acela de a-şi da singură legi, bune sau rele, asiatice sau europene (IOR/586) (Intenția „civilizatoare” nu poate fi pusă la îndoială. Autorul / Regulamentul / generalul Pavel Kiseleff era / mai mult francez decât rus, mai mult european „filosof” în sensul veacului al 18-lea decât împuternicit militar – IOR/586).*

Este de la sine înțeles că în aceste condiții, încheierea unui act de vasalitate față de un suzeran nu numai îndepărtat dar şi *„generos”* până la *„sacrificiu dezinteresat”*, aşadar închinarea țărilor către Franța, apare drept soluția providențială.

*Cel mai bun lucru li se părea conducătorilor să modeleze România actuală după felul cum îşi închipuiau o Franță viitoare. / Puținii care erau de altă părere, cunoscătorii țării, care simțeau sau ştiau că niciodată un popor nu-şi poate împrumuta bazele vieții sale şi nici nu poate*

*să se dezvolte nearmonic / se retraseră sau tăceau (IOR/655).*

Tot ceea ce ni se cerea în schimbul *„mântuirii”* era să ne trădăm istoria, şi din martiri ai lui Hristos, a Cărui armată de linia întâi fusesem, să devenim martiri ai *„libertății”*, înrolându-ne în armata celuilalt:

*Nous sommes donc le premier martire de la liberté ; nous sommes les enemies nés de la seule puissance de l’Europe, qui ait osé elever une voix menaçante devant le mouvement liberal de l’Europe, Rusia ; nous sommes les santinelles avancées de la régeneration sociale.*

*Permettez nous de vous dire, votre cause est la nôtre, et en eclairant l’opinion sur cette question, vous aurez une fois de plus, Monsenieur le Redacteur, bien merite de la France et de la liberté.(Din scrisoarea unui român despre situațiunea românilor din Orientul Europei în ACT 1/246).*

În afara ocupațiilor militare, țările româneşti sunt supuse tot mai mult unor invazii ideologice, prin propagarea ideilor *„marii revoluții”*, ce se extinde pentru eliberarea Răsăritului, înflăcărând imaginația patrioților *„naționalişti”*.

*Sub puternica impresie a mişcării de reformă care cuprinsese toată Europa, sub înrâurirea spiritului apusean, care pătrunsese prin secretarii francezi ai domnilor, prin medici nemți, prin industriaşii şi negustorii apuseni imigrați / şi care încetățeniseră idealul filantropiei, precum şi sub înrâurirea noilor, spiritualelor, ațâțătoarelor scrieri, gândurile din 1774 apărură acum şi mai clare. / Persoanele conducătoare din Muntenia / cutezau acum a se gândi chiar la o „națiune română”, pe temeiul cercetărilor istorice* (IOR 1/523).

Pe lângă tinerii plecați la *„studii”*, *boierii înşişi călătoresc la Paris ca să vadă strălucirea tânărului imperiu universal. Lunga şi des repetata şedere a ofițerilor ruşi şi austrieci în timpul nesfârşitelor, aproape neîntreruptelor războaie contra Turciei / erau tot atât de vinovate de această mare schimbare,*

*pe cât şi răspândirea fatală a noului spirit, înceata dar sigura cucerire a Orientului de către Apus* (IOR 1/566). *Din străinătate se întoarseră cu toţii / cu vestea îmbucurătoare a unei apropiate mari prefaceri, prin care toate popoarele vor fi scăpate din lanţurile lăuntrice şi externe* (IOR 1/566).

Aşa se explică faptul că autorităţile statului, domnitorul şi Divanurile, pătrunse ele însele de spiritul schimbărilor iluministe, nu numai că nu se opun decât formal nenumăratelor conspiraţii ale partidei zise *„naţionale”*, dar joacă rol de mecena al ideilor noi.

*Sturza crease la Academia Mihăileană prima şcoală înaltă laică din Moldova şi cheamă ca dascăl la această Universitate moldavă pe Ion Ghica, Mihail Kogălniceanu şi mulţi alţii.* Idolatria faţă de Franţa „mesianică” era de atunci atât de grotesc de mare încât *Bibescu ajunse a voi să întemeieze la Bucureşti un Colegiu francez* (IOR 1/585). *Numeroşi profesori străini, mai mult francezi / pe care îi cheamă Bibescu, nu putură lupta cu curentul naţional românesc / şi planul acestui domn de a face şcoala cu totul franceză / rămase neîmplinit* (IOR 1/586).

Încercările de parodiere a *„marii revoluţii”* începuseră în anii ’20 prin proiectul din Constituţia cărvunărească a lui Ioniţă Tăutu pe care Lovinescu l-a socotit *adevăratul act politic al revoluţiei franceze de la noi, / legătura dintre ideile cărvunarilor şi acelea ale revoluţiei franceze fiind evidentă pentru oricine compară unele articole ale proiectului cu Declaraţia drepturilor omului* (MAN/169).

Până la 1848 acestui proiect i-au urmat alte manifeste, dintre care mă voi opri la două, din 1840, care mi se par semnificative pentru toată istoria românească viitoare.

Este vorba de binecunoscuta *Introducţie a Daciei literare* şi de Constituţia elaborată de societatea secretă condusă de Mitică Filipescu, program al încercării de lovitură de stat pentru care va fi închis (la mănăstire!) şi minorul Nicolae

Bălcescu, ce îşi va face astfel intrarea în istorie.

*Introducția* este prezentată peste tot ca *program al paşoptismului* şi al *romantismului românesc*, fiind văzută până astăzi ca reper al curentului *„autohtonist”*. Să vedem în ce măsură aceste locuri comune ale manualelor şcolare sunt şi adevărate.

În primul rând, documentul fondator al *Daciei literare* este doar o parte a programului paşoptist, şi anume aceea culturală, singura ce putea trece de cenzura regulamentară. Pentru a obține un program complet trebuie adăugată jumătatea politică, proiectul de constituție al conspiratorilor din rândul cărora, în acelaşi număr al revistei, Gr. Alexandrescu publica poemul *1840*.

Constituția *„societății”* lui Mitică Filipescu prevedea egalitatea tuturor cetățenilor, desființarea rangurilor şi a privilegiilor, libertatea persoanei, armată revoluționară, toate într-un sistem republican-democratic. Preluarea puterii urma să se producă printr-o răscoală susținută militar.

Reunind cele două texte, vedem că întregul suferă de o aparentă contradicție internă: programul politic, de pură inspirație iluminist-radicală, pare a nu consuna cu acela cultural, *„reacționar”* la prima vedere.

Schizoidia congenitală a revoluției româneşti, care trebuia să fie fundată pe „tradiție” (?), având deci, cel puțin în anumite puncte aspectul unei *restaurații* (!), are cauze binecuvântate. Fiind o revoluție burgheză într-o țară lipsită de burghezie, ea era cu necesitate făcută în numele țăranilor. Pe de altă parte, având aparența unei mişcări de eliberare de sub dominația fanariotă (deşi domnii erau pământeni), turcă şi rusă, proiectata lovitură îşi căuta legitimitatea şi modelele în trecutul voievodal. În consecință, folclorul şi trecutul eroic vor fi constantele propagandei revoluționare de modernizare până în cea din urmă fază a revoluției, aceea a comunismului ceauşescian.

De fapt, am mai spus-o, pentru orice revoluție, un anumit tip de recurs la trecut este absolut necesar, indiferent de condițiile concrete din fiecare țară, în încercarea de a aboli istoria creştină. Pe de altă parte, *istorismul*, căutarea obsedată a *„originilor”*, a *„formelor primare”*, altele decât cele biblice, este o consecință inevitabilă a mitului evoluționist.

De aceea iluminismul şi produsele sale sunt interesate de *„primitivi”*, de *„sălbatici”*, de toți *„neevoluații”* care nu au parvenit la *„civilizație”* prin *„cultură”*, prin efort rațional autonom. În această stare „larvară” se află mare parte a omenirii, de la papuaşi până la populațiile rurale europene, adică toți *„ne-europenii”*, şi ei sunt susceptibili de a oferi informații despre originile instituțiilor, limbajului şi comportamentului uman, cu alte cuvinte despre felul în care *„experiența socială a determinat apariția conştiinței”*, ajungându-se la *„homo sapiens”*. (Absurditatea preexistenței experienței nu a inventat-o Marx. Marxismul a apărut mult înaintea *„iluminatului”* Karl Monderchai.)

Dacă iluminiştii francezi, *„romani”* moderni au fost preocupați de *„barbarii exotici”*, iluminismul german, concurent la un moment dat, prin curentul sturm-ist şi prin romantismul propriu-zis s-a interesat de *„primitivii”* autohtoni, țăranii, care formau marea majoritate a locuitorilor continentului. Aşa apar *„folcloristica”* şi etnografia, din încercarea unora ca Herder de a descoperi *„izvorul”* limbajului, al literaturii şi al artei, care cu prospețimea sa naiv-primitivă ar fi dus la revigorarea literaturii *„civilizației”*.

Germanii au motiv particular de a investiga arhaicitatea păstrată în forme populare. Ei nu sunt moştenitorii greco-romanilor aşa cum e cazul *„latinilor”*, adică vorbitorilor unui idiom neo-romanic. De aceea racordul lor cu precreştinismul se face referitor la mitologia germană, ale cărei urme sunt căutate în cultura populară. (De la Herder la Hitler, germanii s-au căutat într-un trecut walhalic, din care fuseseră exilați de

creştinism). Aşa a apărut naționalismul german, păgân, care a înlocuit orgoliul de a fi nația aleasă pentru a apăra şi spori Imperiul Papal.

A sosit momentul să încercăm lămurirea istoriei acestui cuvânt-fetiş – *„național”* – şi a familiei sale. În cadrele ideologice ale Revoluției franceze, care îl pune în circulație, conceptul de națiune este subordonat unei anumite forme statale, republica umanist-democratică. Aceasta la rândul ei fiind expresia unui *„contract”* încheiat de un număr oarecare de persoane care aderă la Declarația dreptului şi cetățeanului. *„Națiunea”* ar fi aşadar actualizarea concretă a *„republicii ideale”*, cuprinzând *„poporul”*, adică doar *„starea a treia”*, rezident, prin hazard, pe un anumit teritoriu delimitat istoric.

*Sieyes (1789) a arătat importanța stării a treia la sfârşitul Vechiului Regim în celebra broşură: Qu'est-ce que le Tiers Etat? La această întrebare el răspunde: Este totul. În primul capitol el demonstrează că starea a treia este o națiune desăvârşită. „Nobilimea nu face parte din orânduirea socială”. Şi Sieyes încheie: starea a treia cuprinde aşadar tot ce alcătuieşte națiunea; iar tot ceea ce nu face parte din starea a treia nu poate fi privit ca făcând parte din națiune* (SOB/27).

După cum se vede, în această accepțiune, termenul este atât de deformat, încât nici nu are legătură cu referentul pe care îl desemnează etimologic: *natio=neam, rasă*... Criteriul etnic de identificare este înlocuit printr-unul ideologic-politic, *cetățenia*, şi *„națiune”* ajunge să însemne *„suma celor născuți întru revoluție”*. (O asemenea interpretare contorsionată a lui *natio, nativus* (născut, înnăscut) se impunea şi din motive obiective, căci regicidul din anul 1792 însemnase distrugerea principiului unificator, monarhia creştină, care ținea laolaltă conglomeratul eterogen de popoare ce păstrase, după 1000 de ani de istorie comună puternice particularisme. Singura cale de a împiedica pulverizarea Franței era identificarea *„cetățeniei”*

cu *„naţiunea”*).

Republica umanistă universală nu poate lucra cu termeni care implică etnicul, decât cu mare băgare de seamă, trebuind să inventeze ceva care să însemne, simultan, şi *„autohton”* şi *„cosmopolit”*.

În interior, *„naţionalismul”* este cosmopolit, pentru că urmăreşte să legitimeze acţiunea uzurpatoare a unei clase fără funcţie de conducere, burghezia, formată, în partea ei cea mai puternică, din reprezentanţii unei *naţii* apatride, care manevrează *masele*, compusă de asemenea din *alogeni*, fie autohtoni fără conştiinţă etnică.

În exterior, naţionalismului i se atribuie un sens etnic, pentru a desprinde, cum spuneam, popoarele lipsite de autonomie şi a le ataşa imperiului democratic. Şi sub acest aspect revoluţia imită antichitatea, şi nu degeaba codul juridic modern este copiat după cel roman. Calitatea de *„francez”* se traduce prin *„supus al republicii franceze”*, aşa cum *„roman”* putea fi, la un moment dat, orice nativ barbar care dobândise statutul de cetăţean prin servicii aduse instituţiei abstracte a statului.

Iluminismul german fundamentează conceptul unui naţionalism coerent etimologic şi aparent întemeiat pe realităţi. Pentru ei, *„naţiune”* înseamnă chiar *naţie*, totalitatea descendenţilor unor strămoşi originari, care locuiesc un teritoriu comun, alcătuind un complex socio-cultural şi natural având trăsături particulare discernabile, altfel spus, un *„specific”* propriu. Definiţia aceasta ar fi corectă dacă nu ar fi incompletă şi *antitradiţională*, oricât ar părea de paradoxal.

Căci, herderianismul, cum spuneam, descoperă *„naţia”* având ca model trecutul mitic precreştin, ceea ce înseamnă negarea acumulărilor, a întregii dezvoltări care au transformat fondul originar păgân. Redeşteptarea artificială a unei experienţe istorice *consumate* este o utopie anti-istorică. (Erezia protestantă procedase la fel atunci când a refuzat

predania, crezând că astfel apără puritatea creştinismului. Iluminiştii nu fac decât să urmeze drumul deschis de *„reformatorii”* Bisericii).

Adevărata formulă a naționalismului ar trebui să reunească principiul etnic, principiul teritorial înțeles ca apartenență la un spațiu con-natural (autohtonia) şi principiul spiritual, supraordonat, tradiția creştină.

*„Confruntarea”* dintre cele două tipuri de pseudo-naționalism, copiate simultan de revoluționarii moldo-valahi va face substanța istoriei româneşti timp de vreo 80 de ani. Formula *„naționalismului”* fără naționalitate va fi urmată de munteni, liberali, fanatici francofili şi va orienta decisiv viața politică şi socială. Pentru a-şi justifica pretențiile de stăpânire asupra *„vechii Dacii”*, *„groco-bulgărimea”* dâmbovițeană a fost obligată să se declare *„nepoata lui Traian”*, uzând de această monumentală batjocură a *„naționalismului-cosmopolit”*.

În general, moldovenii, proprietari rurali şi infinit mai instruiți decât flămânzii mahalagii *„roşii”* semialfabetizați, tind către modelul german apărând drept *„conservatori”*, *„tradiționalişti”*, *„reacționari”*. Tocmai pentru instrucția lor mai serioasă, scrupule morale şi intelectuale îi vor împiedica să ajungă la putere şi ei vor trebui să se mulțumească cu rolul de administratori ai culturii *„naționale”*.

În realitate cele două curente sunt complementare. *Lucrarea, acum când este universală, trebuie să ne silim şi mai mult să fie una şi aceeaşi în familia română* (Rosetti ROS/392). *Revoluția*, indiferent de orientările ei în aparență contradictorii, este unitară prin obiectivul: apariția, în urma incendiului universal purificator, a omului autonom. *„Socială sau națională,* spune Rosetti*, revoluția pretutindeni, deşi sub felurite haine, este tot aceea, adică: suspinul suferințelor adunate de veacuri şi care se prefac în lave arzânde dar mântuitoare”* (ROS/248).

De aceea analiza fenomenului ’48 sfidează clasificările. Nu putem vorbi decât cu totul convențional despre o direcție *„progresistă”* şi una *„tradiționalistă”*, din moment ce avem de-a face cu nişte rudimente ideologice eclectice amalgamate confuz colportate de scriitori-comisari care, dincolo de prejudecăți stilistice, sunt şi *„clasici”* şi *„romantici”*. Mult mai târziu, după ce va fi preluat puterea, prin anii ’80, ’48-ismul află timp şi pentru construcții teoretice şi se constituie în cluburi, după criterii *„politico-filozofice”* niciodată precizate. Aşa apar *„partide”* bizare, conservator-liberale (?), cum e cel al *„junimii”*, sau liberal conservatoare (takismul). Dincolo de *„polemicile”* electorale susținute cu mijloacele cele mai contondente, tandemul revoluționar a funcționat perfect, opoziția *„conservatoare”*, în rarele perioade când a guvernat, nefăcând altceva decât să continue politica *„adversarului”*, consolidând măsurile luate de roşii, judecate inițial ca *„distructive”* şi *„antinaționale”*.

Se tot vorbeşte despre o fericită, deşi ridicolă, *„sinteză”* a acestei perioade care, în termenii teoriei literare ar fi aceea dintre *„romantism”* şi *„clasicism”*. Nu este nici o sinteză, ci o gallimatie ideologică preluată mecanic. Atmosfera anilor ’40 ai secolului trecut este un *amestec de entuziasm şi de decepție, de europenism crepuscular şi de naționalism incipient, de internațională masonică şi de spirit cazonier* (MAN/168).

Acesta este contextul în care apare *„spiritul critic”* al *„sturmiştilor”* de la *Dacia literară*: Kogălniceanu, Alecsandri, Russo, susținătorii unei teorii a *„originalității”* copiate (delicioasă ironie inevitabilă) mot cu mot din scrierile lui Herder, care vor alimenta întreg *„autohtonismul”* revoluționar, trecând prin Junimea şi sfârşind cu sămănătorismul, într-o anumită parte a sa.

*Introducția* din 1840, combătând *„duhul nefast al imitațiunii”*, deschide o lungă şi oțioasă falsă polemică, continuată de toate generațiile următoare până la noi. Este

vorba despre discuția asupra precedenței *„fondului”*, respectiv a *„formei”* în viața socio-culturală, teorie care ar despărți net cele două direcții: liberalo-progresistă şi conservatoare.

Primii *„lovinescieni”*, începând cu un Heliade (*„Scrieți, băieți, orice, dar scrieți!”*), susțin un formalism absolut, aceasta fiind caracteristica primă a *ideologiilor*, aşa cum arătam în introducere. Idealismul revoluționar nutreşte un dispreț suveran față de realități, pe care vrea să le modeleze cu orice preț după un şablon abstract. Este şi aici implicată o atitudine *magică*, ce presupune credința că forma ideală imaginată de om, asemeni Cuvântului dumnezeiesc, va crea, mai devreme sau mai târziu, un *„fond”*, un obiect *„concret”*.

Cei de-ai doilea, *„maiorescienii”*, cum e Kogălniceanu în literatură (în tot, de fapt, Kogălniceanu fiind liberal-conservator (?), iar Maiorescu, conservator-liberal (!).), cei din urmă, spuneam, insistă asupra unei revoluții *„treptate”*, dând timp realităților să crească, justificând noile *„forme”*.

Lăsând la o parte deosebirile în privința ritmului *„înnoirilor”*, cele două poziții sunt coincidente în esență şi se află doar într-un conflict *„formal”*. Căci în ce constă *„fondul chestiunii”*? În presupoziția, cu valoare de adevăr absolut, că omul modern occidental şi *„civilizația”* pe care a creat-o reprezintă desăvârşirea evoluției universale şi că acest proces *„firesc”* este oricum inevitabil pentru toate comunitățile omeneşti, revoluția nefăcând decât să grăbească această *„fericită”* fatalitate. Prin acest sofism, imperialismul revoluționar pustiitor îşi justifică crimele de proporții împotriva culturilor şi civilizațiilor pe care le distruge în numele *„progresului”*. Astfel încât, diferența între revoluționarii *„liberali”* şi cei *„conservatori”* se reduce la adoptarea unui *„fond”* străin în *„formele”* originare şi, respectiv, la travestirea ideilor în forme *„autohtone”*.

Dar indiferent prin ce mijloace ar fi făcută revoluția, ea duce la alienare, pentru că, oriunde şi oricând, este un proces

*pseudomorfotic*. De două sute şi mai bine de ani, popoarele lumii sunt supuse acestei pseudomorfoze care le-a alterat identitatea până la desfigurare. Or, pierderea identității înseamnă *desfigurare*, căci orice lucru *este ceea ce este*, nu se poate transforma decât cu prețul dispariției.

Adevărul este că, pentru a avea şanse de succes, revoluția trebuie să ajungă la un compromis cu tradiția pe care urmăreşte să o desființeze, mai ales în țările *„subdezvoltate”*, exclusiv agrare din Europa orientală.

Pentru ’48-iştii răsăriteni, crearea unei culturi *„naționale”* era un imperativ din cel puțin două motive. În primul rând, trebuia să dovedim *„Europei”* că nu suntem *„sălbaticii”* care ne credea, că suntem apți să primim *„lumina”* civilizației. Pentru că nu oricine era îndreptățit să aspire la statutul de *„națiune liberă”* a *„Europei unite”* şi, mai ales la poziția privilegiată de membru al *„rasei latine”*, gintă aleasă, făcută să conducă lumea în paradis. *„Scrieți, băieți, orice, dar scrieți!”* este imperativul care condiționează admiterea noastră în clubul latin, alături de *„mama Roma”* şi *„sora Franța”*. Concurența era mare în acele timpuri, ca şi astăzi, şi aveam de luptat cu candidați ce ne contestau drepturile istorice. De aceea românii au fost cei mai înverşunați filofrancezi şi au suprasolicitat obediența față de *„sora mai mare”* într-un mod inimaginabil de dezgustător. (Am făcut două războaie, declarând că ar fi fost preferabilă pieirea României aceleia a *„binefăcătoarei”* noastre.)

Pe de altă parte, revoluția se face prin *„demagogie”*, iar aceasta are nevoie de un mijloc de propagare: *„cultura”*, adică literatura în sens larg. Pentru a fi accesibilă şi eficientă, literatura propagandistică are nevoie de aparența autohtonismului. *O literatură de sine stătătoare, care, ca formă să se sprijine pe forma veche, populară, şi în cuprins să se pună în slujba noilor idealuri politice, aceasta este dorința lor* (IOR/588).

O altă realitate care să fi putut funda cultura laică, în afara aceleia rurale, nu exista şi încercările de *„îmburghezire”* precoce a producțiilor au dus la monstruozități literare, monumente de absurd macabre în artificialitatea lor ridicolă. *„Autohtonismul”* revoluționar inaugurat de *Dacia literară* s-a limitat, cum era şi firesc, la un program *estetic* ce avea rolul de a escamota valoarea *„ruralismului”* ca punct de plecare al adevăratei renaşteri româneşti, ceea ce ar fi presupus reorganizarea întregii societăți pe temeiurile tradiției. Or, pseudo-autohtonismul are o perspectivă contrară, ruralitatea fiind văzută ca o fază a infantilității culturale, prețioasă prin frăgezimea poetică a manifestărilor sale *„artistice”* şi prin informațiile istorice vii pe care le poartă despre o etapă a evoluției umane, dar sugestiile pe care ni le poate oferi se opresc aici. Omul premodern, țăranul în cazul nostru, nu a ajuns la maturitatea spirituală, nu a depăşit gândirea simbolică, neavând acces la aceea conceptuală. Şi dacă el poate să inspire prin metaforele sale naive limbajul nostru uscat de excesele lucidității, noi suntem datori să îl emancipăm la statutul de om *„civilizat”*, *„om întreg”*, printr-o educație pozitivă şi prin întregul sistem de organizare a vieții sociale moderne.

Acest construct fantastic, *„țăranul”* '48-ist, fermecător prin inocența lui păgână, venerabil pentru că este contemporanul străbunului Traian, va obtura până astăzi adevăratul chip al țăranului român, fiind la fel de nociv pentru perceperea tradiției ca şi poziția declarat ostilă a *„modernismului”* agresiv. Şi poate chiar mai nociv, pentru că, imaginea țăranului român *„păgân”, „superstițios”* şi *„creator genial de folclor”* are prestigiu *„ştiințific”*, greu de combătut, al unei întregi şcoli de etnografie.

Dacă înainte de 1848 țara românească nu mai însemna nimic ca stat iar administratorii săi erau străini, ea era încă o *țară*, chiar în situația în care unele din funcțiile sociale specifice se atrofiază considerabil, din dispariția boierimii

luptătoare. Acest proces nu este încă, teoretic, atât de catastrofal pe cât pare. Țărănimea, ruinată, slăbită biologic, e adevărat, împreună cu preoții, putea oricând să producă o nouă *„clasă”* conducătoare, ca de atâtea ori, oriunde, în trecut, atunci când ierarhia războinică se întâmpla să fie decimată în luptă. Statul străin fiscal, oricât de brutal ar fi exploatat resursele umane era neutru în privința modului de a fi în lume al supuşilor săi.

Statul umanist revoluționar, care continuă încă mai sângeros politica de exploatare fiscală, urmăreşte pe lângă aceasta infinit mai mult; el se doreşte stăpân nu numai pe munca şi pe energia supuşilor ci, lucru nevisat de nici un tiran *„tradițional”*, vrea să le transforme sufletul, modelându-l silnic după chipul şi asemănarea *cetățeanului* ateu universal. (Convertirile cu forța sunt o constantă, Biserica Romană fiind campioana *„fericirii”* prin constrângere, dar modelul impus a fost întotdeauna supra-uman, operația făcându-se în numele lui Dumnezeu, *nu al omului*. Albul era *„civilizat”*, superior *„sălbaticului”*, pentru că Îl descoperise pe Dumnezeu Cel adevărat, iar nu pentru că era el însuşi, pur şi simplu, *„omul absolut”*.)

Adaptată la condițiile Răsăritului, revoluția *„românească”*, condusă direct de la centru, respectă cu strictețe programul de desființare a tradiției şi de creare a *„omului nou”*.

# 48 – ul.

# În care se continuă arătarea despre cum a început la noi

*Că se vor scula hristoşi mincinoşi şi profeţi mincinoşi şi vor face semne mari  şi minuni, ca să-I amăgească, de va fi cu putinţă, şi pe cei aleşi.*(Matei 24/24)

*Guvernul vremelnic sigur fiind că naţia română, care ştiu să facă o revoluţie ale căreia fapte fură basate pe poveţile Evangheliei, o să asculte apelul nostru.* (ACT I/569)

Spre deosebire de Franţa catolică, unde Biserica se îndepărtase de credincioşi, şi unde anticlericalimul părea justificat, în ţările româneşti descreştinarea începe printr-o vastă campanie dusă în numele Mântuitorului.

Din punct de vedere teologic, revoluţia *"burgheză"* în ansamblu, *zborul către viitor, către perfecţie, către Dumnezeu* (BAL II/27) reprezintă încercarea sistematică de protestantizare a conştiinţei ortodoxe, de absorbire a credinţei de către acţiunea politică şi socială.

Pervertirea dreptei credinţe, deturnarea sentimentului religios către *lume* este forma de înşelare demonică poate cea mai pernicioasă, mai distructivă spiritual decât oricare alta, pentru că are aparenţa unui rigorism moral greu de combătut fără riscul de a te plasa în afara *"umanităţii"*. Protestantismul, de toate nuanţele, începând de la prima formă, aceea catolică, şi terminând cu sincretismele actuale, protestantismul ca atitudine aşadar, nu este *ateu*, ci *antihristic*, pentru că se foloseşte de un discurs aparent creştin, schimbând însă referentul: tot ceea ce

desemna transcendenţa este răstălmăcit şi întors către imanenţă, ajungându-se la panteism şi la cultul omului.

Acest *"creştinism"* sui-generis, angajează blasfemic numele Mântuitorului Hristos în chiar opera antihristică, transformându-L pe *"Christos"* într-un comisar anarhist, prototip al tuturor revoltaţilor *"raţionalişti"*, care nu vor să înţeleagă diferenţa dintre Creator şi creatură. Spune *fratele* Bălcescu, reproducând stângaci mesajul *şarpelui*, ajuns acum filosofie oficială a statului modern: *Sunt 18 secoli şi jumătate de cînd Christos întreprinse a răsturna lumea veche, civilizaţia păgână / substituind în loc o altă lume, o altă civilizaţie, întemeiată pe / dezvoltarea absolută a cugetării şi a lucrării omeneşti în timp şi în spaţiu, şi pe identitatea între esenţa naturei spirituale a omului şi esenţa naturei divine, el descoperi fiecărui individ legea libertăţii, demnităţii, a moralităţii şi perfectibilităţii absolute.* (BAL III/11)

Textul ales dezvăluie cum nu se poate mai clar efortul absurd de a integra revoluţia în mersul firesc al istoriei, de a-i afirma caracterul de *necesitate*. (Aici fiind vorba de istoria religioasă. În alte locuri vom observa, la fel de limpede, recursul la istoria politică şi militară.)

Deşi se afirmă (şi este, într-un fel!) ca fiind noutatea prin excelenţă, revoluţia îşi inventează o *"tradiţie"*, pentru a putea salva principiul evoluţionist şi a-şi creea o aparenţă de legitimitate de care celelalte tipuri *de coup d-etat* se dezinteresau, acelea fiind într-adevăr *"fireşti"* şi neavând pretenţia să reprezintă triumful moralităţii, *zborul către perfecţie*, către Dumnezeu. *Revoluţia română de la 1848 n-a fost un fenomen neregulat, efemer, fără altă cauză decât voinţa întâmplătoare a unei minorităţi sau mişcarea generală europeană.* (BAL II/105) (Ba tocmai aşa a fost*: Marea boierime era pentru Regulament; căci toţi voiau pentru ei înşişi puterea. / De aceea se şi certau unii cu alţii şi erau aşa de slabi*

*faţă de o mână de "revoluţionari"* (IOR1/609). Cât despre negarea rolului "mişcării generale europene", comentariile nu-şi au rostul.) Revin: *uneltitorii revoluţiei sunt 18 veacuri de trude, suferinţe şi lucrare a poporului român asupra lui însuşi. Ea fu o fază, o evoluţie istorică* (evoluţie=revoluţie) *naturală, neapărată, prevăzută a acelii mişcări providenţiale care târăşte pe naţia română împreună cu omenirea pe calea nemărginită a unei dezvoltări progresive, regulate, către ţinta prea înaltă ce Dumnezeu ne ascunde şi unde El ne aşteaptă. / De 18 veacuri, naţia română n-a vegetat, n-a stat pe loc, ci a mers înainte transformându-se şi luptându-se neîncetat pentru triumful binelui asupra răului, al spiritului asupra materiei, al dreptului, asupra silei, pentru realizarea atât în sânul său, cât şi în omenire a dreptăţii şi frăţiei, aceste două temelii a ordinei absolute, perfecte, a ordinei dumnezeieşti.* (BAL II/105)

Antihristmul de tip protestant se caracterizează prin insistenţa cu care promovează morala laică, mai dizolvantă pentru credinţă decât amoralitatea primitivă, pentru că spulberă orice dispoziţie mistică şi instituie un comerţ ilicit cu Dumnezeu, în spiritul formalismului iudaic. Or, creştinismul este tocmai opusul unei asemenea credinţe, răspunsul său în ceea ce priveşte mântuirea fiind că nu faptele bune şi virtuţile în sine te mântuiesc, ci Dumnezeu. De altfel, creştinul nu vrea să afle *"binele"* (şi nici frumosul ), ci *Adevărul.*

Moralismul este corelatul etic al raţionalismului şi al concepţiei ştiinţifico-utilitariste. Dacă *binele* poate fi realizat prin acţiune concretă, materială, atunci nu este decât o problemă de educaţie, pe de o parte, şi de metode şi tehnici, pe de altă parte, pentru a spori nelimitat cantitatea de "bine", la capătul acestei acţiuni morale constant progresive întrezărindu-se apariţia omului desăvârşit, infinit de bun, de puternic, creator al raiului terestru republican universalist.

*După ce în Evanghelie, Mântuitorul ne arată legea morală, absolută, nemărginită, legea dreptății, şi aruncă omenirea pe calea nemărginită a unei dezvoltări regulate, progresivă, supuind natura, sila, lumea dinafară supt preponderența absolută a minții şi a cugetării, prin sângele său vărsat, prin moartea sa el ne arată legea practică, legea lucrării, legea jertfirei, a iubirei şi a frăției, chipul cu care ne putem mântui, putem învinge răul şi a împlini menirea morală a omenirei, adecă mai întâi prin cuvânt, prin idee, pe urmă prin lucrare, jertfindu-se individa familiei, aceasta patriei, patria omenirei, viitorului. / Legea evanghelică, descoeperind spiritului cauza absolută, proclamând menirea omenirei şi a lumei, împinse mintea omenească la demonstrarea şi realizarea ei. De atunci ştiința nouă, întemeindu-se pe conceptul legilor spiritului, pe observație, esperiință, calcul au continuat zdrobirea lumei vechi, revoluționarea sau perfecționarea religiei* (ştiința perfecționează religia*!!), moralei, politicei, societății întregi, nimicind orice domnie individuală, supuind acția omenească legei absolute şi universale a libertății şi a ştiinței, căutând realizarea în omenire a ordinei absolute, perfecte, a ordinei divine. De atunci omenirea a intrat în calea care o duce gradat spre perfecția sa, către absolut, către nemărginit, către Dumnezeu. Care va fi rezultatul final al acestii căi? Această mişcare de perfecție va avea oare un termen? Răul peri-va în tot din lume? Omenirea va agiunge vr-odată a-şi identifica în tot esența sa cu esența divină? / Aceea ce ştim este că, din transformații în transformații, omenirea merge într-un progres continuu, a cărui mişcare e cu atât mai repede cu cât mai mult înaintează, că fiecare pas al vieții omenirei este un pas în această cale care o apropie de Dumnezeu; că fiecare pas al ei este un triumf al binelui asupra răului.*

*Supt ochiul providenței şi după legile şi către ținta hotărâtă de dânsa mai înainte, omenirea înaintează în evoluțiile sale istorice. / "Marşul general al omenirei, zice învățatul istoric Cantu, în căile ce providența pregăteşte, aduce acele minunate reînnoiri ce se fac pe pământ şi scot binele din rău."* (BAL III/11,12)

Frazele poticnite ale *"filosofului revoluției"*, reminiscențe halucinant de prolixe ale lecturilor propagandistice învățate pe deasupra, au ciudata calitate de a fi în acelaşi timp foarte precise, pentru că indică prin repetiții obsesive, coordonatele religiei luciferice pe care o propagă, a cărei ultimă țintă e autodivinizarea omului.

Hybrisul luciferic al părinților noii *"biserici"*, este nemărginit, ei înşişi dezvăluind cu entuziasm *"naiv"* caracterul magic al doctrinei *"luminii"*: *în Paris începe să se vorbească o limbă nouă, limbă învăluită în mistere, plină de parabole şi de simboluri; în Paris începe să se facă unele semne asemenea acelora ce sfintele Scripturi ne arată ca vestitoare peirii sau renaşterii neamului omenesc; inimile cu credință încep a întrevede printre acele mistere profeția venirii unui Mesie al Românilor.* (Dumitru Brătianu în ACT I/67)

Fireşte că în rolul de salvator, mitomanul orator se vede pe sine şi pe ceilalți conducători ai sectei eliberării omului prin sine însuşi: *D. Brătianu este un mistic , foarte egoist. încredințat că este un geniu mare, un mesia, faux şi intrigant. Ruset ca şi Brătianul au lipsă cu totul de bon sens politic ca şi moral. / Ruset zice: doi oameni mari s-a născut pe acest pământ, Christos şi D. Brătianul. Acesta, din contră, comparează pe Ruset cu Mahomet. Este o trinitate în care Ruset este tatăl, D. Brătianul duhul sfânt şi I. Brătianul fiul.* (Bălcescu despre "clică" în BALIV/109)

O reverență se cuvine oricând *maeştrilor* care conduc *inițierea: Da, epoca noastră este mare şi acea operă este*

*desigur a lui Dumnezeu. Dar, după Dumnezeu este Michelet, sunt bărbații cu inima dreaptă şi cu cuvântul puternic ca ale voastre.* (ROS/370, fragment de scrisoare lui Rosetti către Michelet. Acelaşi text, identic, va fi trimis şi lui Quinet.)

Delirul preoților de tribună, aşa numita demagogie**,** capătă funcțiile Cuvântului, instituindu-se în discurs inatacabil, cu valoare de adevăr absolut, creator al realității virtuale numită *"România modernă"*: *Sunt vreo 9 luni, când la Adunarea Societății Studenților Români se coborâ o lumină cerească în inima lui Dimitrie Brătianul, lumină înainte vestitore a învierii noastre, şi improvisă următorul cuvânt. / Eu cred că era inspirat de Dumnzeu oratorul. Am auzit pe unii criticând, şi în acel moment îmi părea că sunt în mijlocul păgânismului; judece acum popolul român, căci el prin suferințele sale a dobândit vederea şi înțelegerea celor sfinte, judece el şi spue, dacă aceste plângeri şi profeții nu merită să fie înainte-cuvântarea constituției noastre* (ACTI761)**;** *cât despre mine* (Rosetti, n. m *) o mărturisesc că când sunt în momente de slăbiciune când păcatul este aproape să mă orbească, îmi aduc aminte că Brătianul îmi este prieten, recitesc acest cuvânt, şi în acel moment mă simț tare şi realțat ca creştinul cel adevărat, când sărută crucea.* (ACTI62)

Atunci când nu se identifică pur şi simplu cu Dumnezeu, "fiii de glorie şi de lumină" se mulțumesc cu rolul mai modest de *"profeți", "apostoli", "martiri", "titani", "aleşi",* care prevestesc *"vremurile ce va să vie"*, vorbind *În numele țărei, a omenirei şi a lui Dumnezeu* (titlu de broşură a lui Alecsandri în ACTI/426): *astfel întăriți şi pătrunşi de sfințenia vieții sociale, mergeți domnilor, uniți împreună, mergeți cu inimă să vă împliniți misia voastră. Nu ziceți: suntem slabi! Când Dumnezeu dă o misie, dă şi puterea d-a o împlini. Nu ziceți: suntem puțini! Ei erau numai doisprezece acei apostoli care reformară lumea. Dar ei au izbutit căci avea în inimile lor pe*

*Cristos, adecă dragostea umanităţii şi jertfirea. Fie acestea şi simţimintele d-voastră şi veţi regenera naţia.* (BALI/178)

Dacă restaurarea hristică a omului a fost rezultatul iubirii nemărginite a Creatorului pentru făptura Sa, instrumentul "mântuirii" revoluţionare este iubirea narcisiacă, autoreferenţială a creaturii re-căzute în umanitate şi în timp, care (timpul) în loc de a mai fi simţit ca o categorie constrângătoare, capătă misterioasa capacitate de a desăvârşi lumea prin simplul fapt al trecerii sale: *Pe acest pământ, în care suntem, oamenii se vor face din zi în zi mai buni, mai înţelepţi, mai iubeţi, mai drepţi, şi mai gata a se jertfi pentru fraţii lor. Cu vremea pământul va fi un loc binecuvântat; îmi aduseşi aminte cuvintele lui Cristos şi amândouă poruncile ce ele cuprind: "A iubi pe Dumnezeu, a iubi pe aproapele". Acum să-ţi aduc şi eu aminte că Hristos a zis că a doua poruncă, iubirea aproapelui, e asemenea cu cea dintâi, iubirea lui Dumnezeu.* (BALII/127) ("Protestantismul" falsifică cuvântul evanghelic în funcţie de interesele propagandistice ale momentului.)

Sacerdotul noii religii a iubirii de sine este comisarul (*"de propagandă", "al poporului", "al Europei"*) care propovăduieşte *"biblia"* revoluţiei, *text "sacru", revelat, tocmai pentru că e laic! Angelii mi-au inspirat o constituţiune,* declară Heliade-Rădulescu, *care va fi în folosul tutulor şi-n paguba niminui.* (ROS/268)

Clasa "mesianică" este reprezentată de negustorimea iniţiată. *Lipscanii, iniţiaţi la mişcare, făcură repede un steag tricolor şi, închizând prăvăliile, se adunară cu toţii la locul unde se cetia Constiuţiunea* (ACT I/ XXXVIII*). Nicolae Golescu, sosit cu mulţimea, se sui la Vodă, în vreme ce poporul (adică negustorii, mai mult sau mai puţin români) striga: Dreptate! şi cerea Bibescului să dea Constituţia! Sfânta Constituţie!* (ACT I/XXXIX)

Actul *"mântuirii"* este precis datat*: Favoarea Mântuitorului Ceresc viind peste neamul României la 11 iunie curent, se proclamă noua Constituție, şi de tot românul s-aclamă sfințirea drepturilor prescrise în cele 21 de articole, arătate prin proclamație şi osebite foi* (ACT I/623)**.** */ Ziua de / 11 iunie 1848 este o zi de la care începe o epohă nouă în analele Țării Româneşti. Devisa populilor civilizați: libertate, egalitate, frățietate este şi devisa românilor de aici. Constituția, această zicere fermecătoare, acestă faptă fericitoare, s-a proclamat şi la noi* (ACT I/540*). Constituția proclamată ieri va fi un adevăr şi noi vom sci a muri pentru dânsa* (ACT I/541)**.**

*Comisarul este un preot al constituției pe care am jurat cu toții.* (Bălcescu în BALII/14) El este agentul convertirii, călăuza neofiților şi taumaturg, vindecător al tuturor bolilor sociale, care desfigurează chipul omului, virtuos în sine (după Rousseau, Marx, ş.c.l), pervertit însă de "tiranie". *Comisarul: frăția e o simțire a inimei care ne face pe toți a avea aceleaşi bucurii şi dureri, ca şi cum oamenii, ar fi numai unul. Aşa, frați sunt aceia ce vor a-şi împărtăşi suferințele unii cu alții şi carii îşi întocmesc puterile spre a se face fericiți unii pe alții. A uşura pe cei săraci, a povățui ş-a lumina pe cei neînvățați, a aduce în calea binelui pe cei vinovați, pe care sărăcia şi strâmbătatea i-a rătăcit, iată fapte frățeşti.* (BAL I/126)

Profeții revoluției au conştiința acută a *eshatonului* istoric, al mutației pe care sunt pe cale să o înfăptuiască: *Trăind / într-o epocă de tranziție, între trecutul care piere şi viitorul care începe a ne luci, pentru noi ideile bătrâne nu mai au nici o putere, şi ideile nouă, credință nouă, cei mai mulți le presimțim.* (BAL I/177)

Numai *credința* nezdruncinată a *"vizionarilor"* întreține speranța în victoria finală, de după *"armaghedonul"* democratic, cînd puterea *"demonică"* a monarhilor va fi fost în

sfârşit înlăturată şi în locul acestora se va fi instalat *idolul libertăţii*: *Fiii fărădelegii triumfează în toate părţile şi întemeiază spurcata lor tiranie,* scrie Bălcescu la încoronarea lui Napoleon al III-lea, în 1851**.** *Cu toate aceste temeiuri de descurajare, sufletu-mi te slăveşte încă, înzeită Libertate şi deşi oamenii sângiurilor au învelit cu năframă dulce faţa ta, crede că va veni ziua fericită, ziua izbândirii, când omenirea întreagă se va scula spre a sfâşia acest văl şi duşmanii tăi vor împietri la vederea chipului tău de lumină; atunci nu va mai fi om rob, nici naţie roabă, nici om stăpân pe altul , nici popor stăpân pe altul, ci domnia Dreptăţii şi a Frăţiei. Aceste cuvinte ce odată am dat ca deviză naţiei mele vor domni lumea.* (BAL IV/29)

Peste 50 de ani, aceste profeţii urmau să se împlinească şi la jubileul '48-ului cetăţeanul Niţă Sterie (un cetăţean!) se credea deja în post-istorie:

*Dl. Niţă Sterie:*

*"Fraţilor,*

*Mai întâi de toate suntem români şi ca români, fraţilor, strigătul nostru să fie:*

*Trăiască România!*

*Trăiască de asemenea şi întreg poporul român, aşa cum Dumnezeu l-a hotărnicit şi l-a aşezat.*

*Astăzi se împlinesc, fraţilor, o jumătate de secol, de când s-a pus sămânţa Libertăţii şi a Egalităţii. / Sărbătoarea zilei de azi însemnează victoria luminii asupra întunericului, a dreptăţii în contra tiraniei; însemnează chemarea la viaţă a unui popor întreg, şi omagiul nostru de recunoştinţă şi profundă veneraţiune să fie fără margini, pentru / înreaga acea generaţiune de uriaşi şi martiri, cari cu mari sforţări şi cu nemăsurate sacrificii au luptat cu oarba tiranie, pe care au învins-o şi au zdrobit-o, iar pe ruinele ei au clădit România liberă şi egalitară, care sub conducerea înţeleptului, gloriosului şi iubitului, nostru Rege Carol I, ocupă astăzi un*

*loc de onoare printre statele civilizate ale Europei”*. (ACT I/XXII)

Jubileul din 1898 a avut menirea de a consfinți cultul revoluției şi al pontifilor ei, campionii democrației:

*„Fraților,*

*Sunt 50 de ani, de când pe această câmpie, imortalisată de atunci sub numele de Câmpul Libertății, se adunau cetățenii Capitalei să asculte glasul de propovăduire al marilor apostoli ai liberalismului.* (ACT I/VIII) *Eată pentru ce, fraților, trebuie să păstrăm cu toții un cult şi să facem din anul 1848 o adevărată sărbătoare națională!”* (ACT I/XXI)

Modelul este, bineînțeles, cel al revoluției franceze, care a instituit cultul *"amicilor poporului"*, începând cu Marat, şi a construit un <u>Pan-theon</u>, un templu al tuturor <u>oamenilor-zei</u> ai Franței moderne.

Sfârşitul lumii vechi este anunțat de *semne şi fapte nemaivăzute*, repetiție a <u>saturnaliilor</u> finale pe care le trăim noi acum.

La '48, *"apocalipsa era aproape"* şi cultul revoluției le absorbise pe toate celelalte. Sentimentul urgenței atinsese paroxismul, căci cine încălca legea progresului îşi rata şansa *"renaşterii"* în *New Age,* noua eră a triumfului antihristic *"global"*: *Să nu ne ocupăm de present, astăzi când vedem pe italieni / organizând gardii naționale şi proclamând libertatea şi unitatea Italiei; / când vedem pe Papa el însuşi declarându-se revoluționar şi proclamând pentru întâiaşi dată sfânt pe pământ ceea ce în ceruri a fost totdauna sfânt; / Ce! Presentul nu există, n-avem să ne ocupăm de present astăzi, astăzi când omenirea începe să trăiască o viață reală, astăzi când omenirea întreagă realizează pentru întâiaşi dată visele, presentimentele geniilor tuturor veacurilor, astăzi când vedem toate sistemele, toate doctrinele, toate dogmele, toate religiile confundându-se, absorbindu-se într-unul Dumnezeu; astăzi*

*când vedem pe Moise pe Christ, pe Moamet, pe magistraţii revoluţiei franceze, dându-şi mânile şi şezând la acelaşi banchet, la banchetul omenirii, la banchetul dumnezeirii; când vedem pe fiii lui Israil cântând gloria pontifului catolicilor, pontiful creştinilor, şi pe pontiful creştinilor trimiţând daruri şefului islamului; astăzi când din toate părţile lumii oamenii aleargă, se caută, se comunică, frăţesc în numele libertăţii; când vedem pe nemţi, pe franţezi, pe englezi, pe americani, dându-şi mânile pe d-asupra zidului Chinei;* (chiar aşa, nemţii, francezii şi englezii şi-au dat mâna frăţeşte pentru a distruge şi jefui sălbatic un imperiu multimilenar!) Reiau cuvântarea Brătianului de unde am întrerupt-o: / *când naţiile cele mai efemere, cele mai problematice, naţiile care n-au avut încă rolă pe scena lumii / es din toate colţurile la lumina soarelui şi declară în gura mare naţionalităţile lor, drepturile lor neprescrise, neprescriptibile, eterne; astăzi, când tot ce are viaţă roagă, strigă, luptă, asudă, sângeră ca acela care vede faţa lui Dumnezeu; dar, Dumnezeu astăzi atinge pământul, şi ardică la dânsul tot ce crede, tot ce mişcă, tot ce are viaţă. Ce? Când tot crede, tot mişcă, tot are viaţă, numai noi să nu credem, să nu mişcăm, să nu avem viaţă! Numai românii să nu crează, să nu mişte, să nu aibă viaţă!… Românii!…, Căci noi, cine suntem noi? Ce ştim noi?* (ACT I/70) / *Să ne grăbim, să ne grăbim fraţii mei, să iubim, să frăţim, să ne românim* (aferim!), *ca patria martiriului, ca patria gloriei să fie şi patria noastră!* (ACT I/71)

*Vino, Românie, să-ţi iei rangul tău cel dintâi, lucirea ta cea veche, ziseră unii, şi România se sculă, scutură de pe dânsa pulberea mormântului, faţa ei începu iar a-şi lua colorile vieţii; încă câţiva ca ei şi ca dânşii, şi pântecele-i binecuvântate de ceruri vor începe a rodi fii de glorie şi de lumină, ce Dumnezeu îi va trimite să cânte, să creadă şi să iubească! Încă câţiva ca ei şi cu dânşii, şi lumina se va coborî*

*şi la noi şi frăţia va fi între noi, şi credinţa în inimile noastre, şi binecuvântarea cerului pe noi! (Societatea Studenţilor Români sub patronagiul domnului de Lamartine*, mare maestru al Marelui Orient, în ACT I/17)

*Timpul mântuirii noastre a venit; popolul român se deşteaptă la glasul trâmbiţei îngerului mântuirii şi îşi cunoaşte dreptul de suveran. Pace vouă pentru că vi se vesteşte libertate vouă. (Proclamaţiunea revoluţiunii den Ţara Românească***,** în ACT I/490)

Riscul pierderii *"mântuirii"* este atât de mare, încât noul Iezechiel (D. Brătianu) se rătăceşte în viziuni grotesc-sângeroase, cu incoerente, absurde, accente iudaice:

*Domnii mei!*

*Domnii mei, vorbesc pentru întâiaşi dată înaintea unei adunări, eu nu ştiu să vorbesc, dar când te doare… atunci mut să fii, strigi, scoţi un gemet; dară mă doare…, căci românii, fie şi zi de sărbătoare mare ca astăzi, nu se pot aduna mai mulţi la un loc fără să verse lacrămi şi să-şi aducă aminte unul altuia că nu le este iertat să închidă ochii, să răsufle, până ce nu vor dobândi pământul făgăduit lor; dar, mă doare…* (ACT I/62)

*Şi în acest moment solenel, fatal, când copilul, nu-l auziţi? Când copilul ţipă, când copilul ţipă, se svârcoleşte, când copilul ţipă, se opinteşte în pântecele României, ca să nu nască, numai ca să vadă ruşinea înjunghierii maicei lui; noi în floarea juniei noasstre, în mijlocul Parisului, suntem încă a ne întreba, de ne putem îndura a da maicei noastre, care expiră în ruşine în braţele noastre, de putem da, ca să o scăpăm, a douăzecea parte a veniturilor noastre, (!) a douăzecea parte a sângelui României, a sângelui ce sugem făr' de îndurare din vinele maicei noasre A, Dumnezeule! Vai! Vai nouă! Vai ţie, biată Românie, ce te târăşti înmuiată în sânge şi batjocorită la picioarele noastre şi mai nădăjduieşti scăpare în noi. A! Cruzilor! Nenorociţilor! N'o vedeţi, n'o vedeţi, nenorociţilor!*

*Eat-o, eat-o, este ea, a voastră maică, maica voastră, a părinţilor şi a copiilor voştri. N'o vedeţi, n'o auziţi, n'o simţiţi, n'o simţiţi, nenorociţilor, n'o simţiţi agăţaţi de gâturile, bătându-se de pepturile voastre, sărutându-vă cu lacrămi de foc şi strigându-vă cu suflarea muribundului: Milă! Milă! Dragii mei, nu mă lăsaţi!* (ACT I/67) *Epuizat, oratorul va conchide: Mă iertaţi; v'am vestit o comunicaţie şi nu am făcut-o.* (ACT I/62)

Despre *"naţionalismul cosmopolit"* al '48-ului am mai vorbit şi o voi mai face. E cazul aici să aduc doar o lămurire în privinţa a ceea ce s-a numit *"misionarism"* paşoptist.

*"Mesianismul"* patronat de Lamartine, Michelet, Cremieux şi de alţi *unşi* ai lojilor francmasonice şi ai Alianţei Israelite nu are nimic a face cu naţia, ci este o componentă a *"misticii"* sociale internaţionaliste, ideologie egală cu ea însăşi, comună tuturor saint-just-ilor, fie ei filosofi ai *"luminii"*, jacobini, sanchiloţi de toate speţele sau neo-neo-umaniştii care încheie ciclul chiar în momentul istoric pe care îl trăim.

Spune comisarul*: Revoluţia de la 1848 este acţia, dezvoltarea şi punerea în lucrare a* dreptăţii*, a căria fii sunt libertatea, egalitatea şi frăţia, care sunt toate cuprinse în sufragiul universal, şi ale căria arme puternice sunt* solidaritatea popolilor*, care este frăţia şi egalitatea simţită în toată întinderea ei simţită acum de toată lumea, proclamată pe baricadele Romei, ale Veneţiei, ale Vienii şi-ale Ungariei şi consacrată cu sângele martirilor ce se varsă pe toată ziua pentru mântuirea neamului omenesc.*(ROS248)

*"Naţionalismul"* este expresia participării la opera de mântuire a *"umanităţii"* abstracte:

*Orice naţie dar, precum orice individ, are o misie a împlini în omenire, adecă a concurge, după natura şi geniul său propriu, la triunful ştiinţei asupra naturei, la perfecţionarea înţelegerii şi a sentimentului, omenesc potrivit*

*legei divine şi eterne care guvernează ursitele omenirei şi ale lumei.*(BAL I/10) *Dacă fiecare nație are o misie evanghelică a împlini pe pământ, să cercetăm şi să întrebăm şi pe această nație română, / ce a făcut? / Istoria, lumea are drept a-I cere această seamă; / ca dreptul său să ajungă a fi respectat şi recunoscut de celelalte nații, trebuie încă ca ea să poată dovedi folosul ce a adus şi poate aduce lumei, trebuie să arate formula înțelegătoare şi soțială ce ea reprezentează în marea carte a înțelegerii şi a istoriei omenirei.*(BAL III/13)

*"Misia"* e cu atât mai *"națională"*, cu cât e mai devotată *"misiei"* imperiului Europei unite, cu capitala la Paris, unde se reuneau toți membrii *"guvernelor"* provinciale:

*Locuitorii României, şezători la Paris, aduseră guvernului provisoriu încredințarea de a lor călduroasă simpatie. / D. Buchez, ajutor de mairul de Paris le răspunse: "În numele guvernului provizoriu, noi primim cu recunoştință acest semn de simpatie, ce ne dați d-voastre. Noi nu ne mirăm d-voastre vă aflați împreună cu noi pe baricade În Franța se proclamase de mult principiul fraternității națiunilor şi d-voasre trebue să ne socotiți ca pe frații d-voastre. Noi aflarăm cu noi oameni din toate popoarele Eutopei, împlinind acelaşi lucru. Aşa, ceea ce se făcu în Paris nu este un lucru franțuzesc, ci este un lucru european.*(ACT I/140) *Noi nu putem pătrunde viitorul* (puteau!, pentru că îl programau*); avem însă cuvânt a crede că acest veac nu se va încheia până nu se va asigura deplin soarta Provinciilor Danubiene şi a celor Strădanubiene şi până nu va domni libertatea în țările cari fusese primarul ei leagăn. / D-l. Buchez: noi privim steagul vostru, noi îl vom alătura la acele steaguri numeroase ale națiunilor Europei, cari toate sunt aici reunite ca simbol al uniunii popoarelor.*(ACT I/141)

Secta revoluționară este conştientă de insuficiența sa şi caută să se folosească de autoritatea absolută a Bisericii (pe

care urmăreşte să o desfiinţeze) în opera de propagandă atee. Astfel, momentul "liturgic" al alegerilor este "sfinţit" prin prezenţa unui preot creştin: *Alegătorii vor intra unul după altul în sală, însoţiţi fiind de un preot cuvios, şi după chemarea ce li se va face, potrivit rândului lor în listă*.(BAL II/18)

Liturghia propriu-zisă devine prilej de convertire la noua religie:

*Cuvânt cetit în Biserica Domnească din Bârlad de către carihetul presviter Gheorghe Bodecu, în ziua Pogorârii Duhului Sfânt.*

*Au doară nu locuim toţi acelaşi pământ? Nu suntem toţi fraţi după trup şi duh? Sculaţi-vă dar zic, fraţii mei! Uniţi-vă, toţi să ne facem un trup şi un suflet, şi să strigăm împreună cu acei buni patrioţi, cari au venit la cunoştinţa adevărului*.(ACT I/411)

Şi invers, la *"meeting"*-uri, alături de marii *"predicatori"* atei sunt convocaţi ierarhii creştini pentru a legitima liturghiile antihristice:

*Astăzi stindardele libertăţii fâlfâie pe toate bisericile plăşii*. (BAL I/189) *Noi astăzi nu suntem adunaţi la această solemnitate spre a celebra vreun sfânt sau pentru vreo altă sărbătoare obicinuită, ci pentru sfinţirea acestor steaguri naţionale, care se înalţă pentru asigurarea drepturilor celor mai scumpe, celor mai sfinte ale unei naţii. / Dacă steagurile noastre au proclamat libertatea, sdrobirea fiarelor, isbăvirea de sclavie şi de tiranie, apoi şi mântuitorul nostru Isus Christos, nu a venit între oameni, decât ca să proclame acestea şi cu sângele său să întărească frăţia, dreptatea şi sfânta libertate şi egalitate.* (ACT I/591) *După sfârşirea sfeştaniei şi stropirea aiasmei, să se citească cele 21 de puncturi ale Constituţiei cari s-au jurat de popolul din Bucureşti, pe Câmpul Libertăţii.* (BAL II/12)

Şi aici se folosesc metodele verificate la 1789. Preoţii cooperanţi sunt cinstiţi ca eroi ai umanităţii, ca *"lucifori"*. În vreme ce *"refractarii"*, cei care în Franţa, sub această denumire infamantă, refuzaseră să jure pe *"sfânta constituţiune"*, aveau parte de acelaşi tratament ca şi ceilalţi *"duşmani ai poporului"*, *"demoni", "antihrişti"*, în lumea pe dos care începea să prindă contur:

*Să mă întorc acum şi către voi, Preasfinţiţi Archierei, către voi, pe cari am fi dorit cu mulţumire, cu o mulţumire săpată în adâncurile inimii unor adevăraţi români, a vă vedea în capul* religiei noastre (s.m.*), predicând într-o parte şi într-alta, în mijlocul turmei, care v-a încredinţat-o Părintele tuturor, pace, iubire de dreptate şi iubire către altul; căci numai prin aceste trei mari prinţipuri, dictate de Domnul nostru Iisus Christos prin sfânta sa Evanghelie, se poate organisa fericirea unui popor…*(ACT I/455) *De veţi urma a mai fi instrumente la spurcatele lor planuri* (ale "aristocraţilor", adică) *, atunci! atunci! în loc de a vă numi următorii lui Christos, veţi fi apostolii lui Antichrist* (semnat M.K. şi N.I., adică M.Kogălniceanu şi N. Ionescu în ACT I/456)**.**

*"Sacrul"* guvern îşi subordonează ierarhia Bisericii, pe care o ameninţă direct, pentru a reuşi să instaureze *"sacra"* anarhie*: Aceste decretări vin din glasul general al ţării* (ACTI/496) / *Archipăstorul ţării le va binecuvînta, dacă este păstor după legea lui Christos; va subscrie decretul acesta în capul tuturor, de va voi să ne mai păstorească şi de va fi pătruns de duhul Evangheliei* (ACTI/497)**.**

Anatemizarea clerului, ameninţarea cu *"excomunicarea"*, indiferent de abjecţia termenilor, nu înseamnă nimic faţă de prezentarea Mântuitorului ca activist social de tipul lui Rosetti (Doamne, iartă!) şi de atribuirea răspunderii cataclismului revoluţionar Proniei. Cu alte cuvinte, comploturile, subversiunea, trădarea, terorismul şi uzurparea, erau opera

Creatorului Însuşi: *Popoarele Europei erau căzute într-o adormire, în care mare parte din ele pierduse şi cinstea şi drepturile omeneşti. Cerul se îndură; suflarea dumnezeirii umplu inimile lor cu un dor de libertate, atît de puternic, încît într-o clipeală sdrobiră obezile în care zăceau, isgoniră demonii despotismului şi ai întunericului şi îşi dobîndiră acele drituri nemuritoare, fără de cari viața omului nu* (ACTI/4067) *are nici un preț, fără de cari o nație nu este decît o turmă de robi ticăloşi. Soarele libertății răsări în falnica sa strălucire; şi milioane de desrobiți înălțară strigări de bucurie şi de mulțumire către cer, care singur a putut face acele minuni, prin cari se schimbă fața lumii în aşa scurtă vreme(*ACTI/408).

Discursurile revoluționare sunt, toate, de natura celor citate şi țin de competența psihiatrului şi, în acelaşi timp a unui ipotetic tribunal al istoriei. Dar nu trebuie să ne lăsăm deturnați de aspectul lor patologic, imoral şi ridicol. Cu toată aparența grotescă, ele sunt mărturii reale – şi nu figuri retorice – ale unui cult luciferic şi ar trebui să suprime ironia cititorului şi să trezească un sentiment de oroare mistică.

Trebuie să înțelegem că *satana ia chip de înger de lumină; "apostolii" lui iau chip de Apostoli ai lui Hristos; (Cor. 9, 13-15), învățătura lui ia chip de învățătură a lui Hristos; stările care vin din amăgirile lui iau chip de stări duhovniceşti şi harice, trufia şi slava sa deşartă, amăgirea de sine şi înşelarea născute din acestea iau chipul smereniei lui Hristos. (BRI/101)*

# Despre anarhia democratică – 1848

## În care se arată începuturile româniei moderne, o bună ocazie de a ne înțelege prezentul

*Fiii fărădelegii*, *tiranii* demonizați, sunt reprezentați de monarhi şi aristocrați. Ura împotriva lor nu era justificată de excesul de putere, de eventualele abuzuri, ci de componenta mistică a autorității ce le era conferită prin mandat divin. (În fond, un monarh dispunea, după reformele iluministe, de mai puțină putere efectivă decât un preşedinte de republică sau unul de cameră parlamentară. Ludovic al XVI-lea, de exemplu, a păcătuit prin exces de democratism şi şi-a plătit slăbiciunea cu capul.)

*Monarhia creştină, care a zidit împărăția lui Hristos pe pământ şi a ținut-o timp de aproape 17 veacuri, nu este lucrare omenească, ci dumnezeiască!*

Monarhul se află, într-un fel, în acelaşi raport față de societate, cum e Creatorul față de lume; persoana lui încarnează principiul spiritual ordonator, aşa cum o face şi preotul în comunitatea credincioşilor, bărbatul în cuplu şi tatăl în familie. Împotriva acestui principiu se constituie revolta modernității, fie că ea se numeşte republicanism, democrație, ateism, feminism, *iuvenocrație* etc. Toate aceste *ism*-e sunt fețele aceleiaşi contestări. Mişcarea republicană, de exemplu, este corelată cu aceea feministă şi cu sectarismul satanic: *New-Age*-ul este matriarhal, prevesteşte veacul feminității. (De exemplu, din spirit de *toleranță* democratică, americanii se închină acum unei *Holly Mother*).

Cultul tinereții, al *junimii*, este expresia cea mai evidentă a încercării de abolire a ordinii spirituale. Revoluția e a tinerilor (tot mai tineri, conduşi însă de *maeştri* în vârstă), ridicați împotriva Tatălui şi a substituților Lui: preotul, tatăl de

familie, bătrânul. (Omul descris de teoria lui Freud există, ca şi acela al darwiniştilor. *Omul materialismului e fiul maimuţei, deşi nici un savant n-a văzut maimuţă născând om.*(CRA18) Este omul modern, care vrea să-şi ucidă *tatăl*. Modernitatea este cea mai acută insurecţie filială împotriva lui Iahveh.

Moralismul iudeo-protestant fundamentează teoria egalitară a statului revoluţionar contractualist şi *sfinţeşte* insurecţia anarhică, punând-o sub semnul sacrei *raţiuni* omeneşti: *Acum a venit vremea ca morala ce se învaţă în biserici în numele lui Hristos să intre în adunările oamenilor, care cârmuiesc şi fac legi. Dacă această morală este în inima noastră, s-o arătăm, să ne ţinem toţi după frăţie.*(BALII/127) *Peste legile omeneşti noi recunoaştem şi adorăm o lege sfântă, morală, absolută: dreptatea (la justice). Acest atribut sublim al fiinţei nemărginite, această stea strălucitoare, care se reflectează în raţia omenească (la raison humaine), luminează şi povăţuieşte omenirea în calea binelui. A căuta realizarea ei în soţietate spre a învinge răul şi a aduce binele, asta e misia omenirei pe pământ*.(BALII/157)

În afara poziţiei atee, antimonarhismul, oricum ridicol, al 48-ismului românesc, ar fi de neînţeles. Beizadelele principatelor, bieţi administratori ai Porţii, supuşi ai Regulamentului Organic gubernial, dispuşi la orice reforme şi chiar la rolul de *preşedinţi* aleşi, nu au nici pe departe alură autocratică şi nu justifică diatribele sanchiloţilor bahluieni şi dâmboviţeni: *Dar! Să cadă, căci ceasul sfintei dreptăţi a sunat! Căci Dumnezeu însuşi a hotărât osânda lui Michail Sturza, pentru ca el să slujească de pildă tiranilor! Să cadă fiara încoronată, care suge sângele cel mai bun al ţării!* (ACT I/459)

Dar, chiar dacă nu mai sunt nici măcar umbra basileilor creştini, domnii regulamentari reprezintă totuşi *funcţia* de conducere mistică, supraordonată, căreia i se subordonează întreaga ierarhie statală, *aristocraţia*. Revoluţia neagă tocmai

principiul ierarhic şi de aceea discursurile prefigurează o *dies irae* în care cosmosul social va fi incendiat pentru ca dreptatea egalitară a haosului să triumfe.

Aristocrația propriu-zisă era necunoscută în țările româneşti, şi istoricii revoluționari ştiau asta şi o afirmau în anumite contexte. În altele însă, atunci când sacrele interese ale momentului o cereau, *boierii* se transformau în demoni *aristocrați* şi erau înfierați cu sfântă mânie *ciocoiască* de inspirație creştină, turnată în forme iudeo-protestante:

*Aristocraților! / Toate funcțiile cele mari şi până la Director de tribunal să se ocupe numai de mădulările acestor neamuri, şi de bieții ciocoi, ale căror drepturi sunt de a vă izgoni pe voi, fiindcă a lor e țara şi al lor e dreptul etc.*(ACTI/454) /

*Vai vouă! şi vai copiilor voştri!*

*Spuneți-ne, cruzilor, cum îndrăzniți a mai purta, după atâtea crime, pe buze, binele patriei şi fraternitatea, voi, cari sunteți răii răilor! nelegiuiții nelegiuiților! voi, creaturile tartarului! voi, demonii din adâncurile iadului! voi, pe ale căror buze zace otravă din care Satana a alcătuit păcatul zavistiei! voi, cari sunteți maşinele infernale ale tartarului! voi, pe ale cărora frunte Satana şi-a pus temeliile negrei sale împărății? Cutremurați-vă! şi iarăşi zic, cutremurați-vă! căci puțin încă şi ora răzbunării va bate. Amar vouă atunci tiranilor! Amar vouă! să piară atunci, dintre noi, ticăloasa voastră ființă, cum piere fumul, şi să topească sămânța voastră, cum se topeşte ceara în fața focului! Atunci veți vedea ce pot frații ciocoi în turbare, când vine timpul să-şi răzbune asupra veneticilor, în țara lor, şi asupra asupritorilor lor.*(M. K. şi N.I. în ACTI/456)

Revoluția este acea mişcare socială aberantă, care atribuie unei clase cu funcție speculativă, funcția improprie de conducere. Mentalitatea modernă nu înțelege caracterul funcțional al oricărei forme de organizare, şi de aceea

umanismul este, încă o dată, un cancer care confundă rolul diverselor celule specializate, ducând la neant social generalizat. (Ceea ce nu înseamnă că lumea este neguvernată. Anarhia este programată şi bine temperată de o castă conducătoare ce s-a retras în spatele scenei pe care se reprezintă comedia democratică. Adevărata putere a devenit *ocultă* în toate sensurile, fiind *anonimă* şi având surse *magice*. Dacă imperiul creştin fundat de Constantin cel Mare şi perpetuat până în secolul nostru de Sfânta Rusie a avut origini extraumane, în mod analog, *imperiul răului* construit prin revoluție este de asemenea o lucrare supranaturală*, inspirată şi condusă din văzduh de puterile întunericului*.)

De la început, din 1789, s-a ajuns la ultimele consecințe ale acestei teorii metastazice. Inițial, revoluția a fost făcută prin intermediul marilor cămătari, comercianți şi industriaşi iudei, care dispuneau de putere financiară şi conduceau de fapt, indirect, regatul. Ei nu înțelegeau de ce nu pot accede efectiv la puterea politică deținută de o nobilime care renunțase să mai guverneze, lăsând afacerile în mâna *ciocoilor* alogeni. După lovitura de stat burgheză, nu a trecut mult şi, urmând riguros principiile constituționale, *poporul* a ridicat şi el pretenții la domnie, ajungându-se la conflictul deschis între frații girondini şi sanchiloți, *neînțelegere* rezolvată cu tunurile într-un târziu de artileristul Bonaparte.

Opoziția de suprafață dintre *liberalism* (revoluția burgheză) şi *comunism* (revoluția sanchilotă, proletară), este una de accent, care în primul caz este pus pe *libertate*, iar în al doilea, pe *egalitate*. Punctul în discuție este acela referitor la statutul proprietății, cele două tendințe neînțelegându-se cu privire la caracterul moral al economiei. Pentru liberali, proprietatea e *sacră*, pentru comunişti e încărcată de *miasmă*, de păcat. Abia contemporaneitatea noastră cea mai recentă, prin dezvoltarea industriei supraabundenței sintetice a eliminat principiul în litigiu, aducând concordia între toate sectele

revoluționare. Până de curând însă istoria internă a revoluției apare ca o continuă *polemică* a celor două tendințe, în care fiecare capătă ciclic câştig de cauză. (Singurul loc unde revoluția a apărut ca un marş ordonat, armonioasă, a fost Statele Unite.)

Aşadar, primul pas era zdrobirea *oarbei tiranii*, adică subminarea definitivă a principiului ordonator al societății, care se opunea *libertății*:

*Libertatea o grăbesce!*
*Iată-ți stărui pe hotar,*
*Scoală, scoală şi sdrobesce,*
*Despotismul arbitrar.*(ACT I215)

Ce presupune această *libertate*? Guvernământ republican-democratic, aşadar conducători aleşi prin vot universal de către *poporul* care a preluat (teoretic, demagogic), suveranitatea monarhică. În cadrele revoluționare, *poporul* desemnează *masele*, adică *populația*, organizată în afara ierarhiei şi modelată, (dresată), conform ideologiei dominante a momentului. *Omul-masă* este o creație ideologică, el transcende categoriile sociale, poate fi găsit în oricare dintre acestea şi cu precădere în afara lor, printre marginali, care încep să apară masiv în secolul XIX, odată cu industrializarea.

În țările româneşti, revoluția era aproape imposibilă, pentru că masele lipseau cu desăvârşire. De aceea, transformarea României a şi mers atât de greu. Societatea noastră avea o structură simplă şi compactă, determinată de caracterul ei rural: marii proprietari şi țăranii.

Evident, revoluția nu pune problema în aceşti termeni şi se referă constant la *popor* identificat cu *națiunea*, ca la o asociație compusă din categoriile considerate la un moment dat *productive*. La început aceştia sunt *burghezii* comersanți şi funcționari (*ciocoii*), la care se adaugă, abuziv, propagandistic, țărănimea copleşitor majoritară*: Cum se putea, în sfânta noastră înfocare, să nu scuturăm de pe cerbicele noastre un*

*jug ruşinător, dacă cele trei milioane de ţărani, fraţi ai noştri, cari ne dau pâne, gemeau de sărăcie şi ticăloşie şi întindeau mânile către noi cu rugăciuni de umilinţă, ca să le dăm şi lor drepturi, căci sunt oameni, căci sunt români şi creştini, căci sunt fraţii noştri de acelaşi sânge?*(ACTI/575*) O, binecuvântaţi săteni, fraţi ai lui Christos, munca voastră, pânea şi vinul se prefac în trupul şi sângele Domnului; voi sunteţi fiii cerului, fiii păcii şi ai tăriei; voi sunteţi hrănitorii noştri; voi aţi plâns şi vă veţi bucura; voi aţi însetoşat de dreptate şi vă veţi răcori; pe voi v-a fericit Mântuitorul lumii.* (ACTI499) Mai târziu, *poporul* va fi compus din *muncitori* şi *ţărani săraci*.

Încercări de comunizare apar încă din prima fază, prin mişcări ultra-radicale ce proclamă suveranitatea unui proletariat inventat din nimic de o propagandă care calchiază texte celebre (v. citatul din Syeiens din *SCARA IV*): *Ce sunt meseriaşii? (Broşură) Gândul acestei scrieri este lesne de înţeles. Avem trei întrebări a deslega. Ce sunt meseriaşii? Tot. Ce au fost ei până acum? Nimic. Ce cer ei astăzi? A fi ceva. Cap. I. Meseriaşii sunt naţia întreagă. Industria agricolă, industria manufacturieră, industria comercială, industria intelectuală. Acestea sunt ramurile care ţin şi cresc o soţietate. Aceste lucrări cine le face? Meseriaşii.*(ACTI/460)

În realitate, la noi, masele nu există încă şi ele vor trebui create, tocmai de statul revoluţionar ajuns la putere. Deocamdată, ele se compun din alogeni (judei, bulgari, ţigani, greci şi armeni) şi corcituri, din mahalagii şi *mitici*, din populaţia cu statut incert a puţinelor noastre târguri dintre care cele mai mari erau cele două capitale. *Ioan Brătianu se înflăcăra pentru violente scene de stradă, pentru procesiuni şi discursuri pe Câmpia Libertăţii şi pentru o ridicare a marii mase a* poporului *împotriva* despoţilor.(IOR1/609) *Brătianu avea cei mai mulţi partizani în capitală. Aici erau inculţii locuitori ai mahalalelor, uşor de întărâtat, nemulţumiţii şi*

*vânătorii de funcții și studenții care, însuflețiți de idealul aprins al unei libertăți rău înțelese, erau ațâțați sistematic de o presă fără frâu. Tovarășul său de idei, Rosetti, dispunea de cel mai citit ziar din țară, "Românul" care, după împrejurări, era zilnic un clișeu cât se poate de exact al dispoziției politice dominante la Paris.*(IOR1/661)

Oricum, *mitocanii* nu reprezentau țara și revoluția burgheză s-a făcut în numele țăranilor, nu numai fără ei, dar și împotriva lor, pentru că ei *nu voiau nici libertate, nici egalitate, nici constituție, nici republică: toate acestea li se păreau închipuirile unor rătăciți.*(IOR1/609)

Acești rurali înrădăcinați în tradiția autocratică nu puteau fi conduși de un *președinte*. De aceea, regimul plebeian, de *tiranie a masselor* este nevoit să accepte compromisul unei republici parlamentare conduse de un surogat de monarh *ales* de *popor* și acceptat de țărani. Astfel, revoluționarii antimonarhiști vor putea să-și instituie dictatura în numele *regelui*, așa cum își duceau campaniile anticreștine în numele Domnului.

## Falsificarea istoriei

Secolul revoluțiilor este și secolul istorismului.
Numai că istoriografia revoluționară nu este interesată de originile neamului românesc, cum pretinde, ci de fabricarea probelor originilor *primordiale* ale revoluției, prezentată ca motor al existenței sociale. Ca și în Franța, noua Romă păgână, și la noi, ficționalizarea istoriei merge în direcția latinizării.

Am arătat în prima parte a studiului nostru semnificația anticreștină a acestui racord cu antichitatea. Istoricii noștri nu fac decât să reproducă mecanic teoria socialist-iluministă a *evului întunecat* creștin, elipsă *barbară* în istoria *civilizației*: *Barbarii, așezându-se pe ruinele împărăției romane, își puseră legile și obiceiurile lor în locul instituțiilor romane. Civilizația*

*se stinsese, şi acum nu se mai vedea nici urma acelor arte şi ştiinţe în care stătuse slava Greciei şi puterea Romei. Arta şi instituţiile ostăşeşti, care dintr-un sat mic făcuseră pe Roma capitala universului, periseră şi ele cu celelalte în mijlocul întunericului neştiinţei, ce ca o manta de plumb apăsa Europa. Cărţile care ar fi putut lumina lumea erau în mânele popilor şi interesul lor era ca lumea să fie în întunerec.*(BALI/49)

De asemenea, explicam în treacăt că *romanizarea* României moderne răspundea exigenţelor *clubului latin*, ale gintei *alese*, îndreptăţite să conducă lumea *barbară* către *binefacerile civilizaţiei occidentale*: *Civilizarea numai gintea latină a suflatu-o ş-a răspânditu-o asupra omenirii. Toate celelalte ginte au lucrat ş-au dobândit pentru ele numai; numai gintea latină s-a revărsat asupra omenirii ca fluviile pentru fecundarea omenirii, a civilizării.*(ROS/153)

În această colosală acţiune, ţările româneşti trebuiau să-şi câştige locul de avangardă luptătoare a imperiului francmasonic al *luminii* împotriva puterilor nordice ale *răului*: *Singuri românii cunosc iţele moscovite, singuri ei pot propaga ideile franceze în Orient, şi câştigându-i cauzele şi spiritele, să dea Franţei influenţa aceea pe care trebuie s-o aibă ca să învingă pe Rusia şi să îndeplinească misiunea ei cea mare în Orient. Dacă românii din principate ar îndeplini menirea lor, şi dacă din altă parte ar purcede la înaintarea ţării lor cu ajutorul moral al Franţei şi al Italiei, ar putea atunci, cu uşurinţă să silească pe unguri să părăsească ideea lor asiatică, şi formând atunci o adevărată confederaţie a Dunării, să facă pe Austria să cază în câteva zile. România legând astfel Franţa cu Orientul, şi întinzând mâna peste Italia, ar contribui prin aceasta să constituie acea formidabilă putere a rasei latine care, cu Spania şi Portugalia unite, ar putea învinge panslavismul şi pangermanismul*.(ROS/72)

Ascendenţa dacică era în aceste condiţii cu totul neconvenabilă şi de aceea strămoşii *barbari* sunt *exterminaţi*

fără ezitare pentru a ne purifica genealogia şi a fi demni de calitatea de *fii ai acelora care aveau misia d-a domni lumea*(ROS/327): *Adusă de marele Traian în Dacia după nimicirea locuitorilor ei, favorizată de împăraţii următori, colonia romană ajunse într-o stare foarte înfloritoare.*(BALIII/14)

Revoluţia îşi caută *alibiul* într-un pretins *socialism* roman: *Când Traian întemeie colonia romană în Dacia, pământul se împărţi în părţi egale la colonişti, dupe obiceiul comun la romani, în colonizare. Dar peste puţin, acele două rele mari care mistuia împărăţia romană şi îi pricinui căderea, robia şi proprietatea cea mare, se introduseră şi în Dacia.*(BALII/135)

Republica egalitară *tradiţională* s-ar fi perpetuat, deşi în forme tot mai degradate: *Statul nostru a fost totdeauna un fel de republică, căci slujbele de la pârcălab până la domn, mai tot prin alegere se da; dar această republică era foarte proastă şi rea din două pricini. Întâia, că era aristocratică, adecă că puterea statului era în mâna boerilor numai, şi poporul mai nici un drept n-avea. Al doilea, că boerii încredinţa cârmuirea ţării pe viaţă sau pe o seamă de ani unui om ce îl chema domn şi stăpânitor al ţării şi carele, zicând că domneşte din mila lui Dumnezeu se unea şi el cu boerii de jăfuia, tiraniza şi robea pe bietul popor. Astfel boeria şi domnia aduse peirea ţării*.(BALII/129)

În cele din urmă, după o îndelungată luptă de clasă, democraţia va fi fost înfrântă, instaurându-se *tirania* religioasă şi aristocratică iar mai apoi, *burgheză*: *Idealul ce românii goniră în organizaţia lor era egalitatea în drepturi şi în stare. Dar în această organizare era viţiuri izvorâte din ideile feodale ale timpului şi care fu pricina zdrobirii acestii constituţii. În această republică războinică se afla, deşi slabe la început, elemente soţiale, monarhic, aristocratic şi democratic.*(BALIII/16*) Astfel se stinse egalitatea străbună de*

*drepturi şi de stări în țările noastre şi se formă acea monstruozitate soțială ca o țară întreagă să robească la vro câteva individe. Astfel această țară de egalitate se împărți în caste şi ca în vechiul Egipet, casta popilor şi a războinicilor robi casta muncitorilor.*(BALII/139) (Ce spuneam într-un capitol anterior, când pomeneam de repartiția funcțională tripartită a societății? Raționalismul nu poate concepe decât sisteme aflate în permanent conflict interior. Potrivit acestei gândiri strâmbe, *oratores* (*popii*)*, bellatores* (*aristocrații războinici*) şi *laboratores* (*casta muncitorilor*) nu reprezintă funcții specializate ale unui organism viu, aflate în relații de interdependență, ci armate care îşi dispută spațiul vital. Felul acesta de a vedea lucrurile, generalizat astăzi, reflectă un adevăr: despărțită de Dumnezeu, ființa omenească îşi pierde unitatea, coeziunea interioară, funcțiile care o alcătuiau se separă şi se războiesc între ele. Trup, minte, inimă, fiecare vrea să fie preeminentă şi să domine conştiința. Omul căzut de la Dumnezeu creează o lume după chipul şi asemănarea sa, în care ura de aproapele are rol de *motor al istoriei*.)

Astfel, întregul ev mediu românesc, următor unei fanteziste *libertăți, egalități şi fraternități* originare, apare ca o recădere în *sălbăticie*, inadmisibilă pentru urmaşii lui Traian: *Aceasta nu se poate, o astfel de nedreptate nu se poate sprijini decât într-un popor barbar şi România a declarat că nu mai vrea să se numere între popoarele barbare.* (BALII/28)

Prin apelul la *vârsta de aur* a democrației, la antichitatea precreştină, revoluția îşi creează imaginea unei *restaurații* (!) *a vechilor şi primitivelor instituții ale țării.*(prezentarea făcută de Bălcescu constituției Vladimirescului, în BALII/144).

Ce visează măscăricii? Revoluționarii nu sunt numai *profeți* şi *apostoli*, ei se văd în rolul de *preoți războinici*, adică *regi*, conducînd *poporul* spre victorii ideologice, dar şi militare. (Mantia albă, de Mihai Viteazu, a lui Heliade-Rădulescu e o excentricitate semnificativă.)

*Dumnezeul meu politic*, declară Bălcescu, *este puterea, este Iehovah, Dumnezeul armatelor.*(BALIV/160) (În 1877-78 frontispiciul ziarului *Răsboiul* va înfăţişa mâna lui Iehova aruncând dintre nori fulgerele pedepsei divine.) Printr-un *artificiu* istoriografic ce ocoleşte Noul Testament, Dumnezeul strămoşilor noştri devine tot Iehova şi *părinţii noştri, credincioşi sublimi îngenunchiau pe câmpul bătăliilor, cerând îndurare de la Dumnezeul armatelor, laurile biruinţei sau cununa martirilor.*(BALIII/19)

Amintirea gloriei imperiale romane şi credinţa în Iehova alimentează *naţionalismul* revoluţionar de inspiraţie sionist-talmudică, ce îşi propune ca ţintă finală, după *revoluţia soţială*, unirea tuturor *fiilor lui Traian*, investiţi cu o funcţie civilizatoare*: Chiar în acele vremi furtunoase şi nenorocite ale invaziei barbarilor, romanii Daciei nu uitară că au o misie în omenire.*(BALIII/13) *Ce, fiindcă ne tragem din acel glorios popor, stăpân al lumei, care întemeie cea mai minunată şi mai colosală unitate cunoscută în cartea istoriei omenirei, fi-vom noi osândiţi a trăi alături frate cu frate în veci strein unul de altul?1*(BALIII/211) *Străbunii noştri romani din Italia erau Domni a tot puternici în toată lumea, popoarele se plecau cu umilinţă înaintea lor, împăraţii pământului îşi puneau coroanele jos şi se închinau numelui lor, şi se putea ca strănepoţii unor atât de mari oameni să mai geamă sub sarcina suferinţelor şi a durerilor, dacă odată ei toţi erau uniţi într-o voinţă?*(ACTI/575)

Cea mai gravă consecinţă a latinismului este că el a alimentat *teoria lipsei unui fond autohton*, aceasta permiţând adoptarea oricărei *forme* străine, justificând chiar *necesitatea* imitării unui mod de a fi care, cu timpul, ar fi dus la constituirea unei identităţi a poporului român! Această aberaţie istorică, logică şi ontologică îşi va găsi expresia deplină în scrierile '48-istului întârziat Eugen Lovinescu. Părerea lui era

că popor *de nobilă viță latină, deci, am fost plantați aici într-o "poziție geografică", în nişte "condiții istorice" şi în mediul unei "religii" "cu totul potrivnice structurii noastre intime". Din aceste pricini n-am creat nimic, n-am însemnat nimic; fireşte până la 1848. Care ar fi soluția integrală, după doctrina d-lui Lovinescu? S-o rupem cu acest exil în Orient, să părăsim acest pământ al României, potrivnic nouă (în viziunea latinistă a d-lui Lovinescu fiecare român e un Ovidiu proscris, care se doreşte din nou la Roma, sau un sionist galițian care se doreşte la Tel-Aviv) să ne lepădăm de istorie, deci de strămoşi, şi să ne lepădăm de ortodoxism, deci de suflet, pentru a ne muta undeva, în pământul clasic al latinității. Oh, ce frumos vis! Dar chiar d. Lovinescu a observat să soluția aceasta e oarecum absurdă. Şi atunci a recurs la alta mai modestă: rămânem tot aici la Carpați şi Pontul Euxin, dar facem tabula rasa peste tot ce a fost istorie, credință şi cultură românească, proclamăm revoluția şi, îmbrățişând legea inspirației, începem o viață nouă, europeană, adică latină după modelul Parisului. 1848 e nunta poporului român revoluționar cu latinitatea. De atunci datează destinul nostru: imitația integrală!* (Nechifor Crainic în CRA/152)

## Exterminarea lingvistică

*Dumneavoastră ştiți, domnilor, că limba mai mult decât religia şi orice alt este fundamentul naționalităților.*

BĂLCESCU

Fabricarea mitului romanității nu este opera exclusivă a 48-ismului. Dacă *clasicismul* de la 1789 e o amplificare a aceluia al renaşterii italiene, latinismul 48-ismului este varianta dilatată a *renaşterii* româneşti din secolul XVII - XVIII cu Miron Costin şi Cantemir, şi a iluminiştilor Şcolii Ardelene. Aceştia din urmă nu fundamentează numai falsul istoric, exterminându-i pe daci (în *Începuturi ale românilor în*

*Dacia* a lui Maior), ci şi pe acela filologic, deschizând calea exterminării lingvistice, prin penibile fabricate ce îşi menţin *prestigiul* până în zilele noastre. *Ceea ce surprinde şi întristează în aceste producte nu este eroarea în sine dar este eroarea judecăţii noastre de astăzi asupra lor, este lauda şi suficienţa cu care se privesc de inteligenţele române ca adevărate fapte de ştiinţă valabilă, este orbirea de a nu vedea că zidirea naţionalităţii române nu se poate aşeza pe un fundament în mijlocul căruia zace neadevărul.*(Titu Maiorescu în MAI/166)

Latinismul Şcolii ardelene este justificat îndeobşte ca un *exces* patriotic, ca o reacţie împotriva teoriilor care ne contestau drepturile istorice în Ardeal. Explicaţia aceasta este, ea însăşi, vicioasă. În primul rând, pentru că nu dovedeşti adevărul printr-un neadevăr, chiar bine intenţionat. Cum spune tot Maiorescu: *Dacă străinii ştiu astăzi şi recunosc că noi suntem de viţă latină, meritul este nu al nostru, ci al filologilor Dietz, Raynaurd, Fuchs, Miclosich, Max Muller şi alţii, cari nu prin iluzii pretenţioase, ci prin legile solide ale ştiinţei au dovedit latinitatea esenţială a limbii române. Iar cărţi de natura "Testamentului critic" şi a "Lexiconului de la Buda" nu puteau decât să împiedice adevărul, producând neîncredere în contra unei teze care avea trebuinţă de argumente aşa de greşite pentru a fi susţinute.*(MAI/167)

Teoria purităţii etnice şi lingvistice latine este fundamental contraproductivă în polemica externă şi distructivă în interior pentru că neagă *autohtonia*. Nu îţi aperi drepturile teritoriale afirmându-ţi statutul de colonist şi nici nu te mândreşti cu asta.

În realitate, latinismul ardelean reprezintă expresia ideologiei *luminilor* cu dublă sursă: Viena, de o parte, şi Roma catolică de cealaltă parte. Conştiinţa *romană* a ardelenilor fusese intens cultivată după uniaţie prin propaganda catolică ce îşi atinsese în sfârşit ţinta: convertirea *schismaticilor*

*răsăriteni*, în zadar încercată atâtea sute de ani de către unguri, *organul înarmat al Papei*.(IOR ) *Romanizarea* limbii române este parte a acestui program de sfărâmare a unității spirituale, de alienare a celei mai pure provincii româneşti, despărțită de *țară* la 1700 prin bariere mult mai ermetice decât acelea politice. Limba *nu* este *mai mult decât religia fundamentul naționalităților*. Dar limba, religia, originea etnică, apartenența la un teritoriu formează un *întreg*, şi orice intervenție arbitrară asupra unuia dintre elemente duce la negarea principiului identității.

Epurarea limbii române de elementele slave *parazite* urmărea ştergerea istoriei noastre creştine de către ereticii *latini*, catolici. *Antislavismul* acesta aberant, aversiunea față de un lexic de mult asimilat pe căi naturale, şi înlocuirea lui cu un prefabricat este una dintre fețele agresiunii universaliste antiortodoxe, fie ea catolice, iluministe sau 48-iste. *Direcția falsă odată croită prin cele trei opere de la începutul culturei noastre moderne* (*Începuturile...*, *Lexiconul...*şi *Testamentul…*), *inteligența română a înaintat cu uşurință pe calea deschisă*.(MAI/167) Din *progres* în progres, falsul, impostura şi ignoranța capătă, în cadrele statului revoluționar, caracter *normativ*: În *1866 se întemeie de către ministrul instrucției, C.A. Rosetti, o societate care trebuia să se ocupe cu limba şi să stabilească o ortografie oficială. Printre diferitele curente care se arătară, învinse cel ultra-latinist al lui Laurian; lui i se încredință redactarea dicționarului îndreptar care decretă pur şi simplu o limbă artificială.* (IOR1/654)

*Romanizarea* propriu-zisă a fost dublată de ceea ce s-a numit direcția *italienizantă*, în care a excelat Heliade, la care se adaugă, inutil să mai amintim, curentul franțuzit, cel al *noii Rome*, care, triumfătoare, va ataşa definitiv principatele la francofonie.

## America Europei

Văzând că nu pot să fac nimic cu miniştrii noştri, am deschis în '59 o subscripţie în ziarul meu, după titlul: *Subscripţie naţională pentru ridicarea unui monument în onoarea tuturor străinilor cari au apărat cauza naţională*.

C.A. ROSETTI

Scopul declarat al 48-iştilor este acela de crea din nimic un *stat românesc*, o *naţiune* (pentru ei, sferele celor două noţiuni se întrepătrund), eliberarea de sub suzeranitatea, din ce în ce mai mult doar nominală, a Turciei şi, mai ales, de protectoratul rusesc şi întregirea în perimetrul teritorial al *Daciei*.

Aceasta e versiunea impusă de propaganda revoluţionară, perpetuată de istoriografie şi consfinţită autoritar de *"tradiţia"* şcolară, ele însele *"realizări"* ale revoluţiei.

De fapt, aşa cum am tot spus, *naţionalismul* a fost, pentru o perioadă, formula de organizare a statului supranaţional *umanist*, *naţionalism* cu semnificaţie vidă în contextul secolului XIX, dar capabil de a mobiliza haotic micile popoare-satelit ale imperiilor creştine în agonie. Acestor ţări li se creează de la centrul de comandă parizian o aparenţă de instituţii, neapărat *democratice*, *guverne în exil* şi li se induce orgoliul de a se afla în marea alianţă a popoarelor ce luptă pentru *libertate*, *independenţă* şi *suveranitate*. Cuvinte care nu înseamnă nimic şi nici nu trebuie să însemne, pentru că altfel şi-ar pierde puterea *magică*.

Guvernele acestea *naţionale* se constituie într-o vastă reţea conspirativă *internaţională: Aceea ce mă sileşte a merge la Londra mai mult este treaba cealaltă. Mai cu seamă că Mazzini va merge acolo în curând. Apoi socot că trebue a ne înţelege cu dânsul şi cu Ledru Rollin, cum şi cu oarecare nemţi radicali şi a întocmi o mare solidaritate revoluţionară în toată Europa. Eu la Londra am cunoscut pe Louis Blanc mult,*

*dar pe Ledru nu, fiindcă trăia prea retirat.*(BALIV/204) *Am scris să întreb dacă Mazzini a sosit acolo* (la Londra). *Cred că cu dânsul, cu Ledru Rollin, cu Manin, pe care l-am cunoscut mai dăunăzi aci, şi alţii, de fiecare naţie câte unu, să facem un comitet revoluţionar european* (condus mai târziu de D. Brătianu)*, conservând totodată comitetul Europei Orientale. Mi-am închipuit un şir de comitete supuse unul altuia, începând gradat: 1) de la judeţe, 2) la cele cinci ţeri române, 3) unul central la Paris pentru toată românimea; şi apoi acele două pentru chestiile internaţionale şi europene. Ar trebui să arzi acele scrisori ale mele, care vorbesc de comitetul de la Londra* (Felix Gotlieb, alias Bălcescu, în BALIV/213).

Comitete ce au misiunea de a pregăti *incendiul* final al *republicii universale: Hotărâsem să nu mor până ce voi vedea Republica Universală.*(Rosetti, în ROS/237)

O primă încercare se făcuse în 1848-49, când *brigăzile internaţionale*, mobilizate de comitete, înscenaseră repetiţia primului război mondial şi reorganizarea *raţională* a Europei unite. Atunci, *Moldovalahia* nu putuse participa la *războiul sfânt* împotriva crucii, cu toate eforturile pe care le-au făcut comisarii europeni Bălcescu, Bolliac etc. de a alcătui în Ungaria o *legioană* română. Voluntari ardeleni nu ar fi lipsit, numai că aceştia, *ţărani reacţionari* cum erau, *ignoranţi*, au ales să lupte, comandaţi de Avram Iancu, de partea *despoţilor* şi împotriva *fraţilor* unguri.

Este o situaţie pe care *naţionaliştii* nu contenesc să o deplângă: *Încai măcar de am avea şi noi acum o reprezentaţie, de ar fâlfâi măcar un singur stindard român pe aceste câmpuri de bătae, unde se hotărăşte soarta libertăţii în Europa.*(Bălcescu, în BALIV/131) *A! Dacă eram un guvern de români, gloria aceasta d-a scăpa lumea de robie n-ar fi avut-o ungurii, ci noi; sau, uniţi cu ungurii, am fi fost siguri să luăm Viena şi să proclamăm Republica; când acum tremurăm şi aşteptăm să*

*putem aduna fărămiturile ospățului unguresc* (Rosetti, în ROS/237).

După o închipuită victorie în Austria, *legioana* ar fi urmat să acționeze în Principate. *Astfel, pe lângă aceea că ne mergea şi nouă numele, că nu ne temem d-a ne lupta pentru libertate, puteam a ne crea o oştire cu care la vreme să facem ceva în țeară la noi.*(BALIV/131)

Condusă de generalul ungur Bem (comandantul trupelor revoluționare maghiare, în război cu Avram Iancu!), *armata de eliberare* trebuia să instaureze noul regim, cu acelaşi general în chip de *rege democrat: Am mai însărcinat pe Bolliac să-i zică cu meşteşug (generalului Bem) că noi l-am numi bucuros de domn sau rege al nostru.*(BALIV/154) *La întâmplare, când Bem va intra în Valahia Mare, apoi voi acolo trebue să veniți, în Valahia Mare cu Negri ca să-l puneți în capul trebilor.*(Bălcescu către Ion Ghica în BALIV/164)

Odată puterea preluată, opera de fundare a statului *național* modern putea să înceapă, aşa cum fusese proiectat în întâlnirile din Ungaria şi Anglia: *Eu* (spune Bălcescu) *voi căuta pe lângă Bem şi guvernul maghiar*, *către care sunt bine recomandat de la Constantinopol, să fac orice voi putea atât în favorul românilor d-aci, cât şi în favorul țărilor noastre*.(BALIV/131*) Chestia română, în general, am câştigat-o deplin de la unguri; Klapka, care e bine văzut în Londra, are idei foarte largi. Socot că va publica o broşură, asupra cum ar trebui a se organiza Europa Orientală.* (BALIV/200)

*Am întocmit la Londra un comitet în care vor fi câte trei reprezentanți de aceste şase nații: români, unguri, poloni, ruşi, bohemi şi moravi, slavii sudului. Ținta este o confederație democratică a tuturor, mijloace revoluționare, acord, unitate şi solidaritate în mişcare. Acest comitet e secret*.(BALIV/199)

Acordul este greu de realizat, datorită opoziției lui Kossuth față de proiectata autonomie a Ardealului*: Aici ideea*

*că Ungaria nu poate trăi decât prin confederația românilor din Transilvania şi a slavilor, este foarte mult răspândită. Dar guvernul* (revoluționar maghiar) *nu vrea încă aceasta, dar zice mult că vor face confederația cu Valahia Mare şi Valahia Mică, cu Moldova şi cu Lehia.*(BALIV/138) *Am auzit că Bem a pus pe sigilul său Hungariea, Poloniea şi Româniea unite.*(BALIV/131)

Varianta *românească* a lui "Felix Gotlieb" (pe care Eminescu o va atribui greşit lui Brătianu) arăta în felul următor: *Îți voi trimite un proiect de confederație, ce voi să fac, pe aceste baze: 1. Trei naționalități deosebite cu teritoriul şi administrația lor: unguri, români şi iugoslavi. 2. În privința despărțirii teritoriului, se va socoti majoritatea locuitorilor județului sau a comitatului. Minoritatea, de va fi mare, va dobândi garanții naționale de limbă, de religie şi de administrație comunală, iar va fi lipită de teritoriul majorității. Statul federal se va numi* Staturile Unite ale Dunării *şi vor coprinde, afară de tot rigatul Ungariei, Bucovina, Moldova, Valahia, Serbiea şi Basarabiea, când om lua-o.*(BALIV/216) *3. Adunarea centrală federală de 150 deputați, câte 50 de fiecare din trei naționalități. Se va aduna în tot anul în capitala fiecărei naționalități pe rând. Ea va hotărî şi limba discuțiilor sale (franțozască şi nemțească sau alta)* (BALIV/217) *Klapka propune o dietă federală, în care discuțiile să se facă în limbele nemțească şi franțozeşte, pentru înlesnirea tutulor, aceste limbi fiind cele mai generale în acele locuri. Eu aş fi de opinie a substitua limba latină, foarte întinsă în Polonia şi Ungariea, şi care ar fi favoritoare nouă, deşi necunoscută. Fii foarte discret (Ion Ghica), căci te împuşc.*(BALIV/200)

Aşadar, idealul patriotic al 48-iştilor este statul maghiaro-slav, de limbă germano-franceză sau, ca o concesie făcută federaților catolici, de limbă latină!

Ideea va fi părut ciudată şi unora dintre *frații* mai puțin

inițiați, cărora trebuie să li se explice de două ori teoria naționalismului internaționalist*: Vin de la adunarea căuzaşilor, unde i-am făcut să înțeleagă trebuința d-a nu fi ultraromâni separatişti, şi că noi trebue să profesăm respectul naționalităților şi egalitatea lor şi federația cu ungurii şi iugoslavii.*(BALIV/251)

Argumentele sunt preluate din aşa numita teorie a *dreptului natural*, care fundamentează întreaga revoluție. În disputa dintre români şi unguri se vede uşor că *patriotismul* antiautohtonist al dreptului natural le dă câştig de cauză celor din urmă, la fel ca şi purismul latinist de care am vorbit: *Că acest drept natural e pe deasupra oricărui drept istoric, de vreme ce pământul e al oamenilor, iar nu oamenii ai pământului. Problemul de dezlegat în Ardeal era şi este nu cum vor face românii, ungurii, saşii şi săcui ca să rămâie numai ei singuri într-acea țară şi să gonească pe celelalte popoare, ci, proclamând dreptul comun sau egalitatea pentru individe şi naționalități, să caute mijlocul de a armoniza împreună, alcătuind un stat federativ*.(BALIII/212)

O propunere mai modestă, dar mai interesantă decât aceea a lui Bălcescu, enunță în 1856 Rosetti, care sugerează constituirea unui stat bi-național, mai *precis româno-iudeu*. Argumentele folosite de el pentru a demonstra unitatea de destin a celor două popoare *alese* şi neapărata trebuință ca *frații israeliteni* să refuze drepturile individuale câştigate prin Alianța israelită universală şi să formeze un *corp de națiune*, sunt halucinante, dar nicidecum ridicole, având în vedere istoria viitoare a românilor, la care ne vom referi. Citez dintr-un articol al lui Rosetti: *D-aceea dar, mi se pare că-n acest minut, când din amețeala luptei se pot isca multe neînțelegeri, îmi va fi iertat a face în coloanele acestui jurnal* (*"Steaua Dunării"*, omonimul Lojei francmasonice) *un apel către rumâni şi israeliți. Ceea ce văz, cu cea mai deplină durere, este ciocnirea ce se făcu din nenorocire între rumâni şi*

*israeliți, şi pe care voiesc a o curma interpuind inima mea între amândouă părțile.*(ROS/326*) Lupta iscată între rumâni şi israeliți nu poate folosi decât inimicilor nației rumâne şi israelite. Cei cari au suferit împreună se cuvine, mai cu seamă în asemenea împrejurări critice, nu a se lovi unii pe alții, ci din contra, a se susține. Astfel şi numai astfel poate veni fericirea şi salvarea comună. Deşi în ochii unora este o mare osebire între israeliți şi rumâni, cei cari se uită-n fundul istoriei vor vedea că sunt două ginte mari înaintea lui Dumnezeu. Căci dacă cei dintâi sunt fiii celui care luptă cu Domnul,* işol *(demon, adversar, duşman) şi fur-aleşi spre a conduce populii la conchista cerurilor, ceilalți suntem fiii celora carii avură misia d-a domni lumea. "Tu mundum regere memento." Când dar fiii Romii şi fiii Ierusalimului pot fi d-opotrivă mândri de originea lor, alianța este lesne de făcut. Cei d-opotrivă se pot iubi şi uni cu mai multă lesnire. Deci seculii ne făcură frați, frați prin misie, frați prin suferințe. Fiecare trebuie să simță trebuința acestii prescripții a iubirii, căci toți am fost sclavi pe pământul şărbiei. Țara rumânilor este astăzi într-un minut de căpetenie. Cei carii speră a ei trunchiere şi pândesc cu lăcomire minutul împărțirei se-ncearcă şi se vor sili a dezbina pe locuitorii ei. Aceste suferințe ale românilor, la noi ca şi pretutindenea, nu le-au produs israeliții. Ele sunt urmarea neapărată a năvălirei streinilor ş-a perderii idealului nostru. Ceea ce se cuvine a constata este că, la '48, când rumânii munteni rupseră un minut jugul strein, rumânii şi israeliții se uniră şi deschiseră împreună inimile lor la speranța unui viitor fericit pentru toți. Dar adevărul, dreptatea şi fericirea israeliților mă sileşte a spune că Constituția de la 1848 era vătămătoare lor. Frații noştri israeliți nu trebuie să ținte la dobândirea unei libertăți civile acordate lor ca la nişte fii ai României, ci la dobândirea drepturilor legitime ca corp de nație. Ce privelişte mai sublimă şi unică decât a cestor doi populi trăind seculi întregi*

*numai pe temelia nestrămutată a legii? Israil pe Decalog, Roma pe cele 12 table. Ce privelişte mai sfântă, admirată de lumea întreagă, decât rumânii de la Dunăre păstrând viaţa şi credinţa lor printre năvăliri secularii, precum şi israeliţii printre izgoniri şi chinuri de tot felul?*(ROS/328*) Să rumpem dar cu toţii pâinea înfrăţirei, şi pentru aceasta sfârşesc zicând israeliţilor: rămâneţi credincioşi naţiei voastre. Primiţi de la noi ospitalitatea, libertatea şi tot ce dorim şi noi a găsi pe pământ strein, unde suntem emigraţi. Drepturile noastre să fie negreşit ş-ale voastre pe cât cere dreptatea. Dar şi voi nu uitaţi că pentru ca să vă putem da libertatea, trebuie mai întâi s-avem noi înşine, că pentru a dovedi că voiţi frăţia, trebuie să ne ajutaţi, şi mai cu seamă astăzi, cu inima, cu mintea, cu punga şi la trebuinţă cu braţul vostru. Nu uitaţi asemenea voi mai cu seamă cei de curând şi pe furiş veniţi, că-n ziua ce veţi deveni instrument activ sau pasiv chiar al inimicilor noştri, dreptatea cere a vă lepăda din sânul nostru, mai cu seamă în Moldavia unde numărul vostru cel nou* (...)(ROS/330)

Puterea *magică* a discursului ideologic revoluţionar, care nu contenea să-i uluiască pe Eminescu şi pe Caragiale, a fost (este) atât de nemăsurată încât a reuşit să dizolve realitatea, să paralizeze judecata obiectivă, până în zilele noastre, şi se pare că definitiv.

Căci, acţiunea pe care o tot numim *constituirea României moderne, a statului naţional unitar român*, se referă la crearea *coloniei carpato-danubiano-pontice*, identificată convenţional prin indicele ROMANIA. Procesul este similar aceluia recent al creării statelor africane sau asiatice, în rândul cărora figurăm, pe deplin justificat, ca membri ai comunităţii francofone.

Toate *victoriile* istoriei noastre, de la 1848 încoace, sunt sarcini îndeplinite din programul noului imperiu: unirea din '59, războiul de independenţă, războiul şi unirea din '918, al doilea război mondial etc., până la restaurarea socialist-liberală

din 1989.

Unirea principatelor dunărene a fost hotărâtă în urma războiului Crimeii (1853-1856), ca o mişcare strategică urmărind oprirea ofensivei ruseşti ce confirma promisiunile țarului din 1848.

Una dintre cauzele războiului, etapă a nesfârşitei, până în 1918, lupte dintre imperiul pravoslavnic şi cel antihristic, a fost tocmai dorința de stăpânire a Țărilor Româneşti, ocupate în 1853 de ruşi, care pretindeau dreptul de protecție a tuturor creştinilor din Balcani. *Românii îşi puneau nădejdea în Napoleon al III-lea, în război cu Rusia. După război, în conferința de la Viena, se trată întâi asupra organizației viitoare a Principatelor dunărene, a țărilor de compensație. Anglia fu pentru unirea ambelor țări româneşti. Napoleon voia să înlocuiască vechile state prin noi creații politice pe baze naționale. Pentru Napoleon era o datorie să înființeze la Dunăre bariere veşnice față de preponderența rusească.*(IOR1/626)

Ca şi la 1849 în Transilvania, românii nu răspund nici acum apelului revoluționar şi nu formează *legioane* de voluntari, spre disperarea căuzaşilor: *Franța, care primea cei 10 000 de soldați ai Piemontului, nu ar fi refuzat pe cei 40 000 pe cari România ar fi putut să-i dea pentru acest război care trebuia să hotărască de viața sau de moartea naționalității noastre. Din acel moment România ar fi avut o armată a ei, ar fi fost o națiune; ar fi constituit în realitate acea barieră pe care Napoleon declara în fața camerilor franceze că o constituie pe Dunăre, şi ar fi redobândit existența ei proprie, dreptul de a dispune de ea însăşi. Din nefericire, ea nu făcu nimic.*(ROS/70*) Puterile occidentale au trebuință a avea pe Dunăre o nație, iar nu un regat fără putere.*(ROS/219) *Dar suntem o națiune şi atunci trebuie să ne manifestăm, să lucrăm şi să dăm satisfacție intereselor materiale şi morale ale popoarelor şi ale guvernelor de la care cerem ocrotire şi*

*prietenie, sau nu suntem o națiune şi atunci nu trebuie să ne pierdem timpul şi banii şi să ne jucăm de-a naționalitatea.*(ROS/71) *S-a zis că românii n-au luptat nici măcar o zi pentru a lor naționalitate şi că prin urmare, Dunărea trebuie dată în paza unei alte națiuni care s-o poată păzi cu puşca.*(ROS/346) *Trebuie prin urmare să ne aşteptăm, că în prima zi, dacă prilejul va veni, împăratul francezilor şi chiar regele Italiei să ne sacrifice fără şovăire cutărei sau cutărei compensații morale sau materiale pe care le-ar oferi-o Austria sau chiar Ungaria.*(ROS/70)

Instituția medievală a vasalității presupunea un contract între parteneri principial egali, având îndatoriri reciproce şi deplina libertate a vasalului de a stabili o altă alianță, mai avantajoasă pentru el. (Schimbarea suzeranului în momentele critice a fost un joc practicat cu multă artă de români.) Raporturile suveran vasal nu aduceau nici o atingere suveranității interne.

Colonia are un cu totul alt statut, nefiind nici independentă în politica externă, nici liberă în aceea internă. Continua decădere a României de la condiția de vasalitate, până la aceea de provincie imperială şi colonie a început odată cu Regulamentul guvernatorului Kiseleff, şi s-a adâncit cu fiecare nouă constituție impusă de suzeranul imperial. Aşa, *sub stăruitoarea influență a împăratului francez Congresul de pace de la Paris (1856) hotărî că viitoarea constituție a Principatelor trebuia să atârne de dorințele pe care le va arăta însăşi populația.*(IOR1/625) Bineînțeles că nu *populația* avea să decidă. *Divanurile ce se vor aduna împreună cu comisarii europeni, vor hotărî tot. Se va face acum cum s-a făcut la 1830, adică un nou Regulament care va fi constituția viitoare a țărilor. Ai văzut că Congresul a statuat că Divanul trebuie compus astfel încât să reprezinte toate clasele sociale.*(ROS/316)

Cu toată presiunea propagandistică a comitetelor unioniste, divanurile refuză unirea şi, implicit, constituția revoluționară, e drept că pe fondul neînțelegerilor dintre puteri. *De vom judeca însă cu sânge rece, vom vedea pipăit că vina este a noastră numai. Este învederat, precum o vedem în protocoale, că Napoleon a propus a decreta Unirea Principatelor şi ştim că turcul şi neamțul au zis că Principatele nu voiesc unirea. Ce dar putea să facă Napoleon? S-o decrete? Congresul ia Turciei Principatele şi ridică pe Dunăre un Regat care poate deveni fatal imperiului otoman şi Austriei, când mai cu seamă Principatele nu vor?*(ROS/218)

Nu a fost însă decât o scurtă amânare. În 1858 *o nouă conferință, compusă din reprezentanții puterilor semnatare, avea să asculte aceste dorințe, să le ia în considerație şi să dăruiască protejatului ei, poporul "moldovalah" renăscut, o nouă constituție în numele Europei.* (IOR1/626) Constituția impusă atunci a fost atât de aberant de nepotrivită, de *modernă*, încât, câțiva ani mai târziu, provoacă reacția lui Cuza, care cere îngăduința să restrângă întrucâtva excesul de sacre libertăți, care transformaseră țara într-un haos republican, (21 de guverne de la 1859 până la 1863): *În fața mea*, se plânge Cuza lui Negri, *se ridică o coaliție care, mulțumită lacunelor codurilor noastre legislative, poate înfrunta nepedepsit autoritatea. Mult mai îndrăzneți, mai activi decât partidul pretendenților, dispunând de majoritatea gazetelor, încurajați de comitete republicane din afară ale căror instrumente mărturisite sunt, ultra-liberalii conduc mişcarea şi antrenează după ei pe aliații lor imprudenți.* (CUZ/531)

Aşa vorbeşte carbonarul Cuza şi unii dintre *tutorii* săi sunt de acord că o *colonie* ar trebui guvernată altfel: *Domnul ambasador al Angliei mi-a spus că el ne sfătuieşte să cerem deschis fie o dictatură, fie o nouă constituție. A adăugat că Anglia, deşi țară constituțională, dă, totuşi, coloniilor sale cu*

*totul alte constituții decât a sa şi potrivite cu statul în care se află aceste colonii mai spunându-mi că există chiar o cenzură a presei, care altminteri ar deveni o armă primejdioasă în mâinile oamenilor, care ar folosi-o cu ignoranță şi cu patimă.*(Negri către Cuza, în CUZ/334)

Inițiativele îi vor fi fatale *trădătorului* (vorba lui Rosetti, deşi obedientul domnitor democratic nu trădase *cauza*, ci încerca doar să-şi elimine rivalii şi să-şi consolideze, naiv, poziția personală). Urmare a intrigilor *clicii*, (cum numea Bălcescu triada compusă din Rosetti şi frații Brătianu) *Napoleon nu-l mai simpatiza pe Cuza. Ce-a urmat după aceea a fost numai o repetare a evenimentelor din Bucureşti din 1848 şi ceea ce făcuse Cuza însuşi după exemplul Franței imperiale. Lovitura de stat fusese făcută în înțelegere cu unele cercuri ale Curții din Paris*.(IOR1/648) *De aceea se convocă o conferință la Paris, care trebuia să hotărască încă o dată soarta țării.* (IOR1/647),

Câştig de cauză avură *ultraliberalii*, adică cei mai sincronizați vremurilor, care nu oboseau să afirme şi să lucreze necondiționat la consolidarea României ca *paşalâc* al Franței *mesianice: Cestiunea noastră se propagă în toate părțile. Napoleon crezu că vom putea să-i dăm ceea ce-i cântarăm prin toate instrumentele în curs de 3-4 ani, adică o Francie de 10 milioane la Dunăre, care la un război cu Austria şi la o-mpărțire a Turciei să-i poată da o oaste de 200 000 de soldați, comandată de generalii lui.*(ROS/346)

Tot ce cer *ctitorii statului național român* este să li se recunoască statutul de francezi, adică de *copii divini ai luminii* şi să fie lăsați ca în această calitate să apere granițele hiperboreene ale imperiului: *Francia s-a ridicat şi Europa întreagă s-a ridicat la vocea ei. Libertatea s-a ivit din sânul Franciii, ca zeii lui Homer din înălțimile Olimpului, şi a făcut ocolul lumei. Piciorul ei s-a pus pe pământul nostru, pe acel sol român a cărui limbă, a cărui origină le-ai studiat*

(Michelet*), unde numele vostru, cărțile voastre, ideile voastre ridică atâtea simpatii.*

*Piciorul ei s-a pus şi iată că pământul s-a cutremurat, un fior a străbătut de pe marginile râurilor sale, până în vârful munților, fără turburări, fără zguduiri, fără sfâşieri, fără ca sângele să fi curs, ca prin farmec. Opera întunericului a reintrat în umbră, opera de lumină şi divină s-a arătat oamenilor. "Lux fiat et lux facta est." Toată nădejdea noastră este în a doua noastră patrie. Şi aceasta este adevăr. Tot românul are două patrii. Mai întâi pământul pe care s-a născut, apoi Francia.*(ROS/370) *Francia ne-a crescut, ne-a instruit; scânteia care a strălucit asupra țării noastre am luat-o din focarul ei. Mai aminteşte Franciei că suntem fiii săi, că am combătut pentru ea pe baricade. Adaugă că ceea ce am făcut, l-am făcut după exemplul ei că suntem ante-garda ei în partea Rusiei.*(ROS/371)

Termenul de *colonie*, folosit pentru a desemna un stat care în toate documentele figurează ca *independent, liber, suveran şi național* este inacceptabil pentru oricine, admis, eventual, doar ca o metaforă (o metaforă a ce?). Or, este vorba de sensul cel mai propriu al cuvântului, adică de popularea unui teritoriu vacant, sau *considerat astfel în mod simbolic*. Continentul american, de exemplu, nu era deşert de oameni şi imensele şesuri necultivate aveau totuşi un proprietar, vânătorul *indian*, care trăia de pe urma bizonilor ierbivori, doar că el nu era considerat decât un semi-om. La fel în Africa, Asia, Australia, şi oriunde a ajuns omul occidental.

În aceeaşi situație se află şi aborigenii din Europa orientală, printre care moldovalahii. Ei sunt ignorați ca oameni în toată puterea cuvântului de revoluționarii care, indiferent de originea lor etnică, sunt recrutați dintre cei care au o mentalitate de colonişti, de desperados *cuceritori ai unei lumi noi*. (Nouă pentru ei, pentru că nu o cunosc.) Aşa se explică *latinismul*, insistența cu care vorbesc de *colonia lui Traian*.

Aşa se explică elucubrațiile unui Rosetti, pentru care românii sunt un popor de exilați. Aşa se explică xenofilia prostituantă, pe care o moştenim şi noi, străinii români ai vremurilor acestea, xenofilie a unor oameni care lucrează împotriva tradiției tocmai pentru că ei înşişi nu pot concepe ideea de patrie şi de istorie, considerându-se generație spontanee: *Dar cum o să ți se pară, când ți-oi spune că sunt piste 3 luni de când nu mă pot vindeca de dorința ce am d-a studia 3, 4 ani ş-a scrie... ghici...? Istoria ovreilor, revoluționară şi literară, 2 volume. Ce ai cu ovreii, o să-mi zici? Aşa îmi zic şi eu şi nu pot găsi alt nimic decât că-mi sunt dragi.*(ROS109).

Colonia înseamnă în principal două lucruri: un teritoriu de exploatare a resurselor primare şi a acelora ale unor indivizi aflați în afara standardelor de *umanitate* impuse de puterea cuceritoare, la care se adaugă o piață de desfacere a produselor secundare fabricate de omul *superior*; în al doilea rând, colonia este spațiul de evacuare a deşeurilor sociale ce nu mai pot fi absorbite, acea populație infracționară, sau cel puțin parazitară, antisocială, generată pe o scară tot mai mare de civilizația modernă. Secolul XIX este epoca în care încep marile mişcări de populații, datorate tocmai noilor condiții create de revoluție.

Când numărul acestor *oameni de prisos* atinge pragul critic, ei sunt expulzați sau lăsați să emigreze într-o *țară a nimănui*, lipsită de instituții statale solide, loc *viran* în afara civilizației.

Răscruce a continentului, spațiul românesc era locul ideal de amplasare a rezervorului colector a tot ceea ce Europa nu mai putea mistui. De asemenea, România era locul ideal pentru colonizare, datorită materiilor prime neatinse, a drumului comercial dunărean, a unei piețe de desfacere a subproduselor industriale. Într-adevăr, ea merita să fie o *națiune*!: *Englejilor trebuie să le vorbeşti comerciu, mine, păduri, căi ferate, petrol, canalizările râurilor, debuşeul cel*

*mai mare al industriei şi comerciului englez, Dunărea la dispoziţiunea comerciului şi industriei al naţiunei celei libere. Cea mai mare Californie, o Americă în Europa pentru industria şi comerciul englez. Toată lumea a înţeles-o, o cere. Noi ca deputaţi ne-am muncit să deschidem această cale. Ca membri la sfat, îndată ce am început să propagăm a da îndată oraşul acesta în întreprinderi pe 95 ani ne-a casat etc., etc. Bogăţiile sunt mari şi noi am voit să le dăm englejilor (şi francejilor). Noi am fost, să le zici, cu Franţa, fiindcă ea ne susţinea; şi Englitera pentru că nu ştia, ne combătea. Dar suntem cu Englitera, căci ea este libertatea, ea este industria cea mare, şi perim din cauză că comorile noastre sunt îngropate etc., etc.*(ROS/380) ,

*Numai noi putem face confederaţiunea. Acesta este un adevăr. Fă-l cunoscut, dezvoltă-l, propagă-l şi în Francia şi în Englitera.* Times *scria acum un an că să cază Austria şi să dea Dunărea până la Marea Neagră maghiarilor, căci ei o vor deschide-o comerciului şi industriei engleze. Nu se poate. Numai noi putem împăca totul, şi numai, zău, noi, şi prin noi comerciul şi industria engleză (franceză) pot avea această Californie, aceste Indii ale Europei etc., etc.*(ROS/381)

Astfel, cel mai unitar popor european, care a putut absorbi şocurile invaziei triburilor zise *barbare*, devine victima invaziei imparabile a singurilor barbari din istorie, aceia produşi de societatea modernă. Un alt vehicul al acesteia a fost aproape continua ocupare a Principatelor de către armatele ruseşti, austriece şi otomane, însoţite în campanii de armata *corbilor* iudei, a speculanţilor de război, de *cei ce adună aur din bălţile de sânge* (Eminescu).

Aceşti nomazi nu au un statut precizat în cadrele sociale, nu numai etnic, dar nici funcţional. *Funcţia* pe care o îndeplinesc, este una negativă, parazitarea prin diverse mijloace speculative, sub sau cel mult la limita infracţionalităţii, tot mai mult lărgite prin *liberalizarea*

legislației.

Nu este vorba, aşa cum se spune, de o clasă *comercială*, ci de una eminamente exploatatoare, nu doar neproductivă, ci distructivă social, economic, spiritual şi *biologic*, prin exploatarea viciului, dacă ar fi să ne gândim doar la industria de alcool sintetic, prin care țărănimea română a fost nu numai slăbită economic, dar şi fizic, printr-un proces istoric similar aceluia al sclavizării şi decimării aborigenilor americani şi africani, neobişnuiți cu alcoolurile distilate, mai ales cu acelea preparate cu adaos de acid sulfuric.

Neavând nici un statut legal, nici un drept legitim într-un spațiu care îi acceptase totuşi, revoluția le creează un stat în care toate criteriile sunt răsturnate, *funcția* parazitară acuzând funcția de conducere, atât cât mai era reprezentată, de *exploatare* a funcției *productive* şi pretinzând în numele acesteia accesul la putere. Toată teoria *democrației* moderne, a *egalității*, nu reprezintă decât efortul ideologic de legitimare a acestei acțiuni împotriva firii, care transformă categoriile sociale reale, funcționale, în categoria abstractă de *cetățean*.

În accepțiune modernă, *cetățean* înseamnă *soldat al revoluției*, iar revoluția ca atare este expresia armată a invaziei noilor migratori, pregătită printr-un lung război ideologic: *Cetățeni în general, preoți, boeri, ostaşi, neguțători, meseriaşi de orice treaptă, de orice religie, ce vă aflați în capitală şi prin oraşe, greci, sârbi, bulgari, germani, armeni, israeliți, armați-vă spre a ține buna orânduială şi a ajuta la fapta cea mare. Patria noastră e şi a voastră. Vouă vă place a şede într-însa şi ea vă primeşte. De azi înainte o masă avem cu toții, un ospăț de frăție ni se întinde, aceleaşi drepturi vom avea cu toții.*(ACTI/499) *Dreptate Frăție. Cetățeni, de ce v'ați tras în casele voastre? De ce mâna voastră cea tare şi tânără a lăsat puşca biruinței? Români, până ce câmpul bătăliei nu se curăță de toți vrăjmaşii, chiar şi de trupurile lor, şi până ce iarba şi florile nu cresc pe dânsul, soldatul nu trebuie să lase arma.*

*Tineri români, negustori virtuoşi, frați israeliteni, soldați tari şi puternici ai gardei naționale, sculați, deşteptați în voi patriotismul, aş putea zice chiar şi eroismul şi păziți iarăşi oraşul precum l-ați păzit atunci...* (*Proclamațiune* a lui Rosetti, în ACT I/LII)

Se cere: *În numele Moldovei, a omenirei şi a lui Dumnezeu!* (de V. Alecsandri - Broşură) *formarea grabnică a unei garde cetățene prin toate târgurile țării, alcătuită atât din Români cât şi din străini proprietari.*(ACTI/426)

În timp ce organizează *gărzile patriotice*, armata sanchiloților *apostoli* ai libertății demobilizează armata națională: *Ofițeri români! Camarazii voştri din Europa v-au dat exemplu. Europa luminată e cu ochii deschişi asupra voastră.*(ACT/I497) *Iar dacă capii voştri vă vor comanda asupra fraților voştri, n-aveți să ascultați decât glasul poporului suveran; frângeți-vă săbiile înaintea ori-cărui comande vărsătoare de sânge. Nişte asemenea comandanți vor fi insuflați de duhul lui Satan.*(ACTI/498),

*Patrioții* de la '48 îşi doreau un jacobinism sângeros, cu Bălcescu în chip de Saint-Just (*Faceți mai curând judecată arestuiților. Cercetați şi ispitiți ca să se afle toți complotiştii şi arestuiți-i. Acum avem mijloace de a ne scăpa de toți reacționarii. Trebuie ca judecata să fie cât mai expeditivă. O comisie ostăşească ar fi fost de trebuință. În împregiurări grele şi estraordinare trebuie măsuri estraordinare. Nu faceți poezie şi sentimentalism, ci dreptate straşnică.*(BALIV/74) *Socot că acum vom putea începe o mişcare română. De nu alt ceva, măcar o grozavă răzbunare în contra ciocoilor.*(BALIV/167)) sau cu un Brătianu robespierrian: *Brătianul* (Dumitru) *e un maniac furios care nu pricepe nici locul unde se aflǎ, nici poziția politică şi morală a poporului şi a țării noastre. Aşa el ne scriea mereu din Ungariea ca să jefuim bisericile şi să dăm foc oraşelor, p-atunci pe când poporul nostru nu era deloc revoluționat şi nu voia deloc a se*

*bate.*(BALIV/109) (Bălcescu nu are nimic împotriva inițiativelor ca atare, ci a momentului rău ales.)

Dacă din fiorosul plan a ieşit un vodevil alecsandrinian, vina nu e a complotiştilor, ci a țăranilor, care nu au înțeles să se *revoluționeze*, aşa cum nu o vor face nici în timpul primului război, când au oprit revoluția comunistă aproape victorioasă în Moldova.

Spuneam că toate victoriile noastre naționale, de 150 de ani încoace, au făcut parte dintr-o istorie *programată*, în care am fost, antrenați fără a ni se cere părerea, rolul nostru fiind doar acela de a lupta şi a muri pentru cauze străine, fiind excluşi, după fiecare război câştigat de la tratativele de încheiere a păcii. Iluziile compensatorii, morale şi teritoriale, cu care am fost *dăruiți* au avut un preț, acelaşi de fiecare dată: obligația de a acorda drepturi depline imigranților clandestini. Istoria constituțiilor noastre este istoria lărgirii acestor drepturi, pentru ca în 1923 România să fie o țară mai *democratică* decât Statele Unite, având *cea mai modernă constituție din Europa.*

Astfel, în 1856, *printre alte puncte ale constituției, Divanurile discutară şi stabilirea situației legale a străinilor. Mai ales asupra acestui punct se ajunse la discuții violente*.(IOR1/628)

Câțiva ani mai târziu, prin 1864, nu se mai discută doar despre dreptul de azil al celor veniți *pe furiş*, ci dreptul lor de proprietate, într-o țară care, în tristele vremuri ale atotputerniciei otomane, putea să impună suzeranului interdicția de a avea pământ şi de a construi pe teritoriul său: *Legea asupra dreptului de proprietate acordat străinilor a făcut aici o impresie proastă, din pricina restricțiilor sale, şi în primul rând pentru că nu sunt socotiți apți a fi proprietari decât proprietarii domiciliați la noi. La ambasada Franței mai ales s-a socotit că exceptarea evreilor nu este nici ea echitabilă şi că va avea un efect neplăcut în Franța. Am şi*

*primit o scrisoare de la preşedintele Comitetului central din Turcia al Alianţei israelite universale a cărei copie o aveţi alăturat.*(Negri către Cuza, în CUZ/371).

Acesta era preţul recunoaşterii unirii, pe care Cuza, deşi declară că: *Singura mea datorie este să mă gândesc la reorganizarea ţării potrivit principiilor Convenţiei de la 1858.*(CUZ/438) încearcă să nu-l plătească, gândindu-se chiar la rezistenţa armată: *Pentru a ne păzi bine graniţele şi ca să supraveghem şi mai bine aglomerările de străini, sunt dispus să măresc numărul trupelor noastre.*(CUZ/438)

Recunoaşterea independenţei a fost de asemenea condiţionată de abrogarea unui anumit articol din constituţie, care prevedea îngrădiri necredincioşilor. *Lupta* dusă în jurul *articolului 7*, s-a încheiat abia în 1923, după un alt război câştigat, în urma căruia am pierdut orice drept de a ne proteja în interior.

Tot după *victoria* din 1877, care ne-a adus, pe lângă slăbirea suveranităţii interne, şi pierderea sudului Basarabiei, este luată în calcul posibilitatea colonizării provinciei de compensaţie Dobrogea, cu cetăţeni *austrieci*.

# Cronica inedită a lui Andronic Duhovnicul sau Despre pătimirile Mănăstirii Neamț de pe urma generației paşoptiste

*„Nimic nu este acoperit, care să nu iasă la iveală şi nimic ascuns care să nu ajungă cunoscut.”*
*(Matei 10, 26)*

## *Generația 1848 şi Biserica – Mănăstirea Neamț între 1855-1862*

Documentarul de față vrea să arunce o nouă lumină asupra generației paşoptiste şi asupra legăturilor ei cu Biserica. Partea centrală o constituie o cronică inedită a evenimentelor ce au urmat tulburărilor din 1848 (e vorba de un fragment din *Istoria Sfintelor Mănăstiri Neamțu şi Secu*, scrisă de Andronic Duhovnicul, un contemporan al evenimentelor pe care le relatează), evenimente care arată că principalul scop al paşoptiştilor a fost de a demola Biserica Sfintei Tradiții şi de a păstra doar un instrument cu scop ritualic, pentru cei ce vor mai simți nevoia unor ritualuri, acum când vremurile îi duseseră pe tinerii revoluționari la *„luminarea”* conform căreia *„Dumnezeu este sus în ceruri, iar pământul a fost lăsat oamenilor ca să facă ce vor vrea pe el”*.

### *Contextul internațional*

În 1833, marele maestru al masoneriei, Giuseppe Mazzini (care, începând de la această dată până în 1870 a condus toate mişcările de revoltă „moderniste”, adică masonice, un om de care făcea ascultare însuşi Napoleon al III-lea) a publicat nişte articole incendiare în care preconiza desființarea Austriei şi a

marilor imperii, pentru a da *„libertate”* popoarelor subjugate. Ideologiei sale i se vor ralia în scurtă vreme cei mai influenţi oameni de stat din Italia, Franţa, Anglia şi din celelalte ţări ale Europei. Privitor la răsăritul Europei, el vedea un nou stat, federativ, alcătuit din polonezi, cehi, unguri, sârbi, români, albanezi şi bulgari[1].

Aşa se face că, începând din 1834, consulii francezi din Bucureşti şi Iaşi au început să recruteze dintre tinerii fii de boieri şi să-i trimită la Paris, *„la studii”*[2]. Ajunşi acolo, tinerii români s-au grupat în jurul *„Societăţii Studenţilor Români”*, în care au fost iniţiaţi în toate tainele Europei moderne, care tocmai începea să răsară. Pentru principatele române, principalele idei în jurul cărora erau organizaţi *„studenţii”* erau unirea principatelor şi venirea la domnie a unui principe străin, care să fie garantat de ţările moderne ale Europei (Anglia şi Franţa), iar nu numit de bătrânele imperii turcesc şi rusesc.

Aceiaşi membri ai societăţii cu pricina se regăsesc, după documentele masoneriei, în actele lojelor pariziene *„Rose du Parfait Silence”* şi *„Athénée des Etrangers”*, obediente de Marele Orient al Franţei [3]. Documentele anului 1848, publicate 50 de ani mai târziu, ne indică, în 1847, un număr de 131 de studenţi cotizanţi la *„Societatea Studenţilor Români”* din Paris [4]. Aceştia se vor întoarce în masă în martie 1848, spre a participa la evenimentele din ţară.

*Decadenţa creştinismului românesc*

Decadenţa creştinismului românesc era o evidenţă dureroasă, încă de la începutul secolului XIX. Patimile care puseseră stăpânire pe români îi subjugau intereselor străine. Ţările Române erau locul unde se oploşise toată scursura Fanarului şi a Europei, stăpână prin puterea banului. Venirea apoi a emigranţilor evrei din Galiţia, mari comercianţi de alcool şi patroni de case de toleranţă, a înrăutăţit, o dată mai

mult, starea morală a românilor. Demne de interes, în această privință, sunt pastoralele ierarhilor români şi cărțile de *„blestem împotriva celor ce fac lux"*[5], ca şi cuvântările lui Tudor Vladimirescu către popor, mai mult predici moralizatoare decât discursuri incitatoare la revoltă. Această stare era generală, atât în rândul poporului, cât şi în rândul clerului. O însemnare din 1844 de pe foaia de titlu a unui manuscris[6] ne spune că: *„la bisericile de țară de multe ori nu are cine asculta nici chiar citirea; ba încă şi prin cele de la oraşe se săvârşesc sfintele slujbe cu multă grăbire din pricină că au răcit, ba încă la unii au şi înghețat râvna spre Dumnezeieştile slujbe, încât cei mai mulți pândesc vremea să meargă la biserică pre la vremea heruvicului, şi alții pre la chenonic, ca să se arate numai oamenilor că au fost la biserică, iar nu lui Dumnezeu"*.

Mărturie stau şi scrisorile din 1851 ale episcopului Filothei al Buzăului către protopopii săi: *„De nişte asemenea pătimaşi preoți ‹bețivi› avem ştiință că şi această plasă este plină, şi din ce în ce numărul să mai adaugă, dovadă pipăită a lenevirii cucerniciei tale, că nu numai că nu văd înfrînare şi pilduire, dar ce este mai trist şi foarte dureros, văd şi acoperire din partea-ți. Şi printr-aceasta te mai chemăm la datoria-ți lăsată în neîngrijire şi cu seriozitate îți poruncim ca socotind datoria ce ai de îndeplinit, să nu întârzii nici un minut a pune în lucrare stârpirea cu desăvârşire a acestei ticăloase patimi dintre preoți şi apoi ei dintre enoriaşi"*[7].

*„Tinerii şi tinerile odată să creşteau într-o fericită nevinovăție, curățenie, supunere către părinți şi mai marii lor şi frica Domnului, şi numai când înțelepciunea părinților găsia de cuviință păşeau către patul nupțial, prin legiuita căsătorie. [...] Viața lor următoare era pildă pentru alții, iar nu pricină de sminteală... Acum însă, din nenorocire, tinerii şi tinerele s-au abătut cu totul din calea moşilor şi strămoşilor lor. Moliciunea, desfrâul şi relele urmări s-au făcut lucrul lor din*

*toate zilele. Nevinovăția, simplitatea şi cucernicia nu mai sunt podoaba şi cinstea unei fete. Bărbăția, temerea de Dumnezeu, cinstea şi supunerea către părinți şi respectul către cei mai bătrâni nu mai sunt virtuțile unui tânăr. Credința, dragostea şi încrederea nu mai fac pacea casnicilor. Stricăciunea din toate părțile este deopotrivă. Vin către căsătorie, dar aci, în loc să se unească simplitatea cu nevinovăția, se găsesc amândouă părțile obosite în dezmierdări netrebnice, diluate în patimi şi sfâşiate în mii de vicii. Apoi ce pace, ce linişte şi ce unire trebuie să fie în acea căsnicie? Ce creştere, ce educație şi ce pildă vor avea copiii de la nişte asemenea părinți? şi ce copii vor fi aceia născuți din asemenea trupuri dihulate?!"*[8]

Constantin Gane, care s-a ocupat de viețile doamnelor şi fiicelor de domni şi voievozi ai celor două principate, ne dă o imagine foarte plastică asupra vieții de zi cu zi din Iaşul anilor 1849-1856, citându-l pe Iancu Ghica, fiul domnitorului Grigorie Ghica: *„E unu după miezul nopții... se pot deci încă face vizite! Căci toată ziua şi toată noaptea casele boiereşti sunt deschise, de stai şi te întrebi când lucrau şi când dormeau oamenii aceia. Dar dormeau, cică, între 3 şi 10 dimineața; slujba, de la 11 la 4, masa, de la 4 la 5, apoi iar un mic somn până la 7, şi de la 8 în sus, viața... Jocul de cărți mai ales, obicei luat de la ruşi de la 1827 încoace, care până acum a făcut să cadă mai multe familii bogate în cea mai neagră mizerie... Câțiva boieri țin toată iarna casa lor deschisă, la rând, de două ori pe săptămână. Intră lumea acolo ca la birt, se aşază la una din cele 10 sau 20 de mese din salon, şi joacă cu aprindere, cu nesaț. Când pe covorul verde se îngrămădesc, licărind, galbenii de aur, obrajii se îmbujoresc, ochii strălucesc şi tulbură sufletele bieților pătimaşi... se joacă mize de 10, de 20 de mii de lei dintr-o dată, averi întregi se duc într-o seară... şi uneori nenorocitul care a pierdut tot ce avea se duce cu ochii aiuriți să-şi zboare creierii acasă». «Jocurile obişnuite erau: cele de noroc, ca stosul, lanskene şi maca, cele*

*zise speculative, precum vist, preferanța, pichet, şi cele distractive, precum ghiordumul, concina, calul alb. Cucoanele jucau şi ele, dar mai mult concina şi pe bani puțini.”*[9]

*O cronică uriaşă: Istoria Sfintelor Monastiri Neamțul şi Secul*

Duhovnicul Andronic şi-a împărțit cronica de la 1863 în 4 tomuri, astfel:
I – întemeierea Mănăstirii Neamț, stareții, sfinții şi faptele minunate de pînă la 1779;
II – întemeierea Mănăstirii Secu, stareții, sfinții şi faptele minunate de pînă la 1775;
III – viața Sfîntului Paisie şi soborul său (1754-1794);
IV – istoria soborului paisian pînă la 1860.

Istoria Sfintelor Mănăstiri Neamțul şi Secul este o uriaşă cronică. Nu mai avem în literatura română un asemenea exemplu. Părintele Andronic a simțit nevoia de a lăsa urmaşilor o scriere care să ateste adevărul despre faptele petrecute în principate şi mai ales în mănăstire. Valoarea ei este enormă, prin aceea că este mărturia unui martor ocular al evenimentelor, un om care a trăit în duhul de sfințenie, patristic, al obştii paisiene, pus deodată în contact cu „noua lume". Numai prin ea putem înțelege nemijlocit politica lui A. I. Cuza față de Biserică. Originalele acestor 4 tomuri se găsesc la Chişinău, la Arhivele Statului, iar copii ale lor se găsesc şi la Bucureşti, la Biblioteca Academiei Române.

La 1875, deja aşezat în Basarabia, ieroschimonahul Andronic a început o nouă cronică, mult mai pe larg, care astăzi se află, integral, la Arhivele Statului din Chişinău. Am primit de curând, de la Valentina Pelin, cercetător lingvist al Academiei din Chişinău (care a şi întocmit şi publicat în 1988 un catalog al manuscriselor Mănăstirii Noul Neamț care se află în prezent la Arhivele Statului din Chişinău; de asemenea, o

cercetătoare pasionată a Sfântului Paisie şi a paisianismului: a publicat, după o muncă de ani de zile, de traduceri şi colectări de texte paisiene, scrisorile Sfântului Paisie de la Neamţ, în două volume, în 1998-1999), tomul 7 al istoriei refăcută de Andronic Duhovnicul, cuprinzând evenimentele dintre 1855-1867 din cele două mănăstiri, dublate de toate actele oficiale emise de statul român din acea vreme, privitoare la Mănăstirile Neamţu şi Secu, spre întărirea celor spuse de cronicar.

*Despre autorul, scoliatorul şi personajele principale ale cronicii*

*Autorul cronicii – Duhovnicul Andronic Popovici*

Autorul cronicii este ieromonahul (apoi ieroschimonahul) Andronic Popovici. Din nota arhiereului Narcis Crețulescu de la fila 100r a mss. rom. BAR 5694, aflăm că *„Autorul s-a născut la 4 iulie 1820. A venit în Mănăstirea Secu la 1831 (Secul este tot o casă cu Mănăstirea Neamțu) – Revista Tocilescu an II, vol. 1, pag. 44”*. Multă vreme a fost duhovnic şi poate şi bibliotecar al Mănăstirii Neamț. În această calitate a copiat multe manuscrise vechi, ilizibile, care şi astăzi se păstrează în biblioteca mănăstirii sau la BAR. A simțit nevoia de alcătui mai multe cronici ale mănăstirii, însemnând mai ales minunile şi întâmplările deosebite care se petreceau în mănăstire. O primă asemenea cronică este cea tipărită la 1857 în tiparnița mănăstirii, sub numele de *Istoria Sfintelor Monastiri Neamțul şi Secul* ieşită din teasc la 20 martie 1857.
La Academia Română se păstrează mai multe manuscrise ale sale.

De asemenea, la Biblioteca Sfântului Sinod, se află un manuscris autograf al lui Andronic Duhovnicul, care conține un cronograf pentru anii 1700-1860.

Fiind eclesiarhul mare al Mănăstirii Neamț, a intrat repede în conflict cu comitetul de *„reeducare”* impus de Cuza în 1859. Aşa încât, în 1862 a plecat din mănăstire, retrăgându-se la Schitul Sihăstria Secului (Mănăstirea Sihăstria de astăzi), unde a stat două săptămâni, crezând că îşi va găsi liniştea dorită. Se pare, însă, că nu a fost aşa, pentru că a plecat, în cele din urmă, în Basarabia. După trecerea Prutului noaptea, *„pe o copaie”*, precum ne mărturiseşte într-unul din manuscrisele de la Chişinău, cu aprobarea Sfântului Sinod al Bisericii Ruse a întemeiat pe moşia Chițcani a Mănăstirii Neamț, împreună cu duhovnicul Theofan Cristea, administratorul moşiilor din Basarabia ale mănăstirii, o nouă lavră, Noul Neamț, care încă

din timpul vieții sale a ajuns la o mare înflorire. Aici, un an mai târziu, la 1863, pentru a nu uita vreun amănunt din cele mai importante, a pus pe hârtie *Istoria Mănăstirilor Neamțu şi Secu*, conținând în tomul IV şi cronica de față, pe care, după ce a copiat-o, a trimis-o la Mănăstirea Neamț printr-un ascultător al său.

La sfârşitul acestei versiuni a cronicii ne spune însuşi autorul ei că este *„Cel mai nevrednic şi mai păcătos decât toată zidirea, al Domnului nostru Iisus Hristos rob, Andronic Ieroschimonah şi Duhovnic din Sfintele Mănăstiri Neamțu şi Secu, aflător acum în Basarabia la Chițcani; şi după puțină vreme de vă voi trebui mă veți afla în mormânt; că am să mai scriu încă un tom pe urma acestuia, din 24 de coale"*.

Iar despre cronică ne spune: *„Pe această sfântă istorisire o am scris aşa precum să vedea atuncea, iar acum în anul 1876, scriind alta mai pe larg, pe 225 de file, tot cu slova mea, apoi aceasta din anul 1863 a rămas numai spre ştiința acelor ce nu o au nicidecum"*.

Ştim că atât Andronic Duhovnicul, cât şi ucenicii săi, au făcut mai multe drumuri în principate, pentru a aduna cât mai multe cărți, manuscrise şi documente din cele ce rămăseseră la Mănăstirea Neamțu. Arhivele Statului din Chişinău dau dovadă de acest lucru, pentru faptul că dețin aproape 200 de manuscrise filocalice şi de strană provenite direct de la Mănăstirea Neamț.

*Arhiereul Narcis Crețulescu – scoliatorul cronicii*

Arhiereul Narcis Crețulescu, retras la Mănăstirea Neamț, a fost un pasionat de istorie. Citind cronica din 1863, trimisă de duhovnicul Andronic Mănăstirii Neamț, a început să strângă documentele care mai existau în mănăstire, cu scopul de a completa cronicile Duhovnicului Andronic şi de a scoate la iveală lucruri noi, trecute cu vederea sau nelămurite pe deplin

de primul cronicar. Pentru aceasta, a plătit pe unul din preoții bătrâni aflător la bolnița mănăstirii să-i copieze toate tomurile duhovnicului, pe care le-a completat cu lucrurile inedite pe care le cunoştea el însuşi şi cu actele care se mai păstrau în mănăstire la acel an. La fila 100v a tomului IV (mss rom BAR 5694) ne-a dat următoarea mențiune:

*„Să se ştie că sf. sa preotul George Epure aflător la bolnița bătrînilor din S. M-re Neamțul au scris această copie după rugămintea şi plata ce i-am dat eu – cîte 30 de bani de coală – şi au scris-o în anul 1888 luna octombrie, ca să fie pentru trebuința bibliotecii mele. Arhiereul Narcis Crețulescu”.*

La fila 107r ne relatează pe larg despre acest tom IV *„Tomul al IV-lea – partea a IV-a – scrisă în urmă, aşa cum se vede, este alcătuit la anul 1863 de sf. sa păr. duhov. Andronic din acest sobor. La anul 1876 a reprodus-o în alt exemplar mai pe larg din 225 de file, pe care nu l-am văzut până în momentul când scriu aici. Autorul şi-a scris istoria din 1863 aşa ca o pânză, fără nici un titlu, ceia ce înfățoşază întârziere la consultat, fiindcă nu are nici tablă de materii. Noi, cu voia autorului, fiindu-ne şi prieten (vezi scrisorile sale), am plătit unui preot şi ne-a copiat acest exemplar din anul 1863, adăugându-i preotul şi tablă de materie, precum se vede – fila 96-100 – ca să fie pentru trebuința bibliotecii mele. Lucrarea păr. Andronic este de față, cetitorul este volnic să o cetească şi să o judece după ipomoclionul (limba cântarului care ne arată direcția) minții sale, ştiind că noi în textul său nu am schimbat nici o iotă”.*

*„Eu arhiereul Narcis Crețulescu, proin*[10] *Botoşineanul, vin cu 25 de ani în urma Părintelui Andronic şi cercetez, cu acelaş drept, trecutul istoric al Sfintelor Mănăstiri Neamțu şi Secu, şi paralel cu sf. sa am cercetat şi am capitalizat şi alte idei din alte fântâni mai largi şi mai adînci care nu sînt cuprinse în scriptul Păr. Andronic. Pe aceste idei voiesc a le*

*scrie acum aice, cât s'a putea mai scurt şi mai repede. Pentru că presupun că cetitorul va şti din istoria precedentă a păr. Andronic, care este scrisă cu probe documentale, faptele stareților următori lui Paisie, silindu-se a lăuda conduita lor, chiar şi când nu era aşa şi erau nemorali, de aceea noi scriem aice sumar ceea ce tace sf. sa, sau ceea ce vedem în zare numai printre rândurile cărții sf. sale, sau aceea ce ştim altfel – divergența ideilor".*

La B.A.R. există toate lucrările arhiereului Narcis Crețulescu.

*Domnul Grigorie Alexandru Ghica*

Domnitorul Grigorie Alexandru Ghica a fost numit domn de către Reşid Paşa la 22 iulie 1849. Înflăcărat susținător al unirii celor două principate, i-a susținut cu toate puterile sale pe foştii revoluționari de la 1848. Astfel, prin mijlocirea sa către sultan, ultimii proscrişi s-au întors din surghiunul de pe la mănăstiri sau din Bucovina în 1851.

De cum se sui pe tron, luă mai multe măsuri care anunțară spiritul noilor vremi: *„Dorind ca împreună cu tovarăşii săi de luptă paşoptişti, cei foşti pe la închisori, pe la mănăstiri şi prin surghiunuri, să poată lucra întru fericirea patriei, prima lui grijă fu să schimbe pe miniştrii lui Mihail Sturza conservatori şi anti-unionişti înlocuindu-i cu oameni de ai săi. A doua lui grijă fu «să mături judecătorii vechi din slujbe până la unul» rânduind pe alții după arătarea sa. A treia lui grijă fu să înlăture pe cât putea din toate slujbele pe boierii cei bătrâni, «încredințând posturile publice tinerilor ce se închinau ideilor moderne, predicând o reformă radicală a țării». Pe urmă a înființat corpul jandarmeriei (în locul vechilor «slujitori»), rânduindu-l pe picior ostăşesc şi întrupând pe tot ținutul câte o companie de la 80 la 100 de oameni cu ofițerii lor, al cărui buget se urca la un milion de lei pe an"*[11].

Iată deci prima poliție politică la români (căci nu putea fi altfel de vreme ce *Condica*, care reglementa activitatea lor, era prea rar pusă în aplicare). Se observă că e vorba de o transpunere în principate a modelului parizian.

A promovat spiritul modernist, lăsându-i să activeze pe revoluționari prin întemeierea de societăți literare, filantropice sau artistice, ca paravane ale lojilor masonice. Mai mult, i-a promovat chiar în divan şi în guvern. În 1856, la 15 iulie, a fost mazilit. În locul domnitorului țării, cu sprijinul şi sfatul Austriei şi al Rusiei, în urma congresului de la Paris, a fost numit un caimacam, ales din tabăra anti-unionistă, Theodor Nicolae Balş. Plecând în Franța (unde s-a căsătorit cu amanta sa de la Iaşi), a dorit să se întâlnească cu Napoleon al III-lea, care îi scrisese mai înainte că *„voi folosi toate ocaziile pentru a vă da semne ale stimei şi bunăvoinței mele"*, care sprijinea, prin consulii francezi de la Bucureşti şi Iaşi, „modernizarea" principatelor. Din păcate pentru Grigorie Ghica, Napoleon al III-lea nu a vrut să-l primească în audiență. Toate acestea, adăugate la firea sa melancolică, l-au dus repede la deznădejde: la 24 august 1857 s-a împuşcat, la reşedința sa de la castelul *„Le Mée"*. A lăsat o ultimă scrisoare, în care scria: *„Sunt victima unei uneltiri înfiorătoare, nu mai pot rămâne în viață. Va veni ziua când adevărul va ieşi la lumină. Îmi aştept duşmanii în fața judecății lui Dumnezeu"* [12].

*Dionisie Romano* [13]

S-a născut în 1806[14]. Ardelean de fel, a venit la Mănăstirea Secu prin 1823; tot aici a şi fost călugărit. Fire cam neascultătoare şi răzvrătită, nu a stat prea mult în mănăstire, ci dornic fiind de afirmare, a părăsit mănăstirea prin 1825 pentru a frecventa şcoala lui Gheorghe Lazăr de la Bucureşti. S-a dus la Mitropolitul Veniamin Costachi pentru a fi inclus între tinerii pe care acesta îi trimisese la Bucureşti, însă mitropolitul,

dându-şi seama că nu are binecuvântare pentru acest lucru, l-a trimis înapoi la mănăstire. Atunci a încercat să obțină acelaşi lucru de la Sofronie Miclescu, pe atunci episcop de Huşi, care îl cunoştea de pe vremea când prea sfinția sa era egumen la Mănăstirea Secu, însă mai abitir acesta l-a trimis înapoi.

Atunci a plecat la Bucureşti însoțindu-l pe un părinte de la Neamț, trimis de către stareț la Cernica, pentru a-i învăța pe părinții de acolo meşteşugul postăvăriei. Din Cernica a plecat la mitropolie, unde Mitropolitul Grigorie Dascălul, aflând că este fără blagoslovenie, l-a trimis înapoi la mănăstire. Atunci iese cu totul de sub vreo autoritate eclesiastică şi se angajează tipograf în tipografia boierilor Clinceanu şi Topliceanu, astfel ajungând şi la şcoala lui Gheorghe Lazăr.

În timpul exilului din Basarabia al Mitropolitului Grigorie Dascălul a intrat sub protecția episcopului Ilarion al Argeşului, care îl va şi hirotoni ierodiacon. De la 1832 până la 1841 a activat la Buzău, la tipografia de acolo. După 1841 îl găsim în Bucureşti, ocupându-se de îngrijirea mai multor cărți, traduse din limba franceză. Anul 1855 îl găseşte la Iaşi, de unde este impus ca stareț la Mănăstirea Neamț. De aici este nevoit să fugă în 1856. După 1857 se aciuează la Buzău, pe lângă binefăcătorul său de mai înainte, Episcopul Filothei, pe care îl va şi trăda în 1859, când Cuza a confiscat uriaşa avere a episcopiei (aproape jumătate de milion de galbeni), punând umărul la distrugerea muncii de o viață a mai marelui său, căruia i-a şi luat scaunul, în 1865, după ce, prin maşinații politice i-a şantajat pe ierarhi să îl hirotonească episcop. Ierarhii vremii ştiau de câtă imoralitate şi păgânătate era în stare Dionisie Romano şi refuzaseră până atunci să-l hirotonească. După ce Cuza şi-a instaurat dictatura în 1864, scopul urmărit de prietenul său de la Buzău a fost cu mult mai uşor de atins. Episcop de Buzău între 1865-1873, a fost autor de manuale şcolare, a scris *Principii de retorică* şi *Modele de elocința amvonului.* În toată vremea episcopatului său a făcut

tot ce i-a stat în putință pentru a distruge mănăstirile din eparhie, în special prin întemeierea în toate mănăstirile şi schiturile de şcoli laice pentru copiii satelor din preajmă, în detrimentul vieții monahale.

*Sofronie (Scarlat) Vîrnav*

Decanul studenților din Paris, fondatorul bibliotecii şi capelei române din Paris, cunoscut mai târziu la Bucureşti sub numele de *Popa Vârnav*[15]. În Paris a îndeplinit funcția de secretar, casier şi bibliotecar al Societății Studenților Români, principala lojă românească din Paris. După cum ne spune manuscrisul de la Chişinău al Duhovnicului Andronic, Scarlat Vârnav, după cei 16 ani petrecuți la Paris (precum el însuşi se lăuda – aceasta însemnând că era la Paris din 1832), a venit în martie 1848 în țară împreună cu toți cei mai bine de 160 de studenți români din capitala Franței, pentru a participa la evenimente. Şi, într-adevăr, îl găsim pe o listă a *„ministerului trebilor din lăuntru"*, de la data de 5 aprilie 1848, după eşuarea loviturii de stat plănuită la Iaşi, primul pe lista proscrişilor ce trebuiau arestați de îndată ce ar fi încercat să intre în Moldova. S-a întors în țară o dată cu ceilalți, în 1851, domnitor fiind Grigorie Ghica, prietenul şi conducătorul – din umbră – al partidei unioniste. Se pare, însă, că firea sa iute şi necumpătată, de care nu se va dezminți nici mai tîrziu, la Mănăstirea Neamț, l-a împins la o crimă. Probabil că inițial a vrut să-şi liniştească cugetul tulburat de fapta comisă, motiv pentru care a venit la Mănăstirea Neamț pentru a se călugări. Mitropolitul Sofronie Miclescu, aflând de el, a venit el însuşi să-l călugărească, la 8 noiembrie 1858, şi i-a dat însuşi numele său, pentru ca „ucenicul" să înțeleagă o dată mai mult mărimea milei lui Dumnezeu. Din păcate, după cum ne spune însuşi Andronic Duhovnicul în cronica sa de la Chişinău, din primele zile de

după călugărie a considerat că păcatele îi sunt iertate şi a început să-şi arate colţii învăţăturilor sale fără de Dumnezeu.

În iunie 1859, o dată cu jefuirea averilor Mănăstirii Neamţ de către statul român, a fost numit de către Alexandru Ioan Cuza (deşi era monah de abia jumătate de an!) şef al comitetului de „reeducare" al mănăstirii. Din această clipă, fostul stareţ, Gherasim, îşi va pierde orice putere de decizie în sobor, rămânându-i numai dreptul de a mânca prescura zilnică de la Sfântul Altar. Această funcţie, de şef de comitet, şi-a păstrat-o până în noiembrie 1862, când a incendiat mănăstirea, precum el însuşi va mărturisi pe patul morţii sale năpraznice. După 1862 părăseşte mănăstirea, pentru că starea de revoltă a monahilor devenise deosebit de periculoasă pentru el: o dată cu arderea bibliotecii, arsese şi cea mai preţioasă dintre averile lăsate zestre de generaţia Sfântului Paisie de la Neamţ, ctitorul soborului atât de mare de monahi. Se va strădui, în continuare, să promoveze pe treptele eclesiastice, dar nu va reuşi să treacă peste treapta de protosinghel, măcar că îşi dorea să ajung arhiereu. Şi pentru că nu a reuşit în scopul său, s-a lăsat de cele ale Bisericii şi a început să practice avocatura, în special în procesele împotriva evreilor, al căror număr şi influenţă creştea zilnic în principate, prin trecerile ilegale din Galiţia. Ura iudaică l-a ajuns destul de repede, aşa încât la 26 decembrie 1867, după 12 zile de groaznice chinuri (fusese otrăvit), a murit.

*Concluzie*

Dacă, din cele scrise despre generaţia 1848 se poate vedea, printre rânduri, că legăturile ei cu Biserica nu erau din cele mai pline de evlavie şi bună credinţă ortodoxă, cronica pe

care o prezentăm în paralel dezvăluie atitudinea acestei generații față de ce aveau românii mai prețios în cinul monahal, adică obştea de la Mănăstirile Neamțu şi Secu, unde se păstraseră neatinse predania Sfântului Paisie de la Neamț, adică aceea a Sfântului Vasilie cel Mare şi a Sfinților Părinți ai Ortodoxiei. Paşoptiştii erau nişte oameni crescuți în duhul eretic apusean, în cultul *„luminilor”* mincinoase ale modernismului masonic, în convingerea că păcatul în sine nu are valoare – şi de aici imoralitatea grosolană şi ura împotriva a ceea ce respira duh de sfințenie –, crescuți în cultul urii față de Tradiție şi față de cei ce o puneau în faptă. De asemenea, ura lor împotriva Rusiei țariste, a Turciei şi a Austriei, nu era decât ura diavolului împotriva autorității tradiționale aristocratice sau războinice; generația 1848 va impune şi la noi, după 1857, autoritatea democratică, adică aceea a banului, singurul mobil care conduce interesele de partid. De asemenea, de aici încolo, se va produce iremediabila dezbinare între semeni după principiul partinic: *«dezbină şi stăpâneşte»*: societatea se va împărți, se va dezbina, nu după vreun principiu sau ideologie, ci întotdeauna după modalitatea de satisfacere a interesului material imediat. De acum înainte, duşmanii nu vor mai fi externi, iar războaiele nu se vor mai purta împotriva unor țări, ci împotriva unor ideologii, altele decât cele la modă.

Propovăduitorii acestui curent de *„înnoire”* s-au făcut ei înşişi slugile diavolului, precum se poate vedea în cronica de față. Iar dacă se va intra mai în amănunt în studiul evenimentelor acelei epoci, având ca reper Biserica Sfintei Tradiții, lăsată de Sfinții Părinți, iar nu Biserica actuală, instituție aflată la bunul plac al unui ministru de culte (atunci când este vorba de un ministru plin, iar nu un secretar de stat), precum orice altă instituție religioasă, cu o legislație făcută după chipul şi asemănarea statului modern, care se opune fundamental legislației Bisericii Sfinților Părinți, atunci vom putea înțelege corect reformele lui Alexandru Ioan Cuza, şi tot

ce s-a întâmplat în Biserica Ortodoxă Română după 1848, identificând pe robii lui Dumnezeu care şi-au pus sufletul pentru turmă, şi care merită cinstiţi ca atare, pentru dreapta lor credinţă şi viaţa petrecută în sfinţenie, şi pe slugile diavolului, care au lucrat cu toată puterea la distrugerea Bisericii, aşa cum din păcate au fost şi nişte personaje ale acestei cronici:

- Dionisie Romano, fost stareţ la Mănăstirea Neamţ, iar apoi episcop de Buzău[16];
- Sofronie (Scarlat) Vârnav, şef al comitetului de conducere a Mănăstirii Neamţ, impus de Cuza între 1859-1862.

Această lucrare, prin cronica ce o conţine şi care vede pentru prima dată lumina tiparului, dezvăluie o prea mică parte a adevărului privitor la istoria Bisericii Ortodoxe Române în România *„modernă”*.

Andronic Duhovnicul
*Istoria Sfintelor Mănăstiri Neamţu şi Secu*

Între toate acestea, în anul 1854, aflându-se oştile Imperiului Rusiei prin Principatul Moldovei, Părintele Arhimandrit şi Stareţ Nathanail le făcea ajutor după puterea

mănăstirii; şi cînd s-au dus la Silistra oştirile, atunci Părintele Stareț a dat din partea mănăstirii 10 care mari legate cu fier cu câte 10 boi, cu argați şi cheltuiala mănăstirii, rânduind şi un monah îngrijitor pentru ținerea acestora în bună stare; dar pe urmă întorcându-se oştirile ruse în țara lor, şi în Moldova intrând oştile nemțeşti, atunci domnul Moldovei Grigorie Ghica a voit să-şi izbândească asupra Mănăstirii Neamțului, pentru că a dat ajutor oştirii ruseşti pravoslavnice; şi negăsind alte pricini, şi citind paragraful al 5-lea din Aşezământul Prea Cuviosului Părintelui nostru Starețul Paisie Velicikovski, unde hotărăşte sfinția sa că *„Monahii cei cărturari din soborul sfinției sale să citească învățăturile Sfinților Părinți, care povățuiesc drept spre înțelegerea Sfintelor Scripturi şi spre cunoştința dogmelor credinței celei pravoslavnice a Bisericii Sobornicești”*, şi uitându-şi dregătoria sa, că el era domn puitor la cale al pricinilor politiceşti iar nu arhiereu, a hotărât ca numaidecât punctul acesta este poruncitor spre a se întemeia în Mănăstirea Neamțului seminarie, pentru ca să învețe călugării ştiințe înalte. Şi îndată a şi pus în lucrare, ca prin silnicie numaidecât să aducă întru îndeplinire pe acel punct după a sa socotință greşită şi necreştinească.

Şi aşa uneltind el toate vicleşugurile, împreună cu Dimitrie Ralet, ministrul bisericesc şi cu Lascarachi Catargiu şi cu Constantin Negri şi cu alți ajutători lui, după cum i-a învățat diavolul, a trimis mai întâi nişte batjocoritori în Mănăstirea Neamțului în anul 1855, spre a-şi face râs de locaşul lui Dumnezeu, care, ajungând în mănăstire marți seara la începutul Sfântului şi marelui Post, în vremea Pavecerniței celei mari, când mai tot soborul eram în sobornicească biserică întru un cuget lăudând pe Dumnezeu şi rugându-ne pentru mântuirea sufletelor noastre şi pentru pacea lumii, după cum avem predanie, cântându-se atunci Canonul cel Mare, numai iată că am auzit cum au intrat nişte boieri în mănăstire şi pecetluiesc uşile la chiliile părinților celor mai însemnați de prin slujbele

mănăstirii. Deci cu toţii foarte spăimântându-ne, nu ne dumiream ce este, că aşa fără de veste întru aşa zile sfinte care sunt pentru curăţirea sufletului se face acest lucru, când în ţara Moldovei este domnitor creştin şi nu se află nici o năvălire de oareşicare varvari; şi după ce am ieşit din biserică, am văzut că aşa este cu adevărat, căci umblau ca nişte lei turbaţi de mânie prin farmalâcurile mănăstirii acei boieri, Lascarachi Catargiu, Dimitrie Ralet, şi Priveghetorul din Târgul Neamţului, Neculai Pârvu, şi Poliţ-Maistru Ion Grigoriu, care arăta uşile pe care să le pecetluiască, şi alţii, înconjurând chiliile părinţilor cu ostaşi într-armaţi, şi pecetluindu-le uşile precum am zis, aşijderea şi la sobornicească cămară a mănăstirii şi la cancelarie, la arhivă şi la bibliotecă; şi încă şi la Părintele Arhimandrit Nathanail, Stareţul mănăstirii, zicând că stareţul ţine în mănăstire spioni ruseşti. Întru acestea şi întru altele încă şi-au mai arătat neomenia, căci au adunat pe vreo câţiva părinţi cinstiţi şi i-au închis într-o chilie la un loc, puindu-le strajă ca nu cumva să fugă; apoi după ce i-au ţinut 24 de ceasuri acolo închişi la arhondaric jos, păziţi de Poliţ-Maistru cu ostaşii, le-au dat drumul la unii, iar pe patru părinţi cinstiţi, după ce au despecetluit uşile care le pecetluiseră, văzând că nu au găsit nici o pricină ca să se încaiere de sobor, cu mare batjocură i-au pornit la Iaşi, nelăsându-i nici măcar să se închine la Sfânta Icoană cea făcătoare de minuni a Prea Curatei Maicii lui Dumnezeu, căci un monah Ionathan alergase cu fuga în sobornicească biserică ca să se închine, dar chiar înaintea Icoanei Prea Curatei Maicii lui Dumnezeu ajungând, a alergat un radovoi cu şapca în cap şi cu sabia la dânsul şi l-a răpit cu cumpliţie de acolo, şi i-au pus pe toţi întru o haraba, împreună cu două femei, ca desăvârşit să-şi facă râs de călugări.

Deci cine poate să povestească batjocurile şi necazurile ce au pătimit acei părinţi pe drum, mai ales şi vreme de seară fiind, asemenea şi frica şi grija soborului în mănăstire? Căci se vedea o pornire cu nemilostivire nu de la păgâni, nu de la

eretici, ci chiar de la creştini patrioți şi mai ales de la domnitorul pământului Moldovei, pentru care nu avem cui să ne jeluim, la cine să alergăm şi pe cine să punem mijlocitor spre îmblânzire; fără numai după cum şi întru altele primejdii este obiceiul soborului, a alergat cu rugăciuni la ajutorul Prea Curatei Maicii lui Dumnezeu rugându-se ei, spre a fi scutit de acea ispită negândită.

Căci de ar fi fost alții străini, apoi te jeluiai domnitorului; iar acestora acum se potrivea a li se grăi zicerea aceea a Sfântului Prooroc şi împărat David, adică *«Că de m-ar fi ocărât vrăjmaşul aş fi răbdat, şi cel ce mă urăşte de ar fi grăit mari asupra mea m-aş fi ascuns de dânsul. Iar tu omule, cel întocmai la suflet dregătorul meu şi cunoscutul meu, care împreună cu mine te-ai îndulcit în mâncări, în casa lui Dumnezeu am umblat cu un gând»; şi iarăşi rugăciunea lui către Dumnezeu şi hotărâre, adică: «Să vie dar moartea peste ei şi să se pogoare în iad de vii, că vicleşug este în locaşurile lor»* (Psalm 54), pentru că aceştia pe de o parte cereau rugăciuni ale soborului către Dumnezeu întru nevoile lor, iar pe de alta, cu vicleşug căutau prilej spre a risipi soborul, aprinzându-şi mânia lui Dumnezeu pe capul lor, şi neluând seama la cuvântul ce este scris, că *«Pe cel ce va strica casa lui Dumnezeu, strica-l-va pe acela Dumnezeu»* (Cartea I-a către Corinteni 3, 17).

Însă nelegiuiții aceştia nu s-au mulțumit numai cu atâta, ci ca să vezi ce grozăvii s-au mai lucrat şi după acestea, că întru a treia săptămână a Sfântului şi Marelui Post, a trimis domnul Grigorie Ghica pe un arhimandrit învățat, Antonie[17], cu poruncă de a scos din stăreție pe Părintele Arhimandrit Nathanail, pe lângă care trebuşoară, tot atunci la februarie în 24 de zile acel arhimandrit a citit în trapeza sobornicească în fața soborului şi nişte ocări şi îngroziri foarte aspre de către domnitor, şi apoi s-a aşezat el țiitor de loc al Stareţului, alegându-şi singur vreo şase nume din sobor care ştiau numai a

iscăli ceea ce va zice el, sub nume de sfat al soborului, pentru ochii oamenilor, ca să poată aduce întru împlinire tot planul domnului Grigorie Ghica cu care tainic îl însărcinase, precum şi zice în ofisul ce i-a dat în 2 martie, cum că toate chipurile să le facă spre a aduce întru împlinire deosebitele dispoziţii cu care l-a însărcinat.

Deci în vremea acestui ticălos sfat prin vicleşug adunat, nimic însemnat nu se poate lămuri ce s-a lucrat în folosul mănăstirilor, decât spre cea de istov desfiinţare a vieţii călugăreşti. Aceasta cu multă părere de rău vi-o înfăţoşez. Că netrecând multă vreme, a venit de la Iaşi la mănăstire un boier, anume Anastasie Panu, aducând şi nişte programe alcătuite gata, pentru înfiinţarea seminarului în mănăstire; şi iscălindu-le mai întâi acel arhimandrit Antonie, ca unul ce ţinea loc de Stareţ şi ca unul ce nimic nu-i păsa pentru stricarea orânduielii călugăreşti, fiindcă nici el nu se ţinea de dânsa, a mai silit şi pe ieromonahii Dimitrie de la Oancea (ce nu era hirotonit din soborul nostru), Ghenadie Durăuanul şi Teodosie Florea, şi monahii Ieremia şi Timotei de au iscălit, pe care îi alesese el singur ca spre sfat din partea soborului, prin care vicleşug a putut umple gazetele de minciuni, cum că soborul a cerut să fie seminar în mijlocul mănăstirii.

Deci isprăvindu-se această mârşavă faptă cu cele mai silnice chipuri (că şi scaunul ridicase acel boier ca să dea în cap monahului Gherasim, logofătul cel mare al mănăstirii, pentru că nu a voit să iscălească), precum s-a înştiinţat mai pe urmă soborul, a mers cu aşa ispravă acel boier la Iaşi.

După acestea, netrecând multă vreme, a venit la mănăstirea Neamţului ministrul bisericesc împreună cu alţii, şi trăgându-se clopotul cel mare, spre a se aduna soborul în sborniceasca biserică, a mers şi ministrul acolo, îmbrăcat întru toată uniforma sa şi a început a ceti acele programe; dar bătut fiind nevăzut de Prea Curata Maica lui Dumnezeu, a început îndată a tremura din tot trupul foarte cumplit, încât nu a putut

citi nici măcar 4 rânduri din acel program în fața soborului; şi fiindcă se afla în mare primejdie, i-a luat altul programele din mână; şi fiindcă se îneca de tot, i-a adus degrab arhondarul cel mare al mănăstirii un pahar mare cu apă rece, de l-a băut acolo în biserică ministrul unde înțepenise lângă strana arhierească în fața a tot soborul spre a-şi mai veni ceva în fire; şi aşa a ieşit din biserică.

Şi netrecând multă vreme, a trimis domnul Grigorie Ghica altă poruncă, ca Mănăstirea Neamțului să facă numaidecât cu a sa cheltuială în Târgul Neamțului sinagogă evreiască.

Şi nevoind soborul a-i împlini această nelegiuită poruncă, el a trimis pe un boier spre execuție în mănăstire, ca să silească pe sobor spre a-i împlini citata poruncă, căruia boier îi plătea mănăstirea pe fiecare zi câte doi galbeni austrieci şi la doi slujitori un galben pe fiecare zi, osebit de mâncare şi de băutură pentru dânşii şi pentru cai, vreme de trei luni de zile, până ce a pus mănăstirea 2.000 de galbeni cheltuială şi osebit material, de s-a făcut sinagogă evreiască în ce chip au cerut evreii la domnitorul Grigorie Ghica[18].

Eu voiam ca pe acestea şi alte tiranii ce s-au lucrat împotriva soborului să le cinstesc cu tăcere, dar însă mi-am luat de seamă cum că mai bine este a şti şi urmaşii că nu întru alt chip, ci cu acest fel de silnicii s-a primit seminarul în Mănăstirea Neamțului, prin care a venit şi focul iadului în ea: putoarea tiutiunului[19] şi mâncarea cărnii – batjocoritoarele tagmei călugăreşti şi defăimătoarele tagmei călugăreşti şi Sfintelor Scripturi la iveală, care rele întrebuințări necinstitoare tagmei călugăreşti, precum am zis, măcar deşi mai-nainte se aflau câte pe undeva, însă tainic, iar în timpul ocârmuirii arhimandritului Antonie te înnăduşa fumul tiutiunului cînd intrai în chiliile stăreţeşti. Această înțelepciune şi luminare a minții, în loc de a Sfântului Duh, a intrat în soborul Sfintelor Mănăstiri Neamțu şi Secu prin întemeierea seminarului. Căci

cu pricina greutății claselor programului ce s-a pus de ministrul bisericesc pentru această seminarie, în ce chip pare-mi-se că nici întru o parte de loc prin prejur se va fi aflând au trebuit ca numaidecât prin silniciile ministrului bisericesc şi prin îngrozirile cu surgunii şi cu pierdere de istov a tuturor drepturilor mănăstirii să primească soborul măcar şi nevrând pe Arhimandritul Dionisie Romano[20], cu numele cum că este stareţul acestor mănăstiri pe care domnul Grigorie Ghica mai întâi l-a rânduit la aceste mănăstiri locotenent de stareț în locul Arhimandritului Antonie, după cum şi însuşi Prea Sfinţitul Mitropolit Sofronie, la mai în 19 zile, anul 1855, a făcut cunoscut soborului despre aceasta. Dar el a stat în Târgul Neamţului până ce marele logofăt Gheorghe Sturza şi cu beizadeaua Iancu Ghica[21] şi Grigorie Cozadin, cei ce erau rânduiţi spre această lucrare, au silnicit soborul lavrei cu feluri de îngroziri ca să dea în scris cum că-l cere de stareț mănăstirea pe Dionisie, şi încă cu rugăminte; precum şi de seminar se zice că s-a rugat soborul ca să fie în lăuntrul mănăstirii, despre care cred că veți fi înțeles cum s-a rugat. Şi aşa la mai în 24 de zile, nefiind cu putință a scăpa din mâna silnicilor şi făcându-se acest înscris de către sobor, ca rugându-se, după cum am zis, precum l-a dictat Iancu Ghica, apoi în 25 mai au făcut şi acei boieri răspuns către domnul Grigorie Ghica cât de bine au isprăvit ei trebuşoara aceasta, şi între altele i-au scris şi aceste laude, cum că prin chemarea părintelui Arhimandrit Dionisie[22], a zidit Grigorie Ghica din nou acest sfânt locaş şi a întărit casa lui Dumnezeu, şi a depărtat din ea pentru totdeauna necuviinţele care au tulburat liniştea şi au învăluit interesele ei, au scăzut averea ei şi i-au adus şi defăimare şi altele. Iar după ce au aşezat pe Arhimandritul Dionisie acei boieri în strana stăreţească în sobornicească biserică, apoi în cuvântul ce l-a făcut către sobor Gheorghe Sturza a zis între altele aşa: cum că *„Numai de la un asemenea bărbat se poate aştepta înflorirea acestor mănăstiri, întemeierea credinței, lățirea cunoştinţelor,*

*îmbunătățirea clerului şi renaşterea morală a întregii țări. Îmbrățoşați-l dar, dați-i ascultarea cuvenită…”* şi altele. Vai de noi! Vai de noi! Dar mai vai şi amar de acei ce şi-au pus nădejdea fericirii lor spre acest fel de om, care nici pe sineşi nu se poate povățui spre mântuire! Apoi întorcându-se Gheorghe Sturza către Arhimandritul Dionisie i-a zis: *„Primeşte această numeroasă turmă sufletească pe care părinteasca îngrijire a domnitorului o încredințează prin mine”* şi altele; iată cine încredințează pe soborul Lavrei Neamțului în seama Arhimandritului Dionisie... După aceasta a făcut şi Arhimandritul Dionisie un cuvânt către sobor, în care între altele a zis aşa: *„Părinților şi fraților, scopul mântuitor care a adunat pe toți petrecătorii în această sfântă mănăstire nimeni nu se poate îndoi că este mântuirea sufletului, petrecerea după poruncile şi legea Domnului întru o viață neprihănită…”* şi altele; apoi a adăugat zicând: *„Chem şi rog pe toți bărbații iubitori de bine să se adune împrejurul meu: mă veți găsi gata la tot ce este bun şi folositor; voi înlesni fiecăruia cu plăcere calea spre fapta bună, voi avea priveghere neadormită a întâmpina pe cât se va putea trebuințele duhovniceşti şi materiale ale fiecăruia cu ajutorul lui Dumnezeu, voi întinde mâna şi voi ridica pe cel căzut, voi sprijini pe cel ce se poticneşte, voi încuraja pe cel deznădăjduit şi deprins din tinerețe cu suferințele, voi şti să sufăr cu cel ce suferă, să rabd cu cei ce pătimesc, să plâng cu cei ce lăcrimează…”* şi altele.

Vedeți, iubiților cititori şi cunoaşteți că cuvintele lui ar rămânea să fie de om dulce la cuvânt şi îmbunătățit, şi care l-ar durea inima şi şi-ar pune sufletul pentru mântuirea sufletelor omeneşti şi pentru cinste şi îmbunătățirea unei aşa de mari lavre; dar fiindcă cuvintele Mântuitorului sunt foarte adevărate, pentru aceasta, ca să aibă ele şi mai mare tărie, zice că *«Cerul şi pământul vor trece, iar cuvintele mele nu vor trece»* (Marcu 13, 31), apoi iarăşi zice: *«Amin, amin grăiesc vouă, cel ce nu intră prin uşă în staulul oilor, ci sare pe aiurea, acela fur este*

*şi tâlhar»* (Ioan 10, 1). Deci este cunoscut cum că Arhimandritul Dionisie a intrat stareţ acestor sfinte mănăstiri nu prin uşă, cu buna voinţă a soborului, căci nici nu-l ştia soborul bine cine este, ca să-l ceară de stareţ; şi pentru aceea nici nu a urmat ca un stareţ, potrivit chemării sale, după cum veţi vedea: că în 5 zile ale lunii lui iunie s-a pus stareţ soborului cu chipul care s-a arătat, însă încă până a nu se ridica în scaunul stăreţiei, cum a intrat în mijlocul acestui sobor, ca un lup îmbrăcat în piele de oaie, fără a se sfătui cu cineva din părinţii soborului, îndată a început a sfărâma zidirile ctitoriceşti, după împuternicirea ce zicea el că are de la domnul Grigorie Ghica, încât puţin de nu a rămas Mănăstirea Neamţului, în scurtul timp al stăreţiei lui, ca o urâciune a pustiirii.

Iar Părintele Arhimandrit şi Stareţ Nathanail, după scoaterea sa din stăreţie în anul 1855 februarie în 24, mai liniştindu-se la chilie până la sosirea în stăreţie a acestui Dionisie, acesta în grabă l-a izgonit din sobor cu mare neomenie şi a umblat zbuciumându-se din loc în loc până în anul 1856, când, atunci, în luna lui mai, aflându-se la o moşie a mănăstirii, anume Oancea, acolo foarte tare s-a bolnăvit; şi împărtăşindu-se cu Sfintele şi de viaţă făcătoarele lui Hristos Taine, s-a mutat către Domnul când îi citeam eu rânduiala la ieşirea sufletului, mai în 29 zile, marţi, în săptămâna a şaptea după Paşti, şi s-a îngropat în pridvorul soborniceştii biserici a Mănăstirii Neamţului. Încă să se ştie şi aceasta, că şcoala publică din Târgul Neamţului o a zidit Părintele Arhimandrit şi Stareţ Neonil, cu aşa hotărâre, ca să se înveţe copiii învăţături bisericeşti, şi profesorul să fie faţă duhovnicească, călugăr, iar nu politicească, nici măcar preot de mir; şi aşa a urmat din anul 1853, de când s-a înfiinţat, până în anul 1855, mai în 20 zile, neamestecându-se ministrul bisericesc întru nimic în trebile acestei şcoli, iar atunci îndată şi-a aflat loc ministrul prin Arhimandritul Dionisie, când încă nici nu intrase stareţ, şi când

încă nici măcar locotenent de stareț nu intrase el pe poarta mănăstirii, că voind să se îmbuneze a arătat ministrului bisericesc că acea şcoală se afla foarte în proastă stare; însă el s-a lăudat că intrând stareț o va îmbunătăți.

Totodată, cum a intrat stareț, a şi început a trimite la ministru catalog pentru cei ce învață şi a cerut ca să se trimită de acolo om la examen, apoi a tocmit tot el şi profesori mireni la această şcoală, cărora pe toată luna le dădea mulțime de bani leafă din cămara mănăstirii, şi slugile lor aşijderea erau tocmite tot de către mănăstire cu însemnat condei de bani leafă pe fiecare lună, şi osebit de casă şi de alte înlesniri ce li se făcea de către mănăstire, şi de masă, care cu zacuscă cu tot trebuia să fie de 4 ori pe fiecare zi şi aceia nu mai prost, fără numai de cărnării, unturi şi peşte, măcar de ar fi fost şi în zi de post; apoi mai trebuia încă pe fiecare lună ca să cheltuiască mănăstirea vreo 300 de lei pe cafea, dulceți şi ceai, tot pentru dânşii.

După aceasta, aşezând şi şcoala primară şi gimnaziul în Tîrgul Neamțului, a amăgit prin îngroziri viclene pe unii din părinții soborului, de au iscălit un jurnal, pe care le ştia cum l-a alcătuit pentru acea şcoală, speriind pe părinți că dacă nu vor iscăli, apoi în puțină vreme va fi plină mănăstirea de copii la acea şcoală, căreia i-a şi scos el hrisov deosebit, măcar că tocmai cum a voit să-l scoată nu a putut, fiindcă părinții duhovnici ai soborului, simțind această lucrare, au protestat pe la locurile cuviincioase, şi el, văzând că nu a putut scoate hrisovul în ce chip a voit, a început a îngrozi cu surgunii pe părinții cei ce au protestat, aducând spre a-i îngrozi pe Constantin Negri la mănăstire, însă nu a isprăvit nimic. Deci adunându-se copii la acea şcoală, a îndatorit el pe cămara mănăstirii ca să-i caute cu toate cele trebuincioase, precum cu mâncare bună, cum porunceau profesorii, cu haine bune şi cu încălțări, cu cărțile, cu hârtia, cu condeiele câte le trebuiau şi altele, încât osebit de tot ajutorul putincios al mănăstirii, numai

într-un an am cheltuit şi bani cu ţinerea acelei şcoli mulţime de mii de lei.

Iar Arhimandritul Antonie, care fusese locotenent de stareţ şi iscălise programele, după ce s-a dus de la mănăstire, netrecând multă vreme, îndată a înnebunit şi a şi orbit, însă Arhimandritul Dionisie cu tovarăşii şi partizanii săi nimic nu au luat în băgare de seamă aceasta, ci prin silniciile cu care au putut au pus în lucrare şi au vârât seminarul deasupra soborniceştii trapeze. Şi ministrul bisericesc a trimis rector la această seminarie din partea sa, hotărând mănăstirii ca pe fiecare an, osebit de casă, de masă şi de altele, să-i dea leafă câte 200 de galbeni austrieci, şi osebit 1500 de lei de cheltuială, pentru că a venit din ţara nemţească în Moldova. Apoi a mai trimis ministrul bisericesc şi alţi profesori la acest seminar, cărora însuşi Arhimandritul Dionisie le-a rânduit leafă cât a voit, osebit de masă şi de alte înlesniri. Şi aşa din început s-au fost pus 140 de elevi, şi din atâţia rămăseseră într-o jumătate de an 4 elevi şi 5 profesori, şi pe urmă a picat şi podul soborniceştii trapeze, peste care era întemeiată seminaria.

Iată că întru acest chip s-a aşezat seminarul în lăuntrul Mănăstirii Neamţului, precum am zis, iar nu prin cererea a tot soborul, precum tot se încurcă de cei care caută pricini spre dărâmarea soborului. Care bine să ştie că minciuna, orişicum o ar învârti, tot minciună rămâne, şi de diavolul – tatăl minciunii – îşi vor avea parte aceia ce voiesc prin minciună a întuneca adevărul, că aşa zice şi Sfântul Prooroc David: *«Pierde-vei pe toţi cei ce grăiesc minciună»*.

Între aceste, Arhimandritul Dionisie, pentru pravila soborniceştii biserici, care din predanie de la Prea Cuviosul Părintele nostru Stareţ Paisie Velicicovschi s-a păzit până acum neră̆şluită, el nu numai că nu a mers la dânsa adeseori, după cum i se cuvine unui stareţ a fi întru toate pildă soborului celui căruia i se numeşte ocârmuitor, ci încă pizmuind celor ce mergeau, s-a făgăduit că o va reforma, dovedind această greşită

socotință a sa şi în fața lumii, căci în anul 1856, în ziua de luminatul praznic al Înălțării Domnului nostru Iisus Hristos, fiind farmaclâcurile mănăstirii şi ograda pline de boieri şi de tot felul de norod din toate stările, a trimis de a chemat din Dumnezeiescul Altar pe eclesiarhul cel mare al mănăstirii[23], când avea cea mai multă treabă – fiindcă liturghisea cu arhiereu[24], unde trebuia să stea nedepărtat de el – şi cum a ajuns eclesiarhul în cerdacul stăreției noi, sus, fiind de față şi arhondarul cel mare al mănăstirii, a început a răcni cât un leu la eclesiarhul, zicând că „Ce sunt acestea?" şi de ce huiesc clopotele atât de mult, şi de ce treabă facem atâtea sfințiri de apă şi masle? Şi pentru ce s-a mai cântat Acatistul în sobornicească Biserică şi Paraclisul şi sfințirea apei în ziua de praznic, că cu acestea numai cât se lungeşte pravila în zadar; şi încă a mai adăugat zicând că călugării Mănăstirii Neamțului acestea le-au făcut numai ca să amăgească norodul; însă să nu mai gândească una ca aceasta, căci s-au trecut cele de demult, şi lumea s-a civilizat, şi cele de ieri astăzi nu se mănâncă. Că Hristos şade în ceruri, iar pământul s-a dat oamenilor ca să facă ce vor vrea; şi dacă călugărilor le trebuiesc acatiste, paraclise şi sfințiri de apă, apoi să şi le facă prin chilii, iar să nu îngreuieze norodul cu acestea. Şi altele multe vorbe putrede necreştineşti i-a mai zis ca un dascăl parizian. Iar eclesiarhul pe toate acestea auzindu-le nenădăjduind din gura aceluia care se numea stareț – şi care ar fi trebuit să se bucure, văzând că el nu ştie nimic din rânduiala mănăstirii şi că călugării se silesc şi țin predaniile Părinteşti, şi încă să-i ajutoreze şi să-i încurajeze spre acestea, dar nu să le împuțineze râvna cu ale sale răcnete – fiindcă avea treabă grabnică în Dumnezeiescul Altar numaidecât, precum am zis, nu a răspuns alta nici un cuvânt, ci precum pururea le este obiceiul călugărilor, lăsând acestea la purtarea de grijă a Prea Curatei Maicii lui Dumnezeu, nu s-a uitat la bârfiturile lui, ci a cerut iertăciune şi a alergat în biserică. Pe care cuvinte seci şi necreştineşti le-a mai poftorit şi în fața arhiereului ce

liturghisea şi a altor fețe cinstite zicând că cu acest fel de prelungire a rugăciunilor a făcut mare osteneală şi arhiereului, ca şi cum acestea le-a săvârşit soborul numai atunci, iar nu şi în toți anii, fiindcă el nu ştia rânduiala mănăstirii, şi nici nu avea sfătuire pentru aceasta cu părinții duhovnici ai soborului, care ştiau. Şi aşa s-a şi lăudat atunci de față că pentru altă dată o va regula el rânduiala; dar nu i-a ajutat Prea Curata Maica lui Dumnezeu spre a-şi împlini acest scop păgânesc.

În vremea când a intrat stareț, țintirimul bisericii Sfântului Ioan Bogoslovul, unde se îngropau toți acei ce se trec din această viață întru acest sobor, era bine îngrădit cu zaplazi împrejur şi drănițit, iar el a poruncit de l-a stricat şi a mutat gardul mult în lăuntru, lăsându-l descoperit şi nepuindu-i porți, ca spre batjocorirea credinței noastre pravoslavnice, osebit de mormânturile părinților şi fraților ce au rămas afară de țintirim şi altele, peste care a făcut el o şură mare, şi le calcă carele şi dobitoacele. Dar, încă, şi acele din lăuntru să nu rămână în pace, ci să le calce bivolii, caii şi alte dobitoace, care au stricat şi au călcat pe prea cinstitele cruci ce erau puse după obiceiul creştinesc pe la mormânturile morților. Încât ne era mai mare jalea privind acestea. Ba, încă, nici bolnița cea pentru cei smintiți la minte nu a lăsat-o în pace, că a stricat başcele[25] de acolo, unde se închideau cei care erau tare nebuni, şi şurile unde se adăposteau spre aerisire, vara, neputincioşii şi cei îndrăciți. Asemenea şi gardurile, nefăcând mai-nainte altele. Şi aşa, din această pricină, mulți din aceia care erau tare nebuni, neputându-se opri de vreun gard, se duceau prin pădure, şi acolo cu mare greu îi găseau părintele Pamfil monahul, nacealnicul acestei bolnițe, morți.

Istorisind, noi, pe rând, pe toate necazurile şi pagubele pe câte le-a pricinuit acest arhimandrit mănăstirii şi soborului fraților, apoi, atunci, gândesc că ar trebui să se alcătuiască o carte foarte mare. Căci nu era îndestulat el că făcea mare necaz părinților ce erau rânduiți prin slujbele obşteşti, pentru că

iconomului celui mare îi pusese un mirean, cu nume de agricultor; vivliothicariului, iarăşi mirean vivliothicar; grădinarului, botanic mirean. Dechiilor[26] pe la moşii, osebit de vechilii[27] cunoscuți de aşezământ, le mai pusese şi alți vechili şi revizori. Asemenea, şi în Târgul Neamțului, la ospitalul cel mare al mănăstirii, după ce a alungat cu mare batjocură de acolo pe ieromonahul Theofan inspectorul, apoi, osebit de doctorii cei mai-nainte rânduiți, a mai rânduit şi el alt doctor, revizor, pe Costache Vârnav[28]. Şi în chiliile stăreţeşti ținea vreo câțiva mireni, cu nume de directori, secretari şi logotheți, care toți uneltea împreună cu dânsul tiutiun. Încât, când te apropiai de chiliile acelea, nici nu puteai să mai zici altceva, decât că este o cafenea acolo; că de departe te înnăduşa tartariceasca putoare a tiutiunului. Încă şi bucătar îşi avea la stăreție, tot mirean; pentru că bucatele călugăreşti nu îi plăceau. Şi pentru aceea nu a şezut vreodată cu frații soborului în trapeză la masă, întru toată vremea stăreției sale. Şi acestor mireni, osebit de leafa ce li se da din cămara mănăstirii cu porunca lui, şi altele lucruri trebuitoare, cu prisos, dar încă le da voie de mergeau şi pe la metoacele mănăstirii, şi îşi luau porci, pâine, grâu, popuşoi, orz, ovăs, fân, legumi şi altele.

El în anul 1856, luna lui ianuarie întâia zi, fiind cu mitra arhimandrițească în cap şi îmbrăcat cu mantie arhierească, deasupra soborniceştii trapeze a mănăstirii, unde înființa seminarul, în fața a tot soborul şi a ministrului bisericesc şi a altor boieri, în cuvântul ce l-a grăit el atunci către sobor, între altele bâiguieli a zis mai rostit aşa: *„Mie să nu-mi zică nimeni din călugări că «am venit la mănăstire să mă mântuiesc»; aceasta nu voi să o aud”*... şi altele.

Deci mai primind şi 791 de lei şi 32 parale de la jugăritul moşiei Vânători, şi 777 de lei din pădurea Lipovei şi 5.180 de pe zece fălci de pădure de pe moşia Groşii, şi 1.850 de lei pe cinci fălci de pădure de la Alecu Catargiu şi 4.273 de lei 20 parale de la metocul Sfântului Gheorghe a moşiei Nănieşti, şi

7.400 de lei milă de la Iancu Adamachi, 5.810 lei de la ierodiaconul Gheorghe, 4.420 lei de la duhovnicul Ilarie din Mănăstirea Secu, 2.590 lei de la boierii Brânzeşti din Târgul Frumos, 1.700 lei de la ieroschimonahul Conon, 1.480 lei de la Dimitrie Paraschiv, 1.000 lei de la Constantin Hermeziu, 7.877 lei tot mile hărăzite soborului şi 2.437 lei i-a primit prin ieromonahul Andronic, eclesiarhul cel mare al mănăstirii numai de acei ce s-au trecut şi în pomelnicul mare; iar care bani mai întrecea de la privegheri sau panahizi, şi acei de pe sărindarele ce le da creştinii, nicidecum nu este ştiut câţi a primit; şi încă a mai vândut şi mulţime de locuri ale mănăstirii şi ceara din Târgul Neamţului, fără să arate când a luat, ca să nu mai ştie soborul ce face el.

Şi nemairăbdându-l milostivirea lui Dumnezeu şi Prea Curata Maica lui Dumnezeu, apărătoarea şi neruşinata nădejde a noastră, a aprins foc al râvnei casei lui Dumnezeu în inima Prea Sfinţitului Mitropolit al Moldaviei Sofronie, care cunoscând că soborul nu are putere, măcar de ar şi şti ce să facă, mai ales când a simţit că a vândut mulţime de locuri ale mănăstirii fără să ştie soborul, sau măcar economul, sau cămăraşul, şi nici n-a încârnit în cămara mănăstirii acei bani, atunci a rânduit o comisie de feţe duhovniceşti la mănăstire, ca în faţa soborului să se vadă adevărul. Dar el cât a putut s-a silit de s-a dus acea comisie nelucrătoare, arătând încă şi oareşicare prihăniri asupra mitropolitului şi a tuturor arhiereilor Moldaviei către domnul Grigorie Ghica. Între altele încă mai avea el şi acest obicei, de zicea câteodată că cât va ţine guvernul cu dânsul, atâta va stăreţi, iar când va vedea că guvernul nu-i ajută, nici îi ţine în seamă, atunci ne lasă dracului şi se duce, care cuvânt când îl auzeam zicând aşa acel ce se numea că ne este stareţ, foarte greu ne cădea; el când vedea crucea stareţului Neonil cea cu cavaleria Sfintei Ana clasa a doua, striga în faţa tuturor, ocărând pe eclesiarhul cel mare, ca să nu o mai scoată în vederea norodului, căci este cruce rusească. Iată ce fel de

minte deşartă avea acest ticălos arhimandrit. Deci se înțelege că s-au auzit aceste toate şi pe la Iaşi. Şi chiriarhia țării, ca ceea ce priveşte spre totbinele îndeobşte al mănăstirilor, cum s-a mazilit domnul Grigorie Ghica şi a mers la Paris de s-a împuşcat singur[29], îndată socotind şi având grijă ca nu cumva să fugă încotrova Arhimandritul Dionisie – după cum am zis că se şi lăuda fără de a-şi da răspuns cum a dispozat averea mănăstirii, a trimis la 8 zile ale lunii lui iulie, anul 1856, poruncă la duhovnicii soborului Lavrei Neamțului spre a nu da nimic, nici o ascultare Arhimandritului Dionisie, totodată hotărând soborului ca să-l țină în cea mai de aproape priveghere, ca unul ce întru totul şi-a călcat datoriile de stareț. Deci sosind acea adresă noaptea spre 10 zile ale lunii lui iulie, au mers egumenul Mănăstirii Secului împreună cu alți părinți la chiliile stăreţeşti; şi înțelegând de la casnici că este dus – precum adeseori avea acest obicei a mânea pe aiurea fără să ştie soborul unde este –, i-au pecetluit uşile chiliilor, şi apoi cercând l-au aflat la Mănăstirea Văratecul, de unde pornind nu a voit să vie la mănăstire precum era chemat, ci mergând s-a aşezat la un mirean în Târgul Neamțului. Şi de multe ori i s-a făcut chemare de către sobor ca să vie să şadă la mănăstire, dar el însă nu a voit să vie, ci şedea acolo şi mânca carne, împreună cu Grigorie Cozadin şi cu un ucenic al său, în toată vremea Postului Adormirii Prea Curatei Maicii lui Dumnezeu, precum a spus însuşi acel ucenic, nefiind întrebat de cineva, care nu i se cuvine lui să o mănânce nici în câşlegi, necum în post[30]. Şi aşa chibzuindu-se că dacă nu voieşte să vie la mănăstire, negreşit că şi plănuieşte a se duce undeva, după cum se lăuda înainte, precum am zis, s-a însărcinat de către sobor un părinte şi cu doi rândaşi în ulițele târgului, ca să ia seama, când se va duce să dea de ştire la mănăstire încotro a apucat; iar altfel de instrucții nu li s-a pus, şi care aşa au şi urmat, nimic mai adăugând.

Dar Arhimandritul Dionisie a trimis jalobă la căimăcămie şi la Prea Sfințitul Mitropolit, tânguindu-se că este arestuit cu

mare urgie de către sobor în Târgul Neamțului, şi se ruga să-l slobozească din acea arestuire. Şi prin partizanii săi veniră de la Piatră Gheorghi comandirul de jandarmi cu armaşul cu vreo 30 de ostaşi la mănăstire; şi punând ostaşi prin cerdacurile mănăstirii cu armele în mâini, ca să îngrozească pe sobor să trimită rugăminte în scris către Arhimandritul Dionisie, cum că-l roagă să vie iarăşi să fie stareț mănăstirii, soborul nu s-a îngrozit nimic, ci a hotărât că nici nu voieşte să-l mai vadă în mijlocul său. Şi după ce prin vreo câteva scrisori către sfatul soborului nu au isprăvit nimic acei boieri, apoi s-au dus, lăsând în urmă mulțime de laude îngrozitoare asupra sfatului soborului.

Deci unii din părinți se cam îngrozeau văzând atâtea cumplițiii lucrându-se prin partizanii lupului celui ce voia a intra iarăşi în staul; dar însă cu nădejdea întru ajutorul Prea Curatei Maicii lui Dumnezeu s-au îmbărbătat, şi aşa, deşi *«certând ne-a certat Domnul, dar morții nu ne-a dat»* – că prin mila şi înțeleapta punere la cale a înaltului guvern şi a Prea Sfințitului Mitropolit, împreună şi a iubitorilor de Dumnezeu arhierei ai țării Moldaviei, care pururea se silesc pentru binele şi întemeierea iubitei patrii – s-a trimis la mănăstire, la fața locului, o înaltă comisie, politicească şi bisericească. Şi din partea bisericească au fost Prea Sfințiții Arhierei Nectarie Sotiriopoleos, locotenent Episcopiei de Roman, şi Meletie Istrati, Episcop Huşului; osebit de aceştia au mai fost şi Arhimandritul Nicon, egumenul Mănăstirii Bisericani. Iar din partea politicească: marele logofăt Grigorie Crupențchi, adjutantul domnesc Petru Schilete şi alții.

Şi foarte cu luare aminte, lucrând aceste cinstite fețe fără părtinire şi înfățoşind pe Arhimandritul Dionisie cu părinții soborului, asemenea şi jaloba soborului cu ale lui alăturându-le, toate îndreptările lui bine s-au adeverit că nu au fost aşa în ce chip le spunea pe hârtie. Şi apoi văzând el cum că în loc să se folosească, mai tare se încurcă cu înscrisurile lui cele dăscăleşti

pe care le dădea ca spre răspuns comisiei la întrebări, a fugit pe taină noaptea din mănăstire, fără ştiinţa soborului şi a comisiei, şi s-a ascuns la Grigorie Cuza (care pe câinii din ograda sa îi avea pe numele Sfântului Nicolae, a Sfântului Gheorghe şi a altora; se vede că cel asemenea pe cel asemenea iubea, căci şi în vremea comisiei veniră la mănăstire împreună cu Vasilie Bucşinescul, şi după cât puteau ajutora ca să intre Dionisie iarăşi stareţ, măcar pe vreme de două săptămâni, dând bani şi rachiu pe la unii din cei mai neputincioşi fraţi, dar însă nimic nu au isprăvit).

Deci lucrând cu frica lui Dumnezeu şi cu înţelepciune acei cinstiţi comisari, şi cunoscând bine nevinovăţia soborului, au arătat către înalta ocârmuire toate pe larg; iar înalt Prea Sfinţitul Mitropolit, înconjurat de clerul ţării Moldaviei, voind ca şi în viitor să nu mai poată acest arhimandrit a tulbura linişte soborului Sfintelor Mănăstiri Neamţu şi Secu, au încheiat un jurnal în acelaşi an 1856 luna august în 18 zile, sub nr. 1246, în care între altele se hotărăşte ca niciodată să nu mai poată fi Arhimandritul Dionisie povăţuitor turmei cuvântătoare şi la asemenea sfinţite aşezăminte, ca să nu mai adauge defăimare treptei prin asemenea osândite urmări. Apoi după aceasta, ocârmuirea bisericească împreună şi cea politicească, socotind ce este de folos şi mai cinstit, spre a mai sta această sfântă Lavră spre slava lui Dumnezeu şi întru lauda Prea Curatei Maicii lui Dumnezeu şi podoaba patriei, a dat voie soborului, ca potrivit aşezământului, statornicit şi întărit pentru aceste mănăstiri, să-şi aleagă povăţuitor din sânul său, cum va socoti cu dreptul, şi spre care vor avea mai multă încredere şi dragoste, netemându-se de nimeni, şi aşa soborniceşte s-a ales şi s-a pus Părintele Gherasim Stareţ. Acesta a fost din neam drept patriot Moldovean născut în oraşul Botoşani din părinţi bine-credincioşi[31], şi din tânără vârstă iubind viaţa monahicească a alergat la Sfânta Mănăstire Neamţu în soborul Prea Cuviosului Părintelui nostru stareţul Paisie Velicicovschi;

şi supunându-se sub jugul Dumnezeieştii ascultări, s-a făcut călugăr iscusit, atât în lucrările duhovniceşti, precum şi în cele politiceşti. Şi cunoscându-se vrednic, a fost pus dichiu pe la moşiile mănăstirii, econom mare şi vechil moşiilor din Basarabia ale mănăstirii şi în alte slujbe de căpetenie. Apoi acum prin voia lui Dumnezeu, cu o împreună glăsuire a tot soborul hirotonindu-se ierodiacon, ieromonah şi hirotesindu-se arhimandrit de Prea Sfinţitul Meletie, Episcopul Huşului, s-a suit la scaunul stăreţiei, precum am zis, în anul 1856 septembrie întâi. Şi era la statul trupului de mijloc, ochii căprui, faţa rotundă, nasul mic, capul mic, gura potrivită, părul în cap şi musteţile în doi peri, dar barba mai mult albă şi mică, şi la glas nu tocmai mare.

Deci netrecând multă vreme după punerea sa în stăreţie, a venit bine-credinciosul caimacam, ocârmuitorul ţării Moldaviei Theodor Neculai Baloş la mănăstire, şi şezând o săptămână întreagă, a cercetat însuşi cu amănuntul şi a aflat că toate au fost adevărate cele ce s-au dezvelit de sobor către înalta comisie pentru Arhimandritul Dionisie, şi bucurându-se s-a întors cu pace întru ale sale.

Apoi după ducerea caiamacamului, cunoscând Părintele Stareţ Gherasim bine în ce stare i s-au încredinţat aceste sfinte mănăstiri, care departe se aflau de starea lor cea dinainte, între altele multe păgubiri ce a pătimit, după împrejurările cu care au fost înghesuite mănăstirile acestea, a văzut că sunt foarte împovărate; şi prin două hrisoave ale domnului Grigorie Ghica, unul din 1855 sub nr. 3016, şi altul din anul 1856, sub nr. 1274, care erau pentru şcoala din mănăstire şi pentru internatul şi gimnaziul din Târgul Neamţului, şi privind la hotărârile fericiţilor ctitori, înzestrătorii acestor sfinte mănăstiri, care numai pomeniri şi rugăciuni pentru dânşii şi pentru toţi pravoslavnicii creştini poruncesc să se facă neîncetat fără a mai zice că iartă pe călugări de acele hotărâri dacă nu le-ar împlini, foarte s-a îngrozit de această mare sarcină ce i s-a pus, căci din

pricina neajungerii banilor pentru întinsele cheltuieli, nici pomenirile fericiților ctitori nu se pot săvârşi cu toată îndestularea, precum cer ei, nici ținerea bisericilor şi a soborului şi a casei primirii străinilor nu poate să ajungă deplin spre lauda lui Dumnezeu din pricina lipsei celor de nevoie; toate acestea şi cele asemenea luându-le în băgare de seamă cu prea plecate metanii şi cu lacrimi împreună cu tot soborul, a rugat pe Prea Sfințitul Mitropolit şi pe înaltul guvern de s-a milostivit asupra acestor sfinte mănăstiri şi a soborului din ele, şi prin hrisovul din anul 1856 noiembrie 29 sub nr. 34, secția a 2-a, din secretariatul de stat nr. 40, a hotărît să rămînă în totul nelucrătoare acele două hrisoave ale domnului Grigorie Ghica arătate mai sus, regularisind lămurit prin aceasta cum să se urmeze.

Deci în vremea stăreției sale s-a întâmplat o minune în această sfântă mănăstire întru acest chip: un om, anume Vasilie a lui Toader Chițescul din satul Roşiorii, ținutul Sucevii, moşie a boierului Iancu Forăscu, în anul 1856, decembrie în 6 zile, a pătimit aceasta că din bun sănătos l-a apucat o amețeală cu nebuneală amestecată, încât fugea pe câmpi. Deci prinzându-l alți oameni, l-au adus la biserica cea de acolo a satului cerând rugăciunile preoților, unde după puțin a şi amuțit desăvârşit neputând vorbi nimic; iar în anul 1857, martie 11, trimițându-l boierul cu scrisoare la această mănăstire spre a i se face sfintele rugăciuni pentru tămăduire, i s-a făcut sfințirea apei şi i s-au citit rugăciunile Marelui Vasilie, şi i s-a făcut Sfântul Maslu de trei ori. Şi la sfârşitul Sfântului Maslu de a treia oară, când au deschis ieromonahii Sfânta Evanghelie spre a o pune pe capul bolnavului după obicei, în vremea rugăciunii celei de pe urmă a rânduielii Sfântului Maslu, atunci s-a întâmplat să fie acolo scris tocmai cuvântul acesta care zice aşa: *«Effatha, deschide-te»* (Marcu 7, 34). Deci văzând-o aceasta preoții au zis lui: *„Cere-ți iertăciune, Vasilie!”*, iar el atunci cu luminat glas a strigat *„Blagosloviți părinți sfinți şi mă iertați pe mine*

*păcătosul"*, şi aşa a rămas vorbind foarte lămurit, şi s-a tămăduit şi de celelalte neputinţe desăvârşit, prin mila Prea Curatei Maicii lui Dumnezeu, şi s-a dus la casa sa bucurându-se.

*‹fragment despre înnoiri şi ctitorii la Mănăstirile Neamţu şi Secu şi schiturile Vovidenia şi Sihăstria Secului›*

Iar Părintele Arhimandrit şi Stareţ Gherasim, voind să aducă după cât se va putea iarăşi la starea cea dintâi mănăstirea, s-a apucat şi a pus în lucrare ca să se săvârşească la loc zidirile ce le-a sfărâmat Arhimandritul Dionisie, şi a pus de a zugrăvit toată casa trapezei obştii foarte frumos, şi s-a apucat ca să facă meremet[32] şi sobornicеştii biserici a Înălţării, însă numai cât a început a strica acoperământul vechi să o acopere cu tablă de aramă şi a început a-şi aduce materialul, şi îndată s-a pornit balaurul iadului, diavolul, cu toate puterile prin slugile sale şi a oprit lucrul şi a prăpădit materialul tot întru acest chip: În anul 1859, domnul Moldaviei Alexandru Cuza, prin ofisul sub nr. 121 a pus îndatorire ministrului bisericesc de a trimis în Mănăstirea Neamţului o comisie, înjghebată de cinci persoane mireni, adică Alexandru Tiriachiu – ministrul cultului, Iancu Ghica – adjutant domnesc, Grigorie Cozadin, Scarlat Pastia, Costică Cerchez – secretar, şi două persoane din partea clerului, însă nu rânduiţi de chiriarhul ţării după Canoanele Bisericii, ci numai de satana rânduiţi şi de ofis numite şi anume: Melhisedec[33] Arhimandritul, rectorul Seminariei de Huşi, şi Protoiereul Dimitrie Mateiaşi, rectorul Seminariei de Roman.

Aceştia cu toţii, însoţiţi cu comandirul de jandarmi al districtului ţinutului Neamţu, au sosit fără de veste la Mănăstirea Neamţului în 11 iunie, nu spre închinare, ci spre prădare; şi mergând cu toţii drept în chilia stăreţească, şi spunând Părintelui Arhimandrit Gherasim, Stareţul actual,

misia lor, Stareţul le-a vorbit cele de cuviinţă, hotărând că nu le dă averea mănăstirii; iar dacă guvernul voieşte să o ia, apoi numai prin putere o va lua, căci soborul nu are arme să-i stea împotrivă; şi auzind acestea numiţii comisari, îndată cu repejune au trimis porunci ca să adune tot soborul de la Mănăstirea Secului şi de pe la Schiturile Vovidenia, Pocrovul, Sihăstria Secului şi Sihla, la Mănăstirea Neamţului. Şi după ce s-au adunat, îndată au poruncit de s-a tras clopotul cel mare, ca să meargă cu toţii la trapeză. Însă până a nu intra soborul la trapeză, mai întâi a pus comandirul jandarmi la uşa trapezei în rând ca marşrut[34]; şi aşa printre jandarmi a intrat soborul în trapeză, rămânând jandarmii la uşă.

Deci adunat fiind tot soborul, s-a suit în amvonul trapezei (unde se citea cuvântul lui Dumnezeu către sobor) Alexandru Tiriachiu ministrul şi cu Grigorie Cozadin, şi a citit în auzul tuturor ordinul domnesc cel pentru prădarea mănăstirii, asupra căruia Părintele Stareţ Gherasim a dat răspuns că *„Soborul nu se împotriveşte ocârmuirii, fiindcă are mai vârtos şi poruncă apostolică, de a se supune stăpânirilor celor mai înalte; dar ne pare rău de aceasta, că vedem adunare care nu este nici de cinstea soborului şi nici de a unui guvern creştin[35], fiindcă stau jandarmi la uşa trapezei, puşi în rând ca marşrut, care lucrare dă înţelegere fiecărui privitor ca şi cum soborul nu ar voi să se supună stăpânirii”*. Şi auzind acestea comisarii, îndată ministrul a început ca un leu a striga din amvon cu mânie asupra Stareţului şi a-l înfrunta în faţa soborului cu multe feluri de cuvinte scandaloase zicând că nu este trebuinţă lui de a lua seama lucrărilor comisiei domneşti, căci ea poate face orice va voi. Şi altele multe a mai zis, care sunt publicate prin adaosul Buletinului Oficial al Moldaviei, nr. 63 din luna august 1859.

Apoi ieşind din trapeză aşa mânioşi şi însoţiţi cu jandarmi, au început a pecetlui uşile prin mănăstire, adică cancelaria – în care erau actele lucrătoare –, biblioteca – unde se păstrează hrisoavele şi toate documentele ctitoreşti şi cărţile

cele de vânzare –, pirgul cel mare – unde este toată arhiva şi biblioteca cea veche a mănăstirii, în care se păstrează cărţile vechi în mai multe limbi, şi tălmăciri de prin alte limbi în limba moldovenească încă netipărite –, cancelaria cămării, şi însăşi toată cămara chinoviului; însă mai întâi au luat din ea lada cea de fier, în care se păstrau toţi banii mănăstirii şi 15.000 de galbeni austrieci; erau numai aur, pregătiţi pentru meremetul sobornicești biserici a Mănăstirii Neamţului; iar 400 de galbeni pentru înnoirea schitului Orgueştii, care se lucra. Şi mare deosebire se înţelegea de la păgânia turcilor până la aceşti prădători: căci în anul 1821, când erau volintirii în Mănăstirea Secului, atunci la Mănăstirea Neamţului, precum am scris în istorisirea stăreţiei Părintelui Arhimandrit Ilarie, s-au fost pus spre pază turci; iar la ridicarea lor din mănăstire, Părintele Stareţ Ilarie a scos să le dea 400 de galbeni bacşiş, iar turcii nu au voit să primească, zicând că mulţi mănâncă de la mănăstirea aceasta, şi ei au blestem de la proorocul Mohamet să nu ia de la case obşteşti, ci mai ales să dea. Şi încă spre dovadă au făcut cu a lor cheltuială vreo câteva zile mese cu peşte pentru tot soborul lavrei. Iar aceşti comisari volterişti şi calvinişti şi luteranişti au dezbrăcat pe Mănăstirea Neamţului şi pe cele alte de averi zicând că suntem de un sânge cu italienii.

Iar după acestea însuşi ministrul Tiriachiu, cu o pornire foarte furioasă şi cu tot dispreţul, a luat din mâinile Stareţului şi cheia care era de la lada cu banii lavrei, fără să-l mai întrebe ceva cu blândeţe, şi îndată a pus străjeri jandarmi, atât pe la numitele locuri, cât şi prin prejurul mănăstirii, ca nici un călugăr să nu poată ieşi afară altfel fără numai prin ştirea ministrului şi a comandirului de jandarmi. Şi aşa, prin acest fel de forme, Tiriachiul, Cogălniceanul, Cozadin, Cerchez, Ghica, Ciulei, Borie, Panu, Pastia, Vîrnav, Cuza, Roset şi alţi cinovnici[36] şi ştrengari, cei mai înjosiţi şi lepădaţi de Dumnezeu, cu crucile şi răscrucile în gură, fără de nici o frică,

spurcații și nelegiuiții, au prădat desăvârșit sfintele mănăstiri și au făcut turme, cirezi și herghelii din vitele călugărilor.

Apoi tot această nelegiuită comisie, îndată a pus în mănăstire și o altă osebită ocârmuire – fără de știința chiriarhului și împotriva Sfintelor Canoane ale Bisericii Pravoslavnice, care hotărăsc ca în mănăstire de monahi numai o începătorie să fie, iar nu două –, căci a pus un comitet, întărit cu act din partea ministrului cultelor, sub titlul de administrativ, izbind comisia cu înformarea acelui comitet chiar în dignitatea chiriarhului și a lavrei, fără să mai poarte vreun respect și către starețul legiuit și să nu facă conrupție soborului, neluând ei seama că la tagma monahicească nu se încap nicidecum a fi alți administratori afară de starețul și de duhovnicii soborului. Și îndată acel ticălos comitet și-a făcut pecete osebită de a soborului și a început a se amesteca în lucrările duhovniceștii rânduieli și documentele cuvenite numai dignității Starețului, neîntrebând de nimic pe Starețul și necerându-și sfătuire; ba încă la atâta obrăznicie a ajuns, că i-a trimis starețului și adresă cu invitare, ca numaidecât să oprească de liturghisit pe duhovnicii care nu ascultă de poruncile comitetului.

După aceasta domnii comisari, voind să stingă pomenirea călugărilor ce s-au ostenit în sfintele ascultări chinoviale, și pentru ca urmașii monahi care după vremi vor fi în mănăstire nici să nu mai știe ce administrație și ce regulă a avut acest numeros sobor, au încărcat toate delile[37] din arhiva mănăstirii, în număr de 1189, cuprinzătoare de contracte, de condiții și de altele felurite înscrisuri începătoare din anul 1778, și altele 264 de dele, cuprinzătoare de toate semile[38] Lavrei Neamțului, de primiri și de cheltuieli, întărite, încredințate, ... și pecetluite, și altele 76 de condici de semile soborului Lavrei, legate cu mucava și controlate, începătoare în anii 1780 – potrivit poruncii domnescului ofis sub nr. 171, care este publicat prin buletinul oficial nr. 47 în anul 1859 iunie 11 zile –, ba încă pe

cele mai din urmă condici însuşi ticălosul comitet noaptea încărcându-le pe din dosul cămării lavrei, ca să nu simtă soborul, în vremea privegherii Sfântului Marelui Ierarh Neculai, le-au trimis la ministrul bisericesc de care era înjghebat numitul comitet (adică: Sofronie Vârnav, Ieremia Zane, Antim, Timothei, Petru Gheorghiu, Anastasie Racliş, cu tovarăşii lor). Încă acest ticălos comitet, pe lângă alte nelegiuiri, a învoit şi musafir ca să mănânce carne, în toată vremea Sfântului şi Marelui Post în mănăstire, care nelegiuită faptă niciodată nu a aflat loc întru aceste sfinte mănăstiri. Şi măcar deşi mult le-a stat împotrivă Părintele Stareț Gherasim, dar însă ei mergând de-a dreptul la arhondaricul cel mare, au hotărât arhondarului zicând: *„Noi ca comitet dezlegăm”*; şi îndată Nichita Darie, care lua pe fiecare an leafă câte 3.000 de lei numai ca să ție cu dânşii şi să dea mâncare bună şi de ajuns comisarilor prădători, le-a împlinit toată porunca, dând bucate de carne de obşte în toate zilele de peste an la musafiri. Pe aceste prădări şi dezbinări ale clerului celui tânăr privindu-le cu ochii săi şi judecându-le cu mintea, Prea Sfințitul Chiriarh al țării, Mitropolitul Sofronie, şi cunoscând că acestea sunt începeri ale sfărâmării Bisericii Pravoslavnice din Moldavia, îndată a şi protestat de asemenea nelegiuite lucrări către domnul Alexandru Cuza, cu protestul sub nr. 1334, anul 1859 septembrie 9 zile asupra ofisului domnesc nr. 174, care era întăritor şi povățuitor comisiei prădătoare, dar însă nimic nu a isprăvit cu aceasta, ci încă mai tare l-a întărâtat pe domnul Cuza asupra călugărilor. Deci tot în anul 1859, octombrie 18, mergând iarăşi la Mănăstirea Neamțului ministrul bisericesc Alexandru Tiriachiul, şi sfătuindu-se cu Sofronie Vârnav şi cu ajutorii săi, a mers la Părintele Stareț Gherasim şi a început a zice: *„Să porunceşti a scoate afară din sborniceasca biserică pravila ce se săvârşeşte în limba slavonă”*. Iar Starețul nicidecum nu s-a învoit. Atunci ministrul izbind cu pumnul de trei ori în masa din casa Starețului, a strigat la sfinția sa:

*„Numaidecât să săvârşeşti această bună voire şi hotărâre a guvernului”*. Şi Părintele Stareț i-a spus lămurit că el nu este pus stareț ca să strice rânduielile mănăstirii, ci ca să le păzească nestrămutate, precum sunt aşezate de Prea Cuviosul Părintele nostru Stareț Paisie Velicicovschi, arătând şi către Icoana Prea Fericitului Stareț cu mâna. Şi aşa ieşind ministrul şi cu comitetul din chiliile stăreţeşti, cu multe laude tiraneşti au mers cu toții în sobornicească biserică, şi cu mare obrăznicie şi cu tiraneşti vorbe şi râsuri au început a smânci sfintele cărți sloveneşti din strană, şi scoțându-le pe acestea afară, îndată s-au pus prin trăsuri şi au alergat şi la Mănăstirea Secului întru aceeaşi zi, făcând asemenea batjocură şi acolo în biserica lui Dumnezeu. Apoi tot întru această vreme, au luat şi maşina tipografică cu toate strumentele de la mănăstire, întru o zi de Duminică, nelăsînd nici măcar până ce se va săvârşi cartea Dumnezeieştii Liturghii care atunci începuse a se tipări[39]. Şi încă Mihail Kogălniceanu silnicea pe singuri părinții tipografi ca să o desfacă şi să o încarce; dar însă nici întru un chip nu s-au învoit a o face aceasta părinții, ci se ruga neîncetat ca să se milostivească şi să lase maşina, măcar până ce se va isprăvi de tipărit Liturghia, din care abia o duiumă era gata. Însă ei nu numai că nu s-au milostivit a lăsa lucrul cel chiar drept al soborului, ci îndată au adus jidovi şi au desfăcut maşina şi o au încărcat luând-o în folosul lor, suduind pe călugări tot de cruci şi de răscruci. Asemenea au luat şi instrumentele legătoriei şi ale vărsătoriei, tot cu tiranie, încă şi un teanc nou *‹de hârtie›* pentru tipărit, şi maşinile cele de lucrat postavul trebuitor pentru hainele soborului acestei lavre. Deci după toate prădările şi tiraniile câte s-au făcut şi s-au vărsat asupra soborului Lavrei Neamțului, s-a mai apucat ticălosul Sofronie Vârnav încă şi de spus cuvinte în biserică şi în trapeză, din sec capul său din lăuntrul căruia descoperea o tăinuită ereticească şi păgânească otravă, şi încă a oprit de a se prăznui în sobornicească biserică şi slujbele a multor sfinți, precum vom arăta în tomul următor.

Apoi în anul 1860, Sofronie Vârnav a bătut telegraful din târgul Piatra, cerând de la Guvern grabnică voie ca să surghiunească pe părinți, câți va voi el din sobor, şi a dobândit putere nemărginită prin mijlocirea lui Costică Cerchez, ce era înțeles cu dânsul mai dinainte, şi aşa, luând pe ispravnicul de ținut ce era văr cu dânsul, anume Scarlat Vârnav, şi venind în mănăstire cu mulțime de jandarmi în 21 april, îndată fără de veste a închis sub caraul[40] pe şapte părinți proiestoşi. Iar Părintele Stareț Gherasim şi cu tot soborul, văzând această cumpliție fără de omenie, foarte s-a îngrozit, şi nedumerindu-se ce este, s-a sfătuit cu părinții duhovnici, şi au mers cu toții împreună în arhondaricul cel mare al mănăstirii, şi au început a ruga pe ispravnicul ca să spună ce este pricina de a închis sub arest pe acei părinți, aşa, nejudecați. Şi el a răspuns că lui aşa-i este poruncit, şi numai comitetul din mănăstire ştie. Deci Părintele Stareț Gherasim a întrebat şi pe ticălosul Sofronie, fiind de față, ca să spună ce vinovăție au făcut părinții acei ce erau puşi sub arest. Iar el, în fața ispravnicului şi a altor persoane, a început a ocărî şi pe Starețul şi pe toți Părinți duhovnici, cu cele mai mari defăimări şi îndată a pus jandarmi şi la uşa clopotniței, hotărând ca să nu mai suie nimeni la toacă sau la clopote fără învoirea ispravnicului; asemenea a pus şi împrejurul a toată mănăstirea vreo 40 de plăieşi cu puştile şi au scos vorbe în sobor că are să surghiunească 50 de călugări. Iar în 22 april, nejudecând nimic pe acei şapte călugări, ci numai scoțându-le nume că sunt bostangii, i-a surghiunit cu nepovestite silnicii tirăneşti înconjurați de jandarmi. Şi după aceasta, tot prin maşinăriile acestui ticălos Sofronie, întru acelaşi an 1860 iulie 20, s-a făcut judecată nedreaptă asupra Prea Cuvioşiei Sale Părintelui nostru Arhimandrit şi Stareț Gherasim, de către boierul Grigorie Cuza, moşul lui Alexandru Cuza, şi s-a şi scos din stăreție; şi apoi mergând acel Sofronie la Prea Sfințitul Mitropolit Sofronie de două ori l-a rugat ca să-l hirotonească ierodiacon, dar neînvoindu-se nicidecum

Mitropolitul la această cerere a lui vicleană, ştiindu-l nevrednic – pentru că făcuse şi vreo două ucideri –, îndată el i-a proiectat surghiunia. Şi aşa întru acelaşi an, luna lui noiembrie în 8 zile, în vremea Dumnezeieştii Liturghii, mergând la Mitropolie cu mulțime de jandarmi Mihail Cogălniceanu – ministrul primar – şi Costică Cerchez şi alți mulți tovarăşi ai lor, au luat fără de veste cu tirănească neomenie pe Prea Sfințitul Mitropolit, fără să-l mai lase să-şi pună ceva la cale sau să-şi ia pe cineva din tagma duhovnicească cu sine, şi punându-l întru o trăsură, înconjurat de jandarmi cu săbiile scoase, l-au dus cu mare nemilostivire şi grăbire în surghiun la Mănăstirea Slatina. Şi tot atunci, întru a 14-a zi noiembrie, venind la mănăstire arhiereul Vladimir Suhopan[41] şi ministrul bisericesc Alexandru Romalo, cu Gheorghe comandirul de ținut cu ai săi jandarmi, şi punând deodată şase jandarmi la chilia Stareţului caraul, a doua zi de noapte l-au dus înconjurat de jandarmi în surghiun la Sfânta Mănăstire Coşula, şi acolo l-au pus sub mare strajă.

Iar în anul 1861, pregătindu-se Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Sofronie ca să treacă în Basarabia sub scutul pravoslavnicului împărat a toată Rusia şi simțind vrăjmaşii, au făcut în toate chipurile ca să nu treacă în grab, şi aşa înăduşit fiind de necurmatele tiranii, s-a mutat către Domnul şi s-a îngropat în pridvorul sobornicestii biserici a Sfintei Mănăstiri Neamţu întru acelaşi an 1861, mai în 21 de zile, Duminică. Asemenea şi Părintele nostru, Arhimandritul şi Stareţul Gherasim, după amara surghiunie, din multele întristări ce pe toată ziua i se adăugau, neîncetat vărsând găletuşi de sânge din lăuntru, s-a mutat către Domnul întru acelaşi an, luna august în 18 zile, întru al treilea ceas al nopţii, vorbind până la cea mai de pe urmă răsuflare, şi dând blagoslovenie, iertare şi pace la toţi; numai singur ticălosul Sofronie nu s-a dus la iertăciune, şi încă şi după moarte s-a arătat cu răutate asupra Stareţului, că nu i-a dat grâu şi miere ca să-i facă colivi pentru panahizi. Aşa s-a săvîrşit Prea Cuviosul Ieroschimonah, Arhimandrit şi Stareţ

Gherasim, în vârstă de 61 de ani, pătimind amândoi, împreună cu Mitropolitul Sofronie, pentru că nu s-au învoit prin nici un fel de îngroziri a se uni împreună cu prădătorii Sfintelor Mănăstiri Neamțu şi Secu, şi s-a îngropat lângă sobornicească biserică a Sfintei Mănăstiri Neamțu, în partea despre amiază-zi. Apoi Sofronie Vârnav cu a sa partidă rămânând neîngrijat despre Mitropolitul şi despre Stareţul, se silea prin cei mai uşori de minte făcând toate chipurile ca să se hirotonească el şi să intre el stareț soborului acestei lavre. Dar însă în urmă prin învoirea celei mi multe părți a soborului s-a ales şi s-a pus Părintele Timothei[42], hirotonindu-se după trepte, ierodiacon, ieromonah şi hirotesindu-se arhimandrit. Iar Sofronie a rămas ca şi întâi, iarăşi balaur al iadului muşcând pe fiecare cu dinții săi. Deci pe toate acestea necreştineşti urmări şi altele nenumărate privindu-le cu jale soborul, a făcut mulțime de jalbe cu cereri către guvern ca să se trimită comisie duhovnicescă să judece pe Sofronie Vârnav în sobor şi să facă dreptate soborului. Şi neavând ce face domnitorul Cuza, măcar pentru ochii oamenilor, a rânduit pe Prea Sfințitul Arhiereu Vladimir Irinopoleos[43] şi cu alții, însă Sofronie Vârnav, şezând şase săptămâni în Iaşi, a oprit acea comisie şi a venit numai el împreună cu Dimitrie Roset, ministrul bisericesc, la mănăstire, care în loc să facă dreptate soborului şi să judece toate pricinile lui Sofronie Vârnav pe care le însemnase soborul întru un memoar, el a început a ponegri tot soborul cu cuvinte pline de otravă, numindu-ne pe toți rusolatri. Şi încă Sofronie a început a striga că moşiile ce le are mănăstirea în Basarabia el le va cere prin ocârmuirea Moldaviei de la Franța, şi Franța le va lua cu putere de la Rusia. Iar soborul a început a zice că nu are altă cerere, fără numai ca să se dea dreptățile ce le-a mai avut înainte aceste Sfinte Mănăstiri, şi ministrul Roset a hotărât strigând că *„Numai atunci veți dobândi dreptățile mănăstirii care le cereți, când țarul Alexandru Nicolaievici al Rusiei vi le*

*va da, iar de la domnul Alexandru Cuza să nu le nădăjduiți vreodată".*

Şi după acestea, pe Arhimandritul Timothei, Stareţul ce s-a pus după surghiunia Părintelui Gherasim, prin formal înscris l-a mărginit ca numai să dea blagoslovenie pentru toacă, pentru clopoţelul trapezei şi să primească preotul cu prescura, iar celelalte drepturi, pe toate, necanoniceşte le-a însuşit comitetului. Şi încă a îngrozit pe sobor că are să surghiunească şaptezeci şi patru de nume pentru totdeauna din mănăstire, între care se cuprind Arhimandritul Timothei Stareţul şi Părintele duhovnic Isihie, Egumenul Mănăstirii Secului, şi mai toată ceata duhovnicească, însă soborul pe taină a trimis ştiinţă la consiliul miniştrilor despre această punere la cale a lui Dimitrie Roset, şi aşa nu şi-a putut împlini acel plan. Dar şi-au diriguit altul mai viclean, căci au dat voie comitetului, ca cu ce chipuri vor şti ei, să împrăştie pe părinţii duhovnici din sobor. Şi îndată Sofronie Vârnav trimitea câte un ţigan străjer ca să cheme pe câte un duhovnic la comitet, dar cu hotărâre ca să nu-l lase până ce nu va porni, ci să-l ia dinapoi. Şi după ce mergea duhovnicul, le punea înainte că este porunca ministrului ca să meargă el de ascultare la cutare vie, sau la locurile unde erau calicii şi calicile toate de prin ţară adunate, sau la vreun boier să slujească când îi va porunci boierul, sau cu vreun neamţ ca să măsoare nişte pământ, ca să nu mai aibă vreme a-şi citi vreo rugăciune, sau şi sub nume de egumen la vreun schit – numai să-l depărteze din sobor. Şi dacă duhovnicul ar fi zis că nu poate a primi acea slujbă fără blagoslovenia Stareţului, sau că este vătămat şi bolnav şi se roagă de iertăciune, apoi ei îndată se sfătuiau ca să încheie act şi să-l trimită surghiun pe numitul duhovnic, fiindcă se pune împotrivă orânduirilor ministerului. Şi aşa prin această drăcească maşinărie, ticălosul Sofronie Vârnav s-a făcut şi mai cumplit batjocoritor decât înainte, atât Stareţului în faţă, cât şi întregului sobor, neîncetat strigând şi în

biserică şi în trapeză şi în tot locul că sunt cu toții bostangii împreună cu Starețul lor.

Şi văzând părinții lavrei că din zi în zi se tot adaugă aceste cumplitii necreştineşti, au început a-şi părăsi metania şi chiliile şi toate ale lor şi a se duce unii pe la Sfintele Locuri ale Ierusalimului şi ale Sfântului Munte Athon; iar alții au trecut tainic în Basarabia[44] la moşiile mănăstirii, sub scutul prea puternicului pravoslavnicului împărat a toată Rusia Alexandru Nicolaievici, şi au fost primiți cu adevărată dragoste creştinească; căruia milostivul Dumnezeu să-i dăruiască lungime de zile, ca să ne aducă pe toți iarăşi la fericire; şi în vecii cei fără de sfârşit să i se facă veşnică pomenire numaidecât. Amin.

## *Anexa I – Despre Sfîrşitul lui Sofronie Vîrnav* [45]

Deci, acum, voind eu să închei şi pre această sfântă carte, găsesc de cuviință ca să arăt, măcar cât de în scurt, mai întâi, şi pentru sfârşitul [306r] monahului Sofronie Vârnav, despre carele foarte de multe ori am mai grăit, puțină istorisire. Deci, să se ştie: că dupre cum am priimit ştiințile, el după arderea Sfintei Monastiri Neamțului, eşind şi mergând pre la Bucureşti şi pre la Iaşi şi prin alte oraşe, şi turburând ocârmuirile politiceşti şi duhovniceşti prin nestâmpăratul şi nepacinicul său haracter, după multă luptă a fost sfințit; prea sfințiții arhierei măcar şi nevrând de l-au hirotonit ierodiacon, preot, şi l-au hirothisit şi protosinghel. Şi, după aceasta, fiind el întru această prea înaltă treaptă bisericească întrat, şi văzind cum că nu poate a priimi şi pre cea mai mare steapenă, a arhieriei, apoi a început a se tocmi advocat, în pricini de judecăți, şi pre la creştini, şi pre la jidovi. Şi aşa, aflându-să întru acest fealiu de ascultări de sineşi alease, şi de sineşi rânduitoare, dupre cum am auzit, a fost otrăvit, de jidovi şi de alți tovaroşi ai lor, în târgul Bărladului, în anul 1867. Şi el, văzindu-să în primejdia morții, a

chiemat pre un mirean ce s-a aflat înaintea ochilor săi şi s-a mărturisit, zicând cum că el a dat foc Monastirii Neamțului; iară mai mult nu a putut a mărturisi. Şi aşa, muncindu-să cu ticăloşie în vreame de doaăsprezeace zile, apoi, la 26 de zile ale lunii lui dekemvrie, nemărturisit, nepocăit şi neîmpărtăşit cu prea sfântul trup şi sânge al Domnului nostru Iisus Hristos, cu mult şi amar necaz, şi cu grozevii pline de tânguiri şi-a dat sufletul din trup, cu [306v] porunca lui Dumnezeu, şi a mers ca să dea răspuns de toate ceale ce a lucrat întru această lume amăgitoare. Iară trupul lui s-a pus pe năsălie, în biserică; şi îndată, de către târgoveți, prin telegraf, a fost înştiințat prințul Carol[46] despre a lui moarte. Şi el a trimis pe un hirurg de l-a scos din biserică, de pe năsălie, şi l-a spintecat; şi bortelindu-l şi găvăonoşindu-l, adică despicându-i capul, i-a scos crierii, toți; de asemenea, i-a scos şi ochii, şi gâtlejul din grumazu, şi stomahul tot, cu toate mațile şi cu inima; şi pre toate pecetluindu-le, prin bukaluri şi gavanoase, le-a trimis domnului Carol, spre încredințare de moartea lui; şi Carol văzindu-le, le-a țeremonoşat cu aruncarea lor la câini. Carii, şi ei, mirosindu-le, au fugit. Iară coşul lui, după deşertarea lui de mațe, l-a îngropat un călugăr carele s-a fost aflat în tot târgul Bărladului, întru acea vreame. Grozavă privire! O, prea iubiților miei cetitori[47]! Şi cred că va fi fost aceasta! Şi că pre toate acestea, mai mult, le-a priimit el în vederea ochilor omeneşti, pentru hula ce a făcut cu obrăznicie din amvonul Sfintei Monastiri Neamțului, pre carea o a borât asupra prea sfântului şi prea neîntinatului [307r] şi prea feciorescului pântece al Prea Curatei Maicii lui Dumnezeu, dupre cum se spune la cartea cea cu minunile Maicii Domnului: că Dumnezeu rabdă pre ocara cea asupra Sa; iară cea spre a Sa prea iubită Maică nu îndelung rabdă, ci izbândeşte. Că pentru ia ține şi pre toată lumea. Acum, dară, iarăşi, mai întorcându-mă încă puțin, fac aducere aminte, ca să nu să uite, şi aceasta: adică, ca la vremea cuviincioasă să se întreabe, de către prea iubiții noştrii patrioți, că de ce nu a făcut acum, de cînd a luat avearile, ministrul bisericesc, măcar cea mai mică întemeiare întru aceste sfinte monastiri, mai mult decât făcusă

călugării, când ocârmuiau ei. Pentru că venitul bănesc este tot acelaşi, şi încă mai mult, fiindcă acum posluşnici[48] nu să mai înmulțesc la monastire, şi din călugării câți au fost foarte puțini au rămas. Şi moşiile, acum, toate să dau în poseasie, atât ceale mai din nainte, precum şi ceale patrusprezeace moşii ce rămânea atuncea pe când striga ministrul bisericesc să se facă de către monastire ghimnaziu şi internat şi seminarie, pe conta casei, cu pădurile, viile, vitele, şi altele toate, măcar că zicea ministrii, pe atuncea, că sunt căutate în chipul cel mai rău de călugări, ce n-au nici i ideae despre acestea. Vezi, prea iubitule cetitoriu, broşura tipărită cu acte ofițiale, doveditoare stării de astăzi, precum să zice în ia, a Monastirilor Neamțul şi Secul, însoțite şi de raportul comisiei înalt rânduită, [307v] cu osebite cercetări, la aceste sfinte monastiri, în anul 1858, la 15 zile ale lunii lui octovrie, fața 23 şi mai încolo, cum însuşi ministrul bisericesc le-a publicat pre acestea, care averi, toate, până la cel mai mic lucru, din anul 1859, de la 11 zile ale lunii lui iunie, le are întru deplină stăpânire, acelaşi minister. Şi nu am văzut, nici am auzit, ca să se fie făcut ceva mai nou de când a luat administrația asupra sa; fără numai atât ştim: cum că, după ce au fost rămas cinci profeasori şi vreo patru elevi, apoi, căzind şi podul soborniceştei trapezi, peste carele era întemeiată seminaria, s-au mutat rectorul şi cu profeasorii în casele tipografiei, mai în jos de odaia cea mare a monastirii, unde este şi biserica Sfântului Mare Mucenic şi Tămăduitoriului Panteleimon. Şi acolo, iarăşi, să mai înmulțise elevii. Şi a mai ținut, cu mare greu, cam şchiopătând din zi în zi, umbra de seminarie, până la anul 1861, când au fost făcut acolo profeasorii şi un joc, numindu-l al lui Adam. Unde mai toți tinerii, precum este ştiut, au jucat cu pieile goale, în ziua de anul nou, atât băeții, precum şi mulți din cei îmbrăcați în chipul monahicesc, şi încă şi de cei hirotoniți. Această înțelepciune, în loc de a Prea Sfântului Duh, a întrat în mijlocul fraților sfintei lavrei noastre prin întemeiarea ştiințelor scolastice de către domnul rector şi de profeasorii cei puşi de ministrul bisericesc. Iară de atuncea, din acea [308r] vreame, nu sunt nici rectori, nici profesori, pre la

monastirile noastre; ci, încă, şi monahi, foarte puţini, prin îngrijirea ministrului bisericesc, carele tot striga mai înainte cum că călugării nu ştiu ocârmui avearile şi prăpădesc în zedar avearile. De aceia, precum am mai zis, bine cinstitorii noştri patrioţi pot să întrebe pe domnul ministru că: de ce întru atâta vreame, când nici o împiedecare nu are despre călugări, nu au întemeiat, pre lângă semenaria ce era, şi un ghimnaziu şi internat, pre care le tot pretinda însuşi mai înainte, neîncetat, de la noi, călugării. Iară eu, lăsându-le pre toate şi pre toţi întru a lui Dumnezeu judecată, pun sfârşit şi acestei sfinte cărţi, precum am zis.

*Anexa II – „Istorie pentru vedenia ce au văzut un părinte, anume Theodosie, din Sfânta Monastire a Neamţului, în anul mântuirii 1797, în luna dechemvrii, pentru aceiaş monastire, după adormirea Preacuviosului Paisie Stareţul şi arhimandritul Sfintelor Monastiri Neamţu şi Secu, cu trei ani mai în urmă”* [49]

S-au întâmplat mai sus numitului părinte, după eşirea de la cântarea Utreniei, într-una din zile, [că] s-au culcat să se odihnească, şi întru vedenia visului i s-au părut că au eşit afară pe poarta mănăstirii şi au stătut înaintea porţii în depărtare ca la 30 de paşi. Şi era monahul îmbrăcat cu rasa şi cu camilafca pe cap, şi cu cârjuliţa în mână, şi din cei bătrâni fiind cu procopsala, multe limbi ştia. Au râdicat ochii în sus, şi au văzut un trup înainte-i întunecat şi foarte înfricoşat la vedere, îmbrăcat cu haine nemţeşti, precum sunt căpitanii de oaste, pălăria lui împletită de şerpi vii, capetele lor să închipuia în pietre scumpe, obrazul lui negru cu totul, barba mică, ca a lui Cazlarii Atazi (adecă Atazi să vede că au fost un om însămnat de viteaz în aceiaşi vreme) nasul mare şi nările foarte largi, cu ochii scăpăra foc ca fulgerul, vederile sângerate ca [pe] nişte luceferi întorcându-i, cu dinţii de oţel, şi din nasul lui eşia fum puturos ca de pucioasă, dupre cum scrie la Iov; urechile îi era[u]

lungi şi ascuţite ca de măgariu. Ceafa lui fier bătut, umerii lui de oţel ca nicovala, şi în cap avea patru coarne de capră, doaă înainte, strâmbe, şi doaă înapoi, iară mâinile lui bălauri, şi fieştecare deget a[l] mâinii lui cap de şarpe. Camzocul lui piele de aspidă, brâul şarpe de cei de Indiia, carii ca săgeata trece prin om, avea şi coada ca de vasilisc, ascuţită în vârf cu bold, şi încârligată în sus ca a caprei, iară picioarele oable, cu ciubote de aspidă verzi, cu potcoave de fier, în chipul unghiilor leului; baston avea un şarpe viu, şi de cap ţiindu-l, să răzăma într-însul; sabiia lui paloş lung de văpae cu doaă ascuţişuri legată la brâu; scaunul lui tigru, mulţime de ofiţeri împrejurul lui şi mulţime de ostaşi, toţi aseminea lui cu chip urâţi şi scârnavi, carii cu mare frică st[ăte]a[u] înaintea lui. Şi apropiindu-se monahul, i-au zis lui:

– Ce iaşti tu?

– Cneaz sunt, călugăre, au zis cătră dânsul.

Zis-au monahul:

– Moschicesc sau nemţăsc?

– Nu sunt om.

Zis-au monahul:

– Dar ce iaşti tu?

I-au răspuns cneazul:

– Pre care voi îl numiţi satana eu sunt al doilea după dânsul, orânduit preste toate oştile lui, arhistrateg.

I-au zis monahul:

– Ce cauţi aicea?

– Am comandă, îi răspunde, aici la voi![50].

I-au zis monahul:

– Aicea nu iaste războiu, nici ostaşi.

Răspuns-au cneazul:

– Dar cum zici că nu sunt? Dar călugării ce sunt? Ei ne dau războiu no[u]ă şi noi lor.

Au zis monahul:

– Dar câtă sumă de oaste ai tu aicea cu tine?

I-au răspuns:

– Şasă zăci de mii.

Zis-au monahul:

– Pentru ce atâția, fiindcă aicea nu sunt nici trei sute de călugări?

Zis-au cneazul:

– Nu te mira, călugăre, că unde sunt ostaşii tari, acolo şi oaste mai multă trimite împăratul. Priveşte la împărații lumii, precum au fost şi Dariie, împăratul perşilor, când au făcut războiu cu Alexandru Machidon: i-au trimis lui Alexandru un sac de mac, zicându-i: *„De vei putea număra mulțimea seminții macului, vei număra şi oştile meale”*. Alexandru i-a răspuns că macul iaste dulce şi bun la mâncare. Apoi i-au trimis şi Alexandru lui Dariie o traistă de chiper[51] negru, zicând: *„Aşa sunt oştile meale”*.

S-au mirat monahul auzind acestea. I-au zis cneazul:

– Ce te miri? Că aceste mii de-a pururea şăd aicea, iară în vreme de nevoe şi înmiit mai multe oşti aducem la războiu. Însă mai în scurt, să-ț[i] spun adevărul, călugăre: încă de la Sfeta Gora[52] de când şidea Starețul Paisie în Monastirea Pandocratorului, la chiliia Sfântului Constantin, de atunci sunt rânduit ca să-i dau războiu în toată viața lui. Şi fiindcă şidea acolo cu linişte, am rânduit eu pe oarecarii, cu chip de râvnă ca să vină la călugărie, care avea şi sirmeadin[53] destul, şi l-am îndemnat să-ş[i] facă monastire la Prorocul Ilie, şi cu multe griji l-am încurcat. Şi văzând că şi acolo şăzând ne ardea luminile ochilor, am îndemnat pe lăcuitori să le deie o mânăstire împărătească[54]. Şi acolo puțin nu căzusă în unghiile mele, dară Hristos al lor ajutându-le, am rămas biruit. Însă după aceaia, găsind vreme cu prilej, i-am râdicat cu totul şi i-am adus în Moldova, la Monastirea Dragomirna, şi acolo numai unul dintru ai noştri am găsit.

Deci am râdicat oştile chesariceşti[55], şi au cuprins cu stăpânirea locul acela, iară pe Starețul l-am gonit şi l-am dus la Secu, şi acolo am găsit iară pe unul de ai noştri. Deci am îndemnat pre stăpânitori ca să le dea Monastirea Neamțului. Acolo am găsit

doi de-ai noştri. Şi acolea unde iaste medeanul[56] de războiu, şi al lor, şi al nostru, pe mulți am câştigat.
Deci i-au zis monahul:
– Apoi nu să mântuiasc din mâinile voastre nici unul dintru acei ai Stareţului?
I-au răspuns:
– Cât au fost Stareţul viu, mulţi au scăpat, dar mulţi am şi câştigat.
I-au zis monahul:
– Acum ai mulţi cu tine?
Iară el au zis:
– Aicea în Neamţu numai cincizeci de mii am, fiindcă în Secu am lăsat zece mii.
I-au zis monahul:
– Apoi îngeri nu sunt aicea?
I-au răspuns cneazul că fieştecare călugăr are câte un înger, iar cei ce-L ascultă pe Hristos încă şi mai mulţi au cu sine împreună.
I-au zis monahul:
– Dar îngerii nu pot nimic împrotiva voastră?
Răspuns-au cneazul:
– Să-ţi spui ţie, călugăre, că atâta putere are un înger, încât pe tatăl nostru satana, îl goneşte cu toate oştile lui, cât nu poate nici înapoi să caute.
Dar zice:
– Când?
– Când ascultă călugărul pre Hristos şi face poruncile lui Dumnezeu.

Atuncea, aşa vorbind iai între sine, monahul cu cneazul, iată că răspunsără un cuvânt poroncitoriu: *„Haide degrab!”*, şi cuvântul l-au zis turcesc: *„Tezghet!”*[57]. Şi numaidecât s-au văzut că au eşit o săniuţă de cele de poştă, cu cai cu tot, şi în loc de cai, era treizăci de draci în chip de câini înhămaţi, carii era[u] negri şi din ochi slobozia[u] scântei de foc. Şi în săniuţă şidea unul cu haine călugăreşti, ca un arhimandrit, cu barba mică neagră, şi treizăci

mergea[u] înainte calauzi[58], şi alți treizăci împrejurul lui. Şi în capră şidea unul vezetiu, şi în loc de biciu ținea un şarpe de cap şi mâna pe ceelanți. Şi când au lovit cu biciuşca întâi, numai cât s-au mişcat săniuța, iară când au lovit a doă oară, au țiuit urechile tuturor şi îndată au purces la vale, pe la stăreție şi pe la casa îndrăciților. Şi acolo, drept pe malul maghernitii, au întâlnit pe alt căpitan de poştă, cu cinsprezăci înainte şi cu alți cincisprezece înapoi, aseminea lor urâți şi scârnavi. Şi au dat *„bună calea”* unul altuia şi au întrebat cel ce viniia:

– Unde te duci bimbaşa Savracachie?

– Mă duc, zice, stăpâne, că m-au trimis cneazul zarafilor până la Târgul Neamțului şi până la Târgul Pietrii pentru o trebuință.

– Dar tu, căpitane Lustuțioane, de unde vii?

– Stăpânul m-a trimis aicea la Monastirea Neamțului.

– Pentru ce, zice, te-au trimis?

Răspunse:

– Un călugăr s-au aşternut cu fața la pământ şi cu lacrămi roagă pre Dumnezeu, ca să ne prăpădească pre noi, şi au ars inima stăpânului.

Iară acela i-au zis:

– Dar aicea iaste cneazul Zarafil. Să mergi la dânsul şi să-i arăți.

– Cum, zice, să nu merg?!

Şi iată că numaidecât sosi înaintea cneazului căpitanul acela, iar cneazul întețind cu cuvântul, i-au zis ce [anume].

– Ce ai venit tu, bre?

Răspunde căpitanul:

– Stăpânul m-au trimis.

– La ce te-au trimis?

Răspunde căpitanul:

– Un călugăr s-au aşternut cu fața la pământ şi cu lacrămi roagă pre Dumnezeu ca să ne piarză pre noi, şi au ars inima stăpânului

Iară cneazul îndată i-au zis:

– Dar aicea treaba mea iaste.

Iară el au zis:

– Nu ştiu, stăpânul m-au trimis.

Îi zice cneazul:

– Haide, du-te.

Şi s-au dus şi au început a-i scutura chilia călugărului aceluia[59]. Şi îndată fulger din cer s-au trimis asupra diavolului aceluia şi au început a-l trânti şi a-l străpunge cu foc, tăvălindu-l la pământ, şi el striga: *„Vai! Vai! Că m-au ars!”* Şi aşa tăvălindu-să, a fugit la cel mai mare. Iar cel mai mare i-au zis:

– Vai de capul tău, mişălule, cu ce obraz ti vei duce la stăpânul acum? Iară călugărul au râs de mişălătutea lui, şi îndată i-au zis cneazul:

– Pentru ce râzi, călugăre, şi zici că mulţi ostaşi sînt ai miei? Că măcar de ţi să pare că sînt mulţi, dar nu toţi sînt iscusiţi la războiu şi la trebi. L-au întrebat călugărul:

– Pentru ce mai şăzi aicea?

Răspuns-au cneazul:

– Să-ţi spun, călugăre, pe rând.

După ce a murit Stareţul Paisie, cel înfricoşat no[u]ă şi ajutătoriu voă şi mare la Dumnezeu, îndată au trimis stăpânul şi a luat doaăzeci de mii şi au rămas treizeci de mii aicea, şi făcându-să Sofronie stareţ în locul lui Paisie, şi milostiv fiind, au priimit fel de fel de feţă, şi au priimit copii mici, împreună să petrecă cu călugării (că pe copii, precum în cărţile voastre să scrie, nu-i aduce Dumnezeu la monastire, ci satana, şi iarăşi în cărţile voastre iaste scris că unde sînt copii şi vin, nu-i trebuinţă de satana) şi încă au mai râdicat zece mii şi am rămas doaăzeci de mii.

Deci i-au zis monahul:

– Dar aceia unde sunt rânduiţi?

I-au răspuns cneazul:

– Înlăuntru în monastire opt[sprezece] mii, iar pe la chiliile cele de afară două mii. Iau zis iarăşi monahul:

– Dar la schit la Vovidenie şi la Procov?

I-au zis:

– Doă sute la Vovidenie sunt şi trei sute la Procov.

Zis-au monahul:

– Pentru ce la Procov mai mulți, iară la Vovidenie mai puțini?

Zice cneazul:

– La Procov totdeauna se roagă lui Dumnezeu şi este loc dosit, fără sminteală. Iară la Vovidenie vin mireni, femei şi copii.

I-au zis monahul:

– Dar cu cei ce umblă pe afară în ascultare, câți umblă?

Răspunde cneazul:

– Niciunul.

– Pentru ce?

Zice cneazul:

– Cei ce umblă în voile lor, singuri cad în prăpăstiile răutăților şi a poftilor celor răle: nu avem trebuință a lua aminte de ei, ca unii ce singuri să pierd şi să dau în unghiile noastre.
Iară de cei ce cu ascultare dreaptă şi cu frica lui Dumnezeu umblă, nu putem a ne atinge de dânşii, că Hristos al vostru îi păzeşte. Aceste toate auzindu-le monahul de la dânsul, l-au mai întrebat:

– Deci ce mai şăzi acum aicea, că toate să fac dupre voia ta? Starețul au murit, vin din destul se aduce, copii se priimiesc, femei vin la monastire, apoi, ce mai zăboveşti?

Deci cneazul, oftând greu, au zis:

– Ah, blestematele de terfeloage de cărți! Arde-le-ar focul! Pentru acelea mai şidem. Că au într-armat Starețul pe ucenicii săi cu toate cele mai tari arme şi nu putem acum pentru acele a ne duce. Iar însă degrab şi de acelea voi răsufla, că le voi răpune[60] şi de aceea mă voi odihni.

I-au zis monahul:

– Cum de-mi spuseşi tu aceste taine ale tale?

I-au răspuns cneazul:

– Şi cum pot să nu-ți spui, măcar că Dumnezeu m-au silit: au nu vezi pre îngerul lui Dumnezeu că şade deasupra capului meu?
Şi râdicându-şi monahul ochii în sus, a văzut pe Arhistrategul Mihail mai mult decât soarele strălucind, şi toiagul Arhanghelului înfipt în grumazii cneazului.
Iară monahul, cum au văzut pre Arhanghel, îndată au căzut la pământ, zicând:

– Pier, Doamne!

Iară Arhanghelul au zis:
Nu te teme, că nu vei peri.
Deci s-au sculat monahul de la pământ, şi i-au zis Îngerul Domnului:

– Vezi, smerite călugăre, ce vrăjmaşi cumpliți şi neadormiți aveți asupra voastră? Ci vă întăriți întru Domnul şi întru puterea tăriei Lui şi vă siliți din tot sufletul spre poruncile Lui, că Dumnezeu iaste cu voi!

Aceste zicând Îngerul, s-au atins cu toiagul acel de foc care îl ținea în mână, de grumazii cneazului şi îndată s-au făcut ca nişte fum, şi ca nişte apă împărțită, şi s-au făcut nevăzut şi au întrat în pământ, mistuindu-să cu toate oştile lui.

Iară Îngerul cu multă slavă şi bucurie s-a înălțat la ceriu. Iară bietul călugăr au căzut la pământ uimit şi înspăimântat, cu amar plângând.

Şi aşa plângând s-au deşteptat şi după aceea au şăzut doaă zile şi doaă nopți nimic mâncând sau bând, tot plin de mâhniciune. Apoi, a treia zi adormind puțin, i-au zis oarecine:

– Ce te mâhneşti? Scoală-te şi mergi de le spune acestea fraților tăi ca să le scrie spre folos, întărindu-să întru Dumnezeu, păzindu-i toate poruncile Lui. Aceste puține din cele multe ce au vorbit monahul cu diavolul ce s-a arătat în chip de cneaz [s-au scris aici de mine ...].

## Note

[1] Alexandru Marcu – *Conspiratori şi conspiratii în epoca renaşterii politice (1848-1877)*, ediția a II-a, ed. Cartea românească, Bucureşti, 2000, p. 10
[2] D. A. Lăzărescu, *Românii în francmasoneria universală*, Bucureşti, 1997, p. 66-67
[3] D. A. Lăzărescu, *op. cit.*, p. 72
[4] *Anul 1848 în principatele române – acte şi documente*, Bucureşti, 1898, vol. I, p. 80-84
[5] – *Carte de blestem împotriva celor ce fac lux*, Iaşi, 1781; de asemenea: Mitropolitul Veniamin al Moldovei, Meletie, episcopul Romanului şi Sofronie, Episcopul Huşului – *Carte de blestem împotriva celor ce înjură de Lege, Cruce, suflet, Pricestanie*, …, Iaşi, 1829
[6] Gabriel Ştrempel, Catalogul manuscriselor româneşti de la B. A. R., vol. II, editura ştiințifică şi Enciclopedică, Bucureşti, 1983, p. 338
[7] Gh. Ionescu, *Viata şi activitatea lui Filoteiu, Episcopul Buzăului (1850-1860)*, teza de licență, Bucureşti, 1909, p. 59-60
[8] Gh. Ionescu, *op. cit.*, p. 63
[9] Constantin Gane, *Trecute vieți de doamne şi domnițe*, ed. a V-a, Chişinău, 1991, vol. II, p. 502-503, apud Iancu Ghica
[10] fost
[11] Constantin Gane, op. cit., vol. II, p. 495, apud Radu Rosetti
[12] Constantin Gane, *op. cit.*, vol. II, p. 550-551
[13] Antonie Plămădeală, Episcopi ai Buzăului în cultura română, în *Spiritualitate şi istorie la întorsura Carpaților*, Buzău, 1983, p. 101-105
[14] Lazăr Şăineanu, *op. cit.*, Chişinău, 1998, p. 1187
[15] Constantin Gane, op. cit. vol II, p. 521
[16] Cu care noi ne lăudam numindu-l cărturar şi învățat, şi pentru donația de carte pe care a făcut-o Academiei Române, între care cărți putem număra cele 100 de volume ale operelor complete ale satanistului Voltaire (v. Pr. Mircea Păcurariu – Istoria Bisericii Ortodoxe Române, Bucureşti, 1997, vol. III, pag. 155)
[17] *„1855 fevr. 24 – 1855 mai 19. A ținut loc ca de stareț un arhimandrit străin, de la alta mănăstire: Arhimandritul Antonie Dumbravă (răzeş de la Poereca), egumen de la Mănăstirea Bogdana. De aceea i se zice şi «Bogdăneanu». Om sec, plin de vicii, şi nu semăna a călugăr. El era un adevărat obiect de scandal în mănăstire. Îşi bătea joc de bătrânețe, de*

*călugărie, de aşezăminte, şi sugea vârtos: băuturi, tutun, femei, bani şi răzgâiere. În timpul lui partizile s-au batjocorit grozav, şi în acea primăvară cântau buhăile (cucuvelele) în toate părţile prin mănăstire. Adevăraţii călugări cu viaţă sfântă plângeau nenorocirea soborului. Antonaş a rămas proverbial. Acest răstimp de 3 luni şi 3 zile (2 luni şi 23 de zile) sau mai bine de 93 de zile se considera ca prohodul Mănăstirii Neamţu. El nu este scris de părinţi în pomelnic”* (n. Narcis Creţulescu).

[18] Din tomul 7 al Istoriei, scris în 1872 la Noul Neamţ, f.41r-42r, reiese că evreii au dobândit acest favor în urma incendierii sinagogii din Târgul Neamţ, de care incendiere nu ar fi fost străini călugării Mănăstirii Neamţ (n. n.).

[19] Dar poate-mi va zice cineva că dacă nu-i bun tiutiunul apoi de ce l-a lăsat Dumnezeu ca să răsară şi să crească el precum şi alte buruieni? Aceluia eu în numele adevărului îi răspund că şi mătrăguna, strigoaia şi altele le-a lăsat Dumnezeu, precum şi paserile, dobitoacele, peştii, hiarele şi altele, dar nu se mănâncă din toate. Precum nici buruienile nu este de folos a se obişnui de călugări, şi mai ales aceasta, care aşa în ce chip o obişnuiesc oamenii se cunoaşte a fi potrivnică cuvintelor Dumnezeieştii Evanghelii, că zice Mântuitorul nostru că *«tot ce intră în gură merge în pântece şi ieşind pe afedron nu spurcă pe om, iar acele care ies din gură, acestea sunt care spurcă pe om»* (Matei 15: 11,17,18,20) şi iarăşi zice în Evanghelia de la Ioan (14, 24): *«Cel ce nu mă iubeşte pe Mine cuvintele Mele nu le păzeşte».*
Deci noi vedem că la cei ce trag tutunul prin nas le intră în scaunul minţii, iar la cei ce trag cu luleaua, cu ciubucul şi cu ţigara, le intră în suflet şi împute sufletul, şi apoi iarăşi pe gură înapoi, nemergând la şezut ca să iasă pe afedron, precum se zice hotărât în Dumnezeiasca Evanghelie; şi Mântuitorul arată creştinilor celor numiţi în numele Său că cerul şi pământul vor trece, iar cuvintele Sale nu vor trece. Deci tutunul pe gură intră şi spurcă sufletul cu putoarea cea nesuferită şi apoi iese iarăşi pe gură înapoi ca pe un ogiag, şi încă şi prin nas ca prin nişte răsuflători ale ogiagului.

Şi încă unii din tutungii zic că tutunul se cheamă curat, pentru că el este o buruiană pe care nici un dobitoc nu o obişnuieşte; şi dacă-l bei el numai pe suflet îl spurcă, iar pe trup nu. Însă ei robiţi fiind acestei buruieni puturoase, apoi totdeauna beau şi se odihnesc cu conştiinţa poftorind acea zicere, că ce intră pe gură nu spurcă pe om, lăsând cealaltă parte a cuvântului, căci tutunul, precum am zis, numai cât robeşte sufletul omului la pofta lui şi apoi iese pe gură înapoi. Dar bine să ştie fiecare că Scriptura zice că tot cel ce se robeşte de vreo patimă rob păcatului este, şi robul în casă nu petrece, ci afară din casa vieţii de veci.

Deci pe mulți din cei care obişnuiesc a unelti această buruiană i-am auzit că mai bine ar putea să rabde de mâncare şi de băutură decât să-i lipsească tutunul; iată vederată robie! Iar pentru că nu se cuvine a mânca călugării carne, aceasta este prea dovedită prin toate tipicele Bisericii creştineşti; şi mai ales canonul 34 al Sfântului Nichifor Mărturisitorul hotărăşte că se cuvine a se anatematisi acel monah care nu s-ar întoarce despre această greşeală (vezi la Pidalion fila 478). Deci cine ar avea această putere, ca să mişte acest aşezământ bisericesc, când nici nu rămâne la voirea cuiva să mănânce sau nu, ci desăvârşit se cuvine ca toți călugării să ştie această bună rânduială, mărturisită şi de însăşi Prea Curata Maica lui Dumnezeu către Cuviosul Dosithei, care s-a aşezat pentru monahi prin tipicurile bisericeşti, dacă voiesc să moştenească şi fericirea Sfinților Părinți, a celor ce prin povățuirea Sfântului Duh au aşezat Canoanele şi Tipicele Bisericii? Căci de a intrat cineva în rânduiala monahicească, apoi acestuia negreşit că-i stă asupră datoria ca pe toate cele ale rânduielii chipului monahicesc, în orice fel de loc, fără de nici o aflare de pricină, până la cea mai de pe urmă a sa răsuflare să le păzească, şi prea cu cuviință, căci noi adică nu slava cea de la oameni, ci pe cea de la Dumnezeu se cade a o căuta; şi iarăşi, nu oamenilor, ci lui Dumnezeu mai vârtos ni se cuvine a plăcea. Care lucru chiar al faptei celei prea bune este, căreia nimic nu-i este cu neputință, şi mai ales că şi poruncă apostolească avem, ca să ne ținem de cuvintele cele sănătoase, depărtându-ne şi *«fugind de prepusurile cele viclene şi cuvintele cele deşarte ale oamenilor stricați de minte şi lipsiți de adevăr»* (I Timotei 6: 3-5). Şi iarăşi, tot acolo mai jos zice: *«Apucă-te de viața cea veşnică la care şi chemat eşti şi ai mărturisit mărturisirea cea bună înaintea a multe mărturii; poruncescu-ți înaintea lui Dumnezeu care înviază toate şi înaintea lui Hristos Iisus, Care a mărturisit înaintea lui Ponțiu Pilat mărturisirea cea bună; să păzeşti porunca nespurcată şi nevătămată până la arătarea Domnului nostru Iisus Hristos»* (stihuri 12, 13, 14). Şi iarăşi, tot acolo mai jos zice: ei cele *«Lucrul cel încredințat ție păzeşte-l, depărtându-te de glasurile deşarte cele spurcate şi de vorbirile cele potrivnice ale ştiinței cu nume mincinos, cu care unii lăudându-se întru credință au rătăcit»* (stih 20-21). Şi iarăşi zice: *«Mărturisesc înaintea lui Dumnezeu şi a Domnului Iisus Hristos şi a îngerilor celor aleşi, ca să păzeşti acestea fără de căutare la față, nimic făcînd după plecare»* (Cap 5: 21) (n. Andronic).

[20] *„Care venind copil din țara ungurească s-a botezat de un Cuza în Sfânta Mănăstire Neamțu şi după ce a crescut în vârstă a fost călugărit aici, şi din vârsta tinereților a fugit din mănăstire şi s-a oploşit prin Valahia vreo 26 de*

*ani până acum. Deci el măcar deşi în tinereţile sale a luat chipul călugăresc întru aceste Sfinte Mănăstiri, însă după ce a fugit din mănăstire şi a umblat prin lume învăţând învăţături ale dascălilor de astăzi volterişti, apoi când a venit acum în mănăstire de-a dreptul ca stareţ, nu călugăr, nici arhimandrit, precum se zice, ci chiar un omuşor de rând cu numele şi cu faptele, plin de patimi era, căci osebit împotriva Sfintelor Canoane şi a orânduielii călugăreşti mânca carne şi bea şi tutun, care aceste două patimi cu totul a trebuit a le stârpi din sobor, dacă le-ar fi aflat la cineva din cei neputincioşi, dar nu să le uneltească încă şi singur, ca povăţuitor de călugări după cum se numea.*

*Încă pe lângă acestea era plecat şi la patimile de sub pântece cu totul, şi spre îndeplinirea acestei pofte avea feluri de închipuiri: că mai întâi, după ce a intrat stareţ soborului, apoi când se ducea vreun călugăr ca să ia blagoslovenie, ca de la alţi stareţi, în loc de a-l găsi cu Vieţile Sfinţilor citind sau alte cărţi folositoare de suflet ţinându-le în mâini, îl găsea cu o lupoaică ţinând-o în braţele sale, şi adesea ori netezind-o cu mâinile, de pe care ridica dreapta şi o da de o săruta călugărul, fără a-l blagoslovi, care lupoaică el singur ştia pentru ce-i era dragă. Aşa o ţinea cu sineşi în chilia stăreţească. Mai ţinea între alţii şi pe un mirean în chiliile stăreţeşti cu nume de director, căruia-i cumpărase lângă biserica Sfântului Haralambie, la Târgul Neamţului casă foarte desfătată spre a-i fi lui spre plăcere, în petreceri cu Anafrosa necreştina, soţia acelui director, Petrachi Nenişor, unde mulţime de bancheturi şi jocuri făceau împreună şi cu profesorii săi, care-i adusese din Valahia, la care danţuri asistau şi unii din vieţuitorii din Târgul Neamţului care au şi făcut cunoscut Înalt Prea Sfinţitului Mitropolit, de a alungat, din porunca Guvernului, pe acel Nenişor împreună cu Anafrosa cea zisă mai sus".*

Coana Frosa era o evreică, proprietară a unui teatru ambulant (aşa funcţionau în epocă casele de toleranţă). La aceste bordeluri îşi petreceau vremea boiernaşii acelei vremi, foşti studenţi la Paris, educaţi într-o desăvârşită imoralitate în *„oraşul luminilor"* (v. Constantin Gane, op. cit., vol. II, p. 503-505). Cu adevărat, era mai mult decât smintitoare prezenţa stareţului Mănăstirii Neamţ în asemenea local…

*„Se mai ducea numitul arhimandrit şi la Urecheni adeseori spre petreceri cu cei ce avea el cunoştinţă; iar la Mănăstirea Agapia fiindcă avea mumă, apoi toată dreptatea-şi făcea a merge, măcar deşi l-a prins straja mergând noaptea pe jos singur pe unde nu i se cuvenea arhimandritului şi superiorului, şi măcar că odată i-a tuns şi coama şi coada la calul cu care era ascuns la o prietenă spre a petrece de nevoie întru acea noapte. Şi nu numai la Agapia era oaspe, ci la Mănăstirea*

*Văratec încă s-a aflat şi mare făcător de bine, după cum se pare, şi milostiv pribag şi negru [??], căci nişte cărămidă ce era făcută la Oşlobeni (moşie a mănăstirii) încă din vremea stăreţiei Părintelui Arhimandrit Nathanail spre a se face biserica Sfântului Ierarh Nicolae acolo, el cu mare dragoste o a hărăzit spre a se face nişte umblători în Văratec la nişte prietene vechi ale sale, pe unde s-a aflat cu cercetare de către comisie la fuga sa din stăreţie"* (n. Andronic).

[21] Fiul domnitorului Grigorie Ghica, aghiotant domnesc; participant la revoluţia din 1848 de la Paris; foarte cunoscut în epocă pentru aventurile sale imorale; membru al guvernelor lui Cuza, participant activ, alături de Costache Negri, la soluţionarea afacerii mănăstirilor închinate; căsătorit cu Alexandra Blaramberg, verişoara sa primară, prin trecere la papism (v. Constantin Gane, *op. cit.*, p. 503-513) (n.n.).

[22] *„1855-1856. Dionisie Arhimandrit – Romano – Sadoveanu (pentru că fusese egumen la Mănăstirea Sadova în Valahia. El era protejat de Grigorie Ghica vodă, şi ca domn al ţării l-a rânduit stareţ la Mănăstirea Neamţu fără consimţământul Mitropolitului Sofronie Miclescu şi fără alegerea prevăzută de aşezămîntul mănăstirii. În mai 19 l-a rânduit locţiitor de stareţ. Apoi a ordonat prin boierii săi soborului, ca numaidecât să-l aleagă de stareţ, că altfel îi surghiuneşte pe toţi. Soborul imediat s-a prefăcut a-l agrea şi l-a ales cu formalităţi simulate. La iunie 5, 1855 s-a instalat stareţ. El a stăreţit 1 an, o lună şi 13 zile. Cum a căzut vodă Grigorie Ghica, Mitropolitul, înţeles din vreme cu călugării, îl vâna; şi cu căderea lui Ghica Vodă a răsturnat şi pe Arhimandritul Dionisie cu sunet".*

*„Dionisie este originar din satul Silişte din Transilvania, nepot duhovnicului Dorothei din Mănăstirea Secu, care l-a şi adus de copil mic aici în mănăstire, unde l-a botezat părintele Dorimedont şi duhovnicul Filip ca preot. Ei sînt de origine saşi (ţuţueni sau ungureni, cum le zic călugării). A ieşit din mănăstire, a umblat prin lume, prin Iaşi, Bucureşti, Buzău şi pe aiurea. […] Era un bărbat prea dezmăţat: tutungiu, femeiatic, glumeţ până la dezgust, cheltuitor nerezonabil, asociat cu oameni bănuiţi, băutor de vin, mâncător de carne, fanfaron, răzgâiat, şi discuta religia pe care urma să o practice ca stareţ. […] Iubea călugării libertini […]*

*Toţi părinţii fruntaşi ai soborului spun cu încredere că Stareţul Paisie Velicicovchi ar fi proorocit că de la al 13-lea stareţ are să se înceapă decadenţa Mănăstirii Neamţu cu toate soboarele sale"* (n. Narcis Creţulescu f 115-117 mss. rom. 5694 BAR)

Cu adevărat, proorocia s-a împlinit: Arhimandritul Antonie fusese cel de-al 13-lea. Din vremea lui Cuza s-au stins, forţat, multe din predaniile

paisiene, călugării Mănăstirii Neamțu s-au risipit care încotro, goniți de vânturile umaniste şi ateiste ale modernismului epocii (n. n.).

[23] Eclesiarhul cel mare al mănăstirii era însuşi autorul acestor rânduri, Ieromonahul Andronic Popovici (n. n.)

[24] Calinic Miclescu, egumenul Mănăstirii Slatina (n. Narcis Crețulescu)

[25] başcă: beci (n. n.)

[26] Dichiu: administrator al unei mănăstiri (n. n.)

[27] Vechil: împuternicit (n. n.)

[28] Constantin Vârnav: medic român (1806-1877), unul din organizatorii sistemului sanitar în Moldova lui Cuza; autor al unui studiu de geografie medicală a Moldovei (Physiographia Moldaviae, 1838) (Lazăr Şăineanu, *Dicționar universal al limbii române*, Chişinău, 1998, p. 1354) (n.n.)

[29] Domnitorul Grigorie Ghica a fost mazilit la 15 iulie 1856, prin numirea de către Poartă a caimacamului Toderiță Balş. Grigorie Alexandru Ghica s-a sinucis la 24 august 1857.

[30] În anul 1477, Prea Cuviosul Părintele nostru Pafnutie, egumenul mănăstirii celei din Borova, unde este hramul Acoperământului Prea Curatei Maicii lui Dumnezeu, în Rusia, a poruncit unui mirean zugrav anume Dionisie şi tovarăşilor săi tot mireni zugravi ca să nu mănânce carne întru câtă vreme vor lucra întru acea mănăstire pentru ca să nu se smintească călugării. Iar ei uitând porunca şi pe taină ducând carne în mănăstire, s-au umplut toți de râie. Vezi în Viețile Sfinților, luna mai, întâia zi (n. Andronic).

[31] *„Gherasim Miron: ieroschimonah şi arhimandrit. Acesta este cel dintâi stareț ales dintre moldoveni neaoşi. El este fiul lui popa Miron din sat de la Ciuşme de lângă Botoşani (mare ctitor la biserica satului de acolo). el a fost ales stareț după Dionisie Romano, la 1856 septem. 1. Iar la 1860 noem. 14 guvernul l-a surghiunit la M-rea Coşula, iară la 1861 august 17/18, noaptea, a murit în etate de 61 de ani şi s-a îngropat afară lângă biserica mare, spre amiază-zi, în Mănăstirea Neamțu.*

*Gherasim nu ştia cartea lui Dionisie, nici nu avea experiența şi fanfaronia lui, dar ca călugăr şi ca administrator şi ca simțământ era înzecit mai superior lui Dionisie. El a fost vechil mănăstirii şi iconom mare şi a făcut treburi bune. El, voind a restaura biserica mare din Mănăstirea Neamțu, i-a stricat cele două turnuri din urmă clădite de lemn de stejar de Starețul Dometian, şi astfel, prin o lucrare providențială, a scăpat biserica mare din Mănăstirea Neamțu nedistrusă de focul din 1862 noem. 25 spre 25. Tot starețul Gherasim a pus meşteri şi pe de o parte au stricat din lucrările lui Dionisie, iar pe de alta a pus artişti de au zugrăvit peste tot trapeza mănăstirii într-un chip rar de văzut, ba încă şi de nevăzut. A tipărit*

*un ceaslov. Şi reformele aduse de secularizare îi scurtară stăreţia şi viaţa. Cu Gherasim se stinge şi obiceiul cel vechi al mănăstirii de a se aduna lâna mănăstirii cu călugării, la care lucrau şi înaltul cler şi boierii ţării. Gherasim ar fi fost cel mai bun stareţ dintre toţi, dar din nenorocire stăreţia lui cade la spartul iarmarocului"* (n. Narcis Creţulescu f117r-117v din mss. rom. 5694 BAR).

[32] lucrare de reparaţie şi întreţinere (n. n.)

[33] Arhimandritul Melhisedec Ştefănescu, ajuns apoi arhiereu de Roman, şef, împreună cu arhiereul Filaret Scriban, al partidei naţionale între clerici, promotorul curentului de latinizare a limbii bisericeşti. În muzeul masoneriei de la sediul Marii Loje Naţionale a României de pe Calea Victoriei, există astăzi o fotografie a sa *„împodobit"* cu toate însemnele franc-masonice (n. n.)

[34] Mersul unui tren de marfă pe distanţă lungă, fără a lăsa sau a lua vagoane pe parcurs; aici cu înţelesul de cordon de jandarmi (n. n.)

[35] Aici a fost înşelarea care a domnit în epocă, neştiindu-se că apartenenţa la masonerie înseamnă lepădarea – nu explicit, ci implicit – de Hristos şi poruncile Sale, de Biserică. Aceasta este şi explicaţia imoralităţii grosolane a generaţiei paşoptiste (n. n.)

[36] Cinovnic: funcţionar de stat de rang inferior (n. n.)

[37] Delă: dosar (n. n.)

[38] Seamă: dare de seamă, act (n. n.)

[39] Tipărită abia un an mai târziu. Tipografia Mănăstirii Neamţ, confiscată de guvernul ateu al lui Cuza, a devenit tipografia oficială a Modovei, la fel cum şi cea de la Bucureşti, a Mitropoliei, a devenit tipografie de stat (n. n.).

[40] santinelă, strajă (n. n.)

[41] Un alt membru al taberei unioniste, dintre clericii grupaţi în jurul lui Alexandru Ioan Cuza (n. n.)

[42] L-au ales în noiembrie şi l-au instalat la 25 decembrie 1860 (n. Narcis Creţulescu) *„1860-1867. Timothei Ionescu, ieroschimonah şi stareţ şi arhimandrit. Român moldovean"*

[43] v. nota 25

[44] Autorul acestei cronici a trecut şi el în Basarabia, precum însuşi mărturiseşte în cronica sa din 1876, aflată astăzi la Arhivele Statului din Chişinău, după ce a stat, în 1862, 2 săptămâni la Schitul Sihăstria Secului. În Basarabia a întemeiat, împreună cu ieromonahul Theofan Cristea şi alţi călugări nemţeni Mănăstirea Noul Neamţ, pe moşia Chiţcani (n. n.).

[45] filele 305v-308r ale Tomului VII (1856-1867) al Istoriei Sfintelor Mănăstiri Neamţu şi Secu, compusă de Andronic Duhovnicul în 1876 (n. n.)

[46] Carele întrasă domn ţării Moldaviei şi Valahiei, după eşirea cea cu necinste a prinţului Cuza (n. aut.).
[47] Pre acestea toate, şi încă şi înzecit mai multe, cu multe lacrămi, le-a spus un băiat din Bărlad ce era în vârstă de 22 de ani, carele a fost ucenic şi slujitor lui Sofronie Vârnav pînă la a lui moarte; şi în urmă s-a închinoviat la Schitul Prodromul moldovenesc, în Athon, la 1868 (n. aut.).
[48] ascultători (n. n.)
[49] *„În urmă la pag. 9 din dos este scrisă videnia monahului Teodosie Rusu Vedenia monahului Theodosie rusu din Mânăstirea Neamţu, videnie văzută la 1797 Dechemvrie 20 spre 21. Ceteşte-o acolo. Aice notez că videnia s-a scris:*
*1. De un monah rus la 1797 Dechemvrie 28*
*2. De părintele Ghenadie Placa cămăraşu la …*
*3. De monahul Maftei Munteanu la 1849 Octom. 12*
*4. Am scris-o eu Narcis Creţulescu* (atunci îmi zicea Nicolai Costescu) *din porunca păr. duhov. Ioasaf Apostoliu la anul 1856 decembrie 18 de pe a monahului Maftei Munteanu”* (n. Narcis Creţulescu din mss. rom. 5694 BAR, f. 106v)
[50] *„Adică polc de oaste”* (notă în text). Polc: *„detaşament”*
[51] Piper
[52] Sfântul Munte
[53] bănet
[54] Simonos Petra
[55] Împărăteşti, austriece
[56] Maidanul, locul de bătălie
[57] *„Adică degrab mergiţi”* - notă în text
[58] Călăuze
[59] *„Acest călugăr au fost frate bun stariţului Venedict, căruia şi lovituri i-au dat diavolul, şi în cergă învălit l-au dus părinţii la bolniţă şi mult au zăcut, iară chiliia aceia au fost de la vale de prescurăriia de astăzi. În care mai pre urmă au păzit shimonahul Iust ce au fost nacealnic la vite”*. (notă în text)
[60] Spusele s-au înfăptuit în anul 1862, când în urma sunui incendiu, toate cărţile din pirgul (turnul) cel mare au fost mistuite de flăcări. Din 12.000 de manuscrise, cărţi şi documente, au mai rămas după incendiu aproape jumătate. Arhiereul Narcis Creţulescu notează şi el la f. 106v a mss. rom. 5694 a BAR: *„Stareţul Dionisie face seminarul din Mănăstirea Neamţu la 1856-7. Eu am fost elev. Mănăstirea Neamţu şi biblioteca clasică arde la 1862 noem. 24 spre 25. Vedenia s-a făcut la 1797 dechem. 20. Prin urmare videnia s-a realizat întocma. Eu Narcis, care am scris la 1856 dechem. 18,*

*am fost martor ocular la realizarea celor prospuse în videnie. 1. ca elev în școala mănăstirii sub Dionisie, Gherasim și Timothei, 2. cu arderea mănăstirii. Le-am notat acestea să fie de credință la urmași. 1897 aug. 13 Mănăstirea Neamțu, † Narcis Crețulescu".*

# Despre Ecumenism

## Origini, esență, deziderate

### I

Astăzi se vorbeşte din ce în ce mai mult despre ecumenism, reuniuni ecumenice, teologie ecumenică, rugăciuni şi slujire ecumenică; discuțiile antrenează pasiuni dintre cele mai aprinse, poziții pro sau contra ale celor două părți cvasiconstant prezente în sălile de conferințe teologice: susținătorii care afirmă cu tărie misiunea ortodoxă făcută în rândul neortodocşilor prin adunările ecumenice şi adversarii acestei mişcări.

Vom menționa doar câteva aspecte privind mişcarea ecumenică, scopurile acesteia şi concretizarea lor în viața Bisericii Ortodoxe.

Întâi trebuie amintit că ecumenismul, ca idee, a apărut la mijlocul sec. XIX în Anglia şi America, propunându-şi să unească diferitele confesiuni creştine ce se autointitulează greşit *"biserici"*. Mai târziu, în 1948, la Adunarea de la Amsterdam, s-a hotărât fondarea aşa-numitului *"Consiliu Mondial al Bisericilor"*, cu sediul la Geneva. Termenul de *"ecumenism"* a fost introdus la Congresul de la Edinburgh (Scoția) în 1910, Congres al organizației I.M.K.A. condusă de cunoscutul lider francmason John Mott (1865-1955) care a şi prezidat lucrările acestui congres. Semnificativ este faptul că John Mott nu a ales pentru denumirea mişcării sale termenul de *"universalism"* (de la latinescul *universum* - univers), ci analogul grecesc, *"oecumenicos"* care aparține exclusiv Bisericii Ortodoxe. Copul vădit al acestei substituiri a fost cel de a masca intențiile acestei mişcări sub un termen clasic pentru Ortodoxie – acela al ecumenicității, universalității Sfintei Biserici Ortodoxe – existând pericolul de a identifica

cândva Sinoadele Ecumenice cu *”Consiliul Mondial al Bisericilor”*. Dealtfel, chiar una din Bisericile Ortodoxe, cea Rusă, s-a exprimat semnificativ în acest sens, trăgând un semnal de alarmă, încă din anii trecuţi, după lucrările Adunării a V-a a CMB de la Nairobi:

*„Un alt pericol care ameninţă grav unitatea creştină şi viitorul mişcării ecumenice {…} este iluzia, nutrită de unii participanţi la mişcarea ecumenică, precum că C.M.B. ar putea asigura un asemenea grad al apropierii ecumenice a bisericilor membre ale ei, încât una din viitoarele sale adunări generale se va transforma în sinod creştin ecumenic”.*

Aşadar încă dintru început, autodenumirea acestei mişcări drept *“ecumenică”* ridică grave semne de întrebare asupra a ceea ce urmăreşte ea. Noi afirmăm că aparţinem de acel ecumenism, vechi şi pururi nou, adică de universalitatea Sfintei Biserici Ortodoxe întemeiată de Domnul nostru Iisus Hristos în scopul răspândirii adevărului divin revelat propovăduit de Hristos şi înfăptuirii mântuirii făgăduite de El.

Între acest ecumenism ortodox şi *“ecumenismul”* promovat de C.M.B. există contradicţii flagrante şi deosebiri dogmatice profunde care fac imposibilă apartenenţa la Sfânta Biserică Ortodoxă Universală şi, în acelaşi timp, la mişcarea ecumenică ce îşi impune în ultima vreme concepţiile sale, tot mai insistent şi tot mai străin de duhul Ortodoxiei. Iată principalele puncte inacceptabile pentru un ortodox:

Mişcarea Ecumenică se bazează pe teologia modernistă promovată în spaţiul eterodox în zorii veacului XX şi care susţine întâi de toate *existenţa Sfintelor Taine mântuitoare şi sfinţitoare şi în afara graniţelor Bisericii Ortodoxe*. Această concepţie care consideră grupările eretice şi schismatice ca *nefiind complet rupte de trupul Bisericii* celei Una, îi face pe teologii modernişti să afirme ca în tainele (Botez, Mirungere, Hirotonie, ş.a.) săvârşite de eterodocşi lucrează acelaşi har mântuitor şi sfinţitor al Sfântului Duh, chiar dacă nu în

plinătatea lui, ca în Biserica Ortodoxă. Menționez că încă din 1982, comisia *"Credință şi organizare"* de la Lima a adoptat documentul B.E.M. care constituie efectiv baza dogmatică şi liturgică minimă a unirii creştinilor – Botez, Euharistie, Slujire (preoție). Analiza atentă a conținutului acestui document demonstrează două aspecte:
1). Faptul că în B.E.M. nu sunt menționate 4 Taine bisericeşti: Mirungere, Spovedanie, Căsătoria şi Sfântul Maslu, denotă că acest document nu le recunoaşte drept taine.
2). B.E.M. este alcătuit după criterii pur protestante. În finalul preambulului B.E.M., alcătuitorii declară într-un mod străin de duhul dreptei credințe: *"nu trebuie să ne aşteptăm în B.E.M. la o interpretare teologică deplină a botezului, euharistiei şi preoției"*, aceasta fiind în opinia lor *"în cazul dat neadecvată şi nedorită"*.

II

Teologia modernistă promovează aşa-zisa *"teorie a ramificațiilor"* potrivit căreia Biserica lui Hristos este trunchiul comun din care se desprind ramuri care dețin şi ele - ca biserica romano-catolică, protestantă, necalcedoniană, anglicană, etc. – har mântuitor şi sfințitor.

III

Consecința imediată a celor expuse mai sus este posibilitatea rugăciunii în comun cu eterodocşii şi chiar a Euharistiei. În ultima vreme, la reuniunile C.M.B. se afirmă că numai săvârşirea Euharistiei în comun trebuie respinsă, celelalte slujbe sau rugăciuni fiind acceptate.

IV

De multe ori, autoprezentarea membrilor sau susţinătorilor mişcării ecumenice poate îmbrăca forme aberante. Să menţionăm manifestările de la Vulcana- Băi (Târgovişte, august 1998) când materialul pus la dispoziţia participanţilor se defineşte ca *Religia secolului XXI , religia speranţei*, afirmându-se că nu se vrea un parlament al religiilor, ci mai grav, conform cuvântului de deschidere, "un chip sustras dogmelor, un chip viu şi convingător" în care funcţionează alte legi decât cele creştine şi anume "legea curcubeului", sau Conferinţa Mondială a Religiilor Lumii pentru Pace ţinută la Bucureşti în septembrie 1998, când manifestările au culminat cu aprinderea unui *"foc sacru"* şi rostirea rugăciunii în comun pentru pace împreună nu numai cu reprezentanţii confesiunilor creştine eterodoxe, dar şi cu necreştinii şi cei aparţinând cultelor păgâne asiatice.

Credinţa noastră legată de acest subiect:

A). În privinţa harului mântuitor şi sfinţitor al Sfântului Duh, Sfântul Vasile cel Mare afirmă în Epistola I Canonică:
*„Începutul separării a fost schisma, iar prin această despărţire ei nu mai au harul Sfântului Duh care nu li se mai dă din momentul despărţirii lor. La începuturi, înainte de despărţire, aceştia aveau harul preoţiei şi prin punerea mâinilor transmiteau acest har sfinţitor, iar după schismă au devenit laici, încât nu mai au puterea harului nici pentru a boteza, nici pentru a hirotonii; cei rupţi de Biserică au devenit astfel incapabili să transmită şi altora harul Sfântului Duh".*

Sfântul Irineu de Lyon afirmă:
*„Unde este Biserica, acolo este şi Duhul Sfânt , iar unde este Duhul Sfânt acolo este Biserica şi tot harul, iar Duhul Sfânt este Adevărul; Cei care se depărtează de la Biserică (…) ei se pedepsesc pe ei înşişi, tocmai despre ei spune Sfântul Apostol*

*Pavel că după prima şi a doua mustrare, îndepărtează-te de ei”.*

Sfântul Ciprian al Cartaginei:

*„În afara Bisericii nu există mântuire: casa lui Dumnezeu este una singură şi este imposibil să se mântuiască cineva în altă parte decât în Biserică (…) oricine se depărtează de Biserică devine străin de testamentul Bisericii. Cel ce strică pacea şi unitatea în Hristos, lucrează împotriva lui Hristos”.*

Fericitul Augustin:

*„Mântuirea ni se dă prin Biserică, iar cei ce sunt în afara Bisericii, nu vor primi viața veşnică”.*

Sfântul Chiril al Ierusalimului:

*„ Mărturisirea credinței ne învață despre una sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică pentru ca să te păzeşti de stricăciunea adunărilor eretice şi să fie totdeauna în Sfânta Sobornicească Biserică”.*

Fericitul Augustin:

*„Afară de granițele Bisericii poți avea orice, cu excepția mântuirii. În afara Bisericii, se poate să ai trepte ierarhice, taine, Aliluia şi Amin, Evanghelie, credință şi să propovăduiți pe Dumnezeu în trei ipostasuri, dar mântuire poți să ai exclusiv în Biserica universală şi dreptmăritoare”.*

Socotim că numai aceste argumente ale Sfinților Părinți, cât şi întreaga noastră Tradiție ne îndreptățesc să credem că:

- nici grația divină creată împărtăşită credincioşilor romano-catolici prin Sacramentele acestora nu serveşte mântuirii şi sfințirii celui ce o primeşte;
- nici simbolistica protestantă privind Euharistia nu ni-L oferă pe Hristosul cel adevărat;
- nici o altă Taină săvârşită în afara Bisericii Ortodoxe celei una nu este deținătoare a harului Sfântului Duh;
- în afara Bisericii dreptmăritoare, săvârşirea Tainelor chiar în cele mai mici amănunte, nu se poate înțelege decât ca o formă

exterioară lipsită de har. Aceste forme goale însă îşi recapătă valabilitatea după întoarcerea în Biserica Ortodoxă.

B). Afirmăm că Biserica lui Hristos, conform Simbolului nostru de credinţă, *este una, sfântă, sobornicească şi apostolică.* Biserica este trupul mistic al lui Hristos. Hristos nu poate avea mai multe trupuri pentru că ea (Biserica) este zidită pe *"piatra cea din capul unghiului"* care este credinţa. Dogma ortodoxă este piatra cea din capul unghiului pe care se zideşte şi actul liturgic şi morala creştin-ortodoxă şi activitatea misionară şi orice manifestare a creştinului ortodox în societate. Orice act exterior al credinciosului devine o mărturisire de credinţă de care vom da seama ştiind că vom fi întrebaţi şi *"despre orice cuvânt deşert"*.

De aceea noi mărturisim că nu pot exista fragmente de mântuire, fragmente de adevăr şi nici jumătăţi de credinţă, odată ce *"Vestea cea bună"*, Evanghelia lui Hristos, a fost propovăduită în lume prin sfinţii săi ucenici şi apostoli care au întemeiat Biserica. Această Biserică deţine adevărul integral despre mântuire şi cine pretinde că, rupându-se de trupul Bisericii celei adevărate, se poate mântui cu bucăţele de adevăr doar, acela se înşeală. Pentru că un singur mădular numai rupt dintr-un trup întreg nu poate să aibă viaţă prin sine însuşi şi cu atât mai mult să fie lucrător, decât numai realipit fiind la trupul din care a fost rupt (pilda vieţii celei adevărate: *„Eu sunt viaţa cea adevărată şi Tatăl Meu este lucrătorul . Orice mlădiţă care nu aduce roadă, El o taie; şi orice mlădiţă care aduce roadă, El o curăţeşte, ca mai multă roadă să aducă..."*). Însuşi Domnul Iisus Hristos subliniază necesitatea credinţei în cuvintele: *„Cine va crede şi se va boteza, se va mântui; dar cine nu va crede, se va osândi"* (Marcu 16, 16) iar în convorbirea cu Nicodim El spune: *„Cine nu crede, a şi fost judecat"*.

Sfântul Fotie, Patriarhul Constantinopolului a explicat foarte bine legătura dintre credința dreaptă şi faptele plăcute lui Dumnezeu:

*„Virtuțile trebuie să fie ocrotite de credință: cu ajutorul ambelor trebuie să se formeze adevăratul om, căci dogmele cele drepte fac vrednică viața, iar faptele curate arată dumnezeirea credinței. Toți Sfinții Părinți au prețuit înalt credința Ortodoxă ca forță dătătoare de har şi de mântuire”.*

*„Nu păcătui în credință, ca să nu se mânie pe tine Creatorul nostru. Cine nu ține credința cea dreaptă… sufletul lui nu va avea parte de viața veşnică; el este un vânzător declarat al lui Dumnezeu”* - Sfântul Antonie cel mare.

Sfântul Marcu Eugenien al Efesului :

*„Credința noastră este dreapta mărturisire a Părinților noştri. Cu ea mai nădăjduim să ne împărtăşim înaintea Domnului şi să primim iertarea păcatelor; iar fără ea nu ştiu ce fel de cuvioşii ne-ar putea izbăvi de chinul cel veşnic”.*

Cuviosul Marcu Grecul:

*„A înlocui sau a schimba ceva cât de puțin în învățătura credinței este o mare crimă şi pierderea vieții veşnice”.*

Sfântul Paisie Velicikovscki:

*„Sfințenia adevăraților bărbați sfinți…nu se cunoaşte propriu-zis după minuni (căci şi păgânii şi ereticii pot face minuni cu ajutorul diavolului), ci după adevărata credință ortodoxă, după felul în care păzeşte cu grijă dogmele dumnezeieşti, urmează toate canoanele apostolice soborniceşti şi tradițiile Bisericii Ortodoxe şi după viețuirea cea fără prihană urmând toate poruncile evanghelice şi patristice”.*

Sfântul Serafim de Sarov în dialogul său cu Motovilov se exprimă astfel:

*„Cel care are harul Sfântului Duh pentru dreapta credință în Hristos, chiar dacă e şi smerit cu sufletul, din slăbiciune omenească, din pricina unui anume păcat, nu va pieri în veci, ci va fi înviat prin harul Domnului nostru Iisus Hristos, Care*

*iartă păcatele lumii şi dăruieşte har peste har (…).Pentru Dumnezeu, preţuieşte dreapta credinţă în El şi în Fiul Său cel Unul-Născut, căci tocmai pentru aceasta se dă de sus în plinătate harul Sfântului Duh”.*

Graniţele Bisericii lui Hristos caracterizate prin două condiţii esenţiale:
a) Credinţa adevărată;
b) Unitatea euharistică.

Sfântul Maxim Mărturisitorul vorbeşte astfel despre dreapta credinţă:
*„Mântuitorul şi-a numit Biserica sa sobornicească, dreptmăritoare”.*

Despre unitatea euharistică, Sfântul Ciprian al Cartaginei scrie următoarele:
*„Trebuie să ştii că episcopul este în Biserică şi Biserica în episcop, iar cel ce nu este în comuniune euharistică cu episcopul, acela nici nu este în Biserică şi se înşeală cei care nu sunt împăcaţi cu ierarhia iniţiată de Dumnezeu, având nădejdea să-şi găsească unitatea liturgică pierdută (…). Când de fapt, Biserica este una, sobornicească şi neîmpărţibilă şi peste toate unită şi întărită prin comuniunea euharistică a ierarhilor”.* De aici rezultă clar că unitatea de credinţă şi liturgică a episcopilor formează Biserica adevărată a lui Hristos.

Aşadar cei care s-au despărţit de trupul lui Hristos, Biserica este una, *nu mai sunt Biserici.*

Cum altfel ar mai putea fi ele biserici creştine dacă nu mărturisesc credinţa cea adevărată şi dacă au întrerupt comuniunea euharistică cu Biserica cea una? A spune că două corăbii duc la limanul mântuirii - cea Ortodoxă şi oricare din cele ale eterodocşilor – înseamnă a spune că sunt două adevăruri, două căi spre cer, şi nu una singură pe care a instituit-o însuşi Domnul.

Sfântul Ioan Gură de Aur afirmă: *„Biserica adevărată a lui Hristos este una singură din care în diferite timpuri s-au despărțit diverse adunări eretice şi grupări schismatice”.*

Sfântul Ioan Hrisostom îi numeşte pe cei desprinşi din trupul Bisericii, ori eretici ori schismatici. Orice creştin ortodox trebuie *să respingă categoric* învățătura protestantă a acelor teologi care consideră eretici numai pe cei care s-au separat de Biserică în primele patru veacuri.

Oare nu şi Sinoadele Ecumenice IV, V, VI, VII au înfierat *ca eretici* pe cei ce se abat de la credința cea dreaptă? Nu au fost declarați eretici cei care nu cinstesc icoanele, Sfintele Moaşte şi nu o cinstesc pe Fecioara Maria ca Născătoare de Dumnezeu? Şi ştim că acestea au fost aşa şi s-au spus după veacul IV. Ori grupările protestante, spre exemplu, intră tocmai în categoria mai sus menționată.

C) Sfintele Canoane opresc rugăciunea în comun cu schismaticii şi ereticii (Canoanele 10, 11, 45, 47, 65 Apostolice; Canoanele 6, 9, 32, 33, 34 Laodiceea; Canonul 9 al Sfântului Timotei al Alexandrei). Canonul 45 Apostolic porunceşte: *„Episcopul sau Preotul sau Diaconul care numai s-ar ruga cu ereticii să se afurisească şi dacă l-ar primi să slujească ca preot, să se caterisească”*. La tâlcuirea Canonului 47 al Sfinților Apostoli, scrie Sfântul Nicodim Aghioritul că: *„Latinii sunt eretici şi nu au nici Botez, nici Preoție şi dacă vreun preot nu botează pe cei ce se întorc la Ortodoxie, se afuriseşte”.*

Actul rugăciunii este o mărturisire a adevărului de credință, o participare mistică la dumnezeire întrucât cerem împărtăşirea harului necreat care îndumnezeieşte pe adevăratul luptător şi trăitor în Hristos. Rugăciunea ne apropie la modul cel mai intim şi ne face să împărtăşim acelaşi Duh Sfânt, iar motorul rugăciunii este încredințarea lăuntrică că Dumnezeu îl ascultă pe credincios, încredințare izvorâtă din *credința* lui.

Aşadar, dacă credinţa este stricată, atunci de ce fel de rugăciune comună se pot împărtăşi un ortodox şi un romano-catolic, spre exemplu, ştiind că romano-catolicii prin baza lor doctrinară atentează la însăşi dogma Sfintei Treimi?

Dacă în tradiţia Bisericii s-ar fi înţeles prin cuvântul eretic numai cei care-au căzut din credinţă în primele patru veacuri, atunci Sinoadele Ecumenice ar fi adus precizări afirmative privind rugăciunea în comun cu cei ce au fost declaraţi eretici în veacurile precedente (iconoclaşti, monofiziţi, monoteliţi etc.). Ori toţi cei care s-au abătut numai *”cu o iotă sau o cirtă”* de la adevăr au fost anatemizaţi şi s-a oprit rugăciunea în comun cu ei.

Noi, ortodocşii spunem oricând *“da”* rugăciunii *pentru* cei căzuţi în rătăcire, faptelor de iubire faţă de aceştia, dar respingem orice formă de rugăciune *în comun* cu ei ştiut fiind că acelaşi Duh Sfânt lucrează şi se roagă atât la Sfânta Euharistie, cât şi la orice act religios individual sau colectiv realizat de creştinul ortodox care are o relaţie vie şi conştientă cu Dumnezeu - Sfânta Treime.

D) În legătură cu aspectele menţionate despre manifestările de la Vulcana - Băi şi Bucureşti din august-septembrie 1998, merită precizate următoarele: Biserica Ortodoxă, ca Biserică misionară are datoria fundamentală de a propovădui adevărul evanghelic oricând şi oriunde. Oare, cărui Dumnezeu însă, se pot ruga împreună creştinii ortodocşi şi ereticii ori păgânii, dacă recunoaştem că actul rugăciunii ţâşneşte din lăuntrul sufletului care a primit şi acceptă o anumită învăţătură de credinţă? Pentru că unul este Dumnezeul creştinilor cel slăvit în Treime, pe când *“toţi dumnezeii neamurilor sunt draci”* (Psalmul 95, 5). Actuala structură a C.M.B. şi întreaga sa ideologie arată că mişcarea ecumenică este o mişcare cu o doctrină bine conturată, bazată pe *“teoria*

*ramificaţiilor”* şi valabilitatea Sfintei Taine şi în cadrul celorlalte confesiuni creştine.

În cadrul acestui C.M.B., situaţia de fapt, constă în aceea că şi cei mai înverşunaţi eretici sunt trataţi ca membri cu drepturi egale ai trupului Unul Singur al lui Hristos - Biserica drept măritoare. Ei se autointitulează *“biserici”* fără a fi ca atare şi însăşi Consiliul de la Geneva acţionează în calitate de Consiliu Mondial al Bisericilor. Prin însăşi această denumire, Biserica creştină este pusă pe aceeaşi treaptă cu toate aşa numitele *“biserici”* care fac parte din C.M.B. Scopul final al unei astfel de “ nivelări” este de a transforma noţiunea de Biserică într-o noţiune ordinară, obişnuită, adică într-o abstracţie ce reuneşte pe principii egale diferitele *“biserici”* însemnând ştergerea treptată şi completă a sensului dogmatic de Biserică.

Urmând calea ecumenismului şi eterodocşii şi ortodocşii sunt păgubiţi de adevăr. Eterodocşii care caută sincer adevărul mântuitor şi harul înnoitor nu vor fi motivaţi să accepte Ortodoxia întrucât *se întăresc* mai mult în rădăcina lor, C.M.B. recunoscându-i drept biserici.

Sfântul Ioan Cassian spune: „*Nu încape nici o îndoială că cel care nu mărturiseşte credinţa Bisericii, se află în afara Bisericii”*. Astfel, temeiurile pe care funcţionează C.M.B. sunt inacceptabile pentru Ortodoxie:

Primul temei,
adoptat la Evanston la a doua Adunare Generală a C.M.B. (1954) spune: *C.M.B. reprezintă o comunitate a bisericilor care recunosc pe Domnul nostru Iisus Hristos ca Dumnezeu şi Mântuitor*. Pentru ortodocşi acest temei care nici măcar nu a fost adoptat de membrii C.M.B. în totalitatea lor, este de neacceptat întrucât nu sunt aduse precizările hristologice, elaborate de Sinoadele Ecumenice. În el nu se vorbeşte despre ereziile nestorienilor, eutihienilor, apolinariştilor etc. care

recunosc într-o manieră proprie pe Iisus Hristos ca Dumnezeu şi totuşi sunt deosebiţi radical de Ortodoxie.

Al doilea temei,
adoptat de a treia Adunare Generală a C.M.B. din New-Delhi (1961): *"C.M.B. este o comunitate a bisericilor care mărturisesc pe Domnul Iisus Hristos ca Dumnezeu şi Mântuitor după Scripturi şi ca urmare, caută să respecte împreună mărturisirea lor comună întru slava Dumnezeului celui Unul- Tatăl, Fiul şi Sfântul Duh"*. Nici acesta nu este cu adevărat acceptabil întrucât nici aici nu se spune cum trebuie să crezi în Dumnezeu Cel în Trei Ipostasuri; noul temei nu contestă ereziile antitrinitarilor, nestorienilor, apolinariştilor, subordinaţioniştilor şi fiind formulat confuz el poate fi oricând contrasemnat de toţi reprezentanţii contemporani ai acestor erezii vechi. Biserica Ortodoxă are Crezul său ferm şi nu poate accepta ideea *"minimului dogmatic"* proferată de ecumeniţi în favoarea unirii, aceasta însemnând renunţarea la dogmele cinstirii icoanelor, a Maicii Domnului, cultul sfinţilor, rugăciunilor pentru cei adormiţi etc.

La Vancouver (1983) la a patra Adunare Generală a C.M.B. s-a legalizat *"preoţia feminină"*, iar unele voci îndemnau pe femei să substituie *„ideea despre Dumnezeu - Tatăl prin ideea unei zeiţe - mamă"*. Protestele şi vocile ortodocşilor au devenit în timp din ce în ce mai puţin auzite. Iată câteva poziţii categorice în legătură cu a şaptea Adunare Generală de la Canberra(1991): *"Se constată aşa cum am sesizat de mult, tendinţe de adâncire a protestantismului şi nicidecum de dorinţa sfântă spre unitate în Hristos şi unire sinceră" (Î.P.S. Mitropolit Bartolomeu de Calcedon)*; *"În curând în C.M.B. nimeni nu se va mai interesa de teologie…Duhul Sfânt pentru "ecumenism" este o temă nicidecum o persoană a Sfintei Treimi de aceeaşi fiinţă cu Tatăl şi cu Fiul…Dogma Sfintei Treimi este vitală pentru*

*biserică şi pentru fiecare creştin în parte”*. (Î.P.S. Mitropolit Ioannis Zizioulas al Pergamului).

Să notăm părerea reputatului teolog român Părintele profesor Dumitru Stăniloae: *“Ecumenismul este pan-erezia veacului XX”*, afirmație semnificativă prin aceea că însuşi profesorul Stăniloae a participat la manifestările anterioare ecumenice din ultimele decenii însă cu siguranță, nu a putut să-i scape natura anticreştină a ecumenismului pe care părintele profesor îl recunoaşte, în acelaşi interviu luat în ultimul an al vieții sale, drept o mişcare afiliată masoneriei mondiale.

Mulți teologi ecumenişti susțin că fac misiune ortodoxă prin participarea la C.M.B., dar de fapt, aceasta înseamnă acordarea deplină a *girului ortodox* față de confesiunile creştine ce se intitulează biserici *“şi care pretind că nici una din bisericile participante la C.M.B.”* nu deține adevărul integral. După a opta Adunare Generală a C.M.B. (Harare, 1998) iată ce remarca un reprezentant al Bisericii Ortodoxe Ruse, pr. Ilarion Alfeev: *“Ortodocşii nu pot influența activitățile C.M.B. pentru că ei nu reprezintă o minoritate. Ce să mai spun despre cinstirea Maicii Domnului sau a icoanelor? Acestea nu pot fi discutate pentru că “divizează”. Dar despre limbajul inclusiv sau despre hirotonia femeilor? Acestea nu divizează? Ca să nu mai vorbim şi de recentele practici şamanice promovate la o şedință a Adunării de la Harare 1998, la care secretarul general al C.M.B.”*. Dr. Conrad Raiser a încheiat ceremonia de deschidere a Decadei Ecumenice de Solidaritate cu femeile, cu un act de vindecare în tradiția şamanică din Coreea. Iată în ce lumină trebuie văzute hotărârile recente ale Bisericii Ortodoxe ale Georgiei, Bulgariei, Serbiei de a se retrage complet din mişcarea ecumenică. Aceste biserici locale au înțeles că participarea lor la C.M.B. devine inoportună şi chiar anti-ortodoxă.

# *Concluzii*

Din cele expuse până acum reiese că nu este deloc justificată participarea ortodocşilor la mişcarea ecumenică. Atitudinea atât de negativă a unor ortodocşi şi chiar a unor biserici locale faţă de ecumenism, precum şi scepticismul actual profund al Bisericii Ruse, a Ierusalimului şi a Eladei (inclusiv comunitatea atonită) asupra mişcării ecumenice, ar putea fi învinuite de următoarele:

1) neparticipând la mişcarea ecumenică, care a cuprins întreaga lume, ei s-ar opune păcii şi solidarităţii dintre oameni;

2) respectarea adevărului fără "dragoste" nu este justificată în condiţiile situaţiei tragice actuale din lume;

3) noi ne-am opune tendinţelor de pace ale oamenilor de stat care fac eforturi colosale pentru apropierea de acele alianţe politico-militare aparent favorabile.

Trebuie răspuns la acestea prin următoarele:

Creştinii ortodocşi niciodată nu au înţeles că, dacă refuză, pe baza hotărârilor canonice orice contact cultic şi sacramental cu eterodocşii, atunci în mod implicit am priva de dragostea noastră oamenii în general, în planul relaţiilor social-umane. Pe plan social, Biserica Ortodoxă se roagă conform poruncii scripturistice *"pentru pace în lumea întreagă"*: *"să faceţi cereri, rugăciuni, mijlociri, mulţumiri pentru toţi oamenii… ca să petrecem viaţă paşnică şi liniştită întru toată cuvioşenia şi buna credinţă"* (I.Timotei 2,1-2). Misionarismul social, ospitalitatea creştină, bunacuviinţă nu trebuie să aibă a face cu promovarea *"minimului dogmatic"* ştiut fiind că *"în dogmă nu există concesie"*. (Sfântul Marcu al Efesului).

Toţi Sfinţii Părinţi care au fost pentru pacea în lume îndreptau atenţia creştinului înainte de toate către cer şi către lăuntrul sufletului. Sfântul Serafim de Sarov: *"Dobândeşte duh paşnic şi mii de oameni se vor mântui în jurul tău."* Sfântul Macarie cel Mare se referea şi el întâi de toate la o anume pace:

”*pacea cerească, care a născut Lumina lumii, pacea pe care au rostit-o proorocii şi despre care au vorbit cei cucernici şi au binevoit-o îngerii* (Luca 2,14). *Pacea lui Dumnezeu, care a fost cu toți Sfinții Părinți şi i-a ferit de orice ispită. Această pace fie cu voi în numele Tatălui, al Fiului şi al Sfântului Duh. Amin”*.

Călăuzindu-ne după aceste gânduri despre pace ale Sfinților Părinți, noi ne temem să trădăm pe Domnul Iisus Hristos – Domnul Păcii şi Învățătorul Iubirii, Cel Unul adevărat. O astfel de trădare am săvârşi dacă, în numele unei alte păci am consimți să intrăm în comuniune de rugăciune, de doctrină ş.a.m.d. cu eterodocşii conform principiului ecumenic: *“Dai ca să dau, renunți ca să accept… este un început.”*

Puritatea credinței ortodoxe este singura condiție pentru realizarea adevăratei păci care nu se poate realiza fără harul lui Dumnezeu.

# Hotărârea Comisiei Teologice a Sfântului Sinod al Bisericii Georgiei

Materialul studiat de Comisia Teologică – documentele comisiei mixte internaţionale: aşa zisa Declaraţie de la Chabessy (între ortodocşi şi monofiziţi), de la Balman (între ortodocşi şi catolici) şi documentele semnate între Biserica Ortodoxă a Antiohiei şi monofiziţii sirieni în anul 1991, ne-au arătat că acestea toate au la baza lor aceeaşi învăţătură eretică. Această învăţătură eretică a apărut din zorii veacului XX în principal în spaţiul eterodox fiind promovată adesea de aşa-zisa teologie modernistă.

Noua teologie menţionată mai sus se referă întâi de toate la existenţa Sfintelor Taine mântuitoare şi în afara graniţelor Bisericii Ortodoxe. Conform acestei teologii este considerat că grupările eretice şi schismatice nu sunt complet rupte de trupul Bisericii. De aceea în tainele (botez, mirungere, hirotonie şi altele) săvârşite în cadrul acestor grupări lucrează acelaşi har mântuitor al Sfântului Duh.

O formă extremă a acestei învăţături eretice aşa-zisa *"Teorie a Ramificaţiilor"* a cărei esenţă este că toate confesiunile creştine existente în momentul actual sunt văzute ca ramuri egale ale unei singure Biserici a lui Hristos şi care deţin în mod egal harul Sfântului Duh şi adevărul divin.

La baza acestei învăţături eretice stă interpretarea incorectă a procedurilor canonice privind primirea în Biserică a ereticilor si schismaticilor.

În cadrul mişcării ecumenice s-a ajuns astfel la motivaţia perfectă a rugăciunilor în comun iar uneori chiar şi a săvârşirii Euharistiei în comun precum si a altor slujbe religioase. De aceea la Tesalonic în perioada 29 aprilie – 2 mai 1998 la reuniunea Panortodoxă s-a adoptat documentul final în care la paragraful 13b se fixează poziţia tuturor bisericilor locale:

*"Delegații ortodocşi nu vor putea lua parte la slujbe ecumenice, la rugăciunile în comun şi la alte ceremonii religioase în cadrul Consiliului Ecumenic al Bisericilor (C.E.B.)".*

Înainte de a începe analiza critică a acestor învățături eretice, să ne amintim de regulile şi practica primirii în sânul Bisericii Ortodoxe a ereticilor şi a schismaticilor.

*Despre regulile privind primirea în Biserică a ereticilor şi schismaticilor*
(*după I Epistolă a Sfântului Vasile cel Mare*)

Dincolo de granițele Bisericii Ortodoxe, săvârşirea Sfintelor Taine se limitează doar la îndeplinirea formelor lor exterioare – însă săvârşirea lor devine reală doar după întoarcerea ereticilor în sânul Bisericii. Doar Biserica are puterea şi dreptul de a lega şi dezlega. De aceea Biserica Ortodox, cu puterea sa divin, are dreptul să primească în sânul său pe eterodocşi fără repetarea formei exterioare a Tainelor săvârşite la alte confesiuni creştine (Botez, Mirungere, Cununie, Hirotonie).

Întoarcerea eterodocşilor la Biserica mamă se poate realiza în trei feluri : 1. Rebotezare 2. Mirungere 3. Pocăință. Prin săvârşirea uneia din aceste trei Sfinte Taine menționate se îndeplineşte lucrarea harului sfinților acolo unde nici nu era prezent. Pentru că *"toate acestea le lucrează unul şi acelaşi Duh"* (I Cor. 12, 11 ) şi *"Darurile sunt felurite dar acelaşi Duh"* (I Cor. 12, 4).

În legătură cu acest lucru Sfântul Vasile cel Mare în a sa I Epistolă canonică scrie următoarele: *"Începutul separării a fost schisma, iar prin această despărțire ei nu mai au harul Sfântul Duh care nu li se mai dă din momentul despărțirii lor. La începuturi, înainte de despărțire, aceştia aveau harul preoției şi prin punerea mâinilor transmiteau acest har,*

*sfinților, iar după schismă au devenit laici încât nu mai aveau puterea harului nici pentru a boteza, nici pentru a hirotoni: cei rupți de Biserică au devenit astfel incapabili de a transmite şi altora harul Sfântului Duh. De aceea cei botezați de către ei sunt socotiți ca şi botezați de către laici iar dacă revin la Biserica mamă trebuiesc primiți prin rebotezare".*

Tot aici acest sfânt părinte explică cum şi de ce de la acest principiu pot apare derogări: *"Iar întrucât cei din Asia au fost primiți fără să fie rebotezați, să fie aşa".*

Acest lucru este arătat mai clar în referirile la encratiți. Sfântul Vasile cel Mare este de părere că trebuie rebotezați: *"Dacă cineva a fost botezat la ei (encratiți), el trebuie rebotezat în cazul în care doreşte întoarcerea la Biserică: dacă totuşi prin iconomia părinților s-ar socoti altfel, să fie aşa .(…) mă tem să nu smintesc la mântuire prin încredințarea noastră prea severă".*

Prin urmare este preferabilă rebotezarea pentru cei care vin la Biserica Ortodoxă din alte grupări religioase creştine, dar dacă se iau în considerație anumite situații concrete, funcționează principiul iconomiei prin care pot fi primiți în Biserică şi prin mirungere şi pocăință. Reamintim că astfel în toate cele trei situații persoana primeşte harul mântuitor. Este de subliniat faptul că dacă cei care revin la Biserica Ortodoxă nu fuseseră botezați înainte prin întreita cufundare (sau turnare) şi cu rostirea formulei *"…în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh"* în Biserica ortodoxă îi primeşte prin mirungere sau pocăință, ci numai prin rebotezare. Totodată pentru cei care se pot primi în Biserică prin mirungere sau pocăința, Biserica are dreptul de a face mai aspră primirea lor în sânul ei – adică prin rebotezare.

*Concluzii :*

Astfel chiar din I Epistolă canonică a Sfântului Vasile cel Mare reies clar următoarele:

Afară de granițele Bisericii dreptmăritoare nu există har mântuitor. Alte grupări religioase sunt lipsite de el. Biserica recunoaşte printre eretici diferite grade de rătăcire. De aceea înainte de a primi în sânul ei pe cei rătăciți, Biserica cercetează eroarea fiecăruia prevăzând pentru fiecare caz modalitatea de a reveni la trupul Bisericii .

Modalitățile de a-i primi pe eretici şi schismatici sunt bazate exclusiv pe principiul iconomiei Bisericii şi nicidecum presupune că într-o grupare religioasă sau alta lucrează harul mântuitor al Botezului, al Mirungerii sau al Hirotoniei. Deținătoare a harului este numai una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică ortodoxă.

*Privire istorică*

Privind la izvoarele istorice ne încredințăm că în toată lumea creştină, totdeauna şi de către toți a fost mărturisită existența unei singure sfinte, soborniceşti şi apostoleşti Biserici, care este constituită pe pământ sub forma vizibilă a comunității de credincioşi creştini, cu ierarhia şi cu administrația sa proprie.

Această încredințare privind unicitatea Bisericii adevărate a fost întotdeauna prezentă la ortodocşi şi respectiv la eterodocşi; disputele se purtau doar în jurul problemei privind care este Biserica cea adevărată. Iar convingerea că statutul şi cinstea de a fi Biserica cea adevărată a lui Hristos poate aparține doar uneia singure, nici nu se punea în discuție. În acele timpuri nimeni nu vorbea - aşa cum se face astăzi de către teologii eterodocşi – că diversele confesiuni creştine sunt de fapt ramuri ale unei singure Biserici a lui Hristos: toate aceste

grupări neortodoxe fiind considerate ca schismatice şi-au pierdut prezenţa harului mântuitor în Tainele lor odată cu separarea de trupul Bisericii ortodoxe .

Aşa văd problema din punct de vedere eclesiologic cele şapte Sinoade Ecumenice. Biserica ortodoxă mărturiseşte despre sine exclusiv ca fiind cea adevărată precum şi prezenţa numai în Tainele sale a harului sfinţitor şi mântuitor; numai ierarhia acesteia este purtătoare a harului apostolic prin care are dreptul de a lega şi dezlega.

Fericitul Augustin spune că: *"Ei (ereticii) primesc harul botezului numai după revenirea lor în sânul bisericii. Afară de graniţele Bisericii poţi avea orice, cu excepţia mântuirii. În afară se poate să ai trepte ierarhice, taine, Aliluia şi Amin (liturghie), Evanghelie, credinţă şi să propovăduieşti pe Dumnezeu în trei ipostasuri, dar mântuire poţi să ai exclusiv în Biserica universală dreptmăritoare"*.

În afara Bisericii dreptmăritoare, săvârşirea Tainelor chiar în cele mai mici amănunte nu se poate înţelege decât ca formă exterioară lipsită de harul sfinţilor şi mântuitor. Aceste forţe exterioare, golite însă de har, îşi recapătă valabilitatea numai după întoarcerea în Biserica ortodoxă.

Să notăm că atitudinea faţă de primirea în Biserică a eterodocşilor de-a lungul veacurilor în diferite Biserici locale a fost variabilă. Dar acele persoane care nu primiseră Botezul după formula corectă (scufundare sau turnare întreită în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfântului Duh) obligatoriu, în toate Bisericile şi întotdeauna au fost primiţi prin rebotezare. În toate celelalte cazuri, fiecare Biserică locală primea pe foştii eterodocţi conform iconomiei sale. Vă prezentăm mai jos cum s-a concretizat acest principiu al iconomiei divine în diversele Biserici locale:

Despre episcopii nestorieni, Sinodul III Ecumenic precizează că ei sunt *"străini de harul preoţiei şi sunt depuşi din treapta de episcopi"* (canoanele 1 şi 2); însă sinodul Trulan

în canonul 95 statutează că nestorienii sunt primiți în Biserică prin taina Pocăinței, adică nici Hirotonia lor şi nici Mirungerea lor nu se repetă. Arienii (Sinodul II Ecumenic, canonul 8; Sinodul IV Ecumenic, canonul 94, ş.a.) sunt primiți prin Mirungere - fără rebotezare.

La Sinodul Cartagena din 419 şi la două sinoade de la Constantinopol a fost stabilit despre copii botezați la donatişti să fie primiți în Biserică prin Mirungere.

Sinodul VI Ecumenic prin canonul 95 statutează că arienii sunt primiți prin Mirungere, iar nestorienii şi monofiziții prin Taina Pocăinței (prin lepădare în public de eresul lor). Arienii, macedonenii, novațienii … şi apolinariştii sunt primiți prin Mirungere. Alții – pavlichienii, evdomienii, montaniştii şi sabelienii – sunt primiți prin rebotezare.

1484 – un Sinod Panortodox a hotărât primirea romano-catolicilor prin Mirungere;

1620 – un sinod local din Moscova a hotărât primirea romano-catolicilor prin rebotezare;

1646 – mitropolitul Kievului Petru Movilă primea pe romano-catolici prin Taina Pocăinței;

1667 – în timpul patriarhului Nicon al Rusiei, un sinod local a aprobat primirea romano-catolicilor conform procedurii de la 1484, cu acordul patriarhilor Alexandriei – Paisios şi al Antiohiei – Macarios;

1672 – un sinod local din Ierusalim a hotărât primirea romano-catolicilor şi a protestanților prin Mirungere (fără rebotezare);

1718 – după îndemnul patriarhului Constantinopolului, Biserica Rusiei reafirmă primirea romano-catolicilor si lutheranilor prin Mirungere;

1755 – patriarhul Constantinopolului Chiril V a promulgat *"Orosul"* (semnat şi de patriarhul Alexandriei – Matei şi al Ierusalimului – Partenie) prin care se stabilea

primirea ereticibor (între aceştia şi a romano-catolicilor) prin rebotezare.

1757 – Biserica Rusiei primeşte pe romano-catolici prin Taina Pocăinței;

1888 – Patriarhia Constantinopolului a promulgat hotărârea pentru primirea prin Mirungere a romano-catolicilor; sec. XIX – în Rusia în timpul mitropolitului Filaret, Biserica primea în sânul său pe toți creştinii apuseni prin rebotezare, iar acum pe protestanți îi primeşte prin Mirungere şi pe catolici prin Pocăință.

În ceea ce priveşte primirea în Biserică a ierarhilor – pentru cazul în care confesiunile din care provin ei există succesiunea apostolică şi se săvârşeşte exact ritualul Hirotoniei – este posibilă primirea lor (a ierarhilor, n.n.) prin Mirungere sau Pocăință. Acestor persoane li se păstrează aceeaşi treaptă ierarhică în care se aflau înainte de revenirea lor la trupul Bisericii celei adevărate.

După cum putem vedea şi în *“Pidalion”*, doi schismatici, Zonie şi Saturmin, au fost primiți în Biserica mamă, păstrându-şi rangul lor de episcopi: *“Să ştiți că pe frații noştri Zonie şi Saturnin care au fost schismatici i-am primit în scaunele lor episcopale”* (Sfântul Vasile cel Mare, *I Epistolă canonică*).

Este foarte important în istoria Bisericii universale de cunoscut faptul că în paralel cu diversele Biserici locale existau şi există diferite practici de a primi pe eterodocşi, dar acesta n-a fost niciodată motiv pentru dispute între ele. Astfel, Sinodul din Cartagina hotărăşte următoarele: *"în legătură cu aceasta (primirea ereticior) fiecare dintre noi trebuie să spună ceea ce gândeşte, dar nimeni nu trebuie să judece pe altul şi să respingă unitatea (euharistică) cu cei care gândesc altfel”.*

Bazându-se pe hotărârea Sinodului IV Ecumenic aproape toate Bisericile locale primesc pe monofiziți prin Mirungere; Biserica Ortodoxă a Georgiei, prin hotărârea unui Sinod local

de la Ruis-Urbnisi (anul 1103) practică deja de nouă veacuri primirea monofiziților prin rebotezare.

Faptul că în afara Bisericii se pot săvârşi doar formele exterioare ale Tainelor se confirmă prin aceea că în diferitele Biserici locale există mai multe practici de primire a eterodocşilor, jar aceasta niciodată n-a stârnit controverse; pentru că dacă într-o Biserică locală se primesc ereticii prin rebotezare în timp ce într-alta aceiaşi sunt primiți prin Mirungere sau Pocăință, este clar că pe aceste persoane ambele Biserici locale le consideră nebotezate. În prima situație, Biserica foloseşte o practică mai aspră (acrivie), iar în cea de a doua, o altă Biserică locală uzează de iconomie (nerepetând asupra persoanei primite forma exterioara a Tainei) şi, săvârşind în mod real şi deplin cu puterea harului mântuitor Taina Mirungerii sau Pocăinței, realizează în fapt plinirea Botezului săvârşit înainte de primirea în Biserica adevărată doar sub aspectul său exterior.

*Concluzii:*

Din această prezentare istorică reies următoarele:

- Dacă în grupările eterodoxe aspectul Tainelor săvârşite ar fi mai mult decât cel exterior, atunci Bisericile Ortodoxe locale n-ar fi atât de riguroase privind primirea eterodocşilor la dreapta credință;
- În afara granițelor Bisericii Ortodoxe există numai forma exterioară a tainelor, golită de harul divin cel de viată făcător şi mântuitor. Aceste forme exterioare primesc conținutul harului doar după revenirea persoanelor la Biserica mamă.

*Consideraţii de drept canonic*
*Canonul apostolic 46*

Episcopul ori presbiterul dacă va admite botezul sau jertfa ereticilor, poruncim să se caterisească. Căci ce părtăşie are Hristos cu Veliar; iar ce parte are credinciosul cu necredinciosul.

După învăţătura Bisericii oricare eretic este în afară de Biserică, iar afară de Biserică nu poate fi adevărat botez creştin nici adevărată jertfă euharistică, precum nici o altă adevărată sfântă taină. Această învăţătură a Bisericii se expune de canonul apostolic prezent cu referire la Sfânta Scriptură, care nu permite nici un fel de comuniune între cele ce mărturiseşte credinţa ortodoxă şi cele ce învaţă împotriva credinţei ortodoxe deşi citim şi în Constituţiunile Apostolice (IV, 15) şi tot astfel învaţă şi părinţii şi învăţătorii bisericeşti începând de la întemeierea Bisericii. Prin urmare ereticii nu au botez adevărat sau altă funcţiune preoţească adevărată şi episcopul sau prezbiterul ortodox care recunoaşte de corect botezul săvârşit de preoţi eretici sau altă funcţiune preoţească, acel episcop sau prezbiter, după canonul acesta, este a se caterisii din tagma preoţească, deoarece prin aceasta arată, sau că nu cunoaşte esenţa credinţei sale, sau că însuşi înclină spre eres şi cert este că în ambele cazuri este nevrednic de chemarea preoţească.

*Consideraţii dogmatice*

Una din dogmele centrale ale Bisericii este unitatea acesteia. Temelia acestei unităţi este regăsită în al IX-lea paragraf al simbolului de credinţă: *"Cred întru una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică".*

Această dogmă se bazează şi pe cuvintele scripturistice: *"Pe această piatră voi zidi Biserica Mea şi porţile iadului nu o vor birui"* (Mt. 16,18). Din aceste cuvinte reiese clar că Iisus Hristos întemeiază o singură Biserică şi de aceea o aminteşte la

singular. Sfântul Apostol Pavel vorbeşte astfel despre Mântuitorul Iisus Hristos: *“El este capul trupului, al Bisericii”.* (I Col. 1,18), *“Care (Biserica) este trupul Lui, plinirea Celui ce plineşte toate întru toţi”* (Efeseni 1, 23) şi iarăşi: *“Căci nimeni vreodată nu şi-a urât trupul său, ci fiecare îl hrăneşte şi îl încălzeşte, precum şi Hristos Biserica”*. (Efeseni 5,29).

Graniţele Bisericii lui Hristos sunt caracterizate prin două condiţii esenţiale: a. credinţa adevărată; b. unitatea euharistică (liturgică).

Sfântul Maxim Mărturisitorul vorbeşte astfel despre dreapta credinţă:

*“Mântuitorul şi-a numit Biserica Sa sobornicească, dreptmăritoare”.*

Despre unitatea euharistică, Sfântul Ciprian al Cartaginei scrie următoarele:

*“Trebuie să ştii că episcopul este în Biserică şi Biserica în episcop, iar cel care nu este în comuniune (euharistică) cu episcopul, acela nici nu este în Biserică şi se înşeală cei care nu sunt împăcaţi cu ierarhia instituită de Dumnezeu având nădejdea să-şi găsească unitatea (liturgică) pierdută, aflând-o la cei rătăciţi. Când de fapt Biserica este una, sobornicească şi nedespărţibilă şi peste toate unită şi întărită prin comuniunea (euharistică) a ierarhilor”.*

De aici rezultă dar că unitatea de credinţă şi liturgică a episcopilor formează Biserica adevărată a lui Hristos.

Prin Sfânta Împărtăşanie, fiecare om se uneşte cu trupul mistic al lui Hristos iar această unire constituie Biserica lui Hristos al cărei cap este Mântuitorul Însuşi (*“Ca o pâine, un trup suntem cei mulţi, căci toţi ne împărtăşim dintr-o pâine”*. – I Cor. 10,17; *“Pentru că suntem mădulare ale trupului Lui, din carnea Lui şi din oasele Lui”* - Efeseni 5,30).

Despre unitatea Bisericii ca trăsătură fundamentală a acesteia, vorbesc toţi Sfinţii Părinţi. Sfântul Ioan Gură de Aur scrie următoarele: *“(...) astfel, cum ne învaţă Scriptura şi*

*Sfinții Părinți, Biserica adevărată a lui Hristos este una singură din care în diferite timpuri s-au despărțit diverse adunări eretice şi grupuri schismatice”.*

În acelaşi timp, dogma ortodoxă despre Biserică ne învață că Biserica lui Hristos este singurul loc unde lucrează harul sfințitor şi mântuitor, adică unde sunt valabile cele Şapte Taine ale Bisericii. Biserica este trupul mistic al lui Hristos şi numai în ea se poate plini îndumnezeirea omului.

Sfântul Antonie cel Mare spunea următoarele cuvinte: *“Dumnezeu s-a făcut om pentru ca omul să devină dumnezeu”*. Pentru aceasta Mântuitorul a întemeiat Biserica Sa în care începând cu ziua Cinzecimii lucrează Duhul Sfânt şi se săvârşesc Sfintele Taine.

Vrăjmaşul omenirii din ziua înființării Bisericii a început lupta împotriva ei prin învățături greşite şi prin sciziunea Bisericii. Încă din perioada apostolică au apărut primele erezii care prin răspândirea învățăturilor greşite şi înşelare luptau împotriva Bisericii dreptmăritoare. Despre ei, Sfântul Apostol şi Evanghelist Ioan spune: *“Iar acum mulți antihrişti s-au arătat; de aici cunoaştem noi că este ceasul de pe urmă. Dintre noi au ieşit, dar nu erau de-ai noştri, căci de ar fi fost de ai noştri, ar fi rămas cu noi, ci ca să ne arate că nu sunt toți de ai noştri, de aceea au ieşit”*. (I loan 2, 18-19).

Sfântul Apostol Pavel anatematizează pe toți ereticii din toate timpurile:

*“Dar chiar dacă noi sau un înger din cer v-ar vesti altă Evanghelie decât aceea pe care v-am vestit-o - să fie anatema! Precum v-am spus mai înainte şi acum vă spun iarăşi: Dacă vă propovăduieşte cineva altceva decât ați primit – să fie anatema!”*

Pe eretici şi adunările lor îi anatematizează şi sinoadele ecumenice. Sfinții Părinți demascau şi înfierau aceste învățături greşite, ucigătoare de suflet iar pe cei care le îmbrățişau îi numeau urâtori de Hristos şi antihrişti.

La fel de vinovaţi sunt şi schismatici al căror păcat, după cum scrie Sfântul Ciprian al Cartaginei *“nu se spală nici cu mucenicie, adică bineînţeles dacă nu s-au pocăit şi nu s-au întors la Biserica mamă”*.

*Concluzii:*

Din perspectivă dogmatică reies următoarele:
- Biserica adevărată este una singură. Membrii ei sunt toţi cei ce mărturisesc învăţătura ei şi participă la viaţa Bisericii prin comuniunea euharistică.
- Biserica este singurul loc al mântuirii în care se realizează îndumnezeirea omului şi unde se înfăptuieşte unitatea cu trupul mistic al Mântuitorului.
- Toţi ereticii şi schismaticii se află afară de graniţele Bisericii şi sunt lipsiţi prin aceasta de harul mântuitor al Sfântului Duh pe care îl primesc credincioşii prin Sfintele Taine.

*Notă*

1. Ereticii sunt cei care mărturisesc învăţătură greşită şi în ace1aşi timp nu sunt în legătură euharistică cu Biserica dreptmăritoare.

2. Schismaticii sunt cei care n-au învăţătură greşită dar nu sunt în legătură euharistică cu Biserica.

*Consideraţii de teologie mistică*

V. Lossky scrie următoarele: *«Din cuvintele Sfintei Scripturi “Căci încă nu era dat Duhul, pentru că Iisus încă nu fusese preaslăvit” (Ioan 7, 39) se vede clar că lucrarea Sfântului Duh înainte de înfiinţarea Bisericii şi în afara Bisericii nu se face aşa cum se întâmplă în cadrul Bisericii după Cinzecime. Mântuitorul spune “iar când va veni Acela,*

*Duhul Adevărului (...) Acela Mă va slăvi pentru că din al Meu va lua şi vă va vesti. Toate câte are Tatăl ale Mele sunt; de aceea am zis că din al Meu ia şi vă vesteşte vouă". (Ioan 16, 14-15). Dumnezeirea comună a Tatălui şi Fiului se dăruieşte în Biserică prin Duhul Sfânt credincioşilor iar prin aceasta ei se fac părtaşi dumnezeirii. Duhul Sfânt dăruieşte credincioşilor focul dumnezeiesc – harul necreat, prin aceasta ei devenind mădulare ale aceluiaşi trup – cel al lui Hristos. Trebuie neapărat să purtăm numele Fiului (al lui Iisus Hristos) şi să fim mădulare ale trupului Lui (adică ale Bisericii) ca să primim Duhul Sfânt ».*

Sfântul Irineu de Lungdunum (Lyon) scrie: *"Unde este Biserica acolo este şi Duhul Sfânt; iar unde este Duhul Sfânt acolo este Biserica şi tot harul, iar Duhul Sfânt este Adevărul".*

Harul mântuitor al Sfântului Duh lucrează în Tainele Bisericii, adică exclusiv în Biserică, aceasta având granițe canonice bine delimitate, vizibile.

Prin Botez omul devine mădular al trupului mistic al lui Hristos, adică membru al Bisericii. De aici reiese clar că Botezul (la fel şi celelalte Taine bisericeşti) nu pot să existe independent de Biserică (adică în afara granițelor acesteia).

Dincolo de granițe1e Bisericii lui Hristos, adică la eterodocşi, *"Tainele"* săvârşite de aceştia nu pot să unească în mod real pe primitori cu Biserica lui Hristos cea adevărată (ortodoxă).

Este cu neputință ca prin Botezul săvârşit la romano-catolici, monofiziți sau protestanți, omul să devină ortodox, adică membru al unei singure adevărate Biserici a lui Hristos. La fel este cu neputință ca prin Hirotonia săvârşită dincolo de granițele Bisericii, omul să primească harul preoției.

Sfinții Părinți despre Biserică

Toate cele spuse mai sus au fost din totdeauna susținute de către Sfinții Părinți.

Sfântul Ciprian al Cartaginei:

*“În afara Bisericii nu există mântuire: casa lui Dumnezeu este una singură şi este cu neputință să se mântuiască cineva în altă parte decât în Biserică (...) oricine se depărtează de Biserică devine străin de testamentul Bisericii. Cel care strică pacea şi unitatea în Hristos lucrează împotriva lui Hristos”.*

*“Episcopia este unitatea în care toți şi fiecare în parte slujesc, la fel şi Biserica este una”.*

*“Biserica sobornicească este una singură şi nedespărțită; de aici unitatea ierarhilor”.*

Sfântul Irineu de Lungdunum (Lyon):

*“Cei care se depărtează de la Biserică(...) ei se pedepsesc pe sine înşişi, tocmai despre ei spune Sfântul Apostol Pavel că după prima şi a doua mustrare, îndepărtează-te de la ei”.*

*“Unde este Biserica acolo este şi Duhul Sfânt. De aceea cei care nu au părtăşie cu ea nu au parte nici de trupul lui Hristos din care izvorăşte apa vieții”.*

Fericitul Teodorit:

*“Unul singur este trupul plămădit din mai multe mădulare. Trupul unic al Bisericii după spusa Apostolului este al lui Hristos întrucât capul acestui trup este Hristos Însuşi”.*

Fericitul Augustin:

*“Mântuirea ni se dă prin Biserică iar cei care sunt în afara Bisericii, ei nu vor primi viața veşnică”.*

Sfântul Chiril al Ierusalimului:

*"Mărturisirea credinței ne învață despre una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică pentru ca să te păzeşti de stricăciunea adunărilor eretice şi să fii totdeauna în sfânta sobornicească Biserică”.*

Cuviosul Teodor Studitul:

*“Din timpurile apostolice şi până acum în Biserică au pătruns mai multe erezii (...). Dar Biserica a rămas neîmpărţită şi neclintită şi aşa va rămâne în vecii vecilor deşi făcătorii de stricăciune s-au smuls din ea”.*

*"Mărturisesc in faţa lui Dumnezeu şi a norodului: ei (ereticii, n.n.) singuri s-au rupt de trupul lui Hristos – Biserica – ale cărei chei sunt credinţa şi pe care n-au înghiţit-o până acum şi nici nu o vor face în veci porţile iadului, adică gurile ereticilor”.*

*Concluzii:*

Din toate cele spuse mai sus, Comisia Teologică a Patriarhiei Georgiei a stabilit că la începutul secolului XX, în cercul teologilor modernişti s-au formulat următoarele învăţături eretice:

- Valabilitatea Sfintelor Taine şi în afara graniţelor canonice ale Bisericii lui Hristos celei adevărate.
- Aşa-zisa *“Teorie a ramificaţiilor”*.

Toate aceste învăţături contrazic radical eclesiologia ortodoxă şi sunt absolut inacceptabile pentru ortodoxie.

Comisia noastră condamnă categoric ereziile amintite mai sus şi decurgând din aceasta respinge practicarea rugăciunilor in comun şi – în unele situaţii – chiar a împărtăşaniei comune. Prin poziţia noastră suntem de acord cu documentul adoptat la Sinodul Panortodox de la Tesalonic (29 aprilie – 2 mai 1998) anume cu alineatul 13b în care se spune: *“Delegaţii ortodocşi nu vor lua parte la slujbele ecumenice, la rugăciunile în comun, la proslăvirea lui Dumnezeu şi la orice ceremonie religioasă din cadrul C.M.B”.*

Iar în ceea ce priveşte primirea ereticilor şi a schismaticilor in Biserica Ortodoxă procedura recomandată se bazează pe principiului iconomiei şi nicidecum nu înseamnă că

într-o oarecare grupare din afara Bisericii lucrează harul Sfântului Duh – al Botezului, al Mirungerii sau al Hirotoniei.

Deținătoarea harului este exclusiv una, sfântă, sobornicească şi apostolească Biserică Ortodoxă. Amin.

# Hotărîrea Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe a Georgiei 8 octombrie 1998, Sărbătoarea Sfântului Arsenie cel Mare, Catolicos al Georgiei ( + 887)

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe a Georgiei s-a întâlnit pentru sesiunea din 8 octombrie în sala de conferințe a Reşedinței Patriarhale.La sesiune au fost prezenți toți cei 24 de ierarhi ai Bisericii Ortodoxe a Georgiei. Sfântul Sinod a fost prezidat de Sanctitatea Sa Ilia II, Patriarh-Catolicos a Toată Georgia.

Sfântul Sinod a adoptat, alături de alte decizii de ordin administrativ şi ierarhic, o hotărâre eclesiastică însemnată.Împreună cu Hotărârea se aflau concluziile Comisiei Teologice care au constituit partea canonică a Hotărârii Sinodale.

Chestiunile la care se referă Hotărârea sunt:

Documentele adoptate de Comisiile Teologice ortodoxe şi ne-ortodoxe

aşa-numita Declarație de la Balamand (între ortodocşi şi catolici)

aşa-numita Declarație de la Chambesy (între ortodocşi şi ne-calcedoneni)

aşa-numitul Acord Antiohian (între Patriarhia Ortodoxă a Antiohiei şi monofiziții sirieni)

Sărbătorirea Învierii Domnului pe stil nou de către Biserica Ortodoxă Autonomă a Finlandei

Noua învățătură eclesiologică eretică – despre existența Harului Mântuitor în afara granițelor canonice ale Bisericii – aşa-numita "Teorie a Ramificațiilor".

Săvârşirea de rugăciuni comune şi unele cazuri de Comuniune cu ereticii.

Documentul ce urmează denunță erezia ecleziologică – aşa-numita “Teorie a Ramificațiilor“ apărută în mediile teologiei moderniste. În aceste condiții s-a luat în considerare învățătura Sfinților Părinți şi Canoanele Bisericii. Învățăturile reprezintă mărturisirea eclesiologiei ortodoxe.

Sfântul Sinod a aflat informația potrivit căreia Comisia Teologică înființată în iulie 197 sub binecuvântarea Patriarhului-Catolicos a Toată Georgia, Sanctitatea Sa Ilia II a studiat poblemele care au cauzat poticneală pentru unele Biserici în ultima vreme.

Comisia Teologică a discutat documentele de la Chambesy (Elveția) şi Balamand (Liban), acordul între Biserica Ortodoxă a Antiohiei şi bisericile antiohiene ne-calcedoniene (orientale) încheiat în 1991, sărbătorirea Înverii în Biserica Ortodoxă Autonomă a Finlandei după Pascalia Gregoriană şi învățătura despre existența Harului Mântuitor în afara granițelor canonice ale Bisericii, aşa-numita “Teorie a Ramificațiilor”.

Comisia Teologică a contactat Patriarhiile de Constantinopol, Antiohia şi Rusia şi a primit informații asupra pozițiilor diferitelor Biserici asupra problemelor mai sus numite.

Trebuie subliniat că un număr de Biserici Autocefale, inclusiv Biserica Georgiei, nu au dat vreodată acordul sinodal asupra problemelor aduse în disciție mai sus.

Luând în considerare că aceste probleme au dat naştere la anumite tulburări printre credincioşii noştri, Comisia Teologică a Patriarhiei Georgiei a studiat aceste materiale şi a publicat concluziile în trei numere ale Buletinului informativ al Patriarhiei. Sfântul Sinod a luat la cunoştință şi a fost de acord cu concluziile Comisiei Teologice ale Patriarhie Georgiei. Documentul de mai jos reprezintă poziția Bisericii Ortodoxe a

Georgiei care a urmat-o întotdeauna, pe care o declarăm şi o reafirmăm cu putere.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe a Georgiei
a hotărât

I Documentul (aşa-zisa Declaraţie de la Chambesy) Comisiei Teologice pentru dialog teologic între Biserica Ortodoxă şi bisericile ne-ortodoxe (orientale), ale căror lucrări s-au ţinut la Chambesy, este de neacceptat.

II Acordul preliminar între Biserica Ortodoxă a Antiohiei şi bisericile ne-calcedoniene (orientale) antiohiene din 1991 este de neacceptat.

III Documentul adoptat de Comisia Internaţională pentru dialog între catolici şi Biserica Ortodoxă din 23 iunie 1993 la Balamand (Liban) : "Uniatismul metodă de unire în trecut, şi căutarea actuală a deplinei comuniuni" (aşa-numita Declaraţie de la Balamand ) este de neacceptat.

IV Sărbătorirea Învierii Domnului în Biserica Autonomă a Finlandei după Pascalia Gregoriană care este împotriva hotărârii Sinodului Întâi Ecumenic de la Niceea despre "Sărbătorirea Învierii" este de neacceptat. Despre aceasta trebuie spus că din punct de vedere ortodox este considerată drept încălcare a canoanelor şi nu erezie. Este de asemenea important de arătat că Patriarhia de Constantinopol ( sub a cărei jurisdicţie se află Biserica Ortodoxă Autonomă a Finlandei ) a avut o reacţie negativă faţă de această încălcare a canoanelor şi a sugerat că Învierea trebuie sărbătorită în concordanţă cu Decizia Primului Sinod Ecumenic de la Niceea. (vezi scrisoarea Patriarhului de Constantinopol # 1214/1997 )

V Doctrina despre existența Harului Mântuitor în afara granițelor canonice ale Bisericii şi manifestarea ei extremă – „Teoria Ramificațiilor“, care recunoaşte în toate denominațiunile creştine contemporane părți egale ale adevăratei Biserici a lui Hristos deținând Harul lui Dumnezeu şi Adevărul în egală măsură – este de neaceptat.

VI Rugăciunile comune şi Comuniunea cu ne-ortodocşii sunt de neacceptat cum de altfel a mai fost afirmat în documentul final al întâlnirii inter-ortodoxe de la Tesalonic ( 29.04 – 02.05.1998, paragraful 13, punctul b ): "Delegații ortodocşi nu vor participa la slujbele ecumenice, rugăciunile în comun, slujire şi alte ceremonii religioase la adunări".

Analiza pe larg a mai sus menționatelor probleme a apărut în Buletinul Informativ (#1,2,3) al Patriarhiei Georgiei.

Sofia

# Francmasoneria

## Poziția oficială a Bisericii Ortodoxe a Greciei

Aici trebuie spus că actuala masonerie a suferit unele transformări, în acest moment ea acționând în modalități diferite formal față de ceea ce se știa atunci; însă orice analiză a acțiunii masoneriei în lume trebuie să plece de la *"origini"* …

## Hotărârea Sinodului Bisericii Ortodoxe Române

Din cele ce urmează este limpede că ortodocşii trebuie să dezaprobe mişcarea masonică şi să se despartă de ea dacă, necunoscându-i scopurile, i s-au alăturat. Pike în cartea sa *"Principiile morale şi dogmele Francmasoneriei de rit scoțian antic şi acceptat*" ne spune că *"Fiecare lojă Masonică este un templu şi învățăturile sale sunt catehismul unei religii"* (pag.213). *"Masoneria, în jurul altarelor căreia, creştinii, evreii, musulmanii, budiştii adepții lui Confucius sau cei ai lui Zoroastru se pot aduna frăţeşte uniți în rugăciune către acelaşi Dumnezeu, este la urma urmelor Baalismul"* (pag. 226). *"Masoneria, ca toate religiile, îşi ascunde secretele de toți, cu excepția aleşilor, şi foloseşte explicații şi interpretări false a simbolurilor sale ca să-i înşele pe cei ce merită numai să fie înşelați"* (pag. 105).

Patriarhul Atenagoras (al Constantinopolului) şi arhiepiscopul Iacob (al Atenei) au citat şi reprodus frecvent următorul paragraf din Capitolul 10 al lucrării mai sus citate:

*”Nici un om nu poate spune cu certitudine, în ciocnirea şi conflictul credințelor potrivnice, care este adevărul, sau că el este sigur că posedă adevărul, aşa încât oricine ar trebui să simtă că este posibil ca un altul, tot atât de cinstit şi de sincer cu sine, chiar dacă are o opinie contrară, ar putea fi în posesia adevărului”*. Înşişi fondatorii mişcării ecumenice şi conducătorii ei sunt fac parte din această *”ordine”* masonică care îi dirijează. Mai este de mirare atunci că ortodoxia ajunge fără importanță pentru aceşti oameni.

*Declarația Oficială*

*Episcopii Bisericii Ortodoxe a Greciei în şedința din 12 octombrie 1933, s-au ocupat de studierea şi examinarea acelei societăți secrete internaționale - Francmasoneria. Au ascultat cu atenție expunerea introductivă a Comisiei celor patru episcopi ce au alcătuit-o din însărcinarea primită de la Sfântul Sinod în precedenta sa şedință; de asemenea poziția Facultății de Teologie a Universității din Atena şi în mod special părerea în această problemă a profesorului Panag Bratsiotis. De asemenea au luat în considerare informațiile asupra acestei chestiuni apărute în Grecia sau în străinătate.*

*”Francmasoneria nu este o societate filantropică sau o şcoală filosofică, ci constituie un sistem mistagogic ce aminteşte de vechile credințe păgâne din care provine şi a căror continuare şi rod este. Acest lucru nu este numai recunoscut de membrii proeminenți ai lojelor, ba ei chiar declară acest lucru cu mândrie, afirmând literal: “Francmasoneria reprezintă supraviețuirea credințelor antice şi poate fi numită păstrătoarea lor”; “Francmasoneria*

*izvorăşte din misterele egiptene”; ”umilul atelier al Lojei Masonice nu reprezintă altceva decât peşterile şi întunericul cedrilor Indiei, necunoscutele adâncuri ale Piramidelor, criptele măreţelor temple ale lui Isis; în misterele greceşti ale Masoneriei, mergând pe strălucitoarele drumuri ale înţelepciunii deschise de marii iniţiaţi Prometeu, Dionisos şi Orfeu, se află formulare eternelor legi ale universului!”*

*Această legătură între Masonerie şi vechile credinţe idolatre este mărturisită de toate ritualurile ce sunt interpretate în timpul iniţierilor. Ca şi în ritualurile vechilor credinţe idolatre unde viaţa şi moartea zeului erau imitate, în această repetare imitativă a zeului, iniţiatul murind o dată cu moartea patronului cultului, care întotdeauna era o persoană mitologică personificând Soarele sau natura care moare iarna şi învie primăvara, tot astfel se întâmplă şi în cea dea treia treaptă a iniţierii în Masonerie, când este repetată moartea lui Hiram – patronul Masoneriei, repetare în care iniţiatul este supus aceloraşi lovituri, cu aceleaşi instrumente şi în aceleaşi zone ale corpului ca şi Hiram. După cum mărturiseşte un important francmason, Hiram este” ca şi Osiris, ca şi Mithra, ca şi Bachus una din personificările Soarelui.”*

*Astfel Masoneria este, cum s-a şi recunoscut, o religie foarte diferită, separată şi străină de credinţa creştină. Acest lucru este arătat fără nici o îndoială de faptul că ea are propriile-i temple cu altare pe care slujitorii lor le numesc ”ateliere ce nu pot avea mai puţină istorie şi sfinţenie decât Biserica” şi le caracterizează ca fiind temple ale virtuţii şi înţelepciunii unde Fiinţa Supremă este adorată şi unde este învăţat adevărul. Îşi are propriile ceremonii religioase, ca*

*ceremonia adoptării - botezul masonic, ceremonia recunoaşterii conjugale - căsătoria masonică, ritualul morții, consacrarea templului masonic şi altele. Îşi are propriile inițieri, propriul ceremonial ritual, are ordine ierarhică proprie şi o disciplină bine întemeiată. Din existența agapelor masonice, a sărbătoririi solstițiilor de vară şi de iarnă se poate concluziona că masoneria este o religie fiziolatră (adorarea naturii).*

*Este adevărat că la prima vedere Francmasoneria se împacă cu oricare altă religie pentru că nu dă nici o importanță religiei căreia inițiatul îi aparține. Acest lucru se explică prin caracterul sincretic pe care îl posedă, chiar acest caracter dovedind că ea îşi are rădăcinile în vechile credințe idolatre care acceptau spre inițiere pe adoratorii oricăror alți zei. Dar ca şi credințele idolatre, în ciuda aparentului caracter de toleranță şi acceptare a zeilor străini, prin acest caracter sincretic subminează şi treptat zdruncină încrederea în celelalte religii astfel încât Francmasoneria, care încearcă să înglobeze treptat întreaga omenire şi care promite perfecțiunea morală şi cunoaşterea adevărului, astăzi vrea să se ridice în poziția unei super-religii, privind la celelalte religii (neexceptând creştinismul) ca fiindu-i inferioare. Astfel induce adepților săi ideea că numai în lojele masonice se taie şi se şlefuieşte piatra cea necuprinsă şi neînțeleasă. Şi faptul că numai Francmasoneria creează o fraternitate excluzând orice alte legături (ce sunt considerate de masoneria ca fiind inferioare, chiar când e vorba de biserica creştină) dovedind fără tăgadă pretențiile sale de supra-religie. Aceasta înseamnă că, prin inițierea masonică, creştinul ajunge frate cu*

*musulmanul sau cu budistul, în timp ce creştinul neiniţiat în Masonerie devine pentru el un străin.*

*Pe de altă parte, Francmasoneria prin continua exaltare a cunoaşterii şi prin încurajarea liberei cugetări "nepunând nici o stavilă căutării adevărului" (după cum afirmă în Constituţia şi riturile sale), şi chiar mai mult, prin adoptarea aşa-zisei etici naturale se arată a fi în opoziţie totală cu religia creştină. Creştinismul propovăduieşte credinţa înainte de toate, îngrădind raţiunea omenească cu graniţele trasate de revelaţia dumnezeiască, conducând la sfinţenie prin mijlocirea harului dumnezeiesc. Cu alte cuvinte, Creştinismul fiind o religie a revelaţiei, cu dogmele şi adevărul său, cere mai înainte de toate credinţă şi îşi întemeiază morala pe harul dumnezeiesc; francmasoneria acceptă numai adevărul natural şi aduce adepţilor săi libera cugetare şi investigarea realităţii numai cu ajutorul raţiunii. Îşi bazează morala numai pe forţele naturale ale omului şi are numai scopuri omeneşti.*

*Incompatibilele contradicţii dintre creştinism şi Francmasonerie sunt clare. Este firesc faptul că diferite denominaţiuni creştine au luat poziţie împotriva Francmasoneriei. Nu numai Biserica Catolică, pentru propriile-i motive, a înfierat prin numeroase enciclice papale mişcarea masonică, ci şi comunităţile Luterane, Metodiste sau Presbiteriene au declarat-o ca fiind incompatibilă cu creştinismul. Mai mult ca oricare, Biserica Ortodoxă, păstrând în integralitatea sa tezaurul credinţei creştine, i s-a împotrivit de fiecare dată când chestiunea Francmasoneriei a fost ridicată. De curând, Comisia Inter-Ortodoxă, întrunită la muntele Athos şi la care au luat parte reprezentanţii tuturor*

*bisericilor autocefale ortodoxe, au caracterizat masoneria ca fiind "un sistem anticreştin, subversiv".*

*Adunarea episcopilor greci în şedința mai sus menționată a ascultat şi a acceptat următoarele concluzii care au fost formulate pe baza cercetărilor şi a discuțiilor de către Prea Sfinția Sa Arhiepiscopul Hrisostomos al Atenei:*

*80*

*Francmasoneria nu poate fi compatibilă cu creştinismul atâta timp cât ea rămâne o organizație secretă acționând şi propovăduind în ascuns, glorificând raționalismul. Francmasoneria acceptă în rândurile membrilor săi nu numai creştini ci şi iudei şi musulmani. Ca urmare clerului nu-i poate fi permis să facă parte din această organizație. Orice cleric care o va face trebuie depus. Este absolut necesar să fie atrasă atenția acelora care au intrat în masonerie fără gânduri ascunse şi fără să se fi lămurit ce este într-adevăr masoneria, să rupă orice legătură cu ea, creştinismul fiind singura religie care învață adevărul absolut şi care satisface întru totul nevoile morale şi religioase ale omului. În unanimitate şi într-un singur glas episcopii Bisericii Greciei au aprobat cele spuse şi declară că toți fii credincioşi ai bisericii trebuie să se ferească de Francmasonerie. Cu nestrămutată credință în Domnul nostru Iisus Hristos "în care avem răscumpărarea, prin sângele Lui şi iertarea păcatelor după bogăția harului Lui, pe care L-a făcut să prisosească în noi, în toată înțelepciunea şi priceperea" (Efeseni 1, 7-8) întru adevărul revelat de El şi propovăduit de Apostoli, nu prin cuvinte înțelepte ci împărtăşindu-ne din Sfintele Taine prin care suntem curățați şi mântuiți spre viață veşnică, nu trebuie să*

*decădem din harul lui Hristos devenind părtaşi la închinarea păgânească. Este împotriva firii să aparții lui Hristos şi în acelaşi timp să cauți uşurare şi perfecțiune morală în afara Lui.*

*Acestea fiind spuse, toți cei care au luat parte la inițierile masonice, de acum trebuie să rupă orice legătură cu lojele şi activitățile masonice, asigurându-se astfel de reînnoirea legăturilor, slăbite de ignoranță, cu Dumnezeul şi Mântuitorul nostru. Adunarea Episcopilor Biserici Greciei aşteaptă cu dragoste acest lucru de la cei inițiați în loje, fiind încredințată că mulți dintre ei au primit inițierea masonică neştiind că prin aceasta ei au trecut la altă religie, ci au făcut-o din ignoranță crezând că nu au făcut nimic potrivnic credinței părinților lor. Încredințânu-i dragostei, şi în nici un caz ostilității sau adversității fiilor credincioşi ai Bisericii, Adunarea Episcopilor îi îndeamnă să i se alăture în rugăciune ca Domnul Iisus Hristos 'Calea, Adevărul şi Viața' să-i lumineze şi să-i întoarcă la adevărul de care prin ignoranță s-au depărtat.*

# Declarația oficială a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare în legătură cu participarea ei la mişcarea ecumenică

După un veac întreg de participare a ortodoxiei la mişcarea ecumenică şi o jumătate de secol de participare activă a ei la Consiliul Mondial al Bisericilor nu se observă o dezvoltare pozitivă în dialogul multilateral între creştini. Dimpotrivă - distanțarea dintre ortodocşi şi protestanți apare din ce in ce mai pronunțata, având în vedere înmulțirea cu zecile a sectelor în sânul bisericilor protestante care perturbă conştiința ortodoxă a creştinilor nu numai la noi ci şi în toate țările ortodoxe, apărând şi multe devieri față de concepțiile inițiale ale Consiliului Mondial al Bisericilor.

Având în vedere cele sus-menționate, Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare la şedința sa plenară din 9 IV 1998 a hotărât să întrerupă participarea sa viitoare la CMB, având în vedere devierile Consiliului Mondial al Bisericilor ca şi faptul că in ultimii ani Biserica Ortodoxă Bulgară intenționat nu a mai contribuit la cotizațiile CMB şi nu a participat la conferințele organizate de CMB şi a suspendat participarea sa la acest Consiliu .

Cu această ocazie în perioada 29 IV 1998 - 3 V 1998, la Salonic, capitala culturală a anului 1997, a fost organizată o întâlnire a reprezentanților tuturor Bisericilor Ortodoxe la invitația Sanctității Sale Bartolomeu, Patriarhul Ecumenic, la cererea bisericilor ortodoxe ale Rusiei şi Serbiei, şi cu ocazia ieşirii bisericii Georgiei din CMB. La această întâlnire panortodoxă a fost discutată problema participării Bisericilor Ortodoxe la mişcarea ecumenică ca şi nemulțumirea legată de ignorarea sistematică a țărilor ortodoxe în hotărârile luate la adunările organizate de CMB.

Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare declară că va chibzui dacă va trimite un reprezentant la Harare, Zimbabwe, unde va avea loc a VIII-a adunare a CMB, în luna decembrie 1998, sau va anunța scris că va întrerupe în viitor activitatea sa în cadrul CMB .

Din partea cancelariei Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Bulgare

27 V 1998

*Bibliografie*

ACT I – *Anul 1848 în Principatele Româneşti. Acte şi documente publicate cu ajutorul comitetului pentru rădicarea monumentului lui Ioan C. Brătianu, Tomul I – 821-1848,* Bucureşti, Institutul de Arte Grafice "Carol Gobl", 1902.
BAL I – *Bălcescu Nicolae, Opere complete , vol. I*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică .
BAL II – *Bălcescu Nicolae, Opere complete , vol. II*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică .
BAL III – *Bălcescu Nicolae, Opere complete , vol. III*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică.
BAL IV – *Bălcescu Nicolae, Opere complete , vol. IV*, Bucureşti, Ed. Ştiinţifică şi Enciclopedică.
BRI – Sfântul Ignatie Briancianinov, *Despre înşelare,* Schitul românesc Lacu, Sfântul Munte Athos, 1999.
IOR I – *Iorga Nicolae, Istoria poporului românesc*, ED. Ştiinţifică şi pedagogică, 1984.
ROS – Rosetti, C.A., *Corespondenţă,* Minerva, 1980.
IOR II - *Iorga Nicolae, Studii asupra evului mediu românesc,* Ed. Ştiinţifică şi Pedagogică, 1984.
ROS - Rosseti, C.A., *Corespondenţă*, Minerva, 1980.